

ΑΠΕΝΟΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ



Περίοδος Β'
Τεύχος 906
Παρασκευή
26 Οκτωβρίου 2007
Τιμή: 4 ευρώ

ο σύστημα σε κατολίσθηση

Γιάββας Ρομπόλης: Κοινωνική ασφάλιση

Α. Καρέλλης: Ο εμφύλιος σπαραγμός στο ΠΑΣΟΚ

Ακης Κοσώνας: Η αθόρυβη πορεία της Ακροδεξιάς

Νίκη Μπατζιά: Πυρκαγιές και επιχειρηματικά συμφέροντα

Γιάννης Κουρταλιώτης: Τραγωδία και φάρσα στο ΠΑΣΟΚ

Α. Συρμαλένιος – Δ. Τζαννακόπουλος: Για τον ΣΥΝ

Στέφανος Σαράφης: 50 χρόνια απ' το θάνατό του



ISSN 1108-9822



9

771108982000

4 4



Γ. Καρέλλης

Henry D. Thoreau

Walden

ή Η ζωή στο δάσος



ΚΕΔΡΟΣ

HENRY D. THOREAU
walden ή η ζωή στο δάσος

Ένα από τα κλασικά έργα της αμερικανικής λογοτεχνίας γραμμένο το 1854.
Ένα προφητικό οικολογικό μανιφέστο από τον σημαντικό αμερικανό συγγραφέα και φιλόσοφο Χένρι Ντέιβιντ Θωρό, ο οποίος επισημαίνει τις αρνητικές συνέπειες της απομάκρυνσης του ανθρώπου από τη Φύση.

N. OFFENSTADT
G. DUFAUD - H. MAZUREL
οι λέξεις του ιστορικού

Οι λέξεις του ιστορικού είναι ένα εύχρηστο λεξικό όρων που χρησιμοποιούν οι επιστήμονες και οι ερευνητές, χρήσιμο όχι μόνο για τους φοιτητές των κοινωνικών επιστημών και τους ιστορικούς, αλλά και για όποιον θέλει να έχει μια έγκυρη ενημέρωση για την επιστήμη της Ιστορίας και την εξέλιξη του ιστορικού λόγου.

Οι λέξεις
του ιστορικού

ΕΠΙΣΤΕΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ ΣΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Υπό τη διεύθυνση του
με τη συνεργασία του
DUFAUD
και του HENRI MAZUREL
μετάφραση: ΚΩΣΤΗΣ ΓΚΟΤΣΙΝΑΣ

ILAN
PAPPE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΜΑΡΙΑ-ΑΡΙΑΔΝΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

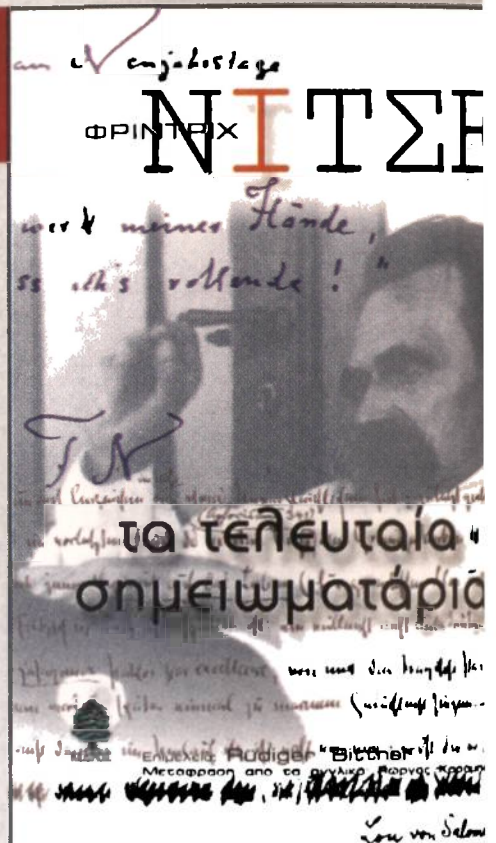
ILAN PAPPE
η ιστορία της σύγχρονης Παλαιστίνης

Ο Ισραηλινός ιστορικός Ilan Pappe επιχειρεί μια ιστορική αφήγηση διατυπωμένη από την οπτική γωνία του ανθρωπισμού και όχι του εθνικισμού, του εθνοτισμού ή της θρησκείας, που να μην επαναλαμβάνει τις γνωστές εκδοχές των δύο συγκρουόμενων πλευρών.

Ένα ριζοσπαστικό έργο που θα συζητηθεί.

ΦΡΙΝΤΡΙΧ ΝΙΤΣΕ
τα τελευταία
σημειωματάρια

Μια επιλογή από τις σημειώσεις που κρατούσε ο Νίτσε κατά τα τελευταία παραγωγικά του χρόνια. Πολλές από τις σημειώσεις αυτές βλέπουν για πρώτη φορά το φως της δημοσιότητας και δίνουν μια αντιπροσωπευτική εικόνα των όψιμων σκέψεων του κορυφαίου φιλοσόφου.



ΣΑΧΑΡ
ΧΑΛΙΦΑ

Άγρια

αγκάθια

ΤΕΛΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
μετάφραση: Σοφία Λυκοδήμου



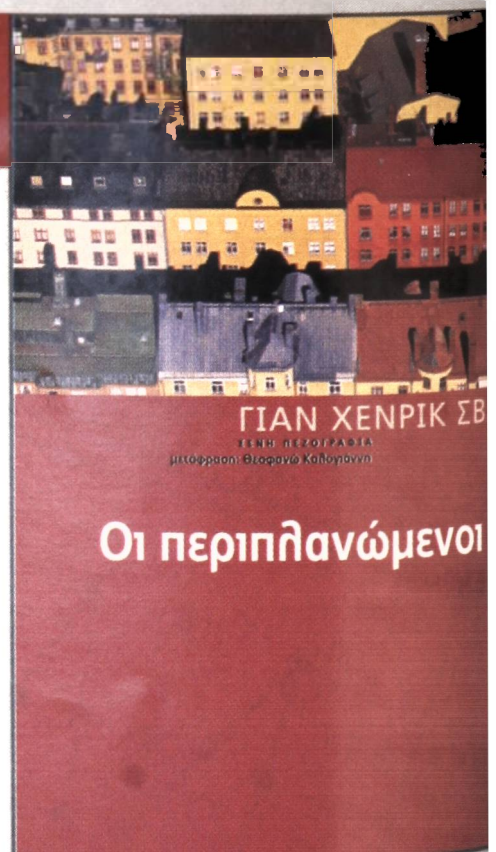
ΣΑΧΑΡ ΧΑΛΙΦΑ
άγρια αγκάθια

Δυτική όχθη.
Η πραγματικότητα της ισραηλινής κατοχής.
Ο νεαρός Παλαιστίνιος Ουσάμα επιστρέφει στη γενέτειρά του Ναμπλούς με μια μουσική αποστολή: να ανατινάξει τα λεωφορεία που μεταφέρουν καθημερινά συμπατριώτες του στο Τελ Αβίβ.

Ένα αποκαλυπτικό, αιχμηρό μυθιστόρημα από μια σημαντική συγγραφέα του αραβικού κόσμου.

ΓΙΑΝ ΧΕΝΡΙΚ ΣΒΑΝ
οι περιπλανώμενοι

Πέντε μοναχικοί άνθρωποι συναντώνται στους δρόμους της Στοκχόλμης. Συνδετικός κρίκος ανάμεσά τους ένας ιδιόρρυθμος οδηγός λεωφορείου, που ζητάει από τους επιβάτες να του διηγηθούν μια ιστορία.
Η κρυφή ανάσα μιας πόλης, οι αθέατες ιστορίες των κατοίκων της.
Ένα απρόβλεπτο οδοιπορικό στην ελπίδα.



ΜΕΛΕΤΕΣ
ΕΞΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

www.kedros.gr

ΚΕΔΡΟΣ



Περίοδος Β' • Έτος 34ο • Τεύχος 906

Παρασκευή 26 Οκτωβρίου 2007

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

**ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210-7232713 - 210-7232819

Fax: 210-7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrprou@otenet.gr

ΚΑΘΟΤΗΣ-ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Ελευθερία Παπουτσάκη

ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Άννα Χριστάκη

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, **Εξάμηνη:** 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 100 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 200 δολ. ΗΠΑ

ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Τι τρέχει; Έγινε κατολίσθηση;	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Θα ψηφίζατε «καθεστωτικό» ή «μη καθεστωτικό» ΠΑΣΟΚ;	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ	
Σάββας Ρομπόλης: Το κράτος «στεγνώνει» τα Ταμεία	13
Γιώργος Ρωμανιάς: Κλειδί το 1% του ΑΕΠ	16
• Ν. Παπαδόπουλος: Gerrymandering	18
• E-mail	19
• ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	20
• Μ. Καρέλλης: Ο εμφύλιος στο ΠΑΣΟΚ	22
• Γ. Κουρταλιώτης: Η τραγωδία και η φάρσα στο ΠΑΣΟΚ	24
• Άκης Κοσώνας: Η αθόρυβη άνοδος της ακροδεξιάς	26
• Δημ. Τζανακόπουλος: Να θέσουμε τις σωστές ερωτήσεις	28
• Ν. Συρμαλένιος: Χρειάζεται πρόγραμμα για λύσεις	30
• ΕΚΤΟΣ ΑΘΗΝΩΝ	32
• Ντίνα Μπατζιά: «Καυτές» ζώνες συμφερόντων	33
• Αργυρώ Κοκοβλή: 45 χρόνια μετά...	40
• Κ. Χατζηαντωνίου: 50 χρόνια από το θάνατο του Στ. Σαράφη	42
• Σάββας Παύλου: Η Φόνισσα στην Ασία	47
• Θ. Γεωργαντέας: Αναζητείται όνομα για μία χώρα	48
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	50
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	52
• Κ. Κρεμμύδας: Για τον Θανάση Κωσταβάρα	54
• Ελ. Κοσμά - Στ. Μήτας: Τα πύρινα μέτωπα της ακυρολεξίας	56
• Λ. Βάσσης: Τα «ενδότερα» του βιβλίου της Ιστορίας της ΣΤ' Δημοτικού	57
• Δ. Χαρίτος: 10ο Φεστιβάλ μεσογειακού ντοκιμαντέρ	58
• Δ. Χαρίτος: 1ο Φεστιβάλ ελληνικού ντοκιμαντέρ Χαλκίδας	59
• Ειρήνη Μ. Μουντράκη: <i>Defending the Caveman</i>	60
• ΒΙΒΛΙΟ	62
• ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ	66

Εξώφυλλο: Γεωργοπάλης

ΤΙ ΤΡΕΧΕΙ; ΕΓΙΝΕ ΚΑΤΟΛΙΣΘΗΣΗ;

ΤΙ ΤΡΕΧΕΙ; Έγινε κατολίσθηση; Έτσι δεν αρχίζει το ασμάτιον του Νιόνιου; Πριν κοιμηθούμε το βράδυ, όσοι επιμένουμε ακόμα να παρακολουθούμε τις «πολιτικές» συζητήσεις στην τηλεόραση γελάμε με τα καμώματα των πολιτικών. Και το πρωί, χωρίς να έχουμε συνέλθει ακόμα από το βραδινό σοκ, παρακολουθούμε στις πρωινές εκπομπές νέες οδυνηρότερες εκδοχές και «δραματικότερες» εξελίξεις.

–ΑΥΤΟΙ δεν μαζεύονται με τίποτα! ακούς να αναφωνούν από δίπλα. Τόσα χρόνια στις μεταξύ μας συζητήσεις αποκαλούσαμε, ψιθυριστά είναι αλήθεια, όλους αυτούς «απατεώνες, κλέφτες, ψεύτες». Αλλά σήμερα πια παρατηρείς ότι ο χειρότερος χαρακτηρισμός που εσύ έδωσες στο παρελθόν ήταν απλώς ένα χάδι. «Ντούτσε, Χίτλερ, πλουτήσαντες παρανόμως» κ.ο.κ. είναι τα προσωνύμια που απευθύνουν προς τους εσωκομματικούς αντιπάλους λοχαγοί και ταγματάρχες του ΠΑΣΟΚ.

ΚΑΙ ΤΙ ΘΑ ΠΟΥΝ λοιπόν μεθαύριο απευθυνόμενοι στους, υποτίθεται, «πολιτικούς αντιπάλους»; Πώς θα απευθυνθούν προς τους πολίτες υποσχόμενοι μια «νέα αλλαγή»; Τι δηλαδή θα υποσχεθούν σε κάποιες επόμενες εκλογές; Θα τολμήσουν να εμφανιστούν στο ευρύ πολιτικό ακροατήριο; Να πουν τι;

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ μεριά ίσταται ευθυτενής ο Βύρων Πολύδωρας και «απασφαλίζει». Διαμαρτύρεται ο άνθρωπος, επειδή δεν βρήκε «στήριξη» στις λογής λογής ανοησίες που διέπραττε καθημερινά ως υπουργός Δημόσιας Τάξης. Και η κυβέρνηση της ΝΔ, με την οριακή πλειοψηφία των δύο βουλευτών, κινδυνεύει ανά πάσα στιγμή. Θα πάμε λοιπόν σε εκλογές σε λίγους μήνες; Γιατί όμως; Θα αναμετρηθεί ποιος με ποιον; Θα έχουμε να επιλέξουμε αυτό ή εκείνο το πρόγραμμα;

Η ΠΑΡΑΘΕΣΗ τόσων ερωτημάτων δηλώνει τα αδιέξοδα στα οποία έχει οδηγηθεί ο τόπος με τους φωστήρες της πολιτικής. Οι τρεις οικογένειες –Καραμανλή, Παπανδρέου, Μητσοτάκη– αυτό είχαν να δώσουν, αυτό έδωσαν. Και ενώ τα πραγματικά προβλήματα, το ασφαλιστικό, η ανεργία των νέων, το εκπαιδευτικό, οι επερχόμενοι κίνδυνοι στα καμένα της Ηλείας και της Εύβοιας σφίγγουν γύρω μας, ό,τι απασχολεί τα καθημερινά δελτία ειδήσεων είναι οι «κόντρες» Βενιζέλου – Γιωργάκη, η «απασφάλιση» του περιστρόφου του Βύρωνα και οι όμοιες ανοησίες.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΡΟΪΔΙΑ έχει εκτιναχθεί στα ύψη. Δεν μπορεί πια να εμπιστευθεί κανείς ούτε έναν πολιτικό του δικομματικού συστήματος. Αυτή είναι η αλήθεια, όσο δύσκολα και αν ομολογείται. Και πού οδηγούν αυτά όλα;

ΣΤΗ ΧΩΡΑ του τίποτα ζούμε. Ενώ όλα συντρίβονται γύρω μας –ναι, συμβαίνουν κατολίσθήσεις–, η απάθεια των πολιτικών μας σημειώνει ρεκόρ. Αυτοί ζουν σε έναν άλλο κόσμο. Δεν τους απασχολούν ούτε το ασφαλιστικό, ούτε η ανεργία των νέων, ούτε το εκπαιδευτικό, ούτε οι επερχόμενοι κίνδυνοι στα καμένα της Ηλείας και της Εύβοιας. Εφησυχάζουν θεωρώντας πως ό,τι μας κόφτει και μας σφάζει είναι εάν είναι Ντούτσε ή Χίτλερ ο αντίπαλός τους στην πρωτοκαθεδρία. Έγινε κατολίσθηση, κύριοι. Δεν το αντιλαμβάνεστε;

αντί



ΣΗΚΟ ΑΝΔΡΕΑ
ΓΙΑ ΝΑ ΔΕΙΣ

ΑΛΛΑ
ΠΡΟΣΕΞΕ
ΜΗΝ ΣΕ ΠΑΡΕΙ
ΚΑΜΙΑ ΑΔΕΣΠΟΤΗ

ΚΑΤΟΧΕΥΕΤΑΙ



Ιδού η απορία, θα ψηφίζατε καθεστωτικό; ή «μη καθεστωτικό» ΠΑΣΟΚ

ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ η ενδοκομματική μάχη συνεχίζεται μέχρι κεραίας. Αλλά για ορισμένες εταιρείες σφυγμομετρήσεων, τα πράγματα θα κινηθούν με νομοτέλεια ουράνιων φαινομένων: Κατά τη δημοσκόπηση, λόγου χάρη, της GPO, αν στις 11 Νοεμβρίου εκλεγεί πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ ο Γ.Α. Παπανδρέου και την επόμενη Κυριακή γίνουν βουλευτικές εκλογές, τότε νικητής θα είναι η Νέα Δημοκρατία. Αντιθέτως: Αν στις 11 Νοεμβρίου εκλεγεί πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ ο Ευ. Βενιζέλος και την επόμενη Κυριακή γίνουν βουλευτικές εκλογές, τότε νικητής θα είναι το ΠΑΣΟΚ. Πάντως, στο ερώτημα «Ποιον θα ψηφίζατε για πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ;» (το ερώτημα απευθύνεται σε μέλη του ΠΑΣΟΚ που θα ψηφίσουν στην αναμέ-

τρηση της 11 Νοεμβρίου), η απάντηση είναι: Τον Γ. Παπανδρέου (46,8%), τον Ευ. Βενιζέλο (43,8%), τον Κ. Σκανδαλίδη (4,4%), Κανέναν (0,3%), Δεν ξέρω (4,7%).

ΩΡΑΙΕΣ οι σφυγμομετρήσεις και οι προβλέψεις, μόνο που αδυνατούν να δώσουν αυτό το «έλα να δεις» που γίνεται σήμερα στο ΠΑΣΟΚ, όπου η αντιπαράθεση για την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ όχι μόνο αποπολιτικοποιείται, αλλά και χρωματίζεται με στοιχεία αγοραίας, θα έλεγε κανείς, συμπεριφοράς. Παράγοντες του «στρατοπέδου Γ. Παπανδρέου», λόγου χάρη, έφθασαν να υποστηρίζουν ότι ο λόγος του Ευ. Βενιζέλου είναι (σε ένιες τουλάχιστον περιπτώσεις) «διχαστικός, ψευδής και υποκριτικός», ενώ ο Θ. Πάγκαλος, που έχει τα-

χθεί με τον Γ. Παπανδρέου, δεν είχε πρόβλημα να δηλώσει ότι το ΠΑΣΟΚ «χρειάζεται πρόεδρο και όχι ηγέτη -Φύρερ, στα γερμανικά Ντούτσε, στα ιταλικά». Από την πλευρά τους, παράγοντες του «στρατοπέδου Ευ. Βενιζέλου», αλλά και ο ίδιος ο Ευ. Βενιζέλος, υποστηρίζουν ότι υπάρχουν δύο ΠΑΣΟΚ, από τη μια το «καθεστωτικό (και αδύναμο σήμερα) ΠΑΣΟΚ», και από την άλλη το «μη καθεστωτικό (και αποτελεσματικό σήμερα) ΠΑΣΟΚ». Στο πρώτο ανήκουν στελέχη του ΠΑΣΟΚ όπως η κ. Βάσω Παπανδρέου, ο Θ. Πάγκαλος ή ο πρόεδρος της ΓΣΕΕ, Ι. Παναγόπουλος, ο οποίος κατηγορείται ότι άλλα έλεγε στις 18 Σεπτεμβρίου, δύο μέρες μετά την εκλογική ήττα του ΠΑΣΟΚ, και άλλα σήμερα. Στο δεύτε-

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (2005 ΚΑΙ 2006)



Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού
(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)

τέσσερις ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη

(2005) 834 έως 845 (ΞΒ) και 846 έως και 859 (ΞΓ)

(2006) 860 έως 872 (ΞΔ) και 873 έως και 885 (ΞΕ)

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών



ρο ΠΑΣΟΚ (το «μη καθεστωτικό») ανήκουν –κατά τις εκτιμήσεις, πάντοτε του «στρατοπέδου Βενιζέλου»– όλοι εκείνοι που πιστεύουν ότι το ΠΑΣΟΚ δεν πρέπει να είναι μόνο «αντιπολιτευτικό», αλλά και «αποτελεσματικό, δηλαδή νικηφόρο».

ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ Γ. Παπανδρέου – Ευ. Βενιζέλου έμελλε να εμπλακούν και στοιχεία «οικονομικού πολέμου», με τον Ευ. Βενιζέλο να δηλώνει ότι «κινείται με απόλυτη διαφάνεια» (απαντώντας σε ερώτηση «πόσο πλούσιος είστε;») και τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ να δηλώνει ότι το μόνο που κληρονόμησε είναι ένα ρολόγι, από τον παπού του, και ένα όνομα από τον πατέρα του. Η αναφορά αυτή στα οικονομικά των Γ. Παπανδρέου και Ευ. Βενιζέλου, ώθησε τον τρίτο υποψήφιο Κ. Σκανδαλίδη να δηλώσει ότι χρειάζεται συγκράτηση, «άλλως θα γίνουμε –πρόσθεσε– ο περίγελως, η χλεύη των αντιπάλων μας».

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, όλα δείχνουν ότι η κυβέρνηση, χάρις στην ισχυρή κοινοβουλευτική πλειοψηφία, δεν αποκλείει το ενδεχόμενο διαρροών (η «δεδηλωμένη» εξαρτάται από την καλή ή κακή προαίρεση δύο μόλις βουλευτών), ενώ εντύπωση προκαλεί η προθυμία του προέδρου του ΛΑΟΣ Γ. Καρατζαφέρη να στεγάζει τους πιθανούς «αντάρτες» βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας. (Η «προσφορά Καρατζαφέρη» κρίνεται άνευ αντικειμένου, εφόσον, στην περίπτωση διαρροών, ο πρωθυπουργός, εκ των πραγμάτων, θα προσφύγει στις κάλπες.)

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ –και πολύ πέραν από τον ανθρώπινο παράγοντα– εντύπωση προκαλεί η η εσπευσμένη άφιξη (σήμερα Παρασκευή 26/10) του αρχιεπισκόπου κ. Χριστόδουλου στην Αθήνα και η απόφασή του να παραστεί, μεθαύριο Κυριακή, στη Μητρόπολη, για την καθιερωμένη δοξολογία της 28ης Οκτωβρίου. Λέγεται ότι ένα από τα ποιήματα που ιδιαίτερα αγαπά ο κ. Χριστόδουλος, είναι το «Πανανθρώπινο Εμβατήριο της Ελλάδας» του Άγγελου Σικελιανού και, ειδικότερα, οι στίχοι: «...Ομπρός να γίνουμε ο τρανός/ στρατός που θα νικήσει,/ σ' Ανατολή και Δύση/ το μαύρο φίδι ομπρός». Διευκρινίζεται, πάντως, ότι, προς το παρόν, ο αρχιεπίσκοπος δεν θα υποβληθεί σε καμιάς μορφής χημειοθερα-



του Χρ. Παπανίκου

πεία, μέχρις ότου σταθεροποιηθεί η σημερινή του κατάσταση.

ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ: ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΠΛΗΡΩΣΕΙ ΤΟ ΜΑΡΜΑΡΟ;

ΠΕΡΑΝ από τα εσωτερικά θέματα, έλληνες πολιτικοί σχολιαστές επιχειρούν να σταθμίσουν τα διαδραματιζόμενα στα τουρκο-ιρακινά σύνορα και, ειδικότερα, το ενδεχόμενο τουρκικής εισβολής στο Β. Ιράκ. Μέχρι στιγμής, τόσο ο πρόεδρος Μπους, όσο και ο βρετανός πρωθυπουργός Μπράουν συνιστούν (στην Άγκυρα) «αυτοσυγκράτηση», πλην επίμονες πληροφορίες δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο «κοινής αμερικανοτουρκικής επιχείρησης, με επανδρωμένα αεροσκάφη και όχι με πυραύλους»! Φυσικά, και για την Ουάσινγκτον, όπως και για την Άγκυρα, το κουρδικό ΡΚΚ είναι «τρομοκρατική οργάνωση» και, ως εκ τούτου, «καλώς η Άγκυρα απέρριψε την πρόταση εκχειρίσας του ΡΚΚ». (Όπως είναι γνωστό, «δεν συνομιλεί κανείς με τρομοκράτες»). Πλην η Βαγδάτη συνειδητοποιεί ότι «η δημιουργία προσφύγων, στο Ιράκ, συνεχίζεται με ρυθμούς 1.000 – 2.000 ατόμων ημερησίως» και ότι ήδη 800.000 πρόσφυγες έχουν καταφύγει στο ιρακινό Κουρδιστάν. Τι μέλλει γενέσθαι, συνεπώς (με την τύχη των προσφύγων αυτών του Κουρδιστάν) σε περίπτωση τουρκικής εισβο-

λής; Ποιος θα πληρώσει το μάρμαρο; ΑΛΛΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ πολιτικοί σχολιαστές, με ιδιαίτερη ευαισθησία σε θέματα οικολογίας, σημείωναν το γεγονός ότι η ικανότητα των θαλασσών ν' απορροφούν το διοξείδιο του άνθρακα μειώθηκε στο μισό και ότι οι αλλαγές στο κλίμα απειλούν ήδη την παγκόσμια ειρήνη. Ήδη, ο υπουργός Εξωτερικών της Γερμανίας Φρανκ Γουόλτερ Στάινμάγιερ προειδοποιεί ότι η κλιματολογική αλλαγή εξελίσσεται σε μεγάλη απειλή κατά της παγκόσμιας ειρήνης, καθώς προκαλεί ήδη ανταγωνιστικές διεκδικήσεις στην Αρκτική. «Πρέπει –δήλωσε– να αποτρέψουμε έναν νέο ψυχρό πόλεμο, με αφορμή τον Βόρειο Πόλο». Και ο μεν Βόρειος Πόλος μας πέφτει λίγο μακριά... Το πρόβλημα είναι τι, ακριβώς, έχουμε κατά νου, όταν ζητούμε «συνθετική λύση» στο θέμα του ονόματος της ΠΓΔΜ (στη Θεσσαλονίκη, στους αγώνες της Νοτιανατολικής Ευρώπης, η εθνική ομάδα της ΠΓΔΜ προσφωνήθηκε ως... FYROM, για να αποφύγουμε την επίσημη ονομασία «Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας»!) ή πώς ακριβώς αντιμετωπίζουμε μια βροχή που καταφέρνει, μέσα σε λίγα λεπτά, ν' ακινητοποιήσει, για ώρες, χιλιάδες αυτοκίνητα, στην Αθήνα. Ο ευρών...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Ποιο «Παρά Πέντε», «Καφέ της χαράς», «Θανάσιμες πεθερές», «Κόκκινο δωμάτιο» και τα συναφή.

- Η κωμωδία που σπάει ταμεία φέτος είναι «Ο δρόμος για την προεδρία του PASOK».

- Μια παραγωγή του συγκροτήματος Λαμπράκη και του Πήγασου του κ. Μπόμπολα.

- Σε ομαδική σκηνοθεσία που υπογράφουν οι Ντερμπεντέρηδες της αποπληροφόρησης, ομού μετά των κυριών των οχτώ και μισή, οι οποίες ευρισκόμενες στην ηλικία των «-ήντα» προσπαθούν να μας πείσουν για την εγκυρότητα των απόψεων (γέλια), ότι δεν κάνουν ξεπέτες (!) και τη γοητεία τους (μπρρ).

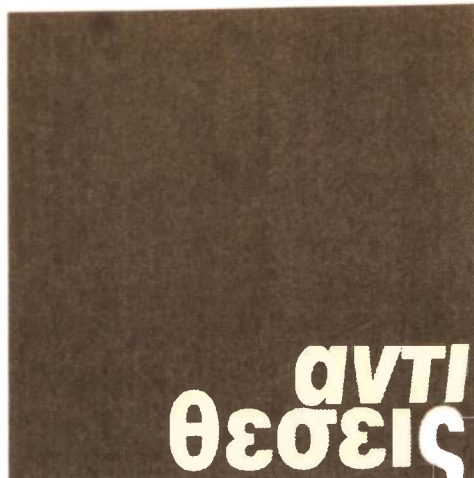
- Το τι κλάμα ρίχνουν κάθε βράδυ και τι αγωνία τούς διακατέχει για τη διαφαινόμενη συντριβή του υπέρβαρου υποψηφίου τους δε λέγεται.

- Κι όσο δεν τους βγαίνουν οι δημοσκοπήσεις, τρελαίνονται.

- Βλέπετε έχουν εκτεθεί ανεπανόρθωτα.

- Στον Georges και στο παλαιό PASOK που κατόρθωσε να νεκραναστήσει ο συνταγματολόγος του Βορρά.

- Ο οποίος υπερασπιζόταν τη νομιμότητα της Φώφης με φανατισμό και τώρα λέει ότι ήταν άστοχη η συμμετοχή της στο ψηφοδέλτιο.



ΠΑΣΟΚ: ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΑΡΕΝΑΣ

Οσοι αναρωτιούνται γιατί η δημοκρατία της Μεταπολίτευσης έχασε τη βαθύτερη ποιότητά της, για να μη μιλήσουμε για τις «χαμένες» δεκαετίες της, θέλουμε να πιστεύουμε πως διαβάζουν την απάντηση στα συμβαίνοντα στο ΠΑΣΟΚ. Που υφίσταται τώρα... τα ίδια του τα «ήθη», αφού πρώτα τα υπέστη επί εικοσαετιάν σχεδόν ο δύσμοιρος ο τόπος μας.

Κι αυτά τα «ήθη» έχουν την ιστορία τους. Αφετηρία τους η φοβερή προς Καραγιώργα ύβρις (προσυνέδριο '75): «Κάτσε κάτω, κουλοχέρη», μπροστά στους Ανδρέα - Σημίτη, που δεν αποδοκίμασαν. Ακολούθησε η πρώτη φάση της διαχειριστικής νομής της εξουσίας, η αντρεϊκή - «σοσιαλιστική», που έκλεισε με τις «γονυκλισίες» στην ποδιά της Δήμητρας και με τις «δεισιδαιμονίες» του Ωνασείου.

Φάνηκε πως ο σηmitικός εκσυγχρονισμός θα διόρθωνε τα πράγματα. Δυστυχώς στη διάρκεια του αυτά τα «ήθη» εξάντλησαν και το ΠΑΣΟΚ και τη χώρα. Φαγώθηκαν τα «πακέτα» απ' την Ευρώπη, φαγώθηκαν και τα αποθέματα αξιών.

Έμεινε όμως... η προσδοκία της εξουσίας, με τον Γιωργάκη να φοράει διάδημα της «δοτής» και «κληρονομικής» αρχηγίας του, επιστρατεύοντας στον «σοσιαλιστικό» αγώνα τους νεοφιλελεύθερους συντρόφους Μάνο και Ανδριανόπουλο.

Με τις εκλογές του 2007, καθώς χάθηκε και η προσδοκία της εξουσίας, μη έχοντας πια... τι να «φάνε» τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ, τρώγονται μεταξύ τους. Χωρίς θεσμική λογική, χωρίς θεσμική πρακτική, χωρίς θεσμική μνήμη, δεν μπορούν ούτε να συζητήσουν πολιτισμένα, πόσο μάλλον να βρουν δημοκρατική διέξοδο στην κρίση τους.

Έχοντας όλοι τους φοιτήσει στη μεγάλη του γένους πασοκική σχολή των «τεχνικών της εξουσίας» που ίδρυσε ο Αντρέας, διαλέγονται μόνο... ως τεχνικοί της εξουσίας. Και σ' αυτές τις μάχες, αν δεν γίνει «μοιρασιά», το παιχνίδι κρίνεται με νοκ-άουτ και άνευ κανόνων. Η δημοκρατία της αρένας... σε όλο της το μεγαλείο!

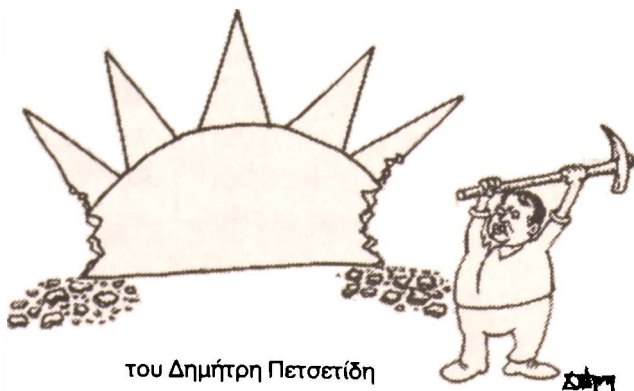
Λ.Β.

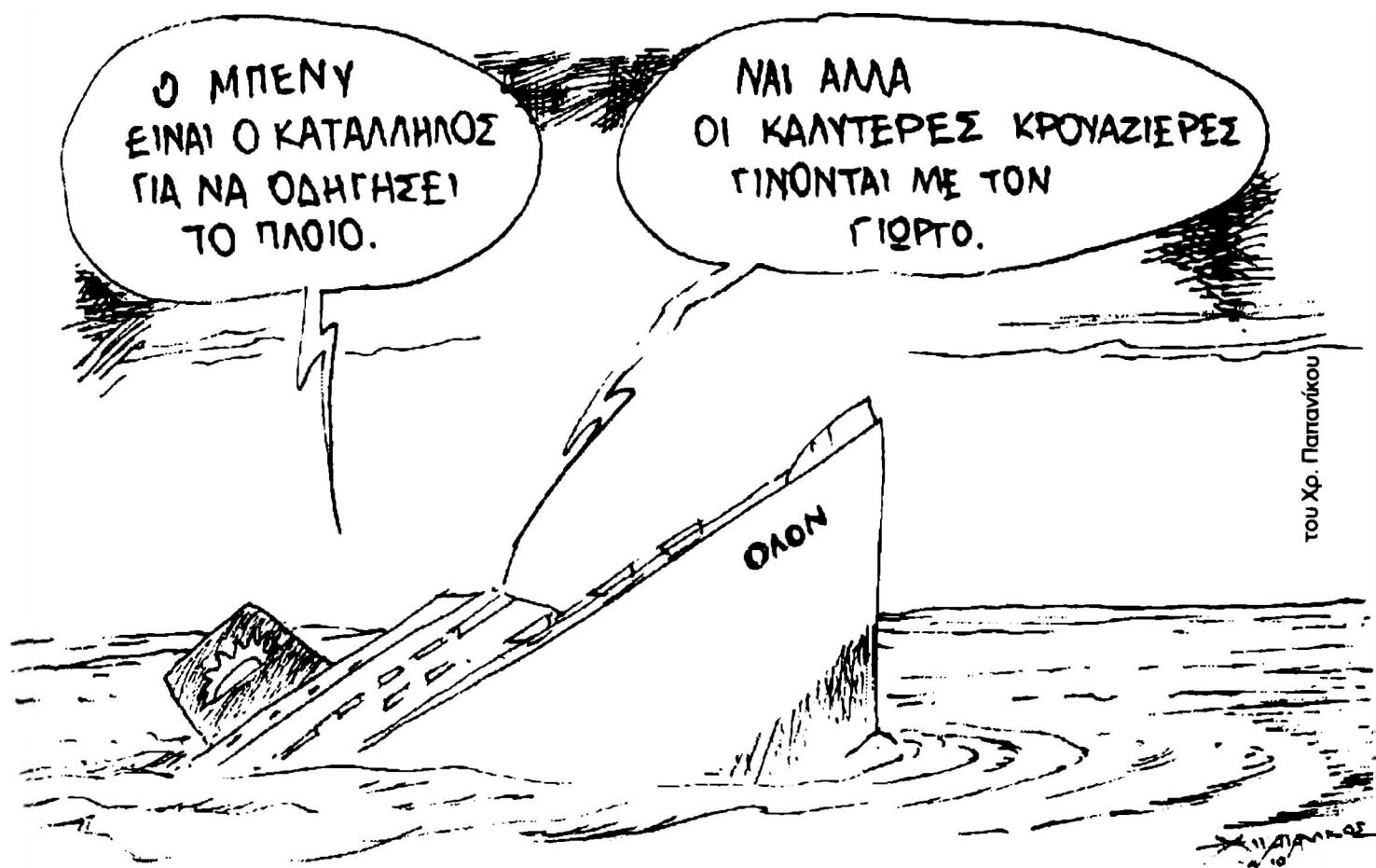
ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΚΑΙ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΜΟΙΡΑ

Ένας αποδυναμωμένος Καραμανλής και ένα αποδυναμωμένο ΠΑΣΟΚ. Αυτή είναι η εικόνα που δείχνει το εν αποσυνθέσει πολιτικό σύστημα της χώρας, ενόψει μάλιστα κρίσιμων εθνικών περιστάσεων. Ένα πολιτικό σενάριο που κανείς δεν το περίμενε τις παραμονές των εκλογών της 16ης Σεπτεμβρίου. Έξι μόνο εβδομάδες από τότε το ΠΑΣΟΚ σπαράσσεται από μια άνευ προηγουμένου εσωκομματική διαμάχη εξουσίας και μάλλον οδεύει προς το διχασμό, ενώ η ΝΔ αδυνατεί να κυβερνήσει και έχει εγκλωβιστεί ανάμεσα σε αντικρουόμενα

πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα. Σηκώνει λοιπόν το θέμα της ΠΓΔΜ συνεχώς ο Κ. Καραμανλής, με την ελπίδα ότι μια νέα εκλογική μάχη, με αυτό το θέμα και με λίστα, θα του επιτρέψει να εξουδετερώσει το ΛΑΟΣ και επιπλέον να εκλέξει μια ελεγχόμενη από τον ίδιο κοινοβουλευτική ομάδα. Πέρα από τις αυτονόητες δυσκολίες του εγχειρήματος «εκλογές με λίστα», η απειλή προς τους γαλάζιους «αντάρτες» λειτουργεί προς το παρόν ευεργετικά μόνο για τον... Γεώργιο Παπανδρέου. Βλέπετε, ο αρχηγός του κόμματος φτιάχνει την εκλογική λίστα και, αφού όλα δείχνουν ότι ο Γ. Παπανδρέου θα συνεχίσει να ηγείται του ΠΑΣΟΚ και μετά την 11η Νοεμβρίου, δύσκολα ένας πράσινος βουλευτής θα πάει με τον Βενιζέλο. Στο βάθος βέβαια του πολιτικοοικονομικού παρασκήνιου συμβαίνουν κι άλλα πράγματα. Όπως η κοινή στήριξη της οικογενειοκρατίας στο Μαξίμου και τη Χαριλάου Τρικούπη από μεγάλους παίκτες, μερικοί από τους οποίους ούτε να δουν ήθελαν ο ένας τον άλλο πριν το 2004.

Β.Ζ.





ΑΧ, ΑΥΤΗ Η ΓΛΥΚΕΙΑ ΕΞΟΥΣΙΑ!

Ο ιαχές και οι διαξιφισμοί από τις ενδοοικογενειακές συγκρούσεις στο ΠΑΣΟΚ ξεπερνούν τα στενά όρια του κόμματος. Ανεβαίνουν στο θολό ουρανό της τηλεδημοκρατίας και αναμειγνύονται με τις γαργαλιστικές αποκαλύψεις που αφορούν τα πρόσωπα του σημερινού δράματος. Τα προβλήματα ήταν γνωστά από χρόνια, όπως και η επιθυμία για τον σφιχτό εναγκαλισμό με

την εξουσία. Τα προνόμια της οποίας λειτουργούσαν ως γλυκό αναισθητικό για όσους διχάζονταν περί αναγκαιότητας της κριτικής. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιβίωση του ΠΑΣΟΚ, το να εξευρεθούν σύντομα οι τρόποι για την επιστροφή του στην εξουσία; Χωρίς τους κυβερνητικούς θώκους η ζωή είναι ελλειπτική, τα άνθη της «ιδεολογίας» μαραίνονται και όλοι αρχίζουμε να δείχνουμε

απελπιστικά ίδιοι. Πώς άντεξαν οι Άγγλοι Εργατικοί και οι Γερμανοί Σοσιαλδημοκράτες για σχεδόν 20 χρόνια μακριά από την εξουσία χωρίς να διαλυθούν; Στο ΠΑΣΟΚ γιατί καταλαμβάνονται από πανικό; Υποφέρει λοιπόν το ΠΑΣΟΚ από «κυβερνητισμό», και αυτό διαφαίνεται από την αντίδρασή τους στο ενδεχόμενο να μείνουν και άλλα χρόνια εκτός εξουσίας.

ΣΩ.ΛΕ

ΞΥΣΤΕ ΛΙΓΟ ΤΗ ΜΝΗΜΗ

ΕΝΑ ΜΗΝΑ τώρα, παρακολουθούμε τους διαπληκτισμούς και ακούμε ρόγχους από την Χαριλάου Τρικούπη. Και θα συνεχίσουμε να παρακολουθούμε στον ίδιο τόνο για ακόμα δυο βδομάδες. Ένα μόνον θα πρέπει να θυμίσει κανείς σε όλους όσοι σφαδάζουν και κόπτονται υπέρ του ΠΑΣΟΚ τον τελευταίο καιρό: Να αναλογιστούν τρεις φορές και να θυμηθούν καλά «των περασμένων ημερών». ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ με το ΠΑΣΟΚ είναι η αδυναμία μνήμης. Τις ημέρες αυτές ακούστηκαν επικρίσεις και καταγγελίες οι οποίες είναι βαρειές. Σε άλλον ήχο τα έχουν πει στο παρελθόν πολλοί. Το Αντί είναι ένας από αυτούς. Και πώς

αντιμετώπισαν την κριτική στο ΠΑΣΟΚ; Με δυνατές φωνές διαμαρτυρίας, με ύφος αλαζονικό, ακόμα και με προπηλακισμούς. Όλοι δικαιολογούσαν όλους και όλα. «Δεν υπάρχει ίχνος υποψίας για κανέναν σύντροφο» σου απαντούσαν όταν προσπαθούσες να αρθρώσεις πέντε λόγους κριτικής.

Η ΔΙΚΑΙΩΣΗ για τα λαμόγια ήταν γενική. Ουδείς ύποπτος συναλλαγής ή διαπλοκής εκκινείτο εντός των πλαισίων του ΠΑΣΟΚ. Αυτό ήταν η αρχή. Από την άλλη, ο ινστρούχτορας Λαλιώτης είχε περάσει το σύνθημα «η ζωή είναι μαγκιά». Η «μαγκιά» και η «καπατσωσύνη» είχαν αναδειχθεί στις μέγιστες αρετές.

Π.Τ.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΣΟΚ

Το 'πε ο Βαγγέλης Βενιζέλος, μέσα στα πολλά που λέει. Ενότητα της

σιωπής, δεν τη θέλει, είπε. Συμφωνούμε απολύτως. Η ενότητα στο ΠΑΣΟΚ

όμως είναι ενότητα συνενοχής, όχι, προς λαού, ενότητα σιωπής. Λαλίστατοι

είναι πάντα... Λαλίστατοι είναι ακόμα... Λαλίστατοι είναι παρ' όλα αυτά.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Άδειασε τον Μπένυ βεβαίως η Φώφη, με όσα αποκάλυψε σε συνέντευξή της, και όπως όλα δείχνουν θα περάσει πριν καλά-καλά το καταλάβει στο τ. μελλοντικός ηγέτης.

- Προτείνουμε να παίξουν μπιρίμπα με το συνάδελφό του πανεπιστημιακό τ. αρχηγό και τ. καταλληλότερο.

- Στην παρέα τους μπορούν να προστεθούν οι συνάδελφοί τους κ. Ροζάκης και Τσάτσος.

- Όσο για τους πόντους, για να μη μαλώνουν, μπορούν να βάλουν τον Λοβέρδο να τους γράφει.

- Να έχει και κάποια απασχόληση.

- Είπαμε Ροζάκης και θυμηθήκαμε ότι ήταν υφυπουργός στο ΥΠ.ΕΞ., κι επειδή ο Πάγκαλος ούτε που να τον ακούσει δεν ήθελε, ο τ. καταλληλότερος τον έστειλε στις Βρυξέλλες, όπου έγινε δικαστής.

- Τι έκανε ο «συνέλληνας», που λέει κι ο Λιακόπουλος;

- Καταδίκασε την Ελλάδα, επειδή δεν δέχεται τους μουσουλμάνους ως Τουρκική μειονότητα και μια φούχτα περιέργων, τουλάχιστον, που ζητούν την αναγνώρισή τους ως Μακεδόνων!

- Άξιος ο μισθός του.

- Όσο για τον τ. μπασκετμπολίστα κ. Φασούλα, που είναι δήμαρχος Πειραιά και συντάσσεται με τον Βαγγέλα του Βορρά (δικαίωμά του) διαβάσαμε σε Κυριακάτικη εφημερίδα ότι για τις μετακινήσεις του αγόρασαν από το υπερχρεωμένο ταμείο του δήμου τζίπ αξίας 150.000 ευρώ.

- Σεμνότητα και ταπεινότητα συναγωνιστές.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Αμ η Βάσω, που τους έφτυσε με ροχάλα αέρος - εδάφους λέγοντας ότι υπάρχουν λαμόγια στελέχη που πλούτισαν επί κυβερνήσεων PASOK, χωρίς να βγάλει τσιμουδιά κανείς από τους τρεις διεκδικητές;

- Μιλάμε για την ευαισθησία.
- Ο Βαγγέλας εξακολουθεί να προκαλεί μιλώντας για μικρή Αριστερά και μεγάλο PASOK.
- Πειραγμένο ζύγι χρησιμοποιεί.
- Μάλλον είναι αυτό που ανεβαίνει κάθε βράδυ και θεωρεί την παρουσία του κομψή στις οθόνες.
- Ίσως οι συμβουλατόροι του να τον έπεισαν ότι έχει κορμολοσασιά μοντέλου και να το πίστεψε.

- Τι κι αν οι μαμάδες παίρνουν στην αγκαλιά τους τα μικρά παιδιά όταν βγαίνει στις βραδινές ειδήσεις, μην τραυματιστεί η ψυχούλα τους;

- Άλλες πιο σκληρές τον έχουν βιντεοσκοπήσει και παίζουν την κασέτα όταν οι μπόμπιρες αρνούνται να φάνε.

- Μιλά, και σκέφτεσαι ότι είναι έτοιμος να κατασπαράξει τα θηράματά του.

- Ας τον χαίρονται τον μελλοντικό (sic) ηγέτη (γέλια).

- Αλλά και τους συνεργάτες του.
- Που ένας ένας την κάνουν με ελαφρά πηδηματάκια.



ΚΑΙ ΤΩΡΑ Η ΣΕΙΡΑ ΤΗΣ ΝΔ

Μορφή επιδημίας παίρνουν στη ΝΔ οι δημόσιες διαφοροποιήσεις. Οι γκάφες του Αλογοσκούφη με τους φόρους στα καύσιμα και τα ακίνητα και κυρίως η αύξηση του ΦΠΑ ήταν οι αφορμές για να ξεσπάσει κύμα διαμαρτυριών από βουλευτές της «λαϊκής Δεξιάς» και άλλους, όπως οι κ. Π. Παναγιωτόπουλος, Γ. Μανώλης, Θ. Καραόγλου, Ν. Τσιαρτσιώνης, Μ. Βαρβιτσιώτης, Κυρ. Μητσοτάκης, Μ. Έμπερτ, Αθ. Γιαννόπουλος, Αρ. Παυλίδης, Φ. Πετραλιά και Π. Τατούλης. Για να αναχαιτίσει τις «ανταρσίες», το Μαξίμου απειλεί με εκλογές και λίστα και προσπαθεί να υποβαθμίσει τις διαφωνίες σε δυσaréσκειες προσωπικού επιπέδου από μη «υπουργοποιηθέντες».

Αλλά και στην προηγούμενη κυβερνητική θητεία της ΝΔ υπήρχαν διαφωνούντες και αμφι-

σβητίες. Και τότε υπήρχαν βουλευτές που ήθελαν να μπουν στην κυβέρνηση, και αρκετοί μάλιστα. Λίγοι όμως τολμούσαν τότε να διαφοροποιηθούν δημοσίως σε βασικά ζητήματα κυβερνητικής πολιτικής. Και ακόμα πιο λίγοι για το «περιβάλλον» του Μαξίμου, όπως γίνεται τώρα. Σήμερα το φάντασμα του 1993 δεν απειλεί μόνο την αυτοδυναμία της ΝΔ. Απειλεί και την «παντοδυναμία Καραμανλή». Οι ισορροπίες του Μαξίμου δεν μπορούν να κρατηθούν. Η τέχνη του «διαίρει και βασίλευε» δεν επαρκεί πλέον. Ξένοι μέσα στο ίδιο κόμμα, τα μεγαλοστέλεχη της ΝΔ αρχίζουν ήδη να σκέφτονται τη μετα-καραμανλική εποχή και φλερτάρουν είτε με την Ντόρα είτε με τον Αβραμόπουλο είτε με άλλους.

B. Z.

ΑΥΤΗ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΜΟΝΟ ΕΚΛΟΓΕΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ

Τι μπορεί να κάνει μια κυβέρνηση που ισορροπεί ανάμεσα στην παραλυσία και την τραγωδία; Η ανεργία, η οικονομική κρίση και η δημοσιονομική ανεπάρκεια, το Ασφαλιστικό, τα εθνικά θέματα και η καταστροφή του περιβάλλοντος είναι πολύ σοβαρά προβλήματα για να τα διαχειρισθεί μια κυβέρνηση που δεν τολμάει ούτε μια κρίσιμη ψηφοφορία να αντιμετωπίσει στη Βουλή. Αλλά το χειρότερο δεν είναι αυτό. Η ισχυρή αυτοδυναμία και η δυσaréσκεια στις τάξεις των κυβερνητικών βουλευτών δεν ματαίωσαν μόνο τις μεγάλες με-

ταρρυθμίσεις, για τις οποίες ο πρωθυπουργός ζήτησε, σημειωτέον, την ανανέωση της λαϊκής εντολής.

Απειλούν ακόμα και τη διαχείριση των τρέχοντων προβλημάτων διακυβέρνησης, αφού κανένας υπουργός δεν τολμά να κάνει τίποτα, μην τυχόν και προκαλέσει καταψήφιση του νομοσχεδίου ή δημόσια κριτική της απόφασής του. Φανταστείτε δηλαδή τι έχει να γίνει με το θέμα της ΠΓΔΜ ή αν ο Β. Πολύδωρας ανεξαρτητοποιηθεί τελικά. Είναι συνεπώς αδιανόητο ο πρωθυπουργός να μην κατανοεί και ο ίδιος πια ότι η κυβέρνηση αυτή δεν έχει κανένα μέλλον. Και ότι μόνο σε νέες εκλογές μπορεί να οδηγήσει τον τόπο.

B. Z.

ΠΟΛΥΔΩΡΑΣ

Ασυγκράτητος εμφανίζεται ο Πολύδωρας στις συνεντεύξεις και στις δημόσιες τοποθετήσεις του. Και πώς να μην είναι, όταν διαβεβαιώνει ότι «έχει απασφαλίσει»; Φωτιά και λάβρα εκβάλλει εναντίον υπουργών και άλλων στελεχών, συνδικαλιστών της αστυνομίας κ.ά. Σε έναν στοχαστή με βαθιά συναίσθηση της ιστορικής του ευθύνης θα ταίριαζε μάλλον η αδιατάρακτη γαλήνη και η περισυλλογή ενός δασκάλου του Ζεν. Πήγε χαμένη τόση μελέτη της φιλοσοφίας της Ανατολής!

ΣΩ.ΛΕ



ΑΝΤΑΡΤΙΚΑ ΣΤΗ ΝΔ

Δεν τους χαροποιεί αρκετά η διατήρηση της εξουσίας στη ΝΔ. Γι' αυτό και παραβιάζεται με πομπώδες ύφος η εκχειρίδα μεταξύ δυσारेσσημένων και ευνοημένων. Στην ορχήστρα τους παράφωνους και οξείς τόνους σηκώνουν τα παραμελημένα «όργανα». Δηλαδή, Πολύδωρας, Τατούλης, Μανώλης, Παυλίδης, Θαν. Γιαννόπουλος. Ο καθείς εκτιμά ότι έχει κερδίσει επαξίως τα δικά του κομματικά παράσημα, και τώρα νιώθουν ότι εισέρχονται στο στάδιο της βουβής αποστρα-

τείας. Πώς να παρηγορηθούν; Μόνο με τις υπαίθριες εκδηλώσεις και τις χλιαρές χειραψίες των ψηφοφόρων; Απομένει λοιπόν προς χάριν της υστεροφημίας να προειδοποιήσουν για την καταιγίδα που πλησιάζει. Μα, όταν κατείχαν θέσεις υψηλής ευθύνης γιατί δεν μίλησαν για το ασφαλιστικό ή την αύξηση πετρελαίου και ΦΠΑ; Είναι η σκιά της εξουσίας που φροντίζει φαίνεται να μειώνει τις μεταφυσικές ανησυχίες.

ΣΩ.ΛΕ

ΠΑΡΕΛΑΣΕΙΣ

Ιδού πάλι με το γνωστό πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε κάθε εθνική επέτειο: Να είναι υποχρεωτική η συμμετοχή των μαθητών ή όχι; Να είναι σημαιοφόροι αλλοδαποί ή όχι; Οι νοσταλγοί των εθνικών ιδεωδών προφανώς θεωρούν «ύβρη» την όποια συζήτηση περί κατάργησής τους. Τώρα μάλιστα που το έθνος ξαναζει στιγμές ανάτασης με αφορμή το «Σκοπιανό», αναζητούνται

νέα μέτρα για τόνωση της εθνικής συνείδησης. Η στρατικοποίηση της μαθητικής ζωής συνεχίζει την ηθικοπλαστική της διαδρομή από τα χρόνια του Μεταξά έως σήμερα. Η Ελλάδα έχει το «προνόμιο» να είναι η μοναδική χώρα στην Ευρώπη όπου διεξάγονται μαθητικές παρελάσεις. Καμία σοβαρή συζήτηση για τα πραγματικά προβλήματα των σημερινών εφήβων. Όπως και

για να αναδειχθούν οι ιδιαιτερότητες του ψυχισμού τους και το πώς αντιμετωπίζουν τη δημόσια έκθεσή τους σε σχέση με γεγονότα, που δεν αφορούν την μελλοντική τους ζωή. Και γιατί να είναι υποχρεωτική πράξη η παρέλαση, η αποχή από την οποία τιμωρείται με κάποια ποινή; Θέλουμε έξυπνους και δημιουργικούς νέους ή «ευνουχισμένους» υπηκόους;

ΣΩ.ΛΕ

ΠΩΣ ΟΙ 152 ΘΑ ΓΙΝΟΥΝ ΣΥΝΤΟΜΑ 151

Οποιος συνομιλεί με τον Βύρωνα Πολύδωρα αντιλαμβάνεται αμέσως ότι τον χωρίζει, πλέον, ένα χάσμα από το Μαξίμου. Όταν ο πρώην υπουργός Δημόσιας Τάξης δηλώνει δημοσίως ότι «ο Καραμανλής με τα φερέφωνα του διέρρεαν πως προκάλεσα μεγάλη ζημιά στην παράταξη», οι γέφυρες έχουν κοπεί. Και εντός ολίγου η ΝΔ θα βρίσκεται σε απόσταση ενός μόνο βουλευτού από τον... γκρεμό. Ο Βύρωνας θα επιχειρήσει ηρωική έξοδο από το μαντρί, ανεξαρτητοποιούμενος από την ΚΟ της ΝΔ, όπως έγραψε πρώτο το weblog του Αντί. Έτσι θα στηρίζει την κυβέρνηση όταν το

κρίνει σκόπιμο και θα εκφράζει δημοσίως τις απόψεις του επί παντός θέματος, χωρίς πειθαρχικές κυρώσεις από τη Ρηγίλλης.

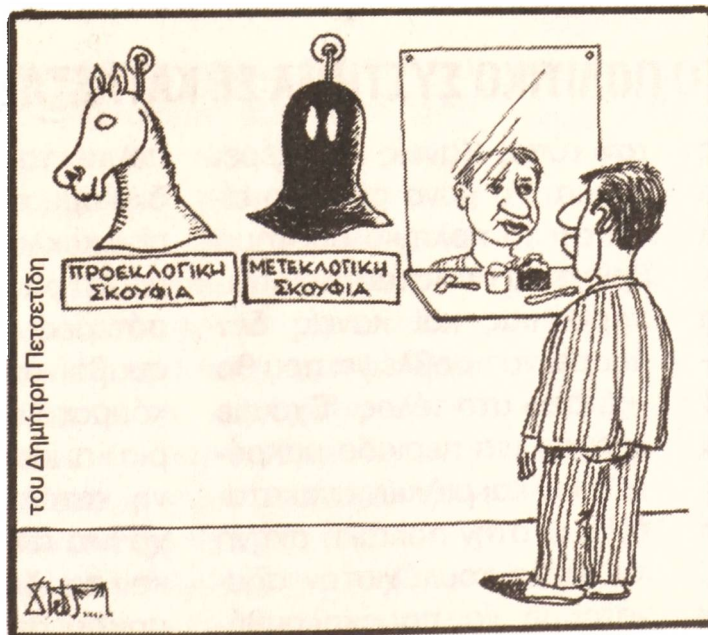
Από εκεί και πέρα υπάρχουν βέβαια και άλλα σενάρια και φυσικά το ΛΑΟΣ. Και όχι μόνον γι' αυτόν, αλλά και για άλλους δυσारेσσημένους βουλευτές. Άλλωστε ο Βύρωνας δεν έκρυψε ποτέ τη φιλία του με τον Γιώργο Καρατσαφέρη. Όπως και άλλοι δυο «αντάρτες» βουλευτές, οι κ. Π. Τατούλης και Αθ. Γιαννόπουλος. Μιλάμε δηλαδή για ένα πρώην υπουργό και δυο πρώην υφυπουργούς της ΝΔ.

Β.Ζ.

ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ

Αλλες είναι οι απαιτήσεις εφαρμογής της πολιτικής σε λεπτομέρειες όταν είσαι ήδη κυβέρνηση και άλλες όταν κάνεις γενικού χαρακτήρα εξαγγελίες. Ομολογία πλήρης από αφοπλιστικό κυνισμό τα όσα δήλωσε ο κ. Αλογοσκούφης δικαιολογώντας τις κυβερνητικές ανακολουθίες. Και όποιος κατάλαβε, κατάλαβε σε αυτή τη χώρα που ψηφίζουμε χωρίς σύγκριση και μέτρο. Όταν κάνεις λοιπόν προεκλογικές δηλώσεις, δεν τις κάνεις με την δέουσα σοβαρότητα. Είτε επειδή αγνοείς τα αντικειμενικά προβλήματα, είτε επειδή θεωρείς νοητικά καθυστερημένους τους ψηφοφόρους.

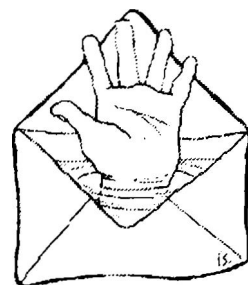
ΣΩ.ΛΕ



ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Μίμης Ανδρουλάκης.
- Ανακάλυψε τα λάθη του Βενιζέλου και αλλάζει ρότα.
- Στο λήμμα ομορτοουνισμός ο κ. Μπαμπινιώτης θα πρέπει να αναφέρει το παράδειγμά του ως κλασική περίπτωση του είδους.
- Η Μαριωρή ακόμα συσκέπτεται με τον εαυτό της για το τι θα ψηφίσει.
- Εκατοντάδες χιλιάδες πασόκοι περιμένουν με αγωνία τη θέση που θα πάρει για να πράξουν ανάλογα.
- Κακά τα ψέματα.
- Έχει επιρροή στο κόμμα.
- Και κυρίως στην κοινωνία
- Με τούτα και με κείνα κατόρθωσαν νταβατζήδες και τα παπαγαλάκια τους να κάνουν τον Georges να φαίνεται αριστερός και συμπαθής.
- Ζητείται ψυχίατρος.
- Παρακαλώ επειγόντως να με πληροφορήσει η Χ. Τρικούπη με ποιον μονομάχο έχει ταχτεί ο Πέτρος Κουνελάκης για να ξέρω τι θα ψηφίσω στις 11 Νοέμβρη.
- Αμετανόητος κομμουνιστής περιμένω γραμμή από το παλιό αξιωματούχο της ανανεωτικής Αριστεράς, μέλος στο Γραφείο Επαρχιών του ΚΚΕ εσ. των πρώτων χρόνων της μεταπολίτευσης.
- Κουράγιο συντρόφια.
- 14 και 1 έμειναν.

Ν.Μολ.



ΑΝΕΦΟΔΙΑΣΜΟΣ

Ποιος θυμάται τις περίφημες «αύρες», τα οχήματα που χρησιμοποιούσε η πάλαι ποτέ Αστυνομία Πόλεως για την καταστολή των διαδηλώσεων; Όσοι έχουν απορίες ή όσοι δεν έχουν ζήσει εκείνες τις εποχές ας κάνουν λίγη υπομονή, επειδή η ΕΛ.ΑΣ. θα εξοπλισθεί με νέα οχήματα καταστολής από τη Γαλλία. Εκτός αυτού, θα σταλούν για μετεκπαίδευση στη Γαλλία και Έλληνες αστυνομικοί, ώστε να είναι πανέτοιμοι να αντιμετωπίσουν τα προσεχή κύματα διαδηλωτών. Όσο διογκώνονται τα αιτήματα και οι διεκδικήσεις τόσο «γενναιόδωρη» θα είναι και η απάντηση της εξουσίας.

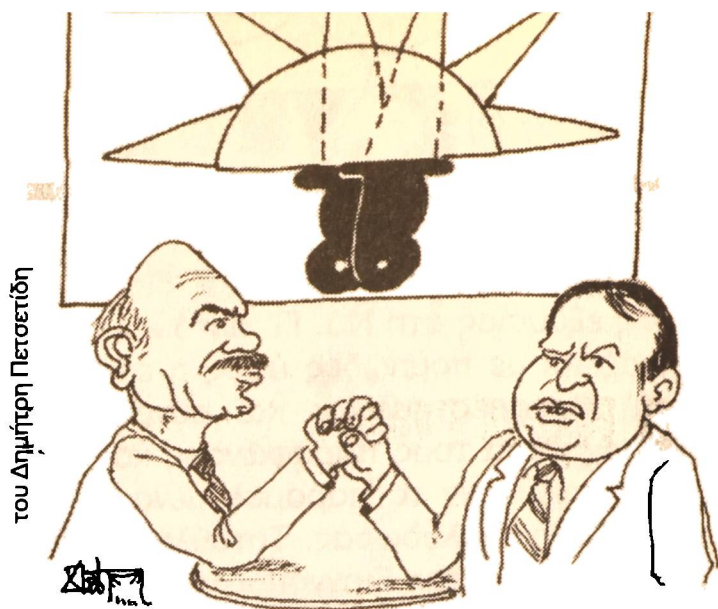
ΣΩ.ΛΕ



Δείτε και τη θετική όψη: Θα μπορούμε να αγοράζουμε λιγότερο πετρέλαιο θέρμανσης, λιγότερα καύσιμα κίνησης. Άρα, θα καταναλώνουμε προφανώς λιγότερα απ' αυτά. Άρα, θα έχουμε πολύ βραδύτερη ανάπτυξη του φαινομένου του θερμοκήπιου... Άρα... Παναγιυρίστε!

Υπάρχει βέβαια και η άποψη ότι την τιμή του πετρελαίου ανεβάζουν τα διαβόητα Hedge Funds, τα κερδοσκοπικά κεφάλαια, που, επωφελούμενα από την, επίσης διαβόητη, παγκοσμιοποίηση, μετακινούνται δώθε κείθε παράγοντας τεράστια κέρδη, μόνο και μόνο γιατί... μετακινούνται! Ε, και; Έχετε δει εσείς ποτέ κεφάλαια... μη κερδοσκοπικά; Νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση δεν θέλουμε; Ας τη λουστούμε.

Είναι καιρός πάντως κάποιοι να ξαναδιαβά-



του Δημήτρη Πετσετίδη

ΑΚΡΙΒΑΙΝΕΙ ΣΥΝΕΧΩΣ, ΘΑ ΠΕΡΑΣΕΙ ΚΑΙ ΤΑ 100

σουν τον Μαρξ και να προσαρμόσουν τις θεωρίες του στην εποχή μας, όπου το Das Kapital παράγει κέρδη... χωρίς καν να κάνει κάτι παραγωγικό, χωρίς να κεφαλαιοποιεί κάποια εργασία... 4.000 (τέσσερις χιλιάδες) ταξί στο Λος Άντζελες. Μόνον! Έτσι έλεγε ένας αστυνομικός σε μια πρόσφατη ταινία. Μόνον 4.000 (τέσσερις χιλιάδες) ταξί υπάρχουν στο Λος Άντζελες. Και στην Αθήνα, λέει, πάνω από 12.000.

Άρα έχουμε πολύ υψηλότερο βιοτικό επίπεδο από τους χαζοαμερικάνους, που μας κάνουνε και τον καμπόσο...

Ή πολύ χειρότερα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς...

Ή πολύ χειρότερες συνήθειες μετακίνησης...

Ή και τα τρία μαζί...

Ή και μόνο δύο από τα τρία... Ξέρετε εσείς ποια...

Ν. ΛΑΜΠ.

Ο ΠΡΩΗΝ ΠΑΝΤΟΔΥΝΑΜΟΣ «ΤΣΑΡΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ»

Ησοβαρή διατάραξη των ενδοκυβερνητικών ισορροπιών που εξασφάλιζαν μέχρι πρότινος την «παντοδυναμία Καραμανλή» επιβεβαιώνεται με την ανοικτή πλέον σύγκρουση του κ. Αλογοσκούφη με τον κ. Ρουσόπουλο. Μέχρι πρότινος οι δυο κορυφαίοι υπουργοί αποτελούσαν τους δύο βασικούς πυλώνες στην άσκηση της εκπορευόμενης από

το Μαξίμου κυβερνητικής πολιτικής αλλά και στην αντιμετώπιση της Ντόρας. Τώρα το Μαξίμου «αδειάζει» τον κ. Αλογοσκούφη, μέσω του κ. Ρουσόπουλου, και ομιλεί για «γκάφες» και άλλα. Δεν μπορεί, όμως, να ξεγελάσει και πολλούς. Η σύγκρουση αφορά το ποιος έχει το πάνω χέρι στην οικονομική εξουσία και ποιος διαφεύγει τη νομή της και τα με-

γάλα συμφέροντα που περιμένουν από πίσω (του πετρελαίου, π.χ.). Κάποτε, βέβαια, άρεσε πολύ στον ίδιο τον Κ. Καραμανλή η ιδέα του Αλογοσκούφη να σκάβει το λάκκο της Ντόρας και του Αβραμόπουλου. Σήμερα, όμως, μετά το «άδειασμα» του «τσάρου», την «οικειοθελή» αποχώρηση από το παιχνίδι των κ. Σιούφα, Μείμαρακη και Παυλόπουλου και

τον πολιτικό ενταφιασμό του κ. Βουλγαράκη, ποιος άραγε θα απομείνει στο Μαξίμου με την Ντόρα να περιμένει στη γωνία; Οι άνθρωποι του Κώστα Καραμανλή πιστεύουν, βέβαια, ότι κρύβει ακόμα άσους στο μανίκι του και ότι δεν είναι το εύκολο θύμα. Οψόμεθα εις Φιλίππους, που έλεγε προεκλογικά και ο Ψυχάρης για το ΠΑΣΟΚ.

Β.Ζ.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΕ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ

Οποτε κι αν γίνουν οι νέες εκλογές, είναι βέβαιο ότι η ΝΔ θα τις κερδίσει κι αυτές, αλλά χωρίς αυτοδυναμία αυτή τη φορά. Έτσι που πάει, θα χάσει πολύ περισσότερες από τις 27.000 ψήφους που της επέτρεψαν την τελευταία φορά να κάνει κυβέρνηση –και δεν υπάρχει καμία ελπίδα βελτίωσης. Ποιος θα κυβερνήσει λοιπόν

τον τόπο; Κανείς δεν ξέρει ακόμα. Το μόνο σίγουρο είναι ότι το πολιτικό σύστημα βρίσκεται σε κατάσταση ανισορροπίας και κανείς δεν μπορεί να προβλέψει πού θα «κάτσει» στο τέλος. Έχουμε μπει σε μια περίοδο μακρόχρονων και ριζικών ανακατατάξεων στην πολιτική σκηνή και εμείς τουλάχιστον αδυνατούμε να παρακολουθή-

σουμε τα διάφορα σενάρια διακομματικών συνεργασιών που κυκλοφορούν, με πολλή δόση φαντασίας τις περισσότερες φορές. Όσα όμως συμβαίνουν στα δύο μεγάλα κόμματα έχουν κοινή αφετηρία και ίσως θα έχουν και κοινή κατάληξη. Τριάντα τρία χρόνια από την ίδρυσή τους και τα δύο κόμματα-δεινόσαυροι δείχνουν σήμερα πε-

ρισσότερο από ποτέ αυτό που ήταν εξ αρχής: Συνασπισμοί ετερόκλητων πολιτικών, προσωπικών και οικονομικών συμφερόντων με μοναδικό συνεκτικό ιστό τη νομή της εξουσίας. Τι θα συμβεί στο τέλος κανείς δεν μπορεί να το προβλέψει. Η πολιτική δεν λειτουργεί με συνταγές ούτε μόνο με επιταγές διαπλεκόμενων.

Β.Ζ.

Το κράτος έχει στεγνώσει τα ασφαλιστικά ταμεία

ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΠΗΡΕ Ο ΤΑΚΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Το πρόβλημα της κοινωνικής ασφάλισης δεν είναι καινούριο. Αντίθετα, έχει ένα αμαρτωλό παρελθόν, όσο και ένα προβληματικό παρόν. Σύμφωνα δε με όλες τις ενδείξεις θα έχει και ένα μακρύ και αμφίβολο μέλλον. Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, παρά τα μεγάλα λόγια και τους λεονταρισμούς προς κάθε κατεύθυνση, είναι βέβαιο ότι, όπως συνέβη και με όλες τις κυβερνήσεις που προηγήθηκαν τα τελευταία δέκα χρόνια, δεν θα τολμήσει να το αγγίξει τελικά. Και αν το κάνει, θα το κάνει επιφανειακά, με κάποια φαινομενικά ανώδυνα νομοσχέδια, τα οποία, ωστόσο, δεν θα προσφέρουν ουσιαστικές λύσεις στα χρόνια προβλήματα του «ασφαλιστικού», αντίθετα θα μπλέξουν περισσότερο την κατάσταση.

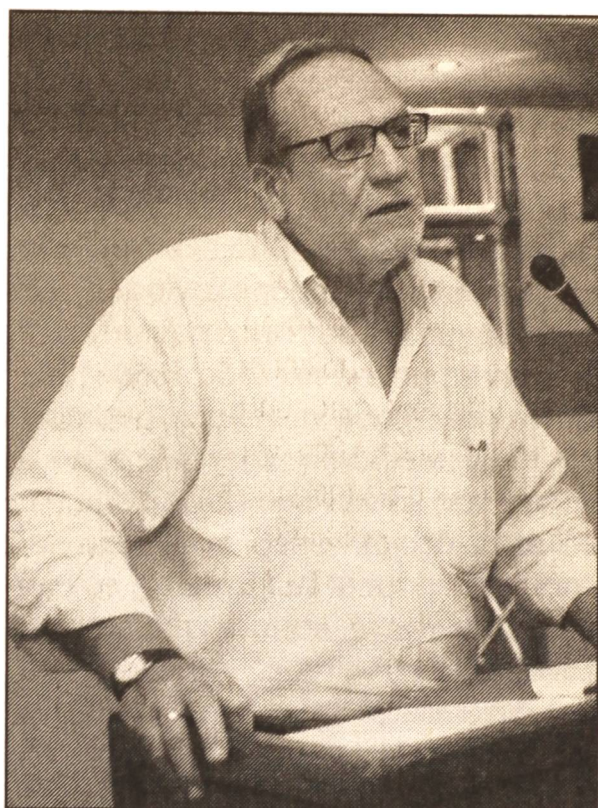
Προς το παρόν, η κυβέρνηση προσπαθεί να παρασύρει τα συνδικάτα των εργαζομένων και τις δυνάμεις της πολιτικής αντιπολίτευσης σε έναν «διάλογο», για τον οποίο, όμως, δεν ξεκαθαρίζει ποιοι είναι ακριβώς οι στόχοι της, γεγονός που προκαλεί την αντίδραση των «κοινωνικών εταίρων». Οι οποίοι, βεβαίως, διαβλέποντας ότι επιχειρείται η άνευ όρων παράδοσή τους, αρνούνται να προσέλθουν σε έναν ανούσιο και επικίνδυνο διάλογο, εφόσον δεν ικανοποιούνται κάποιοι βασικοί όροι που θα διασφαλίζουν τα συμφέροντα των εργαζομένων.

Αλλά, ποιο είναι το πραγματικό πρόβλημα της κοινωνικής ασφάλισης; Ποιοι φταίνε για τη δημιουργία του; Ποιοι κίνδυνοι απειλούν το σύστημα και τι προοπτικές υπάρχουν για να ξεφύγει αυτό από τα αδιέξοδα που αντιμετωπίζει ή θα αντιμετωπίσει στο μέλλον; Για όλα αυτά μιλάει ο καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου και επιστημονικός διευθυντής του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ Σάββας Ρομπόλης στην παρακάτω συνέντευξη που παραχώρησε στο *Αντί*.

• Η κυβέρνηση, προετοιμάζοντας για τα μέτρα που σκοπεύει να πάρει και για να αποτρέψει αντιδράσεις εκ μέρους των εργαζομένων, χρησιμοποιεί κάποια εκβιαστικά διλήμματα, ένα από τα οποία είναι ότι το ασφαλιστικό σύστημα έχει περιθώριο ζωής 12 χρόνια και μετά θα καταρρεύσει. Είναι έτσι τελικά;

– Κατ' αρχάς, νομίζω ότι στην κοινωνική ασφάλιση είναι πολύ μαχητό το επιχείρημα της κατάρρευσης του συστήματος, όπως και το δилήμμα ότι, αν δεν

παρθούν επώδυνα μέτρα, δεν θα μπορούν να πληρωθούν συντάξεις μετά από 15 χρόνια. Και αυτό το λέω γιατί, η κοινωνική ασφάλιση είναι ένα υποσύστημα του ευρύτερου κοινωνικοοικονομικού συστήματος, οπότε σε μια τέτοια περίπτωση πρώτα πρέπει να καταρρεύσει ο κρατικός προϋπολογισμός και μετά να καταρρεύσουν τα υποσύστημα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, ακόμα και σε μια χώρα στην οποία κυριαρχεί η ιδιωτική ασφάλιση: Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερι-



Σάββας Ρομπόλης

κής, όταν τον Οκτώβριο του '81 οι ασφαλιστικές εταιρίες, επειδή έπαιξαν σε υψηλού ρίσκου μετοχές, έχασαν δισεκατομμύρια δολάρια, ακριβώς για να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις απέναντι στους πελάτες τους (δηλαδή συντάξεις, νοσοκομεία, φάρμακα κ.λπ.), αλλά και να μη καταρρεύσει και αυτό το σύστημα, ήλθε η τότε κυβέρνηση του Ρόναλντ Ρήγκαν και τους έδωσε από τα αποθεματικά του κράτους ένα τεράστιο δάνειο, για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της ρευστότητας και των υποχρεώσεών τους. Πόσο μάλλον όταν μιλάμε για μια δημόσια ασφάλιση που έχει την εγγύηση του κράτους.

• Όμως, η κυβέρνηση βάζει τώρα το θέμα και μάλιστα πιεστικά και η αίσθηση που υπάρχει είναι ότι ένας από τους λόγους που το κάνει είναι πως θέλει, μέσω και της μείωσης των

δαπανών για την κοινωνική ασφάλιση, να αντιμετωπίσει και τα δημοσιονομικά προβλήματα. Είναι δυνατό να συνδέονται αυτά τα δύο;

—Κανονικά, σε μια ορθολογική λειτουργία της οικονομικής πολιτικής και της δημοσιονομικής διαχείρισης, θα έπρεπε να τροφοδοτείται η κοινωνική ασφάλιση και να 'χει μια αυτονομία και μια αυτοτέλεια από τον κρατικό προϋπολογισμό, ώστε να διαχειρίζεται αυτοτελώς τους πόρους της. Στην Ελλάδα όμως δεν συμβαίνει αυτό. Ο κρατικός προϋπολογισμός και ο κοινωνικός προϋπολογισμός συμπλέκουν πάρα πολύ, συνήθως σε βάρος του κοινωνικού προϋπολογισμού, τους πόρους του οποίου αξιοποιεί και εκμεταλλεύεται ο κρατικός προϋπολογισμός. Για παράδειγμα, είχαμε αυτό που συνέβαινε κατά τη μακρά περίοδο 1950–1981. Τι ήταν αυτό που συνέβαινε ουσιαστικά; Ήταν ακριβώς η εκμετάλλευση των πόρων της κοινωνικής ασφάλισης, και μάλιστα άτοκη, υπέρ του κρατικού προϋπολογισμού. Αυτό, όμως, το βλέπουμε να γίνεται και στη συνέχεια, τα Συνδικάτα, μάλιστα, εδώ και χρόνια είχαν διεκδικήσει και το 2001 την αυτοτέλεια των προϋπολογισμών, δηλαδή ο κρατικός προϋπολογισμός να έχει τους πόρους του, τη διαχείρισή του και την αξιολόγησή του, αλλά και ο κοινωνικός προϋπολογισμός να έχει την κατάρτισή του, τους πόρους του, τη διαχείρισή του και την αξιολόγησή του. Έτσι, δεν θα υπάρχει εμπλοκή. Δυστυχώς, όμως, αυτή η ανωμαλία συνεχίζεται και σήμερα.

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ

Τώρα, εδώ υπάρχει και ένα ζήτημα, αντίληψης θα έλεγα, για το πώς αντιμετωπίζει το κράτος τα ελλείματά του. Οι μονεταριστές, γιατί πλέον πηγαίνουμε στην οικονομική θεωρία, υποστηρίζουν ότι τα ελλείματα του κράτους, του κρατικού προϋπολογισμού, αντιμετωπίζονται με τη μείωση των δαπανών, ακόμα και των κοινωνικών δαπανών, επειδή στη θεωρητική τους αντίληψη οι κοινωνικές δαπάνες είναι καταναλωτικές δαπάνες. Επομένως, αυτή η θεωρία δουλεύει με δύο κατηγορίες δαπανών, τις καταναλωτικές και τις επενδυτικές. Άρα, σου λέει,

εφόσον είναι καταναλωτική δαπάνη η σύνταξη, το ένα ή το άλλο, πρέπει να το περικόπτουμε όσο μπορούμε, υπέρ της μείωσης των ελλειμάτων του κρατικού προϋπολογισμού. Όμως, έχει αποδειχθεί επιστημονικά, εδώ και πάρα πολλά χρόνια από σοβαρούς επιστήμονες στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη, αλλά και στην Ελλάδα, ότι αυτός ο τρόπος είναι κατ' αρχήν επιστημονικό λάθος, διότι μέσα στις κατηγορίες των δαπανών έχουμε και μια τρίτη κατηγορία, της αναπαραγωγικής δαπάνης, δηλαδή της δαπάνης της οποίας η κατανάλωση κινητοποιεί σε κάποιο βαθμό το σύστημα. Σ' αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται οι δαπάνες της υγείας, της κοινωνικής ασφάλισης, οι δαπάνες της παιδείας, οι οποίες όταν δαπανώνται δημιουργούν μια ζήτηση, άρα λειτουργούν και αναπαράγουν, με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, το οικονομικό σύστημα.

Παρ' όλα αυτά, έχοντας αυτή την αντίληψη οι μονεταριστές θεωρούν ότι πρέπει να μειώνουν τις δαπάνες για να μειώσουν τα κόστη. Εμείς, αντίθετα, υποστηρίζουμε την άποψη που λέει ότι οι κοινωνικές δαπάνες δεν είναι επενδυτικές, αλλά δεν είναι και καταναλωτικές. Επομένως έχουν μια συμβολή στην οικονομία και όσο τις μειώνεις τόσο αυτή η συμβολή τους περιορίζεται. Από την άλλη πλευρά, η δεύτερη κριτική είναι ότι αυτές οι δαπάνες, όσο και να περιοριστούν, δεν συμβάλουν στην κάλυψη των ελλειμάτων του κράτους. Διότι, έτσι κι αλλιώς το κράτος έχει υποχρεώσεις, έναντι της σημερινής και των μελλοντικών γενεών.

Ένα τρίτο ζήτημα είναι ότι έχουμε το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο πιέζει τα κράτη-μέλη για μείωση δαπανών, επειδή κι αυτό εμπνέεται από μονεταριστική αντίληψη. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη-μέλη υποβάλλουν το δικό τους σχέδιο σταθερότητας και ανάπτυξης και μιλάμε για μείωση δαπανών και ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς μέχρι το 2010, που σημαίνει πολιτική λιτότητας κ.λπ. Το θέμα είναι, βεβαίως, η άλλη αντίληψη, ότι οι κοινωνικές δαπάνες είναι αναπαραγωγικές, είναι όμως και το ερώτημα πώς θα αντιμετωπισθούν τα ελλείματα του

κρατικού προϋπολογισμού. Και στο ζήτημα αυτό, η αντίληψη που υποστηρίζουμε εμείς είναι ότι θα αντιμετωπισθούν όχι με λιτότητα και περικοπές, αλλά με την ανάπτυξη. Δηλαδή, η ανάπτυξη της οικονομίας είναι αυτή που θα φέρει μεγαλύτερο ΑΕΠ, περισσότερο πλούτο και βεβαίως αυτός ο πλούτος θα πρέπει να κατανεμηθεί όσο το δυνατόν δικαιότερα. Αυτό, όμως, δεν υπάρχει στην αντίληψη των μονεταριστών, γι' αυτό και τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε αυτή την εμπλοκή, με τη μείωση των κοινωνικών δαπανών στην υπηρεσία της μείωσης των ελλειμάτων του κράτους.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΧΡΕΩΝ ΣΤΑ ΤΑΜΕΙΑ

• Ένα άλλο ζήτημα είναι ότι μιλάμε για πρόβλημα της κοινωνικής ασφάλισης, όταν τα Ταμεία δεν έχουν τις εισροές που θα έπρεπε να έχουν, ιδίτερα από τα χρέη που ήδη υπάρχουν από την πλευρά του κράτους, από επιχειρήσεις κ.λπ. Αντίθετα, προσπαθούν να μειώσουν αυτές τις εισροές, προς όφελος πάλι του ίδιου του κράτους και των επιχειρήσεων, μειώνοντας έτσι, όσο είναι δυνατό, και τις νόμιμες εκροές προς όφελος των εργαζομένων.

— Ένα σοβαρό πρακτικό πρόβλημα που υπάρχει στην χρηματοοικονομική κατάσταση των Ταμείων, είναι ακριβώς αυτό: ότι στην Ελλάδα δεν εισπράττονται οι νομοθετημένοι πόροι. Γι' αυτό και από τη δική μας πλευρά και από τα Συνδικάτα δεν υποστηρίζεται η αύξηση των εισφορών από τους εργαζόμενους, επειδή οι εισφορές αυτές είναι ήδη πάρα πολύ υψηλές. Εκείνο που υποστηρίζεται είναι κυρίως η πλήρης είσπραξη των νομοθετημένων πόρων. Έτσι, μέσα σ' αυτά που δεχόμαστε βάζουμε την εισπραξιμότητα κατά 100%, με την έννοια ότι δεν μπορούμε να διανοηθούμε ότι ένα ταμείο, ένας οργανισμός, δεν μπορεί να εισπράξει τους πόρους του. Εξετάζουμε, βεβαίως, σενάρια με εισπραξιμότητα στο 70% ή στο 80%, για να δούμε ποιες είναι οι επιπτώσεις, γιατί και αυτά εκφράζουν μια πραγματικότητα. Αυτά είναι, όμως, σενάρια που κρατάμε για τον εαυτό μας, ως μελετητές. Αντίθετα, αυτό που βγαίνει από τις μελέτες μας και υιοθε-

τούν τα Συνδικάτα, είναι εισπραξιμότητα στο 100%. Επομένως, κεντρικό πρόβλημα αυτή τη στιγμή είναι η πλήρης και συστηματική είσπραξη των νομοθετημένων πόρων, είτε από τις επιχειρήσεις είτε από το κράτος. Για παράδειγμα, υπάρχει μια εκτίμηση που λέει ότι το κράτος θα έπρεπε για το 2008 να δώσει στο ΙΚΑ 11,5 δις ευρώ, τα οποία είναι οφειλές προηγούμενες, οφειλές για τον κλάδο υγείας και οφειλές σε σχέση με το ετήσιο 1% του ΑΕΠ, με το νόμο 3029/2002. Όπως βλέπουμε, όμως, στον προϋπολογισμό για το 2008 έχει γραφτεί κονδύλι 1,9 δις Αλλά, έτσι, πώς θα λειτουργήσει το ΙΚΑ;

ΧΑΡΙΣΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Επίσης, βλέπουμε ότι υπάρχει αυτή τη στιγμή νομοσχέδιο στη Βουλή, που δίνει περιθώριο 8 χρόνων σε επιχειρηματίες που οφείλουν στο ΙΚΑ, να ξεπληρώσουν τα οφειλόμενα σε 96 δόσεις. Ήδη, όμως, από όλες τις ρυθμίσεις που έχουν γίνει σε σχέση με τις οφειλές στην κοινωνική ασφάλιση, σύμφωνα με μια αξιολόγηση που κάναμε πριν από μερικά χρόνια, βγαίνει ότι από το 1955 που άρχισαν αυτές οι ρυθμίσεις και μετά η κοινωνική ασφάλιση δεν εισπράττει πάνω από το 10-12% των οφειλών. Άρα έχουμε ένα μέτρο, που με την εφαρμογή του δεν επιτυγχάνει το στόχο του ο νομοθέτης, ο οποίος θεωρητικά θέλει να βρει τρόπο είσπραξης των οφειλών. Από μια πορεία περίπου 50 χρόνων, είδαμε ότι το σύστημα αυτών των ρυθμίσεων δεν αποδίδει. Αντίθετα, ο κάθε επιχειρηματίας που οφείλει στην κοινωνική ασφάλιση δεν πηγαίνει να πληρώσει, ελπίζοντας σε μια νέα ρύθμιση, η οποία πάντα τον απαλλάσσει από τα πρόστιμα, αφήνοντας μόνο το κεφάλαιο της οφειλής, που, με βάση τις κάθε φορά ρυθμίσεις, πληρώνεται με δόσεις. Πράγμα που σημαίνει ότι ο επιχειρηματίας υπολογίζει το κεφάλαιο των εισφορών των εργαζομένων ως ένα κεφάλαιο κίνησης, άτοκο, η απόδοση του οποίου είναι τελικά μεγαλύτερη για τον ίδιο από το κόστος. Επομένως, είναι κεντρικό θέμα η ασυνέπεια του κράτους και των επιχειρήσεων στην πληρωμή των θεσμοθετημένων χρηματι-

κών εισροών προς τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης.

• *Μια ασυνέπεια που καλύπτεται από το κράτος...*

— Ναι... Νομίζω ότι υπάρχει μια ανοχή και περίθαλψη αυτής της κατάστασης από το κράτος.

• *Έτσι, έχουμε από τη μια πλευρά το κράτος να μην πληρώνει το ίδιο και να καλύπτει ταυτόχρονα τις επιχειρήσεις που δεν είναι συνεπείς απέναντι στον κοινωνικό τομέα, και από την άλλη την κυβέρνηση να συζητά —όπως είδαμε από το πόρισμα Αναλυτή, αλλά και τις δηλώσεις Γκαργκάνα— αύξηση των ορίων σύνταξης, αύξηση των καταβολών των εργαζομένων στα ταμεία, αλλά και τη μείωση των συντάξεων κ.ά. Για ποιο κοινωνικό κράτος μιλάμε, λοιπόν;*

— Νομίζω ότι κατ' αρχήν σε μια τέτοια περίπτωση λειτουργίας και σχέσεων κράτους και κοινωνικής προστασίας, η αξιολόγηση που μπορεί να κάνει κανείς είναι ότι ο οικονομικός σχεδιασμός αντιμετωπίζει την κοινωνική πολιτική σαν παραπαίδι και όχι ως ισότιμο στοιχείο και της κοινωνικοοικονομικής αναπαραγωγής και γενικά της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης στη χώρα. Γι' αυτό και βλέπουμε ότι, όσοι βρίσκονται στη σφαίρα της οικονομίας, βελτιώνουν το βιοτικό τους επίπεδο και το εισόδημά τους, ενώ, όσοι περιμένουν να ζήσουν από τις εκροές του συστήματος κοινωνικής προστασίας, η κατάστασή τους συνεχώς επιδεινώνεται. Είναι ακριβώς επειδή δεν υπάρχουν ισότιμες σχέσεις και η οικονομία, αλλά και η διαχείρισή της από το κράτος, αντιμετωπίζουν την κοινωνική πολιτική σαν παραπαίδι.

ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Τώρα, σχετικά με τα μέτρα για να συγκεντρωθούν οι πόροι της κοινωνικής ασφάλισης, εμείς έχουμε αξιολογήσει κάποια από αυτά. Για παράδειγμα, το θέμα των ορίων ηλικίας: έχει προκύψει, από έρευνα που κάναμε, ότι, όταν αυξάνεις το όριο ηλικίας στην Ελλάδα κατά ένα χρόνο, παρατείνεται ο χρόνος κρίσης κατά τρεις μήνες. Επομένως, το σύστημα έχει περικυκλωθεί

από συσσωρευμένα προβλήματα για πάρα πολλά χρόνια και κάποιες παραμετρικές αλλαγές, οι οποίες σε άλλες χώρες έχουν εφαρμοστεί και έχουν μια άλφα απόδοση, εδώ στην Ελλάδα η απόδοση αυτή είναι μηδαμινή. Εάν, όμως, περάσουμε σε μέτρα τύπου Αναλυτή ή τύπου Τράπεζας της Ελλάδας, ή και διεθνών οργανισμών, τότε η κατάσταση θα είναι πολύ σοβαρή.

Εμείς, προς αυτή την κατεύθυνση, στη φετεινή έκθεσή μας για την ελληνική οικονομία, έχουμε ένα κεφάλαιο, όπου αξιολογούμε τις πολιτικές για την κοινωνική ασφάλιση από το 1990 σε 27 χώρες του ΟΟΣΑ, ποιες ήταν και ποιο ήταν το τελικό αποτέλεσμα, το οποίο ήταν μείωση των συντάξεων κατά 20%. Φοβάμαι, λοιπόν, μήπως και στην Ελλάδα —με τα μέτρα που συζητούνται, ή με αυτά που ακούγονται, γιατί ακόμα από την κυβέρνηση δεν έχουμε συγκεκριμένες προτάσεις— με την κατάργηση των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων, με τη μείωση της επικουρικής ασφάλισης από το 28-29% στο 20%, με το ένα και με το άλλο μας δώσουν μια τελική μείωση των συντάξεων και των παροχών της τάξης του 20%, και αυτό πραγματικά είναι ένα επικίνδυνο στοιχείο. Θα πρέπει, μάλιστα, να πω ότι εκείνο που μου έκανε εντύπωση από την έρευνά μας είναι ότι σε κάποιες από τις 27 χώρες μείωσαν και την κατώτερη σύνταξη, δηλαδή μια σύνταξη 400 ευρώ έγινε 320 ευρώ, που δείχνει την αναλγησία και την αντικοινωνικότητα των μέτρων. Και αυτό είναι ένα μήνυμα που μας προβληματίζει πάρα πολύ, μήπως το δούμε και στις προτάσεις της ελληνικής κυβέρνησης.

• *Από τα μέχρι τώρα στοιχεία, πώς βλέπετε να εξελίσσεται η κατάσταση;*

— Νομίζω ότι η κατάσταση στην κοινωνική ασφάλιση πρέπει να ρυθμιστεί τώρα, να μη το αναβάλουμε άλλο, διότι να μην έχουμε ένα περιθώριο 15-20 χρόνων, χρειάζεται ωστόσο να ξεκινήσουμε από τώρα. Γι' αυτό και η ΓΣΕΕ προβάλλει το θέμα του αποθεματικού. Διότι, αυτή τη στιγμή ο πυρήνας του οικονομικού προβλήματος βρίσκεται στο ότι το σύστημα, από τώρα και μέχρι το 2050, χρειάζεται 180 δις ευρώ για το αποθεματικό του, και έχει μόνο

31. Που σημαίνει ότι, η συγκέντρωση των υπόλοιπων 150 δις αντιστοιχεί σε σημαντικούς πόρους ανά έτος. Επομένως, πρέπει από τώρα να σχεδιάσουμε πόσους πόρους χρειάζεται το σύστημα, από που θα τους αντλήσει, για να σχηματιστεί το απαιτούμενο αποθεματικό, ώστε μετά το 2025 να μπορεί το σύστημα, το ΙΚΑ ή το συνολικό σχήμα που θα διαμορφωθεί γύρω στο 2017-18, να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις εκείνης της γενιάς. Και νομίζω ότι είναι περιθώριο χρόνου αρκετό για τον σχεδιασμό αυτό, γι αυτό και θεωρώ ότι δεν υπάρχει λόγος για καμία κινδυνολογία ή τρομοκράτηση, ότι δηλαδή το σύστημα καταρρέει κ.λπ.

Από την άλλη πλευρά, ο χρόνος πιέζει και για τον λόγο ότι αυτή τη στιγμή το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα εισροών, άρα πρόβλημα έχει και ο τομέας των εκροών, με αποτέλεσμα το σύστημα να έχει χαμηλό επίπεδο κοινωνικής αποτελεσματικότητας.

ΤΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

• Ένα από τα προσχήματα που χρησιμοποιούνται για την τρομοκράτηση των εργαζομένων είναι και το θέμα του δημογραφικού προβλήματος. Από την άλλη, ωστόσο, έχουμε υψηλό δείκτη ανεργίας, κυρίως των νέων, έχουμε την ανασφάλιστη ή την αδήλωτη εργασία Ελλήνων και ξένων μεταναστών, έχουμε το εφεύρημα της μερικής απασχόλησης...

— Ακριβώς. Κατ' αρχάς το δημογραφικό πρόβλημα στην Ελλάδα δεν πιέζει ακόμα το σύστημα πάρα πολύ. Θα το πιέσει, όμως, μετά από 20 χρόνια. Σε μια έρευνα που έχει γίνει στο Πανεπιστήμιο, συνάδελφοι δημογράφοι υποστηρίζουν ότι, αν η Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 χωρών θέλει να διαθέτει το 2050 τον ίδιο πληθυσμό που έχει σήμερα, θα πρέπει να εμπλουτίζεται κάθε χρόνο με 1.050.000 νέους ανθρώπους. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα μόνη της θα χρειαστεί 40.000 νέους ανθρώπους το χρόνο. Που σημαίνει ότι υπάρχει ένα δημογραφικό πρόβλημα, που οφείλεται στη μείωση των γεννήσεων και στην αντίστοιχη γήρανση του πληθυσμού, όμως, εφόσον δεν πιέζει τώρα αλλά σε 20 χρόνια, έχουμε ένα αρκετά

μεγάλο περιθώριο για να το αντιμετωπίσουμε.

Δεύτερο θέμα είναι αυτό της αδήλωτης εργασίας. Αυτή τη στιγμή, γίνεται μια πολύ σοβαρή συζήτηση στην Ευρώπη, διότι υπολογίζεται ότι στις 27 χώρες της ΕΕ υπάρχουν 25 εκατομμύρια αδήλωτοι και ανασφάλιστοι εργαζόμενοι. Δηλαδή, ένα 28ο κράτος. Στην Ελλάδα, εμείς εκτιμήσαμε ότι η αδήλωτη εργασία αφορά 1.100.000 άτομα με μερική ή ολική αδήλωτη εργασία, που αντιστοιχούν στο 25% του εργατικού δυναμικού της χώρας. Και αυτοί είναι και Έλληνες και ξένοι. Από τα στοιχεία που έχουμε συγκεντρώσει, μάλιστα, βλέπουμε ότι ένας Έλληνας εργαζόμενος απασχολείται 25 ημέρες και ασφαλίζεται για 17, ενώ ένας ξένος μετανάστης απασχολείται 25 ημέρες και ασφαλίζεται για 14. Αυτό αφορά, βεβαίως, τη μερικώς ανασφάλιστη εργασία, ενώ υπάρχει και η εντελώς αδήλωτη και ανασφάλιστη. Και όλα αυτά αποτελούν απώλειες εισροών του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

Βεβαίως, όταν φτιάχτηκε το σύστημα, όταν φτιάχτηκαν οι αναλογικές μελέτες και η χρηματοοικονομική του ισορροπία, φτιάχτηκαν με όλους τους παράγοντες να λειτουργούν με πληρότητα, σταθερότητα και συνέπεια, δεν φτιάχτηκαν με όλα αυτά τα σενάρια. Που σημαίνει ότι η ανατροπή από όλη αυτή την ισορροπία είναι αυτό που λειτουργεί δομικά μέσα στο σύστημα. Κοντολογίς, η κρίση του συστήματος και τα προβλήματα που παρουσιάζει δεν είναι χαρακτηριστικά της κοινωνικής ασφάλισης, όπως θέλουν να τα εμφανίσουν οι μονεταριστές, οι οποίοι προτείνουν την ιδιωτική ασφάλιση. Και νομίζω ότι η απάντηση σ' αυτήν την πρόταση είναι ότι η κοινωνική ασφάλιση θεωρητικά έχει δύο πλεονεκτήματα έναντι της ιδιωτικής: δηλαδή δεν έχει τα κέρδη και τις διαφημίσεις. Δύο τομείς που εξασφαλίζουν στην κοινωνική ασφάλιση ένα σημαντικό κεφάλαιο, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη βελτίωση του επιπέδου των παροχών. Αν και αυτό τελικά χάνεται μέσα σε ένα σύστημα, όπως λειτουργεί το δικό μας, με όλες αυτές τις διαρροές.

Κλειδί το 1%

Συνέντευξη του Γιώργου Ρωμανιά στον Γ. Ανδρουλιδάκη

Ο επιστημονικός σύμβουλος του ΙΝΕ – ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ Γ. Ρωμανιάς μίλησε στον συνεργάτη μας Γ. Ανδρουλιδάκη για τη σημασία των διαπιστώσεων της μελέτης του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας, μέρος των οποίων δημοσιοποιήθηκε την περασμένη εβδομάδα ανατρέποντας αρκετά στερεότυπα σχετικά με την κατάσταση των Ταμείων.

• Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας παρουσίασε μια έρευνα για τα Ταμεία που ανατρέπει τη μέχρι σήμερα φιλολογία τόσο της κυβέρνησης όσο και των «επιτροπών σοφών».

— Πρόκειται για μια αναλογιστική μελέτη που έχει παραγγελθεί από την ελληνική Εθνική Αναλογιστική Αρχή στο Διεθνές Γραφείο Εργασίας. Η μελέτη δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη, εστάλη, όμως, ένα συνοπτικό προκαταρκτικό σημείωμα που αναφέρεται μόνο στο ΙΚΑ και στον ΟΓΑ. Από το προκαταρκτικό αυτό σημείωμα προκύπτουν συγκεκριμένα συμπεράσματα που ανατρέπουν τους κυβερνητικούς σχεδιασμούς. Πιο συγκεκριμένα:

Πρώτον, επιβεβαιώνονται απολύτως οι εκτιμήσεις και προβλέψεις της αναλογιστικής μελέτης (2005) για το ΙΚΑ – ΕΤΑΜ του ΙΝΕ – ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ, σύμφωνα με τις οποίες δεν θα υπάρξει οποιοδήποτε πρόβλημα οικονομικής βιωσιμότητας του Ιδρύματος για τα προσεχή 30 και πλέον χρόνια, υπό την προϋπόθεση όμως ότι το κράτος θα εξοφλεί με συνέπεια τις νομοθετημένες ετήσιες συναφείς υποχρεώσεις του και ότι θα παύσει η πολιτική ενθάρρυνσης της εισφοροδιαφυγής με την παροχή ετήσιων διευκολύνσεων υπέρ των εργοδοτών που παραβιάζουν το νόμο και εισφοροδιαφεύγουν.

Δεύτερον, η παρατηρούμενη επιδείνωση της σχέσης των ασφαλισμένων

του ΑΕΠ για τα Ταμεία

προς τους συνταξιούχους οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο επίσης επιδεινούμενο, με ευθύνη του κράτους, φαινόμενο της μαύρης εργασίας, που κρατά εκτός ασφάλισης 1.100.000 περίπου εργαζομένους.

Τρίτον, στις διαχρονικές χρηματοοικονομικές προβλέψεις (Πίνακας 2.3) περιλαμβάνονται ως έσοδα μόνο οι ασφαλιστικές εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών, ενώ απουσιάζει οποιαδήποτε εκτίμηση των νομοθετημένων υποχρεώσεων του κράτους (π.χ., 1% του ΑΕΠ σε ετήσια βάση). Συνεπώς, εάν συνεκτιμήσουμε και τα έσοδα από τη συνεπή καταβολή και του 1% της κρατικής συμμετοχής, τότε τα εμφανιζόμενα ετήσια ελλείμματα της περιόδου 2005–2024 του Πίνακας 2.3 μετατρέπονται σε ετήσια πλεονάσματα μέχρι και 0, 37% του ετήσιου ΑΕΠ.

Τέταρτον, τα στοιχεία που ανακοινώθηκαν (Πίνακας 2.3) περιορίζονται σε αντιπαραβολές εσόδων και δαπανών σε ετήσια βάση, χωρίς, όμως, να προχωρούν σε εκτίμηση και των προβλεπόμενων εσόδων από την (οποιασδήποτε μορφής) επενδυτική αξιοποίηση των ετήσιων μέχρι και το έτος 2024 πλεονασμάτων (πάντοτε με την προϋπόθεση ότι το κράτος εξοφλεί με συνέπεια τις νομοθετημένες υποχρεώσεις του για συμμετοχή του στην τριμερή χρηματοδότηση με την καταβολή του 1% του ετήσιου ΑΕΠ). Είναι, όμως, σαφές ότι από την επενδυτική αξιοποίηση των ετήσιων πλεονασμάτων θα έχει σχηματισθεί κατά το έτος 2025 ένα τεράστιο αποθεματικό που θα καταστήσει δυνατή τη συμψηφιστική εξουδετέρωση των ετήσιων ελλειμμάτων μέχρι και την περίοδο 2040–2045.

Πέμπτον, όλες αυτές οι θετικές διαπιστώσεις προϋποθέτουν μηδενική εισφοροδιαφυγή και εισφοροαποφυγή. Με δεδομένο, όμως, το ύψος τόσο της (παράνομης) εισφοροδιαφυγής όσο και της (νομιμοποιημένης) εισφοροαποφυγής, αναδεικνύεται με τρόπο απόλυτα σαφή το μέγεθος της ευθύνης του κράτους, που επιτρέπει η ακόμη και υποθάλλει αυτό το φαινόμενο

είτε με την παράλειψη εφαρμογής του νόμου είτε με τη νομοθέτηση περιπτώσεων απαλλαγής (έστω και μερικής) από την υποχρέωση καταβολής ασφαλιστικών εισφορών.

Έκτον, σε κάθε περίπτωση, από τη μελέτη αποδεικνύεται ότι ούτε τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης (που, άλλωστε, είναι από τα μεγαλύτερα στην ΕΕ) ούτε το ύψος των καταβαλλόμενων συντάξεων (η μεγάλη πλειοψηφία, άλλωστε, των συνταξιούχων συνωστίζεται στην περιοχή των κατώτατων ορίων) δημιουργούν πρόβλημα στην οικονομική βιωσιμότητα του συστήματος. Αντιθέτως, προβλήματα δημιουργεί η συμπεριφορά του κράτους, που επιμένει να παραβιάζει την κείμενη νομοθεσία και να μην καταβάλλει τις νομοθετημένες υποχρεώσεις του, αλλά και να υποθάλλει την ευρείας έκτασης εισφοροδιαφυγή και εισφοροαποφυγή.

• *Τι ποσά στερούνται τα Ταμεία εξαιτίας της εισφοροδιαφυγής, της εισφοροαποφυγής και της κρατικής ασυνέπειας;*

— Ακριβείς υπολογισμοί δεν υπάρχουν, εκτιμάται, όμως, ότι οι ετήσιες απώλειες του συστήματος από την εισφοροδιαφυγή και την εισφοροαποφυγή (που είναι νομιμοποιημένη εισφοροδιαφυγή) ξεπερνούν τα 4 δις ευρώ κατ' έτος. Εξάλλου, οι οφειλές του κράτους προς το σύστημα, πέραν της εισφοροδιαφυγής, ξεπερνούν τα 8 δις ευρώ.

• *Οι προτάσεις Αναλυτή και Γκαργκάνα τι συνεπάγονται;*

— Με την τυχόν αποδοχή των προτάσεων αυτών θα επλήττετο το ήδη ανεπαρκές εισόδημα των συνταξιούχων. Επισημαίνω ότι σήμερα το 71% των συντάξεων του ΙΚΑ είναι κάτω από 600 ευρώ το μήνα, ενώ η μέση σύνταξη του ΙΚΑ βρίσκεται στο επίπεδο των 677 ευρώ και παράλληλα το 84% των συντάξεων χρειάς είναι κάτω από 400 ευρώ το μήνα. Με αυτά τα δεδομένα, εισηγήσεις περαιτέρω μείωσης αυτών των συντάξεων υποδηλώνουν ότι οι εισηγητές

έχουν παύσει να αντιλαμβάνονται ότι πίσω από τους αριθμούς βρσκονται άνθρωποι. Η κοινωνική ασφάλιση είναι εξ ορισμού ένα από τα τρία εργαλεία εισοδηματικής αναδιανομής (τα άλλα δύο είναι το φορολογικό σύστημα και η προνοιακή πολιτική). Η κοινωνική ασφάλιση, και ειδικότερα το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα, επιδιώκει να διασφαλίσει εισόδημα σ' εκείνους που είτε λόγω γήρατος είτε λόγω ασθένειας ή αναπηρίας αδυνατούν να παραμείνουν στην παραγωγική διαδικασία. Ασφαλώς, το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης συνιστά ένα υποσύστημα του ευρύτερου οικονομικού συστήματος, η διαπίστωση, όμως, αυτή είναι τεχνικού και λειτουργικού χαρακτήρα και δεν μπορεί να ανατρέψει τα εννοιολογικά και πολιτικά στοιχεία που ενυπάρχουν στην κοινωνική ασφάλιση.

• *Η κρατική οικονομική συνέπεια είναι αρκετή για την υγεία των Ταμείων και τη συγκράτηση του χρόνου εργασίας;*

— Είναι σαφές ότι η αποτελεσματική λειτουργία ενός οποιουδήποτε συνταξιοδοτικού συστήματος προϋποθέτει την επάρκεια της χρηματοδότησης των παροχών του. Στις αρχικές φάσεις ίδρυσης του συστήματος ο αριθμός των συνταξιούχων είναι πολύ περιορισμένος, πράγμα που έχει ως συνέπεια τη δημιουργία ετήσιων οικονομικών πλεονασμάτων, που, εάν επενδυθούν και αξιοποιηθούν καταλλήλως, μπορούν να σχηματίσουν ένα ισχυρό αποθεματικό. Το αποθεματικό αυτό θα ενισχύει το σύστημα, όταν αυξηθεί ο αριθμός των συνταξιούχων, και οι δαπάνες για συντάξεις σε ετήσια βάση θα υπερβαίνουν τα αντίστοιχα ετήσια έσοδα από εισφορές. Σ' αυτή τη διαδικασία το κράτος είναι συγχρηματοδότης στα πλαίσια της τριμερούς (εργαζόμενοι, εργοδότες, κράτος) χρηματοδότησης του συστήματος. Συνεπώς, το κράτος δεν είναι αποκλειστικός χρηματοδότης του συστήματος, συνήθως καλύπτει περί το 1/3 των ετήσιων εσόδων του. Σε σχέση με την Ελλάδα, το πρόβλημα δημιουργείται από την αρνητική συμπεριφορά του κράτους, που επιμένει να παραβιάζει την ισχύουσα νομοθεσία και να μην εκπληρώνει τις νομοθετημένες υποχρεώσεις του έναντι του ασφαλιστικού συστήματος.



Gerrymandering

του Ναπολέοντα Παπαδόπουλου

Για όσους δεν τους είναι οικείος ο όρος, ο τίτλος σημαίνει τη διαμόρφωση των εκλογικών περιφερειών κατά τρόπο που να ευνοεί την επικράτηση ενός κόμματος ή ενός υποψηφίου. Έχει καθιερωθεί από την δεκαετία του 1810 στις ΗΠΑ, από το όνομα ενός γερουσιαστή ονόματι Gerry, στη Μασαχουσέτη, και της μακρύσωμης σαλαμάνδρας, sala-mander, διότι αυτός ο πανέξυπνος κύριος είχε τροποποιήσει τις εκλογικές περιφέρειες σε παρόμοια του ερπετού σχήματα..., ώστε να κερδίσει τις επόμενες εκλογές, όπως και έγινε.

Στην Ελλάδα «καλός μαθητής» του Gerry ήτανε, από όσο ξέρουμε, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, που κάποτε, μετά το 1923 και μεταξύ άλλων ίσως..., «έκοψε» την επαρχία Πάργας, η οποία είχε τότε αρκετούς τουρκόφωνους, από το νομό Θεσπρωτίας στον οποίο «ανήκε» παραδοσιακά και συγκοινωνιακά, και την «κόλλησε» στο νομό Πρέβεζας –με τον οποίο η Πάργα δεν είχε τότε καμία οδική σύνδεση!– ώστε να μην υπάρχει απαίτηση να βγαίνει τουρκόφωνος «μειονοτικός» βουλευτής στη Θεσπρωτία. «Μοίρασε» τους τουρκόφωνους σε δύο νομούς, σε δύο εκλογικές περιφέρειες, κατέβασε έτσι το ποσοστό τους σε κάθε μία, και «καθάρισε» ο εθνάρχης...

Πολύ πρόσφατα το ανάλογο «κόλπο» εφάρμοσε η κυβέρνηση Σημίτη: Η απιθανού κάλλους εφεύρεση των ΥΠΕΡ-νομαρχιών, μόνο και μόνο για να αποτραπεί ο «κίνδυνος» εκλογής μειονοτικών τουρκόφωνων Νομαρχών στην Ξάνθη ή την Κομοτηνή, όπου είναι ισχυρή η παρουσία τους.

Ο κ. Καραμανλής δεν αισθάνεται και πολύ καλά με τους 152 μόνο βουλευτές του. Ούτε με την προαναγγελθείσα και επικείμενη ισχυρή αντίσταση ενάντια στις (υπέρ των... νταβατζήδων, των κουμπάρων και «εθνικών» προμηθευτών κυρίως) «μεταρρυθμίσεις» του. Και άσχετα με το τι δηλώνει δημόσια, δεν είναι δα... τέρας αξιοπιστίας, αυτό που έχει στο μυαλό του είναι δύο ακόμα εκλογές: Μία, έτσι για... πλάκα, μέσα στο 2008,

που το ΠΑΣΟΚ θα είναι μη υπολογίσιμος αντίπαλος, για να ξεπεραστεί ο συνταγματικός σκόπελος του εκλογικού νόμου «Σκανδαλίδη», και μία ακόμα με αφορμή την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας το 2009 με τον δίκιο του πλέον εκλογικό νόμο, που εντωμεταξύ θα έχει ψηφιστεί. Ας τον ονομάσουμε από τώρα νόμο «Παυλόπουλου».

Το Σύνταγμα λέει (και σωστά) πως κάθε νέο εκλογικό σύστημα ισχύει από τις μεθεπόμενες εκλογές, αλλά δεν βάζει κανέναν περιορισμό στο κάθε πότε και πώς η κυβέρνηση μπορεί να αλλάζει τις εκλογικές περιφέρειες. Το «πώς» όμως είναι διαμορφωμένες αυτές είναι βασικός παράγοντας για το πόσες έδρες θα πάρει τελικά κάθε κόμμα!

Ο μελετημένος λοιπόν υπουργός κ. Παυλόπουλος πρόκρινε τη «λύση» Gerrymandering. Και εξαγγείλε πομπωδώς τη μείωση των εκλογικών περιφερειών από 55 σε 16. Μαζί βέβαια με μείωση των Δήμων, των Νομαρχιών κ.λπ., που μάλλον ως «μπουζουριέρα» μπήκε, για να θολώσουν τα νερά.

Ας ξεκαθαρίσουμε κάποια πράγματα.

1. Ο γράφων, , είναι υπέρ της διαίρεσης της Επικράτειας σε μεγάλες και περίπου ισοπληθυσμιακές, στο μέτρο του εφικτού, εκλογικές περιφέρειες. Οι μονοεδρικές, διεδρικές κ.λπ. ολιγοεδρικές εκλογικές περιφέρειες αλλοιώνουν, διαστρεβλώνουν, το εκλογικό αποτέλεσμα. Η πλήρης εκλογίκευσή τους θα εξαφάνιζε τα συμπτώματα εκλογής Βουλευτών, κάπου, με 1.000 (ας πούμε) ψήφους τη στιγμή που στη... διπλανή περιφέρεια έχαναν Βουλευτές με 10.000 ψήφους.

2. Όμως η «ισοζύγισή» αυτή των περιφερειών δεν μπορεί και δεν πρέπει να γίνεται με εκλογικίστικους υπολογισμούς. Σαν τους παραπάνω αναφερθέντες του Βενιζέλου κ.λπ. Και για να ξύσουμε πρόσφατες πληγές: Πολύ καλή ιδέα ήταν το σχέδιο «Καποδίστριας», και πρέπει, παραπέρα!, ο αριθμός των Δήμων από 1.100 να περιοριστεί σε 300–400, όπως υποστηρίζει άλλωστε από παλιά η ίδια η ΚΕΔΚΕ, αλλά η συ-

γκεκριμένη συγχώνευση Κοινοτήτων σε Δήμους, που έγινε επί ΠΑΣΟΚ, είχε κατά κύριο λόγο κομματικά κριτήρια: Πώς θα βγάλουμε περισσότερους «δικούς μας» δημάρχους... Ένα gerrymandering ήταν. Κρίμα. Μιά σωστή ιδέα αμαυρώθηκε από τον μικροκομματικό υπολογισμό.

Καμία «αγνότητα» και «μεταρρυθμιστική» διάθεση δεν μπορεί να πιστωθεί στον, όχι ιδιαιτέρως αντιπαθή κατά τα άλλα, κ. Παυλόπουλο, για τα σχέδιά του αναδιαρρύθμισης των εκλογικών περιφερειών, παρότι κατά τη γνώμη μου κάτι τέτοιο είναι σκόπιμο και ωφέλιμο για τη χώρα, εάν γίνει χωρίς μικροκομματικούς υπολογισμούς.

Κατ' εμέ 10–12 πρέπει να είναι οι εκλογικές περιφέρειες της Ελλάδας, όχι απόλυτα, απλώς υποφερτά, «ισοψηφισμένες», στις οποίες να εκλέγονται από 20–25 βουλευτές. Οι περιφέρειες αυτές δεν είναι υποχρεωτικό να συμπίπτουν με τις διοικητικές περιφέρειες, οι οποίες πρέπει να διαχωριστούν με άλλα κριτήρια. Ίσα-ίσα, καλό είναι να μην συμπίπτουν... Φυσικά θα εξεγερθούν πολλοί βουλευτές, του δικομματισμού, αν γίνει κάτι τέτοιο, διότι τούς χαλάει το πελατειακό σύστημα. Αυτό το νόημα άλλωστε έχουν οι αενάως επαναλαμβανόμενοι κλαυθοί και οδυρμοί υποψηφίων βουλευτών στη «δύσκολη» εκλογικά περιφέρεια Β' Αθηνών... Δύσκολη είναι μόνον από άποψη σταυροθηρίας. Όμως ο βουλευτής είναι εκπρόσωπος του έθνους, λέει το Σύνταγμα, και όχι της περιφέρειας στην οποία εκλέγεται... Η καλή η λύση σε όλα αυτά; Μα φυσικά η κατάργηση του σταυρού, η εκλογή βουλευτών βάσει «λίστας», που το κόμμα θα προσφέρει στους εκλογείς...

Προαπαιτεί όμως κόμματα με δημοοργάνωση. Δεν θα έβλαπτε η ύπαρξη ενός σχετικού νόμου που θα τα προδιέγραφε ως τέτοια. Ας αφήσουμε κατά μέρος τις, δήθεν, δημοκρατικές ευαισθησίες. Ως τώρα έχετε δει ένα αληθινά δημοκρατικά οργανωμένο κόμμα στην Ελλάδα; Αν ναι, πέστε το και σε μας. Να τρέξουμε να εγγραφούμε... 



ANAN

Πού να σας τα λέω. Έγινε ωραίο μνημόσυνο. Του σχεδίου Ανάν. Ήταν εκεί όλες οι χήρες και τα ορφανά του. Ο Σημίτης. Ο Μητσοτάκης. Ο Κληρίδης. Ο Κασουλίδης. Και άλλοι. Μόνον ο Γιώργος έλειπε! Αυτός όμως τώρα διαβάζει Λένιν. Έγινε, λέει, αριστερός. Μπολσεβίκος. Και θα τσακίσει το κατεστημένο. Αν το πετύχει εκεί που πάει βόλτα με το ποδήλατο.

ΤΑΣΣΟΣ

Μίλησαν τόσοι στο μνημόσυνο αυτό του Ανάν, και ούτε μια φορά δεν ακούστηκε το όνομα του Τάσσου. Για δείγμα. Έχω την εντύπωση ότι δεν τον συμπαθούν. Γιατί; Τι τους έχει κάνει; Δεν το καταλαβαίνω αυτό. Ανεξήγητο εντελώς.

MANIA

Ο Τάσσος είναι καλό παιδί. Φέρ' του σχέδια, και είναι έτοιμος. Όλα τα συζητάει. Και μετά τα πετάει. Την έχει αυτή τη μανία. Είναι γεγονός. Αυτό όμως εκνευρίζει τον Ση-

μίτη και τον Γιώργο. Αυτοί, πάλι, έχουν άλλη μανία. Ό,τι και να τους δώσεις το παίρνουν.

ΠΑΡ' ΤΟ

Αυτό είναι σωστό. Έτσι έλεγε και η μάνα μου. Πάρ' το, παιδάκι μου, που σ' το δίνει ο κύριος. Ό,τι σου δίνουνε να το παίρνεις. Τι θα χάσεις; Και ό,τι μου δίνανε το βούταγα. Καραμελίτσες, σοκολατίτσες, λουκουμάκια. Έτσι και ο Σημίτης με τον Γιώργο. Καλά παιδιά. Από σπίτι. Με ανατροφή. Ό,τι τους έδινε ο Μπους το αρπάζανε χωρίς συζήτηση.

ΓΚΑΝΤΙ

Όπως λοιπόν είπε ο Ανδρουλάκης, ο Γιώργος είναι ο Στάλιν και ο Βενιζέλος ο Τρότσκι! Σωστά. Και εγώ είμαι η Ίντιρα Γκάντι.

ΤΡΟΤΣΚΙ

Τι εννοεί ο Μίμης; Πως έτσι και ο Τρότσκι έλεγε πως είναι εξυπνότερος και ικανότερος από τον Στάλιν και την έπαθε στο τέλος. Λέτε να φύγει ο Μπένι και να δολοφονηθεί με τσεκούρι από οπαδό του Γιώργου εκεί στη Λατινική Αμερική; Διόλου απίθανο. Και τότε θα γίνει η 5η Διεθνής. Του Μπένι. Με γραμματέα τον Κουκουλόπουλο.

ΚΟΤΖΙΑΣ

Τα ξέρει αυτά ο Μίμης. Είναι διαβασμένος. Σαν τον

άλλο, τον Κοτζιά, τον σύμβουλο του Γιώργου. Αυτός, πάλι, από πούρος σταλινικός, μόλις έπεσε ο υπαρκτός, έγινε μεταμοντέρνος. Και αναλύει τώρα τις προοπτικές της νέας τάξης στον Γιώργο. Αυτόν βρήκε εύκαιρο, σ' αυτόν τα λέει.

ΠΑΙΔΙ

Το θέμα είναι, τα παίρνει τα γράμματα; Διότι το παιδί, όσο και να το διαβάζεις, άμα δεν τα παίρνει και ο νους του είναι συνεχώς στο ίντερνετ και το ποδήλατο δεν γίνεται τίποτα.

ΛΑΙΜΑΡΓΙΑ

Ο Βενιζέλος είναι, λέει, λαιμαργος για την εξουσία. Μάλιστα. Και ο άλλος που γαντζώθηκε στην καρέκλα και δεν το κουνάει ρούπι μετά από τέσσερις καπάκι ήττες τι είναι; Υπεράνω λαιμαργίας; Έχετε ακούσει εσείς κανέναν πασόκο να μην είναι λαιμαργος για την εξουσία; Εγώ προσωπικώς, όχι. Ούτε νεοδημοκράτη. Θα έλεγα πως κανένας πολιτικός δεν αποφεύγει τη λαιμαργία. Γενικώς. Πολιτική κάνουμε. Δεν είμαστε πρόσκοποι.

ΒΥΡΩΝ

Το γνωρίζετε ότι λατρεύω τον Βύρωνα. Διότι είναι άρχοντας. Δεν υποκρίνεται. Αυτό εμένα με εκφράζει. Δεν μου αρέσει το δήθεν. Ο Βύρων λοιπόν θα τους τσακίσει. Θα τους κάνει το βίο αβίωτο.

Διότι δεν τον κρατάνε. Είναι καθαρός. Ένας καθαρός δεξιός. Δεξιός του κερατά δηλαδή.

ΠΡΟΣΩΠΑ

Θα μου πείτε τώρα, εσύ, κύριε, τι είσαι; Δεξιός ή αριστερός; Αχ, αγαπητοί μου, όλα αυτά είναι τόσο φλου! Εγώ ένα ξέρω: τα πρόσωπα. Να είναι καθαρά. Τίμια. Και τότε, όταν έρθει η κρίσιμη ώρα, να έχεις κάπου να στηριχτείς. Εγώ αυτό ξέρω. Οι ιδέες δεν μου λένε και πολλά. Προτιμώ τα πρόσωπα.

ΟΧΙ

Φτάσαμε πάλι στις παρελάσεις του ΟΧΙ. Και μη με ρωτήσετε εάν πρέπει να καταργηθούν! Διότι η άποψη πως οι μαθητικές παρελάσεις, με τα μίνι και τις γόβες, είναι φασιστικές δεν είναι ούτε σωστή ούτε λάθος. Είναι απλώς βλακώδης.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Ο Βενιζέλος υστερεί, λένε τα γκάλοπ, στις γυναίκες, ενώ ο Γιώργος σκίζει. Έτσι είναι οι γυναίκες όμως. Όπως έλεγε ο Φιτζέραλντ, «αναστατώνονται για εντελώς ανεξήγητους λόγους»!

ΝΕΟΣ

Επίσης, ο Μπένι πάει καλά στους νέους και ο Γιώργος στους παππούδες. Σωστά. Ο νέος θέλει υπονομεύσεις και ο παππούς την ησυχία του.



ΠΕΜΠΤΗ 11.10.2007 – ΤΕΤΑΡΤΗ 24.10.2007

ΠΕΜΠΤΗ 11.10.2007

• Στο ΠΑΣΟΚ ανακάλυψαν τον ηλεκτρονικό πόλεμο στον οποίο επιδίδονται με θέρμη εσχάτως όλα τα στρατόπεδα. Ο Γιωργάκης προσπαθούσε να τους μάθει τα μυστικά από παλιά, αλλά τώρα κατάλαβαν τη χρησιμότητά τους. Και, όπως κάθε νέος, επιδίδονται στην αλληλοαποστολή υπονομευτικών μηνυμάτων μετά μανίας.

• Μετά τις νέες απανωτές γκάφες των υπουργών του, ο πρωθυπουργός διαμηνύει σε όλους να μη μιλούν αν δεν είναι έτοιμοι. Σιγά μην τον ακούσουν!

• Στην 88χρονη ακτιβίστρια της Αριστεράς Ντόρις Λέσσιγγ απονέμει η Σουηδική Ακαδημία το φετινό Νόμπελ Λογοτεχνίας.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12.10.2007

• Τελεσίγραφο της ΓΣΕΕ προς την κυβέρνηση για το Ασφαλιστικό. Μόνο στη Βουλή, μόνο με καθορισμένη ατζέντα και μόνο με συμφωνία στη χρηματοδότηση ο διάλογος. Αλλά η κυβέρνηση κάνει πως δεν ακούει.

• Αρχίζει ένας ιδιότυπος ψυχρός πόλεμος μεταξύ ΗΠΑ και Τουρκίας μετά την αναγνώριση της Γενοκτονίας των Αρμενίων από την Επιτροπή Δημοσίων Σχέσεων της αμερικανικής Βουλής.

ΣΑΒΒΑΤΟ 13.10.2007

• Συνεχίζονται οι αντιδράσεις

από τους βουλευτές της κυβερνώσας παράταξης που θεωρούν τους εαυτούς τους αδικημένους. Τα καμπανάκια κτυπούν στο Μαξίμου και ο πρωθυπουργός καλεί τους κ. Σιούφα και Τραγάκη για διαβουλεύσεις.



Σκεφτείτε τον ένα πρωθυπουργό και τον άλλο υπουργό Εξωτερικών. Η υπόθεση Οτσαλάν θα είναι παιγνίδι για μικρά παιδιά!

ΚΥΡΙΑΚΗ 14.10.2007

• Αρχίζουν να εμφανίζονται οι πρώτες σοβαρές αντιδράσεις κατά της αύξησης του ΦΠΑ που ετοιμάζει ο υπουργός Οικονομικών κ. Αλογοσκούφης.

• Εγκαταλείπουν για πρώτη φορά τον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης τα εκθέματα του παλαιού Μουσείου για το νέο τους σπίτι.

ΔΕΥΤΕΡΑ 15.10.2007

• Στη μέγγενη των αλλαγών της κυβέρνησης στο ασφαλι-

στικό βρίσκονται ένα εκατομμύριο ασφαλισμένοι που μπήκαν στην αγορά εργασίας από το 1983 έως το 1992. Βιάζεται να παρθούν οι αποφάσεις με βάση το νόμο Ρέππα και με πρόσχημα τα προνόμια των ρετιρέ. Μια αφελής ερώτηση: Οι βουλευτές και οι δικαστές θα συμπαρασταθούν στους συνταξιούχους των 500 ευρώ;

ΤΡΙΤΗ 16.10.2007

• Αυξήσεις φωτιά προκαλεί η ξέφρενη πορεία του πετρελαίου, οι οποίες μετριάζονται βέβαια από την επίσης ξέφρενη πορεία του ευρωπαϊκού νομίσματος σε σχέση με το αμερικάνικο. Το δυστύχη-

λούν με αποβολές μαθητές αν δεν συμμετάσχουν στην παρέλαση της 28ης Οκτωβρίου.

ΠΕΜΠΤΗ 18.10.2007

• Θέμα δεν είχαν στο ΠΑΣΟΚ για να τσακωθούν, θέμα βρήκαν. Η Φώφη δήλωσε ότι είχε ζητήσει τη γνωμάτευση του Βαγγελάκη για την υποψηφιότητά της και αυτός είχε αποφανθεί θετικά. Ποιος είδε και δεν φοβήθηκε τον «διαπρεπή» συνταγματολόγο, που δεν τον έχουν κάνει μέλος στη Ένωση τους οι συνάδελφοί του!

• Αποχωρούν από την Επιτροπή της Βουλής για το Ασφαλιστικό ΠΑΣΟΚ και ΣΥΡΙΖΑ. Το ΚΚΕ δεν είχε προσέλθει καθόλου, ενώ ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ θέτουν προϋποθέσεις για να μείνουν. Το κακό είναι ότι στις ακραιφνώς νεοφιλελεύθερες προτάσεις της κυβέρνησης κανένας δεν έχει να προτείνει τίποτα. Δεν θεωρούνται βέβαια σοβαρά τα περί χρηματοδότησης του συστήματος από τη μείωση των εξοπλισμών!

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 19.10.2007

• Όπισθεν ολοταχώς φαίνεται ότι κάνει μετά τις αντιδράσεις η κυβέρνηση στο θέμα της αύξησης του ΦΠΑ, όπως έκανε και για την εξίσωση των φόρων του πετρελαίου. Καταπληκτικός σχεδιασμός, να τους έχουμε υπόψη!

ΣΑΒΒΑΤΟ 20.10.2007

• Εκρήγνυται η βόμβα των πτυχίων καθώς έληξε σήμερα η προθεσμία της ΕΕ για την αναγνώριση πτυχίων παρρητημάτων ξένων ΑΕΙ στη χώρα μας. Άντε και καλά ξεμπερδέματα.

• Σύννεφα αρχίζουν να μαζεύονται στις σχέσεις Μαξίμου με το Υπουργείο Οικονομικών μετά τις έντονες αντιδράσεις για την αύξηση του

μα είναι ότι κυβέρνηση και κερδοσκόποι παίρνουν υπόψη τους μόνο το πρώτο γεγονός και καθόλου το δεύτερο.

ΤΕΤΑΡΤΗ 17.10.2007

• Μετά από «βαρείς» συλλογισμούς τα σαΐνια της κυβέρνησης προσανατολίζονται προς τη σύνθετη ονομασία για τη λύση του σκοπιανού. Μπορεί και να τους πάρει άλλα 20 χρόνια για να το αποφασίσουν.

• Νέα φασιστικά φαινόμενα σε σχολεία. Διευθυντές απει-

ΦΠΑ. Καλά, συγγνώμη, αλλά στο Μαξίμου πίστευαν ότι θα περάσει η αύξηση χωρίς αντιδράσεις με όλη αυτή την ακρίβεια και τους άθλιους μισθούς;

ΚΥΡΙΑΚΗ 21.10.2007

• Η αναλογιστική μελέτη για το ΙΚΑ καταρρίπτει τους ισχυρισμούς της κυβέρνησης ότι δεν αντέχει το Ταμείο. Χωρίς την κρατική επιχορήγηση μπορεί να αντέξει μέχρι το 2030. Με την επιχορήγηση πολύ περισσότερα χρόνια δίνοντας μάλιστα και μεγαλύτερες συντάξεις. Να δούμε τώρα τι δικαιολογίες θα βρουν για να προχωρήσουν στις αλλαγές που επαγγέλλονται!

ΔΕΥΤΕΡΑ 22.10.2007

• Μάχες μέχρις εσχάτων στο ΠΑΣΟΚ. Σε διασταυρούμενα πυρά των Πάγκαλου-Παπανδρέου βρέθηκε ο Βενιζέλος. Εφημερίδα της Πάτρας αφήνει υπόνοιες για την οικονομική επιφάνεια του Γιωργάκη.

• Άρχισαν οι προσφυγές από τους πτυχιούχους των κολεγίων που έχουν συμβάσεις με ξένα Πανεπιστήμια. Θα πέσει πολύ γέλιο με τις τοποθετήσεις των κομμάτων!

ΤΡΙΤΗ 23.10.2007

• Το έλα να δεις στο ΠΑΣΟΚ της Κοζάνης όπου οι οπαδοί των Γιωργάκη-Βαγγελάκη πιάστηκαν στα χέρια. Στο μεταξύ ο πρόεδρος της ΑΔΕΔΥ απειλεί ότι αν εκλεγεί ο Βενιζέλος θα αποχωρήσει από το Κίνημα. Τώρα κλάψαμε!

ΤΕΤΑΡΤΗ 24.10.2007

• Ενοστάσεις του Σημίτη για τη συμμετοχή των φίλων του κινήματος στην εκλογή του προέδρου. Να διαλυθούν να τελειώνουμε. Πολύ κράτησε το αστείο!

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ Ο Δ'
Ο ΑΦΩΝΟΣ

Όταν τα πάντα τρέχουν η Αριστερά δένει τα κορδόνια της

Η ελληνική κοινωνία διέρχεται μετά τις εκλογές του Σεπτεμβρίου την περίοδο της απόλυτης νιρβάνας. Σε καμία άλλη χρονική στιγμή της μεταπολιτευτικής, αν όχι της μεταπολεμικής, περιόδου η αδιαφορία των νεοελλήνων δεν έφτασε σε τέτοιο επίπεδο. Η κυβέρνηση της ΝΔ, η οποία βγήκε νικήτρια, αλλά με πολύ περιορισμένη την κοινοβουλευτική της πλειοψηφία, από τις εκλογές πέφτει από τη μία γκάφα στην άλλη. Πρώτα με την προσπάθεια εξίσωσης χωρίς κανένα σχεδιασμό των φόρων του πετρελαίου θέρμανσης και κίνησης, στη συνέχεια με την αύξηση του ΦΠΑ, την οποία πήρε πίσω μέσα σε λίγες μέρες, μετά από την καθολική αντίδραση που εισέπραξε και με αποκορύφωμα τις αλλαγές στο πρόβλημα του Ασφαλιστικού για το οποίο ο κ. Αλογοσκούφης αναγκάστηκε να δηλώσει ότι δεν πρόκειται να λυθεί από αυτή την κυβέρνηση.

Και ενώ αυτά συμβαίνουν στο κυβερνών κόμμα, οι του ΠΑΣΟΚ ξεκατινιάζονται στην προσπάθεια τους να αποκτήσουν τη σφραγίδα του κόμματος. Δεν υπάρχει στην παγκόσμια ιστορία, παράδειγμα στελεχών πολιτικού κόμματος που να συμπεριφέρονται τόσο ξεδιάντροπα και να βγάζουν τέτοιες κακίες «αγωνιζόμενοι» για τις καρέκλες.

Αλλά φαίνεται ότι όλες αυτές οι χιτσκοκικές καταστάσεις δεν ενδιαφέρουν τους πολίτες της πολύπαθης αυτής χώρας, παρά μόνο για να ανεβάζουν την ακροαματικότητα των τηλεοπτικών δελτίων, καθήμενοι στις πολυθρόνες τους και τρώγοντας τα πλαστικά υποπροϊόντα που τους σερβίρουν οι κάθε λογής επιτήδριοι.

Δεν θα επεκταθούμε βέβαια στα ανά τον κόσμο τεκταινόμενα, τα οποία για κανέναν δεν παρουσιάζουν το παραμικρό ενδιαφέρον, ούτε βέβαια στις εξελίξεις που τρέχουν με ιλιγγιώδεις ταχύτητες καθώς εμείς καθόμαστε αδιάφοροι.

Δυστυχώς στην κρισιμότερη για το μέλλον της χώρας στιγμή η ελληνική πολιτική ομφαλοσκοπεί, στερώντας τους πολίτες της από το οξυγόνο των διαφορετικών επιλογών.

Και ενώ αυτό θα φαινόταν πολύ φυσικό για κόμματα όπως η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ φαντάζει αδιανόητο για την Αριστερά. Αλλά για ποια Αριστερά μιλάμε; Για αυτή του ΚΚΕ που ευαγγελίζεται τον πάλαι ποτέ υπαρκτό σοσιαλισμό,

όλων των μορφών και των τάσεων; Ή μήπως για το νεο-κινεζικό μοντέλο των δεκάδων εκατομμυρίων εσωτερικών μεταναστών, των εκατομμυρίων κούληδων που δουλεύουν για μερικές χιλιάδες δισεκατομμυριούχους, και το οποίο σύστημα αποθέωσε την προηγούμενη εβδομάδα το συνέδριο του ΚΚΚ γιατί βέβαια οι συμμετέχοντες σε αυτό κινούν τα νήματα της κοροϊδίας που θέλουν να ονομάζουν ανεθρύαστα κινέζικο κομμουνισμό!

Όχι βέβαια και σε καμία περίπτωση. Μιλάμε για μια Αριστερά η οποία θα μπορεί να ερμηνεύσει τα γεγονότα και να βρει πραγματικές και εφικτές λύσεις για τα όλο και δυσκολότερα προβλήματα που κατακλύζουν τη σημερινή μας κοινωνία. Μιλάμε για μια Αριστερά η οποία θα είναι δημοκρατική και που συζητώντας και κυρίως ακούγοντας θα μπορεί να πάει τη χώρα μπροστά, σήμερα όμως.

Υπάρχει αυτή η Αριστερά στην Ελλάδα του 2007; Εύκολα θα μπορούσε να απαντήσει κανείς ναι. Δυστυχώς όμως τα φαινόμενα απατούν.

Σε μια πρωτόγνωρη για όλους εποχή όπου όλα μετασχηματίζονται με τρελούς ρυθμούς, όπου τα τεχνολογικά και επιστημονικά επιτεύγματα διαδέχονται καθημερινά το ένα το άλλο, όπου οι υψηλότεροι ρυθμοί ανάπτυξης παρουσιάζονται στις πρώην «σοσιαλιστικές» χώρες, όπου το χαμηλό κόστος εργασίας στις αναπτυσσόμενες χώρες δημιουργεί στρατιές νεόπτωχων, όπου η κοινωνική πολιτική αλλάζει, όπως και ο ρόλος του Δημοσίου, η ελληνική ανανεωτική Αριστερά και αυτή ομφαλοσκοπεί.

Πού είναι οι νέες ιδέες; Πού είναι οι προτάσεις για ουσιαστικότερη Παιδεία και Υγεία; Όχι αυτές του τύπου «όχι στη βάση του 10». Γιατί αρχίζει να κουράζει η προσπάθεια να μην αλλάξει τίποτα, γιατί θα χαλάσουμε τη νιρβάνα των δικών μας στις κρατικές θέσεις που έχουν στρογγυλοκαθήσει.

Ας βγουν τα καλοπληρωμένα κομματικά στελέχη από τα γραφεία τους. Ας μιλήσουν και κυρίως ας ακούσουν τους πολίτες. Δεν κάνει κακό. Μπορεί και να τους προσφέρουν ιδέες, τις οποίες δεν έχουν σκεφτεί. Ας κινηθούν λίγο. Η απραξία δεν κάνει καλό σε τίποτα. Και οδηγεί μαθηματικά στο θάνατο. Και εμείς δεν θέλουμε να πεθάνουμε!

T.M.

Ο εμφύλιος σπαραγμός στο ΠΑΣΟΚ

του Μανόλη Καρέλλη



Όταν πιάστηκαν στην Κοζάνη...

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ λίγοι εκείνοι που με ρωτούν:

— Μα γιατί δεν παίρνεις θέση στα τεκταινόμενα στο ΠΑΣΟΚ;

Και έχουν το δίκιο με το μέρος τους που απορούν. Γιατί και συμμετέχω στο ΠΑΣΟΚ από τα πρώτα του βήματα, τα αγνά και ηρωικά, από το Σεπτέμβριο του 1974, ένα από τα ιδρυτικά του μέλη.

Γιατί, ακόμα, είχα ενταχθεί στον πρόδρομό του, το αντιστασιακό Πανελλήνιο Απελευθερωτικό Κίνημα, το ΠΑΚ, φτάνοντας μέχρι το εθνικό του συμβούλιο, το ανώτατο όργάνό του.

Αλλά και γιατί ανήκω σ' αυτούς που δεν «τσιγκουνεύονται» τη γνώμη τους αλλά τη δημοσιοποιούν με κάθε ευκαιρία, ακόμα και όταν (ή ιδίως όταν) το να λες τη γνώμη σου, το να έχεις άπο-

ψη, ενέχει κινδύνους.

Είναι, ακόμα, και η επιταγή των αρχαίων μας δασκάλων που έλεγαν ότι σε περιόδους εμφύλιας σύρραξης πρέπει ο πλήρης πολίτης να παίρνει θέση και να μην περιμένει προς τα που θα γείρει η ζυγαριά για να συνταχθεί, σαν τους καιροσκόπους και τους σιγουρατζήδες.

Η «αφημία», ένα είδος ατιμίας ή μείωσης πολιτικών δικαιωμάτων, περίμενε όσους καιροφυλακτούσαν, σωπαίνοντας και περιμένοντας.

Η ένσταση, βέβαια, «μα έχουμε εμφύλια σύρραξη σήμερα στην Ελλάδα», δεν στέκει, γιατί ό,τι διαδραματίζεται τώρα στο ΠΑΣΟΚ είναι το ισχυρό ισοδύναμο όχι απλώς μιας εμφύλιας σύρραξης αλλά και ενός εμφύλιου πολέ-

μου και ενός εμφύλιου σπαραγμού, και τα μάτια των ΠΑΣΟΚτζήδων είναι τόσο βαθιά βγαλμένα γιατί το βγάλσιμο έγινε από τ' αδέλφια τους.

Παρ' όλα αυτά σωπαίνω και δεν παίρνω θέση, όχι από καιροσκοπισμό και για σιγουριά —που δεν είναι, άλλωστε, το πολιτικό στυλ μου— αλλά γιατί η εμφύλια διαμάχη που βρίσκεται σήμερα σε πλήρη εξέλιξη δεν με εμπνέει —και από μια ηλικία και πέρα πρέπει ο πολίτης να επιχειρεί ό,τι τον εμπνέει και ουδέν πέραν τούτου.

Η εμφύλια διαμάχη που παρατηρούμε —και υφιστάμεθα— είναι ένας αγώνας για τα πρόσωπα, τον Γιώργο Παπανδρέου, τον Βαγγέλη Βενιζέλο κατά πρώτο λόγο και για τον Κώστα Σκανδαλίδη δευτερευόντως, για τα υπαρκτά (ή και τα ανύπαρκτα) προσόντα τους, με άφθονα κτυπήματα κάτω από τη μέση, με πολλές εκατέρωθεν προσπάθειες αποδόμησης της άλλης πλευράς, χωρίς το άρωμα των ζωογόνων ιδεών να ανιχνεύεται, ούτε κατ' ιδέαν, στην περιρρέουσα ατμόσφαιρα.

Και θα πρέπει να ομολογήσω ότι ένας αγώνας για πρόσωπα, μια στράτευση για προσωπικότητες, είναι και παλιομοδίτικος και υποδεέστερος, και δεν είναι σίγουρα το πανίσχυρο κίνητρο που θα μ' έκανε να δραστηριοποιηθώ και να υψώσω σημαίες και λάβαρα, όπως στους δύο ανένδοτους, στην αντίσταση εναντίον της εσωτερικής κατοχής και στους αγώνες των πρώτων χρόνων του ΠΑΣΟΚ, πριν αυτό εκφυλισθεί στον κυβερνητισμό και στον καθεστωτισμό, όπως ομολογείται σήμερα ακόμα και από τα «ψηλά».

Δεν θα μιλήσω, λοιπόν, για πρόσωπα και για τους στρατούς που συγκροτούν —άλλη υπόθεση ότι κάπου θα ρίξω το ψηφοδέλτιό μου στις 11 του Νοέμβρη.

Θα μιλήσω, όμως, για το ΠΑΣΟΚ, για

το κόμμα –ας μη χρησιμοποιούμε την εξωπραγματική λέξη κίνημα– η ηγεσία του οποίου διακυβεύεται.

Για το πώς το θέλουμε, για το τι θέλουμε να ισχύει σ' αυτό στο μέλλον.

Είναι ανάγκη, πρώτον, να διατηρήσει την ενότητα και την αξιοπιστία του, για λόγους εθνικούς και δημοκρατικούς, όσο και αν αυτό γίνεται όλο και πιο δύσκολο.

Η ύπαρξη ισχυρών κομμάτων που δίδουν εναλλακτικές λύσεις για τα προβλήματα διακυβέρνησης του τόπου δεν πρέπει να αμφισβητείται ούτε να υπονομεύεται, καθώς η προώθηση κυβερνητικών μονοπωλίων ή ολιγοπωλίων είναι ό,τι το πιο επικίνδυνο μπορεί να καταραστεί κανένας για την πατρίδα μας.

Πρέπει να επανέλθει το ήθος, στην απόλυτη έκφρασή του –το ήθος που καθεστωτικές και κυβερνητικές αντιλήψεις και πρακτικές συνείργησαν στη δραπετεύσή του.

Πρέπει να γίνει η εκκαθάριση του ΠΑΣΟΚ, η συστηματική και επίμονη, απ' όσους επλούτισαν εντυπωσιακά και ανεξήγητα. Και υπάρχουν αυτοί –ο καθένας μας γνωρίζει μερικούς– ενώ μας μίλησε γι' αυτούς, χωρίς να δώσει συνέχεια, όπως θα όφειλε, μεγαλοστέλεχος του ΠΑΣΟΚ.

Πρέπει να απαλλαγεί το ΠΑΣΟΚ από τη «μάστιγα» των διαφόρων τοπικών, κλαδικών και νομαρχιακών που, με τις

υπερβασίες τους, με τις στρεβλώσεις τους, με την ασχετοσύνη τους, έχουν νοθεύσει την πολιτική και έχουν οδηγήσει στο περιθώριο τους έντιμους και τους νουνεχείς.

Πρέπει να επανέλθουν οι λέξεις στην πρωταρχική των έννοια και να μην αποκαλείται λόγου χάρη ο φανατισμός δημοκρατική συνέπεια, ο λαϊκισμός υπεράσπιση των συμφερόντων του τόπου, η δημαγωγία πολιτική αρετή.

Πρέπει να απαλλαγεί το ΠΑΣΟΚ από όλους εκείνους που μπήκαν στο κόμμα για να «ξεπλυθούν» –και υπάρχουν τέτοιοι όχι λίγοι.

Θα πρέπει ακόμα να βρούμε, στο ΠΑΣΟΚ, ποια κοινωνία θέλουμε, που θα είναι, βέβαια, μια δίκαιη και ανθρωπινή κοινωνία, στην οποία η εργασία θα αμείβεται και οι αξίες θα επικρατούν και στην οποία η ευνοιοκρατία και ο νεποτισμός και η οικογενειοκρατία δεν θα έχουν θέση.

Θα πρέπει να ορίσουμε την κλίμακα των αξιών, όπου, βέβαια, η πατρίδα, η δικαιοσύνη, η ηθική, η δημοκρατία είναι υπέρτερες του κόμματος και όπου μια σύγκρουση μεταξύ των υπέρτερων και των υποδεέστερων κρίνεται χωρίς δισταγμούς υπέρ εκείνων που προηγούνται.

Υπάρχει, βέβαια, η «αριστερή στροφή», για την οποία γίνεται πολύς λόγος, αλλά της οποίας πολλοί δεν αντι-

λαμβάνονται –μεταξύ, αυτών και ο υπογράφων– την ακριβή έννοια.

Αν, όμως, αριστερή στροφή και αριστερή τοποθέτηση είναι η άρνηση του διαλόγου για την επίλυση των υπαρκτών προβλημάτων του τόπου ή οι συνεχείς διαδηλώσεις και οι χωρίς τέλος απεργίες που θα αποδεικνύουν δήθεν την αγωνιστικότητα και την επαναστατικότητα, τότε ας μας λείπει τέτοιος αριστερισμός και τέτοια στροφή.

Ας μας λείπουν, ακόμα, και οι στόχοι εκείνοι που τοποθετούν ορισμένοι μπροστά από αυτούς και μπροστά μας: να φτιάξουμε έτσι το ΠΑΣΟΚ ώστε να επανέλθει στην εξουσία.

Η εξουσία, ασφαλώς, βρίσκεται στους στόχους κάθε πολιτικής κίνησης που δεν αεροβατεί. Τη θέλει για να εφαρμόσει το πρόγραμμά της, για να οφελήσει τον λαό, τελικό κριτή κάθε προσπάθειας.

Αυτή, όμως, η εξουσία θα έλθει χωρίς «βιασμούς», όταν το ΠΑΣΟΚ θα γίνει ελκυστικό και πάλι, όταν θα αρέσει. Και θα είναι ελκυστικό, θα αρέσει, όταν επανέλθει το ήθος που είχε δραπετεύσει, όταν θα απαλλαγεί απ' όσους επλούτισαν ανεξηγήτως και υπερμέτρως, απ' όσους εταύτισαν κυβέρνηση με κόμμα (και με τους εαυτούς τους) και αντιστρόφως, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Οτιδήποτε θα λέγεται πέραν τούτων θα είναι εκ του (λίαν) πονηρού.

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Ανθολογία Βορειοηπειρώτικου Διηγήματος

Επιλογή–Πρόλογος: Ανδρέας Ζαρμπαλάς

Διηγήματα, μιας άλλης Ελλάδας. Η ιδιαιτερότητα της βορειοηπειρώτικης γραφής διαθέτει έναν πλούτο που εντάσσεται στη νεοελληνική γραμματεία. Ανθολογούνται οι Αθανάσιος Οικονομίδης (1843–1903), Μιλτιάδης Οικονομίδης (1883–1964), Τάσος Βιδούρης (1888–1967), Κατίνα Παπά (1903–1959) και ο Σπύρος Τζιας (1918) κατεξοχήν πεζογράφος των μειονοτικών γραμμάτων στα χρόνια του σοσιαλισμού, εποχή που ελάχιστα γνωρίζουμε. Από την νεότερη γενιά ανθολογούνται οι Ανδρέας Ζαρμπαλάς (1941), Φώτος Ν. Κυριαζάκης (1942), Τηλέμαχος Κώτσιας (1951), και Θωμάς Στεργιόπουλος (1951).

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, Αθήνα, τηλ.: 210-72.32.819

Ανθολογία
Βορειοηπειρώτικου Διηγήματος

Επιλογή–Πρόλογος
ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΡΜΠΑΛΑΣ



ΠΡΟΣ
ΟΝ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η τραγωδία και η φάρσα

του Γιάννη Κουρταλιώτη



Μετά από ένα σύντομο διάστημα σχετικής ύφεσης και ακόμα σχετικότερης ψυχραιμίας, η κρίση και η περί της εκλογής του νέου προέδρου πολεμική στο ΠΑΣΟΚ επανήλθαν δριμύτερες στον αρχικό τους ρυθμό και στο αρχικό τους ύφος. Από τις αναφορές του Πάγκαλου σε Φίρερ, Ντούτσε και χιτλερικής εμπνεύσεως «αιφνιδιαστικό πόλεμο» έως τους υπαινιγμούς του Βενιζέλου για τις πηγές των εισοδημάτων που (δεν) εμφανίζει ο Γιώργος Παπανδρέου και από τις αναφορές σε «συκοφάντες» και «υπονομευτές» από τη μία και «πολιτευτές με σύνδρομο ιδιοκτησίας στο κόμμα» από την άλλη, έως το ξύλο που έπεσε στην Κοζάνη, το διαδοχολογικό καρναβάλι του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης επέστρεψε στη διονυσιακή του διάσταση.

Η αλήθεια είναι ότι η νέα όξυνση του κλίματος δεν βαραίνει εξίσου και τις δύο πλευρές και πάντως σίγουρα δεν ωφελεί εξίσου και τις δύο. Ο Γιώργος Παπανδρέου και οι υποστηρικτές του θεωρούν, και όχι άδικα, ότι ένα πολωμένο κλίμα που ανοίγει το χώρο σε πλήθος συναισθηματικά φορτισμένων αναφορών είναι ευνοϊκό για τις επιδιώξεις

τους, αντίθετα με τον Βαγγέλη Βενιζέλο και τους δικούς του υποστηρικτές, που θέλουν να στρέψουν τη συζήτηση στο δήθεν τεχνοκρατικό και ψυχρό ερώτημα «ποιος μπορεί να νικήσει τον Καραμανλή». Άλλωστε, γνωρίζουν καλά και ο Βενιζέλος και οι συνεργάτες του ότι ήταν το συναισθηματικά φορτισμένο κλίμα των πρώτων ημερών που επέτρεψε στον Γιώργο Παπανδρέου να επιτύχει μια πρωτοφανή και ανεπανάληπτη στα δημοσκοπικά χρονικά ανατροπή της τάξεως ούτε λίγο ούτε πολύ των 50 μονάδων μέσα σε 10 ημέρες.

ΑΝΟΙΓΟΚΛΕΙΣΙΜΑΤΑ

Και πράγματι, μελετώντας κανείς τα ευρήματα των μετρήσεων, θα διαπιστώσει ότι, ενώ το ήπιο κλίμα του προηγούμενου δεκαπενθήμερου εξισορρόπησε σε κάποιο βαθμό τη διαφορά μεταξύ των δύο υποψηφίων που είχε αρχίσει να ξεφεύγει υπέρ του Παπανδρέου, η ψαλίδα άνοιξε και πάλι μετά την εκατέρωθεν ανταλλαγή αδέσποτων πυρών τις τελευταίες 10 ημέρες. Στο μεταξύ, ο Γιώργος Παπανδρέου κατάφερε να περιορίσει και τη σφυγομετρική του υστέρηση έναντι του αντιπάλου του στα διάφορα περί

«καταλληλότητας» ερωτήματα, σχετικά με την πρωθυπουργία και την ηγεσία της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Το σκηνικό σε ό,τι αφορά την εκλογή της 11ης Νοέμβρη διαμορφώνεται λοιπόν ως εξής: ο Γιώργος Παπανδρέου εμφανίζεται να διατηρεί ένα προβάδισμα ασφαλείας από τον βασικό του αντίπαλο που κινείται μεταξύ των 6 και των 10 μονάδων, με ποσοστά που αγγίζουν το 50% και ενδεχομένως το ξεπερνούν με τις αναγωγές των αναποφάσιστων. Ωστόσο, στην πραγματικότητα το προβάδισμα του νυν προέδρου του ΠΑΣΟΚ είναι ακόμα μεγαλύτερο και ασφαλέστερο για ένα λόγο που συνήθως αποφεύγουν να θίξουν οι εκπρόσωποι των εταιρειών δημοσκοπήσεων, τη γεωγραφική κατανομή των δυνάμεων των δύο υποψηφίων.

ΟΠΟΥ ΠΑΣΟΚ, ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Όπως έχει διαμορφωθεί η κατάσταση, φαίνεται ότι ο Παπανδρέου έχει μεγαλύτερα ερείσματα στις περιοχές όπου το ΠΑΣΟΚ είναι ισχυρό, σε αντίθεση με τον Βενιζέλο που προηγείται εκεί όπου το ΠΑΣΟΚ υστερεί κατά πολύ της Νέας Δημοκρατίας. Η αναγωγή αυτή μόνο τυπικά και επιφανειακά φέρνει τον Παπανδρέου να προηγείται κατά 6-10 μονάδες του Βενιζέλου. Στην πραγματικότητα αυτή η διαφορά είναι διπλάσια, διότι είναι πολύ λογικό και επόμενο εκεί όπου το ΠΑΣΟΚ είναι ισχυρό (Κρήτη, Αχαΐα, Λεκανοπέδιο κ.ά.), οι μηχανισμοί να κατορθώσουν να κινητοποιήσουν πολλαπλάσιο κόσμο την 11η Νοέμβρη από όσο θα επέβαλλε η πληθυσμιακή αναλογία των περιοχών. Για να το δούμε πιο συγκεκριμένα, η επικράτηση του Παπανδρέου στην Κρήτη (όπου το ΠΑΣΟΚ έχει περί το 50%) εάν επαληθευτεί, θα μετρήσει περισσότερο στην εκλογή της 11ης Νοέμβρη από την πι-

θανή επικράτηση του Βενιζέλου στη Θεσσαλία (όπου το ποσοστό του ΠΑΣΟΚ μετά βίας φθάνει το 37%), έστω κι αν η δεύτερη περιοχή έχει περισσότερο πληθυσμό από την πρώτη.

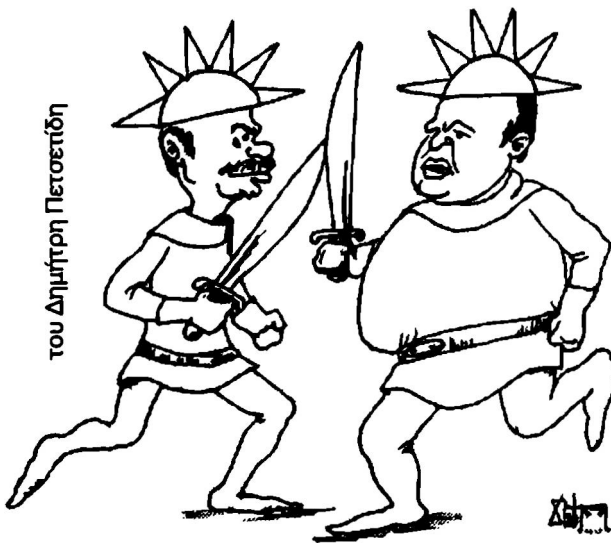
Το ίδιο, και στο πολλαπλάσιο, ισχύει και με τους εσωτερικούς μηχανισμούς στο ΠΑΣΟΚ, εκεί όπου και μόνο η υποστήριξη όλων των επικεφαλής των συνδικάτων και των επαγγελματιών ενώσεων προς τον Γιώργο Παπανδρέου μοιάζει αρκετή για να εξασφαλίσει στον νυν πρόεδρο μια εύκολη επανεκλογή. Είναι σαφές ότι ο μηχανισμός της ΠΑΣΚΕ στη ΓΣΕΕ και την ΑΔΕΔΥ είναι για την ώρα ικανός να επιβάλει πρόεδρο στο ΠΑΣΟΚ εφόσον κινηθεί συντεταγμένα. Με τον τρόπο αυτό βέβαια ο Παπανδρέου βρέθηκε στη δίνη μιας εντυπωσιακής –αν και μάλλον αδιάφορης για αυτόν στην προκειμένη περίπτωση– αντίφασης: την ίδια στιγμή που ξιφουλκεί ενάντια στον καθεστωτισμό του ΠΑΣΟΚ, εμφανίζεται να έχει την υποστήριξη των κατεχοχών εκπροσώπων του, δηλαδή των ισόβιων κρατικών συνδικαλιστών με τα πούρα και νεκροθαφτών κάθε ουσιαστικής εργατικής διεκδίκησης στην Ελλάδα.

ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Παρ' όλα αυτά, το ενδεχόμενο να εξασφαλίσει ο Παπανδρέου μια ευρεία νίκη την 11η Νοέμβρη, είναι το μόνο ρεαλιστικό σενάριο μέσω του οποίου το ΠΑΣΟΚ μπορεί να επανέλθει με στοιχειώδεις φιλοδοξίες στο πολιτικό παιχνίδι. Τούτο συνάγεται μελετώντας όλα τα πιθανά σενάρια. Το σενάριο ενός δεύτερου γύρου στις 18 Νοέμβρη –ανεξαρτήτως του ποιος θα προηγηθεί και ποιος θα επικρατήσει τελικά– μοιάζει το πιο εφιαλτικό για το ΠΑΣΟΚ. Η πόλωση που θα δημιουργηθεί σε αυτήν την τελευταία εβδομάδα θα κάνει τα όσα είδαμε έως σήμερα να μοιάζουν με γατομαχίες. Είναι εντελώς αμφίβολο σε μια τέτοια περίπτωση, ακόμα και το αν το όποιο αποτέλεσμα του δεύτερου γύρου θα αναγνωρισθεί από την πλευρά του ηττημένου, πόσω μάλλον το αν θα παραμείνει ενωμένο το ΠΑΣΟΚ. Σε κάθε περίπτωση το ΠΑΣΟΚ θα εξέλθει από αυτή τη διαδικασία με έναν πρόεδρο που θα έχει υποστεί μια αφόρητη εσωτερική αμφισβήτηση και

θα έχει επαρκώς αποδομηθεί προκειμένου να αδυνατεί να κάνει αντιπολίτευση. Ας σημειώσουμε ότι σε αντίθεση με ό,τι συνέβη το 1996, όταν οι κραδασμοί της εσωκομματικής αντιπολίτευσης προς το Σημίτη απορροφήθηκαν από το μοίρασμα της κυβερνητικής πίτας, σε αυτή τη φάση ένας αρχηγός που θα εξέλθει από μια τέτοια διαδικασία δεν θα έχει να μοιράσει τίποτα.

Από την άλλη, ακόμα και μια νίκη από τον πρώτο γύρο για το Βαγγέλη Βενιζέλο –όσο απίθανο και αν μοιάζει ένα τέτοιο ενδεχόμενο– δεν λύνει σε καμία περίπτωση το πρόβλημα της διαχείρι-



σης της κατάστασης για τον σημερινό δελφίνο της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ. Γιατί ο Βενιζέλος έχει στηρίξει όλη του την καμπάνια στην άρνηση των διαγραφών και του μονοκόμματος ΠΑΣΟΚ, άρα θα του είναι εξαιρετικά δύσκολο να διαχειριστεί μια καθαρή νίκη με εκκαθαρίσεις στον κομματικό μηχανισμό. Δεδομένου μάλιστα ότι η πλευρά Παπανδρέου κάνει με κάθε ευκαιρία φανερό ότι η πόλωση αποτελεί την επιλογή της και για την 12η Νοέμβρη, ο Βαγγέλης Βενιζέλος θα βρεθεί άμεσα αντιμέτωπος με μια τεράστια αντίφαση ανάμεσα στις εξαγγελίες του και την πραγματική κατάσταση στο ΠΑΣΟΚ.

ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΕΙΣ

Ο Γιώργος Παπανδρέου αντίθετα, μπορεί να προχωρήσει σε εκκαθαρίσεις του κομματικού μηχανισμού με την μάλλον αποδεκτή αιτιολογία ότι έτσι πολιτεύθηκε μέχρι την 11η Νοέμβρη και αυτήν την εντολή πήρε. Είναι δυνατόν λοιπόν να απομείνει με ένα «προσωπικό» κόμμα μέσα σε λιγότερο

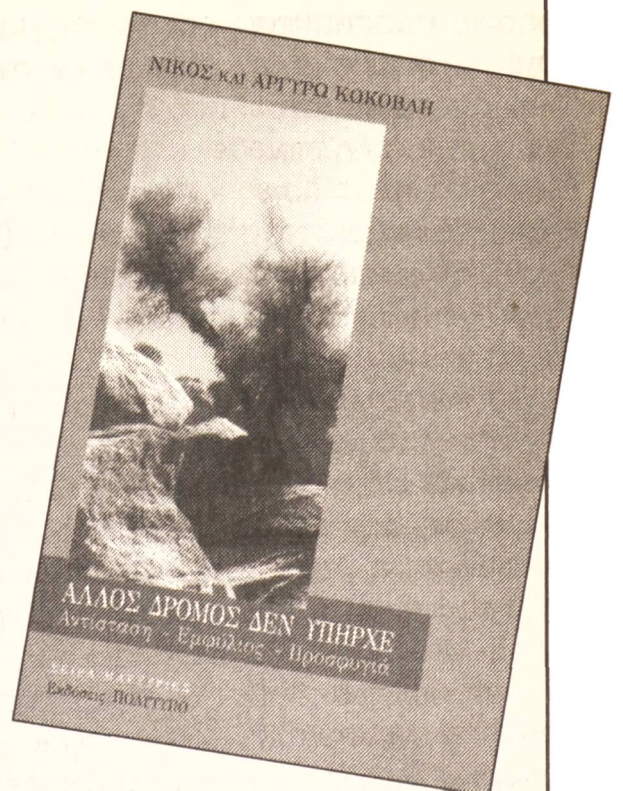
από έναν χρόνο. Φυσικά αυτή η στάση εμπεριέχει το ρίσκο μιας μεγάλης συρρίκνωσης του ΠΑΣΟΚ, τόσο πολιτικής όσο και εκλογικής. Θα δώσει όμως μια τελευταία ευκαιρία στον Παπανδρέου να διεκδικήσει την εξουσία με ένα δικό του κόμμα.

Η στρατηγική του σε αυτήν την περίπτωση είναι αυτή που έχει ήδη διαφανεί. Θα χρησιμοποιήσει μια αριστερή ρητορεία, επιχειρώντας να μιμηθεί τον πατέρα του και να ενσωματώσει την Αριστερά. Οι πιθανότητες δεν φαίνεται να είναι με το μέρος του για αρκετούς λόγους. Ούτε η εποχή ευνοεί μεσοβέζικες και ασαφείς καταστάσεις, ούτε ο Γιώργος εμφανίζει το ταλέντο του πατέρα του στον πολιτικαντισμό και τις μανούβρες. Η πιθανότητα ωστόσο να γυρίσει το ΠΑΣΟΚ το χρόνο πίσω στο 1977 είναι η μόνη ρεαλιστική για να επιβιώσει ως κυβερνητικό κόμμα και φυσικά απευκταία. Οι δημοσκοπήσεις που εμφανίζουν τον ΣΥΡΙΖΑ να συγκεντρώνει μεγαλύτερο ποσοστό στην πρόθεση ψήφου σε περίπτωση εκλογής του Βενιζέλου είναι χαρακτηριστικές.

Μήπως η Αριστερά να αρχίσει να αποκαλύπτει τις θέσεις της για να αποφύγει την επανάληψη της τραγωδίας με τη μορφή της φάρσας;

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή: ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ

Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά



Η αθόρυβη αλλά ουσιαστική πορεία της ελληνικής ακροδεξιάς

Τα ίχνη και τα βήματα

του Άκη Κοσώνα

Η ακροδεξιά στην Ελλάδα ποτέ δεν αποτέλεσε συγκροτημένο πολιτικό ρεύμα με σταθερή και υπολογίσιμη εκλογική δύναμη. Επίσης, ποτέ δεν συγκροτήθηκε σε κομματικό σχηματισμό με διάρκεια και παρεμβατικό ρόλο στα δημόσια πράγματα της χώρας. Παρατηρεί κανείς ότι τα σημεία αναφοράς για την καταγωγή και την ανάπτυξη της άκρας Δεξιάς στην Ευρώπη δεν βρήκαν έδαφος στην Ελλάδα, τόσο λόγω της υποτυπώδους βιομηχανικής ανάπτυξης όσο και λόγω του ιδιότυπου ρόλου μιας όχι σημαντικά ισχυρής και εκτεταμένης αστικής τάξης στη χώρα. Η παραδοσιακή δεξιά παράταξη ως Λαϊκό Κόμμα, ως Συναγερμός ή ΕΡΕ αργότερα και ως Νέα Δημοκρατία μετά απορροφούσε σε μεγάλο βαθμό τους ψηφοφόρους εκείνους που θα μπορούσαν να αναζητήσουν έκφραση και κάλυψη σε ένα ακροδεξιό κόμμα. Οι όποιες προσπάθειες για το σχηματισμό τέτοιου κόμματος αντιμετώπιστηκαν αποτελεσματικά από τη συντηρητική παράταξη, που δεν είχε καμιά διάθεση να χάνει (ίσως και καθοριστικά) προς τα δεξιά της, αλλά και ακυρώθηκαν λόγω των εσωτερικών διαφωνιών των κατά καιρούς εκφραστών αυτών των σχεδίων.

Η πρώτη σοβαρή εμφάνιση της ακροδεξιάς μετά το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου έγινε στις εκλογές του 1977 με το σχηματισμό και την παρουσία της Εθνικής Παράταξης υπό την ηγεσία του πρωθυπουργού της αποστασίας Στέφανου Στεφανόπουλου και του πολλές φορές βουλευτή και ηγετικού στελέχους του Λαϊκού Κόμματος Σπύρου Θεοτόκη. Συγκέντρωσε τότε

6,82% (349.988 ψήφους) και εκπροσωπήθηκε με πέντε έδρες στη Βουλή. Από εκεί και μετά και μέχρι την εμφάνιση του Λαϊκού Ορθόδοξου Συναγερμού, τα ποσοστά της ακροδεξιάς στην Ελλάδα κινούνταν κάτω από τη μισή ποσοστιαία μονάδα στις βουλευτικές εκλογές. Προς το παρόν μόνο τυπικά μπορούμε να ονομάσουμε ακροδεξιά τον ΛΑΟΣ, μια και δεν συγκεντρώνει όλα τα πολιτικά χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στον όρο, αλλά και δεν έχει την ανάλογη και αντίστοιχη προς την παραδοσιακή ακροδεξιά ιδεολογική ομοιογένεια. Το γεγονός όμως ότι συγκεντρώνει και ενσωματώνει όλες τις δυνάμεις που εκπροσώπησαν την ακροδεξιά είτε εκλογικά είτε στο δημόσιο λόγο τους τα τελευταία χρόνια, αλλά και το γεγονός ότι διαπνέεται από αντιλήψεις ανάλογες με αυτές άλλων ομοειδών κομμάτων στην Ευρώπη για τα δικαιώματα, το έθνος και το ρόλο των ξένων εργαζομένων, το εντάσσει σε αυτή τη διαδικασία κατηγοριοποίησης. Δεν πρόκειται εδώ μόνο για το γεγονός ότι στη συνείδηση των πολιτών ο ΛΑΟΣ τοποθετείται στην ακραία δεξιά κλίμακα, αλλά και για τη χωρίς διασταγμό ένταξή του στην ακροδεξιά από όλα τα διεθνή μέσα ενημέρωσης κατά τις αναλύσεις που έκαναν για το αποτέλεσμα των εκλογών της 16ης Σεπτεμβρίου στην Ελλάδα, κάτι που άλλωστε κάνουν και τα ελληνικά ΜΜΕ. Πρέπει σε κάθε περίπτωση και παρακολουθώντας με μεγάλη προσοχή πώς θα εξελιχθεί το κόμμα αυτό να προσέξουμε την επισήμανση που κάνει (Ελευθεροτυπία, 22.10.2007) ο καθηγητής Γιάννης Τσίρμπας μιλώντας για τον ΛΑΟΣ: «Σήμερα ο ΛΑΟΣ έχει πολλα-

πλασιάζει την εκλογική του απήχηση ευρισκόμενος στα υψηλότερα επίπεδα της επταετούς πολιτικής ζωής του. Οι δυνητικοί ψηφοφόροι του ΛΑΟΣ συγκεντρώνονται μεν κατά πλειοψηφία στη Δεξιά, είναι κοινωνικά συντηρητικοί και εσωστρεφείς, εκφράζουν μια αποστροφή απέναντι στο μοντέρνο και στο ξενόφερτο, αλλά παράλληλα εμφανίζουν σημαντική διασπορά σε όλο το πολιτικό φάσμα, ενώ ανήκουν και σε δυναμικά και αναπτυσσόμενα τμήματα της ελληνικής κοινωνίας, όπως οι νέοι και τα μεσο-ανώτερα κοινωνικά στρώματα».

Με όλα αυτά κατά νου, ας ρίξουμε μια ματιά στον πίνακα 1 που αποτυπώνει την πορεία της ακροδεξιάς στις βουλευτικές εκλογές από τη Μεταπολίτευση και μετά:

Πίνακας 1	
ΕΚΛΟΓΕΣ	ΑΚΡΑ ΔΕΞΙΑ
1974	1,08%
1977	6,82%
1981	1,68%
1985	0,60%
ΙΟΥΝ. 1989	0,32%
ΝΟΕΜ. 1989	— — —
1990	0,13%
1993	0,14%
1996	0,31%
2000	0,39%
2004	2,19%
2007	3,80%

Βλέπουμε καθαρά την περιθωριακή παρουσία της άκρας Δεξιάς από το 1977 και μετά. Οι ψηφοφόροι της είτε ενσωματώθηκαν ή απορροφήθηκαν περιστασιακά από τη ΝΔ είτε απείχαν από την εκλογική διαδικασία. Οι πιο

συνειδητοί ή φανατικοί, που ήθελαν οπωσδήποτε να εκφραστούν, πήγαιναν και ψήφιζαν τα μικρά σχήματα της άκρας Δεξιάς δίνοντας τα ποσοστά που φαίνονται στον πίνακα.

Στον πίνακα 2 φαίνεται η αντίστοιχη πορεία της άκρας Δεξιάς στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Πίνακας 2	
ΕΚΛΟΓΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ
1981	1,96%
1984	2,55%
1989	1,39%
1994	0,95%
1999	1,13%
2004	4,54%

Βλέπουμε ότι μέχρι την εμφάνιση του Λαϊκού Ορθόδοξου Συναγερμού η δύναμη της άκρας Δεξιάς είναι αμελητέα. Μεγαλύτερη ασφαλώς από αυτήν που προέκυπτε κατά τις εθνικές εκλογές, αλλά αυτό συνηθίζεται στις ευρωεκλογές, όπου οι ψηφοφόροι ψηφίζουν με μεγαλύτερη άνεση άλλα από τα δύο μεγάλα κόμματα.

ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗ

Εδώ προκύπτει και κάτι άλλο που παρουσιάζει ενδιαφέρον: Ο ΛΑΟΣ κατόρθωσε να ενσωματώσει εθνικιστικούς κομματικούς σχηματισμούς όχι με τη μορφή ομοσπονδίας –κάτι που θα πα-

ρέπεμπε στη διατήρηση της φυσιογνωμίας και μιας σχετικής αυτονομίας τους–, αλλά μέσω της διάλυσης και ένταξής τους σε αυτόν. Μένει να αποδειχθεί αν ο Γιώργος Καρατζαφέρης κατορθώσει να συνθέσει το παζλ των διαφορετικών απόψεων που έχουν αυτοί οι σχηματισμοί, αλλά και τις προσωπικές φιλοδοξίες των επικεφαλής τους και άλλων προβεβλημένων στελεχών.

Τέτοια περίπτωση είναι το Ελληνικό Μέτωπο του Μάκη Βορίδη, που τον Ιανουάριο του 2005 αποφάσισε μέσω του συνεδρίου του την αναστολή της λειτουργίας του κόμματος και την ένταξη των μελών του στον ΛΑΟΣ. Ο Μ. Βορίδης εξελέγη βουλευτής του ΛΑΟΣ στο υπόλοιπο Αττικής συγκεντρώνοντας 8.663 σταυρούς, πέντε χιλιάδες περισσότερους από τον δεύτερο. Μια άλλη ανάλογη περίπτωση είναι το με έντονα εθνικιστικά χαρακτηριστικά Κόμμα Ελληνισμού του Σωτήρη Σοφιανόπουλου, που συγχωνεύτηκε με τον ΛΑΟΣ το 2004.

Αυτό μπορεί να υποθέσει κανείς ότι έγινε και με την Πρώτη Γραμμή του Κων. Πλεύρη, του οποίου ο γιος Αθαν. Πλεύρης εξελέγη βουλευτής του ΛΑΟΣ στην Α' εκλογική περιφέρεια της Αθήνας με 6.942 σταυρούς. Ο νέος (όχι όμως και τόσο, μια και δημιουργήθηκε στις 31 Αυγούστου 2000) πολιτικός

σχηματισμός, που κατόρθωσε να εκπροσωπηθεί στο Κοινοβούλιο με δέκα βουλευτές, έχει εξ επιλογής ένα ρόλο ομπρέλας. Στεγάζει παλαιά σχήματα της άκρας Δεξιάς που έφθιναν και μόνα τους δεν είχαν μέλλον, με την προϋπόθεση προφανώς ότι όλοι οι εκπρόσωποί τους θα δουλέψουν με γνώμονα την προστασία της ομπρέλας, που τους δίνει το δικαίωμα και την ευκαιρία να υπάρχουν. Άρα, η έκφραση ακραίων θέσεων θα είναι όσο πιο ελεγχόμενη γίνεται, προκειμένου να μη φοβηθούν πολίτες που βλέπουν με καλό μάτι (είτε για να διαμαρτυρηθούν στα «καθεστωτικά» κόμματα είτε για να δοκιμάσουν «αλλιώς») την περίπτωση του ΛΑΟΣ.

Άλλωστε, η μορφή της άκρας Δεξιάς στις μέρες μας είναι τελείως διαφορετική απ' αυτήν που ξέραμε και ποικίλλει από χώρα σε χώρα ανάλογα με τα χαρακτηριστικά και τα δεδομένα. Όμως οι βασικές αξίες παραμένουν, όπως σωστά επισημαίνει η καθηγήτρια Πολιτικής Επιστήμης στο Πάντειο Βασιλική Γεωργιάδου: «Η Ακροδεξιά προωθεί μια αντίληψη "διαφορικής" ισότητας υπονομεύοντας τη δημοκρατία στον πυρήνα της. Για την Ακροδεξιά ίσα δεν είναι τα άτομα αλλά οι λαοί και αυτοί οφείλουν να διατηρούν τις εθνικο-πολιτισμικές διαφορές τους. Εντέλει, όλοι είναι ίσοι αλλά στον τόπο τους».



ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Εμμανουήλ Κριαράς
ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ Β'

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΤΟΥ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟΥ ΑΙΩΝΑ (1925–2001)

Το βιβλίο με την αλληλογραφία του καθηγητή Εμμ. Κριαρά με 458 γράμματα που του έστειλαν λόγιοι και επιστήμονες κατά το διάστημα 1925 έως 2001. Μια συναγωγή αλληλογραφίας που αναδεικνύει μίαν εποχή και πολλούς πνευματικούς ανθρώπους.

Τα γράμματα δημοσιεύονται ευρετηριασμένα και σχολιασμένα. Σειρά από πίνακες διευκολύνουν στην αναζήτηση των πολλών πληροφοριών.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, Αθήνα, τηλ.: 210-72.32.819

Εμμανουήλ Κριαράς

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ Β'

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΤΟΥ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟΥ ΑΙΩΝΑ
1925–2001

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Τα αποτελέσματα των εκλογών της 16ης Σεπτεμβρίου έδειξαν ξεκάθαρα την αδυναμία, πλέον, των λεγόμενων κομμάτων εξουσίας να πείσουν τους πολίτες. Μια αδυναμία που μεταφράστηκε στις εκλογές σε σοβαρές απώλειες ψήφων και για τα δυο κόμματα, με τις γνωστές συνέπειες: το ένα –η Νέα Δημοκρατία– να κυβερνά με μια οριακή πλειοψηφία, που μπορεί πολύ εύκολα να ανατραπεί (με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται), ενώ το άλλο –το ΠΑΣΟΚ– σπαράσσεται από κρίση ηγεσίας, με έντονες και επικίνδυνες εσωτερικές έριδες που το απειλούν με διάσπαση. Κοντολογίς, μια κατάσταση, λίγο πολύ αναμενόμενη εδώ και πολύ καιρό, η οποία δείχνει ακριβώς μια τάση αλλαγής του πολιτικού σκηνικού, καθώς το τέλος της μεταπολιτευτικής περιόδου, από την πτώση της επτάχρονης Χούντας των συνταγματαρχών,

σήμανε και την ολοκλήρωση του κύκλου των κομμάτων εκείνων που σχηματίστηκαν εδώ και 33 χρόνια. Αντίθετα, τα αποτελέσματα των ίδιων εκλογών ευνόησαν τα κόμματα της Αριστεράς (η παράλληλη άνοδος του ΛΑΟΣ αποτελεί ίσως συγκυριακό φαινόμενο), η οποία, όμως, φορτώνεται με μια τεράστια ευθύνη: να ξεπεράσει τις δικές της περιχαράκώσεις και σύνδρομα, να επεναφέρει την πολιτική σκέψη στην καθημερινή ζωή, να χαράξει νέα πορεία και να προσφέρει οράματα και προτάσεις λύσεων για τα χρόνια προβλήματα που ταλανίζουν τον λαό. Μια ευθύνη με μεγάλη βαρύτητα στο πλαίσιο των τεράστιων αδιεξόδων που αντιμετωπίζει η χώρα. Μια ευθύνη, για την οποία το *Αντί* συνεχίζει σήμερα το διάλογο που ξεκίνησε στο προηγούμενο τεύχος του.

Να θέσουμε τις σωστές ερωτήσεις

του Δημήτρη Τζανακόπουλου

Το 5ο Συνέδριο του Συνασπισμού, που ήδη έχει προκηρυχθεί, θα διεξαχθεί σε μια συγκυρία πυκνότερη από πολιτικά γεγονότα που πυροδοτήθηκαν από τα αποτελέσματα των εκλογών του Σεπτεμβρίου, οι οποίες και αποτύπωσαν ανακατατάξεις του πολιτικού τοπίου αλλά και μετατοπίσεις των δεικτών του συσχετισμού δύναμης. Συγκεκριμένα, η ΝΔ, λόγω της νίκης της, και παρά το γεγονός της ισχνότατης κοινοβουλευτικής της πλειοψηφίας, έχει ήδη εκκινήσει τη νέα επίθεσή της στις κατακτήσεις των υποτελών κοινωνικών τάξεων με αιχμές: το άνοιγμα του Ασφαλιστικού, την ιδιωτικοποίηση της Ολυμπιακής και τον νέο προϋπολογισμό, αλλά και με μια σειρά πρωτοβουλιών της διοίκησης για εκποίηση δημόσιων χώρων. Την ίδια στιγμή, στην ημερήσια διάταξη παραμένουν τα ζητήματα της ολοκλήρωσης της νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης του εκπαιδευτικού συστήματος αλλά και της περαιτέρω απορρύθμισης των εργασιακών σχέσεων, κυρίως των νέων.

Με δεδομένα όλα τα παραπάνω, το ΠΑΣΟΚ αδυνατεί να εξέλθει από την κρίση του με την επεξεργασία ενός προγράμματος που έστω να θυμίζει το σοσιαλδημοκρατικό του παρελ-

θόν. Αντίθετα, η πολιτική συζήτηση στο εσωτερικό του περιορίζεται σε κωμικούς διαξιφισμούς με επίδικο τη νομή της κομματικής εξουσίας που δεν αφορούν τις λαϊκές τάξεις, οι οποίες αποτέλεσαν τον κορμό γύρω από τον οποίο οικοδόμησε τις κοινωνικές του συμμαχίες τα τελευταία τριάντα χρόνια. Έτσι, δημιουργείται ένα τεράστιο

πολιτικό κενό εκπροσώπησης και ταυτόχρονα ευνοϊκό πεδίο δράσης για τη ριζοσπαστική Αριστερά.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΥΣΙΑΣ

Αν λάβουμε υπόψη αυτές τις συντεταγμένες, γίνεται σαφές ότι ο ΣΥΝ επ' ουδενί έχει τη δυνατότητα να πολιτευτεί με αυτόματο πιλότο. Αντιθέτως, οφείλει να κάνει ένα Συνέδριο πολιτικής ουσίας και συζήτησης με άξονα το πώς θα μπορέσει να παρέμβει αποτελεσματικά, ώστε να εκμεταλλευτεί την κρίση του ΠΑΣΟΚ και να βοηθήσει στον απεγκλωβισμό των προωθημένων κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων που αυτή τη στιγμή αναζητούν πολιτική στέγη. Αυτό σημαίνει ότι η τακτική μας δεν θα πρέπει να περιοριστεί σε ένα απλό κάλεσμα για ένταξη στον ΣΥΝ. Οφείλει, αντίθετα, να θέσει ως στόχο της την οικοδόμηση ευρύτερων κοινωνικών συμμαχιών στη βάση των συμφερόντων των εργαζόμενων τάξεων και της νεολαίας.

Πράγματι, σε αυτό το συνέδριο έχουμε την ευκαιρία να μην εισέλθουμε και

Ο Δημήτρης Τζανακόπουλος είναι γραμματέας της Νεολαίας του ΣΥΝ

πάλι σε μια αδιέξοδη συζήτηση για το θεμιτό ή μη της στρατηγικής επιλογής που αποτελεί ο ΣΥΡΙΖΑ, αφού τούτη η πολιτική έχει, κατά τη γνώμη μου, εμπεδωθεί και έχει ήδη παραγάγει θετικά αποτελέσματα. Αντιθέτως, το εκλογικό αποτέλεσμα, αλλά και οι κοινωνικοί αγώνες της προηγούμενης περιόδου, έχουν αναδείξει σειρά ερωτημάτων, που χρήζουν άμεσης απάντησης. Ένα από τα κεντρικά θέματα που μας αφορά είναι αυτό της εγκατάστασης μιας πιο στενής σχέσης με εκείνα τα δυναμικά τμήματα της νεολαίας που είδαν τον εαυτό τους στο εγχείρημα του ΣΥΡΙΖΑ, τον υποστήριξαν και θα μπορούσαν να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην ανασύνταξη των κοινωνικών κινημάτων και στην αντιπαράθεσή τους με το νεοφιλελευθερισμό. Αυτό προϋποθέτει μια βαθιά συζήτηση, από την πλευρά μας, για τους όρους διαμόρφωσης των κοινωνικών ταυτοτήτων αυτών των τμημάτων, που καθορίζουν, σε τελευταία ανάλυση, και τις μορφές οργάνωσης που τους αντιστοιχούν και μπορούν να τους υποδεχτούν. Δεύτερη προϋπόθεση για να τελεσφορήσει η συγκεκριμένη προσπάθεια είναι η ανανέωση του δυναμικού του ΣΥΝ με στελέχη που αναδείχθηκαν μέσα από το κίνημα της νεολαίας, ανανέωση που πρέπει όμως να γίνει με σχέδιο και όχι με επικοινωνιακούς όρους.

Οι υποχρεώσεις που υπαγορεύονται από την ίδια τη συγκυρία δεν εξαντλούνται στα παραπάνω. Μια συνεδριακή συζήτηση σε αυτή τη φάση καλείται να δώσει απαντήσεις και σε άλλα ερωτήματα, τα οποία σχετίζονται άμεσα με το μέλλον του πολιτικού φορέα της ριζοσπαστικής Αριστεράς. Είναι πια δεδομένο ότι ο ΣΥΡΙΖΑ αποτελεί μια στοιχειωδώς σταθερή συμμαχία, που αντιμετωπίζει όμως ακόμη εγγενή προβλήματα. Η αδυναμία πολλών τοπικών επιτροπών να σχεδιάσουν ενιαίες πολιτικές παρεμβάσεις, αλλά και ο ασφυκτικός εναγκαλισμός τους από τις ηγεσίες, δεν αφήνουν τη ριζοσπαστικότητα της βάσης να ξεδιπλωθεί, περιορίζοντας έτσι κατά πολύ τη δυναμική του εγχειρήματος. Ζητούμενες είναι, επομένως, εκείνες οι οργανωτικές δομές, αλλά και οι μορφές συνεννόησης, που θα μπορέσουν, από τη μια

πλευρά, να απελευθερώσουν τη δημιουργικότητα της βάσης και που θα επιτρέψουν, από την άλλη, τη συνάντηση τόσο με το ανένταχτο ακόμη δυναμικό της Αριστεράς όσο και με τις δυνάμεις του προωθημένου σοσιαλδημοκρατικού χώρου.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΜΗΧΑΝΙΑ

Ένα ακόμη σημείο που πρέπει να μας απασχολήσει είναι αυτό που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε «στρατηγική αμηχανία» της ευρωπαϊκής Αριστεράς. Η αμηχανία έχει να κάνει με την αδυναμία όλων των δυνάμεων της ριζοσπαστικής Αριστεράς να συνδέσουν τον πολιτικό τους ορίζοντα με τις διεκδικήσεις και τις κινηματικές διεργασίες του σήμερα. Παρά τις θεωρητι-

**Η τακτική μας δεν θα πρέπει να
περιοριστεί σε ένα απλό κάλεσμα
για ένταξη στον ΣΥΝ. Οφείλει,
αντίθετα, να θέσει ως στόχο της
την οικοδόμηση ευρύτερων
κοινωνικών συμμαχιών στη βάση
των συμφερόντων των
εργαζόμενων τάξεων και της
νεολαίας**

κές κριτικές του παραδοσιακού μαρξισμού, η ριζοσπαστική Αριστερά επιμένει με την πρακτική της να υποστηρίζει το αναγώγιμο όλων των κοινωνικών και πολιτικών αντιθέσεων στην πραγματική θεμελιώδη αντίθεση μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας. Έτσι, αδυνατεί καταστατικά να εμπιστευτεί το ένστικτο των κινημάτων και να υποστηρίξει έμπρακτα την αυτονομία τους. Από την άλλη μεριά, επιμένει να σκέφτεται, παρά τις περί του αντιθέτου διακηρύξεις, εγκλωβισμένη στον περιορισμένο εθνικό ορίζοντα, ο οποίος, όπως και να έχει, θέτει συγκεκριμένα όρια στο πεδίο των δυνατών αποφάσεων και

μετατοπίσεων του συσχετισμού. Ένα, λοιπόν, θέμα προς συζήτηση και προβληματισμό έχει να κάνει με την ανάγκη οικοδόμησης μιας ευρωπαϊκής αντικαπιταλιστικής στρατηγικής που θα έχει ενδιάμεσους αλλά και μακροπρόθεσμους στόχους. Μια τέτοια στρατηγική οφείλει να ξεκινήσει από τον αναγκαίο εκδημοκρατισμό των δομών της ΕΕ, οι οποίες, ως έχουν σήμερα, δεν επηρεάζονται σε καμία περίπτωση από τους λαϊκούς αγώνες και την ανάπτυξη των κινημάτων, αλλά, αντιθέτως, λειτουργούν σαν ένα απόρθητο οχυρό της συμμαχίας των ευρωπαϊκών συνασπισμών εξουσίας. Τα αποτελέσματα, εξάλλου, αυτής της κατάστασης είναι σήμερα περισσότερο από εμφανή στο θέμα της αντιασφαλιστικής μεταρρύθμισης. Προφανώς αυτή η διαπίστωση δεν πρέπει να λειτουργήσει με κανέναν τρόπο σαν κολυμβήθρα του Σιλβάμ για τις κυβερνήσεις ΝΔ και ΠΑΣΟΚ. Στόχος της είναι να παρουσιάσει την ιδιαζόντως σύνθετη και πολύπλοκη κατάσταση που αντιμετωπίζουν σήμερα οι δυνάμεις της ριζοσπαστικής Αριστεράς και οι υποτελείς τάξεις.

Το Συνέδριο του Συνασπισμού γίνεται σε μια περίοδο όπου είναι εμφανείς οι ρωγμές της ηγεμονίας του νεοφιλελευθερισμού παγκοσμίως. Από την αναμενόμενη κατάρρευση της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, μέχρι τα εξελισσόμενα πειράματα της Λατινικής Αμερικής και την κρίση της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας, όλα δείχνουν ότι οι παγκόσμιες ισορροπίες κρέμονται από μια κλωστή. Το ερώτημα είναι αν σε αυτή την κατάσταση θα μπορέσει να συγκροτηθεί ένα νέο αριστερό πρόταγμα το οποίο θα ενοποιήσει τις επιμέρους αντιστάσεις, δίνοντας σάρκα και οστά σε αυτό που σήμερα μόνο νοητά μπορεί να συλληφθεί. Ο κόσμος μας δημιουργεί τις προϋποθέσεις και τις δυνατότητες για την εμφάνιση νέων αδύναμων κρίκων, δυνατοτήτες που σε ένα βαθμό είναι στο χέρι μας να εκμεταλλευτούμε. Οι απαντήσεις που θα δώσουμε και το αν θα τα καταφέρουμε εξαρτάται κυρίως από τις ρωτήσεις που θα θέσουμε. Έχω την ελπίδα ότι θα είναι οι σωστές.



Χρειάζεται πρόγραμμα για λύσεις στα καθημερινά προβλήματα της κοινωνίας

του Νίκου Συρμαλένιου

Το ερώτημα για το «τι Συνασπισμό θέλουμε» έχει πραγματικά ενδιαφέρον, σε μια νέα φάση, που φαίνεται πως ξεκινάει μετά τις εκλογές. Από τον ενιαίο πολυκομματικό Συνασπισμό της Αριστεράς και της Προόδου του 1989-90, στο Συνασπισμό του 1991 μετά την αποχώρηση του ΚΚΕ, στο Συνασπισμό της Αριστεράς των Κινήματων και της Οικολογίας το Μάιο του 2003, στο Συνασπισμό της Ριζοσπαστικής Αριστεράς (ΣΥ.ΡΙΖ.Α.) ως εκλογικό σχήμα και ενωτική συσπείρωση της Αριστεράς το 2004 και το 2007.



Στην πραγματικότητα μιλάμε φυσικά για τον ευρύτερο χώρο της ανανεωτικής, δημοκρατικής, οικολογικής, σύγχρονης και ριζοσπαστικής Αριστεράς, στις ιδιαίτερες και αντικειμενικά δύσκολες συνθήκες της χώρας μας. Η δυσκολία φυσικά έγκειται στο γεγονός της διάσπασης του ΚΚΕ που από το 1968 σηματοδοτεί και καταγράφει αρνητικά την πο-

ρεία του αριστερού κινήματος στην Ελλάδα. Μοναδικό φαινόμενο στην Ευρώπη, που φαίνεται ότι δεν μπορεί να βρεί την υπέρβαση του, εξαιτίας της απίστευτα δογματικής στάσης της ηγεσίας του σημερινού ΚΚΕ, που εξακολουθεί να ποντάρει στην εκμηδένιση του ανανεωτικού πόλου και στη μονοπώληση του χώρου της Αριστεράς. Προφανώς όσοι δεν αναλογίζονται τις αρνητικές επιπτώσεις που παράγει η διάσπαση του κινήματος, που περιχαράκωνει σημαντικό τμήμα αγωνιστών, που μειώνει δραματικά την αποτελε-

σματικότητα των αγώνων, που υπονομεύει αντικειμενικά την προοπτική για μια αλματώδη ανάπτυξη της Αριστεράς, είναι τουλάχιστον κοντόφθαλμοι. Η αυτάρκεια και η αυταρέσκεια για τη σημαντική αύξηση της πλευράς αυτής στις πρόσφατες εκλογές, είναι ο χειρότερος σύμβουλος για την περαιτέρω πορεία της Αριστεράς στη νέα φάση.

Πράγματι όμως η νέα φάση, απαιτεί και νέα οπτική. Ο πρόεδρος του ΣΥΝ Αλέκος Αλαβάνος, υπονόησε, νομίζω σαφώς, ότι η Αριστερά δεν αρκείται και δεν ικανοποιείται από τα θετικά εκλογικά αποτελέσματα. Οφείλει να γίνει καταλύτης στη διαμόρφωση ενός νέου πολιτικού σκηνικού που βρίσκεται σε εξέλιξη. Προφανώς οι εξελίξεις στο ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί και δεν πρέπει να μας αφήνουν αδιάφορους. Προφανώς μας ενδιαφέρουν όχι τα πρόσωπα, αλλά οι πολιτικές, προφανώς το ζητούμενο είναι η συνολική στροφή της χώρας προς τα αριστερά. Όμως όλα αυτά δεν συντελούνται στο δοκιμαστικό σωλήνα, συντελούνται στους κοινωνικούς αγώνες και στις διεργασίες που παράγουν στην κοινωνία, συντελούνται στους πολιτικούς αγώνες μέσα και έξω από τους αντιπροσωπευτικούς δημοκρατικούς θεσμούς. Και φυσικά συντελούνται προς προοδευτική και αριστερή κατεύθυνση, όταν κυρίως το πολιτικό υποκείμενο της Αριστεράς κερδίζει την ηγεμονία, μέσα από την παραγωγή νέων ιδεών και πειστικών εναλλακτικών προτάσεων σε όλα τα επίπεδα.

Άρα η Αριστερά δεν μπορεί να είναι η δύναμη μαχών νοσταλγίας και οπισθοφυλακής, αλλά, αν θέλει να έχει μέλλον και να είναι πρωταγωνιστής, οφείλει να ανανεώνεται, να αμφισβητεί και να αμφισβητείται διαρκώς. Και αυτό είναι ίσως το δυσκολότερο όλων, όταν

Ο Νίκος Συρμαλένιος είναι μέλος της ΚΠΕ του ΣΥΝ, νομαρχιακός σύμβουλος Κυκλάδων.

μάλιστα για πολλές δεκαετίες, η Αριστερά ταυτίστηκε με ηρωικούς αγώνες για την ελευθερία, την ανεξαρτησία, τη δημοκρατία, για την υπεράσπιση των φτωχών και των αδυνάτων. Τελικά ταυτίστηκε με την υπεράσπιση της ύπαρξής της.

ΔΕΝ ΦΤΑΝΟΥΝ ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ

Τώρα όμως μιλάμε για τελείως διαφορετικές συνθήκες όπου, πλάι στην υπεράσπιση αυτονόητων κατακτήσεων και δημοκρατικών δικαιωμάτων, οφείλει να ηγεμονεύσει σ' ένα παγκοσμιοποιημένο εναλλακτικό σχέδιο απέναντι στη νεοφιλελεύθερη καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση. «Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός» είναι το σύνθημα που δονεί το κίνημα κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, η οποία παράγει πολέμους, φτώχεια, ρατσισμό, τρομοκρατία. Ένα σύνθημα κατανοητό, επιθετικό, ελπιδοφόρο, που με άλλα λόγια λέει αυτό που έλεγε το σύνθημα του ΣΥΡΙΖΑ στις εκλογές: «Θα κάνουμε τα αδύνατα δυνατά».

Δεν φτάνει όμως το σύνθημα για να πραγματοποιηθούν τα μεγάλα άλματα προς αυτή την κατεύθυνση. Απαιτούνται αλλαγές συσχετισμών σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο, απαιτείται ευρεία συσπείρωση πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων, απαιτείται πολιτικό σχέδιο μεταρρυθμίσεων και ανατροπών. Συνεπώς απαιτείται πολιτικό υποκείμενο της Αριστεράς ικανό να πραγματοποιήσει τους παραπάνω στόχους.

Απ' αυτό λοιπόν θα κριθεί ο Συνασπισμός και ο ΣΥΡΙΖΑ μετά το θετικό εκλογικό αποτέλεσμα της 16ης Σεπτεμβρίου 2007. Ας μην ξεχνάμε ότι το 5,04% δεν είναι δεδομένο και σφραγισμένο, όπως ας μην ξεχνάμε το καθόλου καθησυχαστικό στοιχείο ότι ο ΣΥΡΙΖΑ κράτησε σ' αυτό το αποτέλεσμα το 66% των ψηφοφόρων του 2004, δηλαδή παρουσίασε σχετικά χαμηλή συνοχή, κάτι που εκ πρώτης όψεως φαίνεται αδιανόητο, όταν αύξησε τις δυνάμεις του συνολικά, κατά 55% περίπου.

ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΟΥ ΚΥΝΙΚΟΥ ΡΕΑΛΙΣΜΟΥ

Από την άλλη πλευρά δεν είναι διόλου ευκαταφρόνητο το στοιχείο ότι αύξησε τις δυνάμεις του από δύο κυρίως πόλους, τη νεολαία και το

ΠΑΣΟΚ. Και αν ο πρώτος έρχεται ως συνέπεια του πρωταγωνιστικού ρόλου του χώρου μας στο κίνημα για το άρθρο 16, το άρθρο 24, τα δικαιώματα της νεολαίας, που άγγιξε ευρύτερες νεολαιίστικες δυνάμεις, ο δεύτερος, κατά την άποψη μου, έρχεται ως αποτέλεσμα τόσο της κρίσης του ΠΑΣΟΚ, όσο και της ανάγκης αυτού του κόσμου να επανέλθει σε κάτι, επιτέλους, αριστερό, που υπερβαίνει τη μέγγενη του κυνικού ρεαλισμού που προσπαθεί να επιβάλλει ο σημερινός κυρίαρχος ισοπεδωτικός νεοφιλελευθερισμός.

Η Αριστερά δεν μπορεί να είναι η δύναμη μαχών νοσταλγίας και οπισθοφυλακής, αλλά, αν θέλει να έχει μέλλον και να είναι πρωταγωνιστής, οφείλει να ανανεώνεται, να αμφισβητεί και να αμφισβητείται διαρκώς

Ο δικομματισμός πράγματι υπέστη ρωγμή για πρώτη φορά και τα δύο κόμματα υπέστησαν εκλογική υποχώρηση όμως είμαστε ακόμα στην αρχή, στο ξεκίνημα για ένα νέο πολιτικό σκηνικό. Η Αριστερά, κυρίως το κόμμα μας, ο Συνασπισμός της Αριστεράς, των Κινήσεων και της Οικολογίας, επωμίζεται μεγάλες ευθύνες. Άλλωστε δεν είναι μακριά το 1996, όπου το τότε 5,12% σπαταλήθηκε άγωνα και έγινε πάλι 3,2%. Βεβαίως σήμερα υπάρχουν άλλες συνθήκες, υπάρχει η κρίση στρατηγικής και πολιτικής της αξιωματικής αντιπολίτευσης, υπάρχει μια αδύναμη κυβερνητική πλειοψηφία, υπάρχει μια διάχυτη απογοήτευση προς τις πολιτικές δυνάμεις συνολικά. Γι' αυτό όσο είναι μονόδρομος η στροφή στη νεολαία, άλλο τόσο μονόδρομος είναι η εκπόνηση και πάλη για ένα νέο πολιτικό προγραμματικό σχέδιο, που να δίνει όραμα και ταυτόχρονα λύ-

σεις στα καθημερινά προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας.

Για αλλαγή των συσχετισμών σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο, για τη συγκρότηση μιας νέας πολιτικής και κοινωνικής πλειοψηφίας, που θα αντιπαρατίθεται στις νεοφιλελεύθερες επιλογές και θα ανοίγει δρόμους σε μια σύγχρονη προοδευτική και αριστερή διακυβέρνηση της χώρας. Άλλωστε η συμμετοχή μας στο Κόμμα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς, μας πλουτίζει με πολύτιμες εμπειρίες σε σχέση με τις σημαντικές εξελίξεις στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Ο Συνασπισμός στο τέλος του χρόνου, μέσα στις καταστατικές προθεσμίες, προχωρά στο 5ο Τακτικό Συνεδριό του. Αν θέλουμε να πάμε μπροστά, τίποτα μετά τις 16 Σεπτεμβρίου δεν μπορεί να μείνει όπως χθες.

Όπως όλα τα πράγματα εξελίσσονται, έτσι κι εμείς είμαστε υποχρεωμένοι να φύγουμε προς τα μπρος. Δεν εννοώ να κάνουμε το άλμα στο κενό, εννοώ ότι όλοι και όλες οι πλευρές, οφείλουμε να δώσουμε ζωή σε μια νέα εσωκομματική λειτουργία, να ανοίξουμε χωρίς φόβο και πάθος την πολιτική προγραμματική συζήτηση, τόσο στον ΣΥΝ, όσο και στον ΣΥΡΙΖΑ, για να υπάρξει επιτέλους «σύγκρουση» ιδεολογικών και πολιτικών ρευμάτων και όχι σύγκρουση μηχανισμών.

Και στη βάση αυτή να διαμορφώνουμε πλειοψηφίες και μειοψηφίες, που όπως έχει αποδειχθεί ιστορικά, σ' ένα ζωντανό οργανισμό, υπήρχαν, υπάρχουν και θα υπάρχουν. Και φυσικά ουδείς μπορεί να αποκλείσει τη νέα προωθητική σύνθεση, που οφείλει να διευθύνει το κόμμα.

Στη βάση αυτή μπορεί να προχωρήσει ενδεχομένως και μια νέα ευέλικτη οργανωτική δομή, με τολμηρή ανάδειξη και νέων στελεχών, με κριτήριο και ηλιακό, αλλά κυρίως ουσιαστικά ανανεωτικό.

Ένας τέτοιος Συνασπισμός, ανοιχτός στην κοινωνία, μπορεί να κερδίσει το στοίχημα της νέας εποχής, να οικοδομήσει σχέσεις αμοιβαίας εμπιστοσύνης με τα νέα κοινωνικά κινήματα, με τον οικολογικό και τον σοσιαλιστικό χώρο, να γίνει πρωταγωνιστής στο νέο πολιτικό σκηνικό που επέρχεται. 

Εκτός Αθηνών

Από όσα διαβάζει
στον επαρχιακό
Τύπο η Τασία Λεβόν

Από την εφημερίδα
Αμοργιανοί Ορίζοντες:
Ματιές τριγύρω

Το πλακόστρωτο μπροστά στο Σχολείο Καταπόλων προσβάλλει βάνουσα όχι μόνο την αισθητική του χώρου μπροστά σε ένα νεοκλασικό κτίριο όπως είναι αυτό το Σχολείο. Είναι τόσο ανώμαλη αυτή η πλακόστρωση (ποιος άραγε ήτο ο «αρχιτέκτων») που και πεζός μπορεί να σκοτώσει. Αλλά και έγκυος αν περάσει από εκεί εποχούμενη τροχοφόρου, μπορεί να αποβάλει. Προεκλογική γαρ η σπουδή αυτής της πλακόστρωσης.

Σιγά το πρόβλημα. Ας απαγορευτούν οι εγκυμοσύνες.

Από την εφημερίδα Εμπρός της Λέσβου:

Εκτιμήσεις

Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, οι τιμές του ελαιολάδου κινούνται ανοδικά ως αποτέλεσμα της καταστροφής μεγάλου μέρους του ελαιώνα της Πελοποννήσου και της Εύβοιας. Η εκτίμηση αυτή λαμβάνει ως δεδομένο ότι έχει καταστραφεί περίπου το 40% του ελαιώνα της Πελοποννήσου.

Από την εφημερίδα Μεθόριος της Θράκης:

Αντι... σιωπητικά!!!

- Πάντως, πας ρε παιδί μου να παρακολουθήσεις μια συνεδρίαση και ξέρεις ότι δεν θα πλήξεις. Θα υπάρχει το απρόβλεπτο στοιχείο, η ένταση, το μπινελίκι, η σπόντα, ο τσαμπουκάς... Δεν είναι δηλαδή αυτό το κρύο, το απόμακρο, το ακαταλαβίστικο, το ξένο...

- Θα ακούσεις γνωστές και προσφιλείς εκφράσεις πεζοδρομίου, όπως να αποκαλεί ο ένας τον άλλο «παλιόγυ-

φτο», «καθυστερημένο», «κρεμασμένο»... Θα ακούσεις να ζητά «να μην πετάγεται σαν πορδή» όταν μιλάει...

- Δηλαδή βλέπεις ότι οι άνθρωποι δεν είναι απόμακροι και ελιτίστες... Και κυρίως έχουν διάθεση προσφοράς... και ζήτησης...

- Άσε που μπορείς εύκολα να διαπιστώσεις πως αυτό

Σε άντρο ναρκομανών έχει μεταβληθεί το εγκαταλελειμμένο στρατόπεδο της Αλεξανδρούπολης, σύμφωνα με τις καταγγελίες των κατοίκων. Βουλγάρες διαμένουν στα κτίρια του στρατοπέδου.

Την έντονη αντίδραση των κατοίκων στην περιοχή πέριξ του πρώην στρατοπέδου Παρμενίωνα προκαλεί η ει-

τον Οκτώβριο θα έχουμε πρεμιέρα. Κάντε λίγη υπομονή...

- Τι θα γίνει βρε παιδιά; Θα φτιαχτεί καμιά φορά ο παράδρομος της Εθνικής προς Καστανιές; Αυτός που είναι με χαλίκι. Αποκλείεται η άσφαλτος; Τουλάχιστον να κλείσουν οι λακκούβες, χειμώνας έρχεται, υπάρχουν και επιχειρήσεις εκεί κοντά. Αν περάσει ένα γκρέιντερ κανα-δύο φορές θα φτιάξει λίγο η κατάσταση. Το πρόβλημα το ζούμε καθημερινά.

- Όσο όμορφη κι αν είναι η νύχτα, κρύβει πολύ βρωμιά. Αυτοί που το παίζουν φίλοι και κολλητοί, από στιγμή σε στιγμή μπορεί να σου γυρίσουν την πλάτη! Ένα είναι σίγουρο, όπου υπάρχουν συμφέροντα δεν μπορεί να υπάρξει φιλία. Ας το καταλάβουν αυτοί μερικοί...



Από την εφημερίδα Εμπρός της Λέσβου

που «αποδίδουν» μέχρι τώρα δεν είναι ούτε καν το 50% των δυνατοτήτων τους... Μπορούν και πολύ καλύτερα, κι ένα ενδεικτικό δείγμα ήταν αυτό της Παρασκευής...

- Μερικοί τύποι πάντως, εκεί μέσα, είναι φοβεροί. Μπορεί να πάρουν το λόγο επί προσωπικού για να απαντήσουν στον... εαυτό τους!

- Μ' αρέσει που κάθε τρεις και λίγο αναφέρονται στον κανονισμό λειτουργίας του δημοτικού συμβουλίου, τι προβλέπεται και τι δεν προβλέπεται. Και τι σας νοιάζει, βρε αδελφία; Αφού οι κανονισμοί είναι για να παραβιάζονται...

Από την εφημερίδα
Ελεύθερη Θράκη

«Κατάντια» το στρατόπεδο Παρμενίωνα

κόνα εγκατάλειψης που επικρατεί.

Σχέδια για την αξιοποίηση του εν λόγω πάρκου υπάρχουν, όμως μέχρι σήμερα όχι μόνο δεν έχει γίνει τίποτα, αλλά όσοι περνούν από εκεί για να κάνουν μια βόλτα αντικρίζουν απαράδεκτες εικόνες.

Στα κτίρια τα οποία έχουν εγκαταλειφθεί η κατάσταση είναι τραγική. [...]

Από την εφημερίδα Μεθόριος της Θράκης:

Μια βόλτα στη νύχτα

- Ας αρχίσουμε με το θέμα των μπουζουκιών. Όπως όλα δείχνουν θα έχουμε τελικά μπουζούκια στην Ορεστιάδα. Άνθρωπος που ασχολείται χρόνια με το είδος αποφάσισε να νοικιάσει γνωστό χώρο για να ανοίξει μαγαζί. Αν όλα πάνε καλά

Από την εφημερίδα
Ελεύθερο Βήμα
της Κομοτηνής:

Ειδήσεις από τον κόσμο Οι αγελάδες θα καταπολεμούσαν την κλιματική αλλαγή αν... ρεύονταν λιγότερο

Δεν είναι απλώς θέμα καλών τρόπων. Το ακατάσχετο ρέψιμο των αγελάδων στα εκτροφεία απελευθερώνει μεγάλες ποσότητες μεθανίου, ενός από τα ισχυρότερα αέρια του θερμοκηπίου. Το φαινόμενο μπορεί πάντως να αντιμετωπιστεί με κατάλληλη διαίτα, προτείνουν ειδικοί. Η μέση γαλακτοπαραγωγός αγελάδα παράγει κάθε μέρα 100 με 200 λίτρα μεθανίου, δήλωσε ο Μάικλ Άμπερτον, ερευνητής του βρετανικού Ινστιτούτου Έρευνας Λιβαδιών και Περιβάλλοντος.

«Καυτές ζώνες» μεγάλων επιχειρηματικών συμφερόντων

Κείμενα: Ντίνα Μπατζιά

Φωτογραφίες: Σπύρος Τσακίρης

Κοντεύουν δύο μήνες από τις πυρκαγιές που κατέστρεψαν τη μισή Πελοπόννησο και τη νότια Εύβοια. Η κοινή γνώμη φαίνεται πως αντιμετωπίζει πλέον ψύχραιμα το θέμα ποιος και γιατί κατέκαψε τις περιοχές, αν δεν το έχει ξεχάσει τελείως. Οι ίδιοι οι πυροπαθείς, όσους δεν τους έκλεισαν το στόμα με τα έκτακτα επιδόματα και τις λοιπές ενισχύσεις κι όσοι δεν ευνοήθηκαν από τα λαμόγια που διαχειρίζονται ακόμη τη βοήθεια, τώρα έχουν να αντιμετωπίσουν το χειμώνα. Που σημαίνει κρύο, πλημμύρες, χωρίς εισόδημα και χωρίς μέλλον, θλίψη. Διότι μοντέλο αναπτυξιακό ούτε είδαμε ούτε ακούσαμε. Ούτε για τα κτήματα ούτε για τα δάση. Υπάρχει βεβαίως. Υπάρχουν άλλα σχέδια που φαίνεται πως θα εξυπηρετήσουν τα επενδυτικά σχέδια ξένων και ντόπιων επιχειρηματιών. Μετά τη φωτιά, το ξεπούλημα. Μια προσπάθεια που είχε αρχίσει πολύ νωρίτερα, χρόνια πριν, για τα φιλέτα κυρίως του Καϊάφα, κι όχι μόνο. Η δυτική Πελοπόννησος ενδιέφερε τους πάντες, διότι –λέει– ήταν παρθένα τουριστικά.

Για να δούμε. Ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Το θέμα έχει πολλές διαστάσεις. Συγκεντρώνοντας πληροφορίες από παράγοντες κι απλούς ανθρώπους στην περιοχή, κάποιες αποφάσεις και νόμους, ένα πλαίσιο γεγονότων που εξελίσσονταν τα τελευταία χρόνια, δημοσιεύματα και μια απίστευτη κινητοποίηση σε blogs του ίντερνετ, να τα βάλουμε σε μια σειρά και να προσπαθήσουμε να θέσουμε, ίσως και να απαντήσουμε, σε ερωτήματα. Να θέσουμε τους προβληματισμούς πραγματικά σκεπτόμενων ανθρώπων που προχωρούν πέρα από τη σεναριολογία. Και το ερώτημα δεν εί-



Παρέμβαση εισαγγελέα για τη «βοήθεια» στους πληγέντες

Και να που κοντά δυο μήνες μετά τις φωτιές, μετά από τους ψιθύρους, τα φοβισμένα λόγια τρομοκρατημένων ντόπιων που ήξεραν αλλά δεν μιλούσαν, έφτασε η ώρα του εισαγγελέα για την κεντρική αποθήκη που στέγαζε τη βοήθεια χιλιάδων ανθρώπων προς τους πυρόπληκτους του δήμου Ζαχάρως. Εκεί που η διαχείριση υλικού όσων από καρδιάς έσπευσαν να στείλουν γινόταν από το δήμο κατά πως ήθελε και βολευόταν και βόλευε, κι ούτε το ένα τρίτο δεν έφτανε στους πραγματικούς πυρόπληκτους.

Την παρέμβαση του εισαγγελέα πλημμελειοδικών Ηλείας ζήτησαν ο επικεφαλής της ελάσσονος μειοψηφίας του Νομαρχιακού Συμβουλίου Ηλείας, στέλεχος του ΚΚΕ και μέλος της Πανελλήνιας Επιτροπής Αγώνα για την αποκατάσταση των πυρόπληκτων Γιώργος Καραπάνος και ο επικεφαλής της μειοψηφίας του δήμου Ζαχάρως Γιώργος Μπούσμπουρας, για να εξακριβωθεί τι έγινε σ' αυτή την τεράστια αποθήκη στη Ζαχάρω με τη βοήθεια. Από καιρό, από την πρώτη βδομάδα μετά τις πυρκαγιές, είχαν ακουστεί σημεία και τέρατα. Από ανθρώπους που είδαν με τα μάτια τους, από μη πυρόπληκτους που πήγαν να βοηθήσουν σαν εθελοντές κι από οργανώσεις όπως ο Ερυθρός Σταυρός, που σηκώθηκε κι έφυγε από τη Ζαχάρω βλέποντας φαινόμενα τέτοια.

Οι κάτοικοι των πυρόπληκτων περιοχών, αλλά και κάποιοι εθελοντές που εργάστηκαν στις συγκεκριμένες αποθήκες, και οι Καραπάνος και Μπούσμπουρας καταγγέλλουν ότι η βοήθεια προς τους πυρόπληκτους κατοίκους γίνεται με αδιαφανείς διαδικασίες και με απίστευτη προχειρότητα, με αποτέλεσμα κάποιες οικογένειες που έχουν πραγματική ανάγκη να μη λαμβάνουν αυτά που τους

χρειάζονται. Ακόμη, μιλούν και για μαυραγορίτες και «αρπαχτές» ακριβών αντικειμένων, τα οποία, ενώ προορίζονταν για τους πυρόπληκτους, εξαφανίστηκαν μυστηριωδώς από τη συγκεκριμένη αποθήκη, χωρίς ποτέ κάποιος να δώσει εξηγήσεις.

Και ο αντιδήμαρχος κοινωνικής πρόνοιας Γιάννης Σχίζας, που έχει την αποθήκη υπ' ευθύνη του, να δηλώνει πως δεν έχει στα χέρια του κατάσταση με τους δικαιούχους πυρόπληκτους. Κατά τα άλλα, να λέει πως οι κατηγορίες για αδιαφάνεια κ.λπ. είναι ανυπόστατες και πως τα έχουν βάσει με το δήμο Ζαχάρως, όπου όλοι δουλεύουν και κουράζονται για να εξυπηρετήσουν τον κόσμο.

Μιλήσαμε με την Ειρήνη Τσεκούρα, που μένει με την οικογένειά της στη Ζαχάρω από το 2004, δεν είναι πυρόπληκτη, κι όμως από τη πρώτη μέρα είναι εκεί σαν εθελόντρια. Και τι δεν είδαν τα μάτια της! Από την επομένη της φωτιάς, 26 Αυγούστου, μέχρι τώρα έχει καθαρίσει, τακτοποιήσει, κουβαλήσει, φορτώσει κιλά και κιλά βοήθειας. Μαζί με άλλους εθελοντές που ήρθαν αυτόνομα, με κλιμάκια του Ερυθρού Σταυρού και προσκόπων από όλη την Ελλάδα. Μιλάει για ένα απίστευτο αλαλούμ, για παροχή βοήθειας, ειδικά ακριβών πραγμάτων, όπως ηλεκτρικά είδη, δερμάτινα, αλυσοπρίονα, σε ανθρώπους που μόνο πυρόπληκτοι δεν ήταν. Παιχνίδια και χατίρια με την ανθρωπιστική βοήθεια σε βάρος όσων την έχουν πραγματικά ανάγκη. Τις νύχτες έμπαιναν φορτηγά, φόρτωναν κι εξαφανίζονταν. Κι αυτά έγιναν ακόμη και με ονομαστικά πακέτα βοήθειας. Ζητούν να γίνει έλεγχος, να παρέμβει ο εισαγγελέας για όλες τις παρανομίες που καταγγέλλουν, ενώ τις επόμενες μέρες είναι πολύ πιθανό να δούμε και μηνύσεις.

ναί ένα μόνο, αν κατέκαψαν την Πελοπόννησο για να προωθήσουν τα επενδυτικά σχέδιά τους κάποιοι όμιλοι.

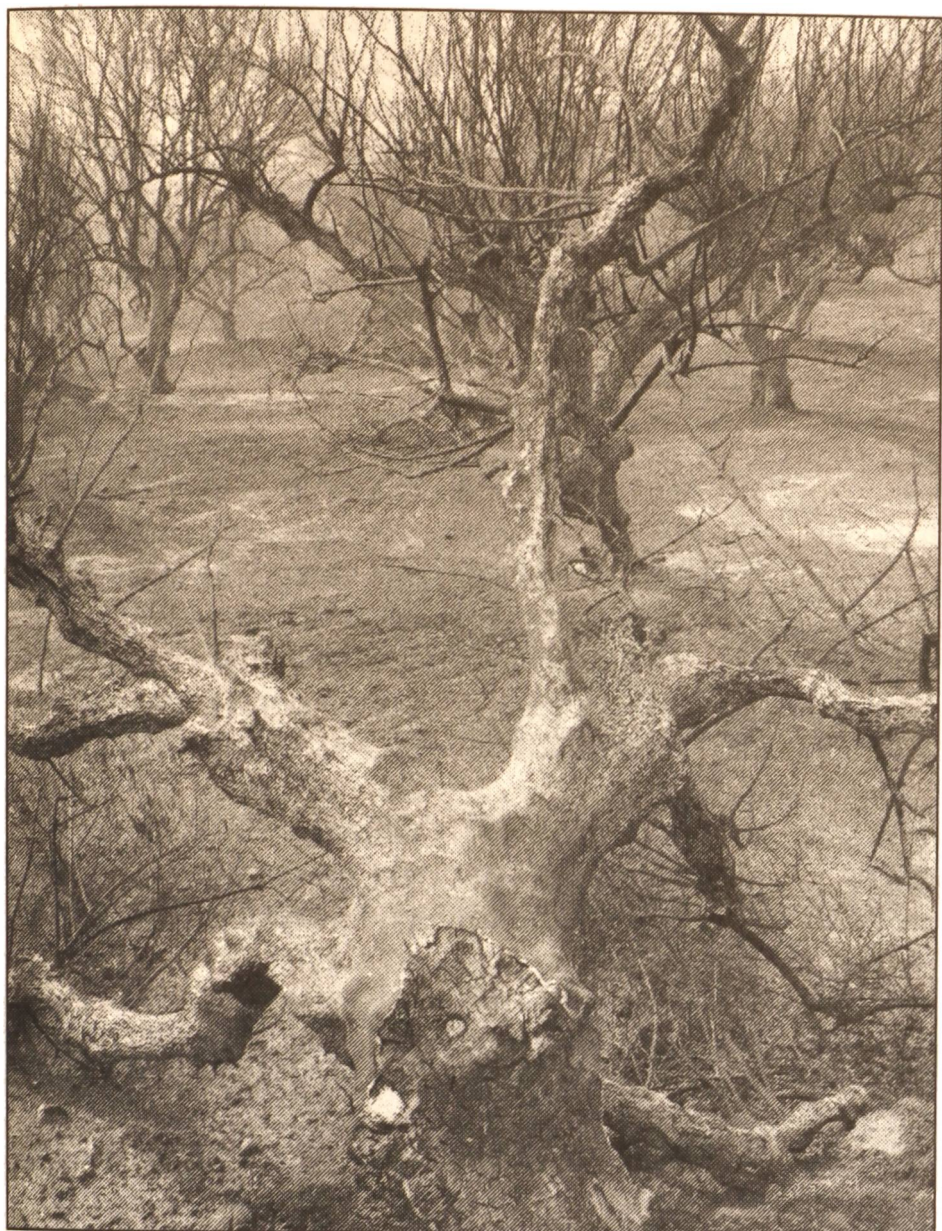
Στην Ηλεία λοιπόν έχει γίνει ανέκδοτο ότι σε μια μέρα βρέθηκαν διακόσιες γριές κι έβαλαν τις φωτιές. Τόσες περίπου ήταν οι εστίες. Κανείς δεν πιστεύει σε ασύμμετρες απειλές ή ότι μόνο η ζέστη, μόνο ο άνεμος, μόνο η φύση που γεννά σε τέτοιες συνθήκες φωτιά και μόνο κάποιο ατυχές περιστατικό ή ένας τρελός έκαψε το νομό τους. Δεκάδες μάρτυρες δηλώνουν πως την ώρα που καιγόταν η Μάκιστος και η Αρτέμιδα της Ζαχάρως και πριν η φωτιά φτάσει καν στο Ξηροχώρι, λαμπάδιασε το δάσος του Καϊάφα. Τουλάχιστον πέντε χιλιόμετρα απόσταση αυτή. Είναι εμπρησμός ή όχι; Τη σβήνουν και την επόμενη μέρα ξαναπιάνει πάλι. Αυτό, ένα μικρό παράδειγμα για να θυμηθούμε τις μέρες εκείνες και να ξαναπιάσουμε το αν κάποιος –και ποιος– είχε συμφέροντα να καούν αυτά τα χιλιάδες στρέμματα δάσους και ελαιώνων. Να σβήσει έτσι από το χάρτη τη φυσιογνωμία, να αλλάξει τη γεωγραφία της περιοχής.

ΔΥΟ ΜΕΤΩΠΑ

Η ιστορία ξεκινάει παλιότερα. Μιλάμε για την ανάπτυξη της δυτικής Πελοποννήσου, εκεί που είχαμε φέτος αυτές τις καταστροφικές πυρκαγιές που επεκτάθηκαν και στην Αρκαδία. Για την ανάπτυξη για την οποία χρόνια τώρα κόπτονται βουλευτές και διάφοροι άλλοι κυβερνητικοί, κρατικοί και τοπικοί, παράγοντες. Πώς εννοεί ο καθένας την ανάπτυξη είναι άλλο θέμα. Στο όνομα αυτής φάνηκαν από νωρίς δύο μέτωπα: της Μεσσηνίας και της Ηλείας. Στη μεν Μεσσηνία, περιοχή Ρωμα-



Τεκμήρια των εμπρησμών: τα γκαζάκια.



νού Πύλου, το πράγμα πλησιάζει στο τέλος του. Υποστηρίχθηκε η μονοκαλλιέργεια που λέγεται τουρισμός και, αφού αποψιλώθηκαν εκτάσεις, αποχαρκτηρίστηκαν γεωργικές περιοχές, ακόμη και δάση και αρχαιολογικοί χώροι, πουλήθηκαν σταδιακά χιλιάδες στρέμματα πάμφθηνα, αφού επιχορήγησε και το κράτος κατά 45%, η επένδυση της οικογένειας Κωνσταντάκου τελειώνει: έξι ξενοδοχειακές μονάδες, γήπεδα γκολφ, συνεδριακά κέντρα, θαλασσοθεραπείες και παραθεριστικές κατοικίες. Το λόμπι του γκολφ, ισχυρό, προωθεί παντού τα σχέδιά του για έναν τουρισμό εγκλωβισμένο, που αποδίδει τα κέρδη στις εταιρείες κι όχι στον τόπο όπου βρίσκονται οι παραθεριστές για διακοπές. Η προώθηση του μοντέλου γκολφ είναι φανερή. Ο Πέτρος Δούκας, εξάλλου, είναι και πρόεδρος της Ελληνικής Ομοσπονδίας Γκολφ. Κι ελπίζουν οι ντόπιοι πως, εφόσον έδωσαν τα χωράφια τους, θα βρουν δουλειές. Όσο βρήκαν και στα έργα. Στους δήμους

Γαργαλιάνων, Νέστορος, Πύλου και Πεταλιδίου, μέσα κι ο όρμος του Ναβαρίνου, ο βιότοπος της Λιμνοθάλασσας. ΠΑΣΟΚ και ΝΔ συμφωνούσαν και πρότειναν να συνδυαστεί αυτή η τεράστια επένδυση με σημαντικά έργα υποδομής όπως η Ιόνια Οδός (Πάτρα – Πύργος – Τσακώνα).

Το άλλο μέτωπο ήταν η Ηλεία. Από το 2003 έγινε μια προσπάθεια να αποχαρκτηρισθεί η λίμνη Καϊάφα από προστατευόμενη περιοχή και να δοθεί σε ιδιώτες επενδυτές τουρισμού. Ο υφυπουργός Οικονομικών επί ΠΑΣΟΚ Δημήτρης Γεωργακόπουλος είχε παρουσιάσει μία έκθεση για επένδυση 150 εκατομμυρίων ευρώ για τον εκσυγχρονισμό των ιαματικών λουτρών και την κατασκευή ξενοδοχειακών συγκροτημάτων, γηπέδων γκολφ κ.λπ. Η εταιρεία Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα, θεωρώντας την περιοχή αναξιοποίητη, θα προχωρούσε σε διαγωνισμό πρόκλησης ενδιαφέροντος. Ο δήμαρχος Ζαχάρως, σύμφωνος με τα σχέδια αυτά, μέχρι που κατηγορούσε

τους βουλευτές ότι φρενάρουν την επένδυση. Ποιους βουλευτές; Αυτούς που αντιτάχθηκαν και τα κατάφεραν: ο πρόεδρος του Συνασπισμού Νίκος Κωνσταντόπουλος, που έβαλε το θέμα στη Βουλή, ο Τάκης Αντωνακόπουλος, ο μοναδικός από το ΠΑΣΟΚ, και οι Γιάννης Κουτσούκος, Κρινιώ Κανελλοπούλου και Γιώργος Κοντογιάννης από τη ΝΔ.

ΙΟΝΙΑ ΟΔΟΣ

Αυτά τότε. Στο μεταξύ γίνονταν κινήσεις διάφορες. Αλλά ας δούμε πρώτα το θέμα της Ιόνιας Οδού και τη σχέση με τις φετινές πυρκαγιές, μια κι η Οδός είναι ο συνδετικός κρίκος Μεσσηνίας (που αναφέρουμε παραπάνω) και Ηλείας. Ακούστηκε πολύ, κι ακόμη λένε, για την Ιόνια Οδό. Τον νέο αυτοκινητόδρομο στην Πελοπόννησο που θα συνδέει Τσακώνα, Καλαμάτα, Πύργο, Πάτρα. Το σχέδιο είχε εμφανιστεί το 1996, δεν υλοποιήθηκε γιατί τα λεφτά τότε πήγαιναν για τα έργα των Ολυμπιακών Αγώνων και η κυβέρνηση της ΝΔ υποσχέθηκε να

ξεκινήσει το 2004 η κατασκευή του. Τελικά, δημοπρατήθηκε στις κατασκευαστικές εταιρείες VINCI ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ - ΤΕΥ, ΑΚΤΩΡ, J&Pavax, Hochtief και ΑΘΗΝΑ, με προοπτική να τελειώσει το 2011. Ένας τέτοιος δρόμος ήταν αναγκαίος για να εξυπηρετηθούν οι μεγάλες τουριστικές εγκαταστάσεις που γίνονται ήδη, όπως στην Π.Ο.Τ.Α. Μεσσηνίας, αλλά κι αυτές για τις οποίες ενδιαφέρονται όμιλοι κι έχουν προτείνει να γίνουν ή έχουν ήδη υλοποιήσει στην Ηλεία.

Εμπόδιο στα σχέδια αυτά ήταν η ίδια η φύση, με δάση, βιότοπους και προστατευμένες περιοχές, κι όσοι ενδιαφέρονταν για τον τόπο, για την προστασία του. Οι βουλευτές του νομού δήλωναν πως πρέπει να προχωρήσει με ταχύτατους ρυθμούς η Ιόνια Οδός. Ναι, αλλά πώς; Στον αρχικό προγραμματισμό περνούσε από τη λίμνη Καϊά-

φα, περιοχή προστατευόμενη από το Natura 2000, οικοσύστημα, αρχαιολογικός χώρος, τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, όλα. Ευτυχώς, το Νομαρχιακό Συμβούλιο Ηλείας δεν ενέκρινε τη διέλευση της Ιόνιας Οδού από αυτή την υψηλής περιβαλλοντικής σημασίας περιοχή. Στις 24 Ιουλίου, ένα μήνα πριν τις πυρκαγιές, το ΥΠΕΧΩΔΕ έδωσε στη δημοσιότητα τη χάραξη της Ιόνιας Οδού, σύμφωνα με την οποία για την περιοχή του Καϊάφα θα ακολουθηθεί άλλη χάραξη, ώστε να μη θίγεται το ευαίσθητο οικοσύστημα της περιοχής. Όσον αφορά τη σύμβαση παραχώρησης που υπεγράφη για τη βορειοδυτική οδό Πελοποννήσου (Ελευσίνα, Κόρινθος, Πάτρα, Πύργος, Τσακώνα) στο τμήμα Αλφειός, Καλό Νερό, Τσακώνα, όπως δηλώνει ο υπουργός κ. Σουφλιάς, «σε όλα τα περιβαλλοντικά ευαίσθητα σημεία σε μήκος 30 χλμ., και ει-

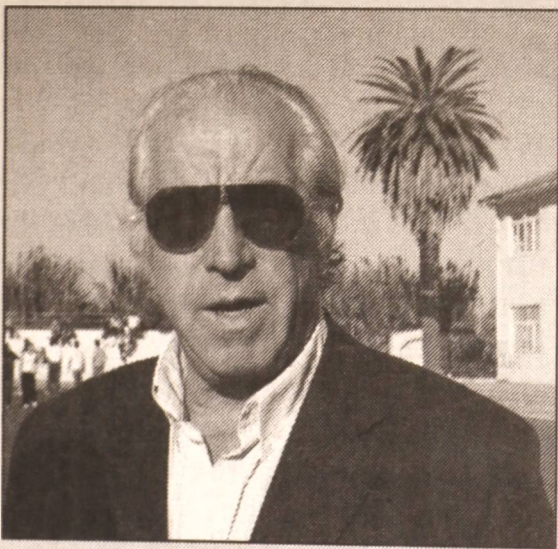
δικότερα στις θέσεις Επιτάλιο, Σαμικό, Ζαχάρω, Καλό Νερό, Κοπανάκι, ακολουθείται εντελώς νέα χάραξη».

Όμως η περιοχή κάηκε. Ποιος θα εμποδίσει τώρα μια χάραξη της Οδού όπου να 'ναι; Όπου είναι πιο εύκολο και λιγότερο δαπανηρό για τους κατασκευαστές; Τώρα που θα πέσουν οι τιμές των ακινήτων; Βλέπε καμένα χωράφια. Ελάχιστοι οικολόγοι ή ο κόσμος που έχει καταστραφεί η περιουσία του και βλέπει μέλλον μόνο σ' αυτούς τους ιδιώτες που θα φέρουν λεφτά, δουλειά, αφού από το κράτος δεν υπάρχει προοπτική ακόμη; Πάντα έτσι δεν «ψήνεται» ο κόσμος; Μπροστά σε αδιέξοδα, όταν δεν έχει κουράγιο να παλέψει άλλο.

«ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ» ΣΤΑ ΚΑΜΕΝΑ

Τα τελευταία χρόνια, πριν τις πυρκαγιές, ντόπιοι πούλαγαν κτήματα σε ξέ-

Ο τηλεοπτικός σούπερ σταρ δήμαρχος



Προτού γίνει αποπνικτική η ατμόσφαιρα από τις μεγάλες πυρκαγιές, στις 22 με 24 Αυγούστου, κορεάτες επενδυτές, εκπρόσωποι του ομίλου World Trade Center, επισκέφθηκαν την περιοχή, συναντήθηκαν με τον νομάρχη και εκπροσώπους του Επιμελητηρίου Ηλείας και συζήτησαν τις δυνατότητες ανάπτυξης του νομού στον τουρισμό. Επίσης, με τον δήμαρχο Πύργου και τον πρόεδρο του Λιμενικού Ταμείου συζήτησαν την ανάπτυξη του λιμανιού Κατάκολου και στόχους επενδυτικούς, ό-

πως κρουαζιέρες, ενώ ξεναγήθηκαν στη λίμνη Καϊάφα, στην αρχαία Ολυμπία κ.λπ. Να το πω γρουσουζιά, να το πω σύμπτωση;

Τις μέρες των καταστροφικών πυρκαγιών, κι ενώ ο κόσμος ταλαιπωρούνταν, η ατμόσφαιρα σεναριολογίας φούντωνε. Μέχρι για μασκοφόρους που πέταγαν στουπιά μιλούσαν, για εμπρησμούς από χασισοκαλλιεργητές, όπως και στην Κεφαλονιά. Γκαζάκια στον Καϊάφα βρήκαμε, άδειες υδατοδεξαμενές είδαμε, χωματερές το ίδιο. Εμπρηστές δεν είδαμε ακόμη, αλλά εύκολο είναι αν μιλάμε για τέτοια μεγάλα συμφέροντα; Αν, λέμε. Κι όμως, των ερευνών επελήφθησαν τόσο η αντιτρομοκρατική υπηρεσία της ΕΛΑΣ όσο και η ΕΥΠ, αλλά ουδείς ανακάλυψε κάτι σημαντικό. Τότε λοιπόν, μες στον καπνό και τη συμφορά, βγαίνει ο δήμαρχος Ζαχάρως και ζητά στον αέρα σε κανάλι από τον Πέτρο Δούκα να ικανοποιήσει το αίτημα του δήμου για παραχώρηση 3.000 στρεμμάτων της παραλίας Ζαχάρως, γιατί λέει «είσαι ο μόνος υπουργός που έχεις στη δικαιοδοσία σου αυτή

την έκταση, να γίνει καμία επένδυση για να κρατήσει τον κόσμο κάτω». Φιλέτο από τον Καϊάφα μέχρι τη Νέδα, σε βάθος 300-500 μέτρα από τη θάλασσα. Εκείνος του απαντά πως θα έρθει σήμερα αύριο να τα δουν αυτά τα θέματα με τον πρόεδρο της ΚΕΔ.

Πράγματι, λίγες μέρες μετά ο υφυπουργός Οικονομικών παραχωρεί την έκταση στο δήμο για 70 χρόνια. Σε πυρόπληκτο κι αναδασωτέο νομό! Για να κάνει ο δήμαρχος ξύλινες κατοικίες, καφέ, εστιατόρια και τα 100 στρέμματα από αυτά να τα δώσει σε ιδιώτες επενδυτές, σε μια περιοχή προστατευμένη από την Ε.Ε. βάσει της Natura, σε τμήμα της οποίας γεννά η θαλάσσια χελώνα καρέτα καρέτα. Μαζί τού δίνει και την αξιοποίηση 780 ακινήτων, οικόπεδα καταπατημένα προ ετών με αυθαίρετα σπίτια, για να βγάλει κι από κει λεφτά ο δήμος από το αντίτιμο της πλήρους κυριότητας. Να ξεπουληθεί ό,τι απέμεινε άκαυτο στη Ζαχάρω. Και βέβαια να ανοίξει ο δρόμος, για να γίνει το ίδιο και σε άλλους γειτονικούς δήμους όπως ο Βόλακας, ο Πύργος, το

νους που ενδιαφέρονταν για εξοχική ή και μόνιμη κατοικία μες στο πράσινο –ελιές κυρίως και γύρω πεύκα– με θέα τη θάλασσα. Πολλοί Γερμανοί, Γάλλοι, Ελβετοί κ.λπ., γοητευμένοι από την περιοχή, έφτιαξαν σπίτια στο Γιαννιτσόχωρι, την Καλήδονα, στα χωριά του δήμου Ζαχάρως. Επίσης, η ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε., που εποπτεύεται από το υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης στα προγράμματα του αγροτουρισμού, έχει σημαντική θέση στην περιφέρεια Πελοποννήσου. Μεγάλες επενδύσεις, ενώ υπήρχε ενδιαφέρον, δεν έγιναν. Με την ευκαιρία, πρόεδρος της ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ Α.Ε. είναι η κ. Μπριγκίττα Παπασταύρου, ανέκαθεν στενή συνεργάτις του κ. Χρήστου Λαμπράκη.

Κι όλα αυτά σε έναν νομό όπως η Ηλεία, η οποία δεν θεωρείται από τους επιστήμονες της Διεύθυνσης Σχεδια-



Στο κάτω μέρος της φωτογραφίας φαίνονται πως αντιμετωπίστηκε μέρος από την βοήθεια προς τους πυροπαθείς η οποία πετάχθηκε στα σκουπίδια μαζί με τις συσκευασίες.

Βαρθολομιά.

Για όσους ήξεραν την προϊστορία με τα δωρεάν οικόπεδα στον οικισμό Χρυσόχωρι τούτο δεν ήταν έκπληξη. Απλά βγήκε εκείνες τις μέρες κάτι που προϋπήρχε στο διαδίκτυο: πριν από ένα χρόνο στην ιστοσελίδα www.houseingreece.gr είχε μπει διαφήμιση «απίστευτη προσφορά, αποκτήστε οικόπεδο δωρεάν και κτίστε το σπίτι σας», με φωτογραφία του ίδιου του δημάρχου και όλη την απόφαση για τη δωρεάν παραχώρηση έκτασης απαλλοτριωμένης από το ελληνικό δημόσιο 246.420 τ.μ. στην περιοχή Χρυσόχωρι Ζαχάρως. Διακόσια οικόπεδα, μισό στρέμμα το καθένα. Δίπλα ακριβώς στον οικισμό Παλιοχώρι, από όπου ξεκίνησε η φωτιά κι έφτασε Αρτέμιδα, Μάκιστο, Σμέρνα, Ζαχάρω, Λαπίθα, Καϊάφα.

ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΚΑΝΕΙ ΡΕΠΟΡΤΑΖ

Πρόσφατα η Νομαρχιακή Επιτροπή του ΚΚΕ Ηλείας κατήγγειλε τον δήμαρχο Ζαχάρως Πανταζή Χρονόπουλο για παράνομη προσπάθεια οικοπεδοποίησης και καταστροφής του περιβάλλοντος, παρουσιάζοντας και αποδεικτικά στοιχεία και φωτογραφίες από τις έννομες ενέργειες. Δημόσια, σε συνέντευξη

Τύπου, αποκάλυψε ότι «... με μπουλντόζες και γκρέιντερ, που μάλιστα απασχολούνται εκεί αντί να συμμετέχουν στα επείγοντα αντιπλημμυρικά έργα, ο δήμαρχος της Ζαχάρως καταστρέφει το περιβάλλον, μια παράνομη πράξη, που, αν την έκανε άλλος πολίτης, τώρα θα ήταν φυλακή...».

Καταγγέλλεται πως ο δήμαρχος διανοίγει τον παράνομο δρόμο σε προστατευόμενη παραθαλάσσια περιοχή μέσα στην οποία υπάρχουν αμμόλοφοι που καταστρέφονται, το περιβάλλον με κάθε τρόπο και μέρα με τη μέρα, με μπουλντόζες και φωτιές, θυσιάζεται στο βωμό του κέρδους, χωρίς να επεμβαίνει κανείς εκ των αρμοδίων. Μιλάμε για έναν παραλιακό δρόμο από το Μπισκινόρεμα μέχρι τον Κακόβατο, άκαυτο κι απείραχτο κατά τα άλλα.

Αλλά και ο δημοτικός σύμβουλος Ζαχάρως Χαράλαμπος Σαντάρμης δήλωσε πως «ο δήμαρχος την τελευταία τριετία έχει ανοίξει παράνομα δρόμο στην παραλία ισοπεδώνοντας και καταστρέφοντας αμμόλοφους. Η περιοχή είναι προστατευόμενη. Για το θέμα έχει επιληφθεί η Δικαιοσύνη. Δυστυχώς, τούτες τις μέρες κάποιοι βρήκαν την ευκαιρία να ολοκληρώσουν την οικολογική καταστροφή στο βωμό των οικονομικών συμ-

φερόντων».

Στις πυρκαγιές βεβαίως υπήρχαν και οι τυχεροί που κατάφεραν να σώσουν τις περιουσίες και τα ζωντανά τους. Ένας εξ αυτών είναι ο δήμαρχος Ζαχάρως, του οποίου η βίλα στο Λαπίθα –αυτή η γνωστή που έχει φάτσα θέα τη λίμνη Καϊάφα– δεν κήκε. Όπως δεν κήκαν και τα μπαγκαλόουζ που φέρονται να του ανήκουν (είναι κοντά στη λίμνη Καϊάφα) και τα έχει δώσει σε Γερμανό επιχειρηματία. Μήπως έχει κι άλλους συνεταίρους σε αυτή την υπόθεση;



Αυτές τις ακτές «χάρισε» ο κ. Π. Δούκας στο δήμο Ζαχάρως.



Δρόμος Σπίνος. Ο δρόμος σε προστατευόμενο περιβαλλοντικά χώρο πάνω στην παραλία, που προσφάτως ξεκίνησε να ανοίγει ο δήμαρχος Ζαχάρως, Π. Χρονόπουλος, προκειμένου να συνδέσει την πόλη με τον Κακόβατο.

σμού και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος και τόσο ενδιαφέρουσα περίπτωση για αιολικά πάρκα, με εξαίρεση τους λόφους στις παρυφές του ηλειακού κάμπου. Δεν είναι όπως η Λακωνία, που θυμόμαστε όλοι την περίπτωση του δάσους της Κρεμαστής, όπου κόπηκαν 2000 έλατα για να μπουν ανεμογεννήτριες. Ούτε καν όπως η Αχαΐα, που έχει λάβει τέσσερα αιτήματα για εγκατάσταση αιολικών. Αλλά για τα φωτοβολταϊκά ή τη βιομάζα; Να σημειωθεί ότι μέχρι το Μάιο του 2007 πολλές εταιρείες ενδιαφέρθηκαν κι απευθύνθηκαν στη Νομαρχία Ηλείας, προκειμένου να ενημερωθούν και να τους δοθούν συμβουλές περί του νομικού πλαισίου, καθώς και περί πιθανών χώρων για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, φωτοβολταϊκά συστήματα για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και βιομάζα για παραγωγή βιοκαυσίμων. Μεταξύ αυτών και άνθρωπος βουλευτή του νομού, γνωστού από άλλη, παλαιότερη προσπάθεια για εκμετάλλευση του Καϊάφα. Τέλος, ας μην ξεχνάμε πως ο ίδιος ο πρωθυπουργός μίλησε για στροφή σε νέες καλλιέργειες

Πρόλαβαν την κτηματογράφηση

Οι περιοχές που κήκων στους νομούς Ηλείας, Μεσσηνίας, Αρκαδίας, Λακωνίας, Εύβοιας, Αχαΐας, Κορινθίας είχαν μόλις μπει στο πρόγραμμα κτηματογράφησης και σύντομα θα είχαν οριοθετηθεί αμετάκλητα δάση και δασικές εκτάσεις. Στις 10 Μαΐου η ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε. προκήρυξε διαγωνισμό για έξι συμβάσεις με αντικείμενο την εκπόνηση μελετών για την οριοθέτηση των δασών και δασικών εκτάσεων. Οι μελέτες παραδίδονται 13 μήνες μετά την ανάληψη των έργων. Οι συμβάσεις υπ' αριθμ. 5 και 6 προβλέπουν τις οριοθετήσεις των παραπάνω περιοχών. Δεν πρόλαβαν. Κήκων.

Οι ακτές της Ηλείας, οι οποίες μόνο κορεσμένες τουριστικά δεν είναι, περιλαμβάνονται στις περιοχές για τουριστική ανάπτυξη του Χωροταξικού Σχεδίου για τον Τουρισμό, που παρουσίασε πριν μερικούς μήνες το

ΥΠΕΧΩΔΕ. Οικολογικές οργανώσεις κι επιστήμονες μιλούν για ένα Σχέδιο που ανοίγει την όρεξη επιχειρηματιών για επενδύσεις σε μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα και προς το παρόν αγοράζουν γη, περιμένοντας να τελειώσει η υπόθεση, να δουν τους συντελεστές δόμησης και μετά να αρχίσουν να κτίζουν. Κι αν περάσει η αναθεώρηση του άρθρου 24, εκεί να δεις! Γιατί τότε θα μπορούν να δοθούν άδειες εκχέρσωσης δασικών εκτάσεων, αφού το συγκεκριμένο άρθρο εγγυάται την πλήρη απαγόρευση οικοδόμησης σε δασικές εκτάσεις.

Αν προσθέσουμε στα παραπάνω τα μηδαμινά κονδύλια για την προστασία δασών και βιοτόπων, την απαξίωση της πυροσβεστικής από το κράτος, την αφαίρεση της αρμοδιότητας δασοπυρόσβεσης από τη δασική υπηρεσία, τους καύσωνες και τους αέρηδες, μήπως λειτούργησε μια χα-

ρά όλο αυτό για τους εμπρηστές; «Στην αναμπουμπούλα ο λύκος χαίρεται». Ακόμη κι ο Φράνκο Φρατίνι, αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αναφερόμενος στις φωτιές που κατέκαψαν την Ελλάδα, μίλησε μεταξύ άλλων για «σκοτεινές κι αρπακτικές ψυχές της οικοδομικής κερδοσκοπίας» και είπε πως «δεν είναι πια μόνο η Ιταλία που αποτελεί θήραμα της κατασκευαστικής μαφίας, αλλά η Γαλλία, η Ισπανία και τώρα η Ελλάδα γνωρίζουν αυτή την εδαφική τρομοκρατία που κρατά όλη τη νότια Ευρώπη σε ομηρία».

Ο απολογισμός έχει γίνει. Υπάρχει τρόπος, χρόνος για την αναγέννηση, βελτίωση σε όλα τα επίπεδα; Αυτό ίσως είναι το μόνο ερώτημα που μπορούμε να απαντήσουμε όλοι μας. Όλος ο κόσμος, οι φορείς, οι επιστήμονες, για να μη γίνουν άλλα λάθη, ούτε παραχωρήσεις και ξεπουλήματα.



στην περιοχή, που σημαίνει εκτός από βιολογικές και βιοενεργειακές. Από την άλλη, η Ευρωπαϊκή Ένωση υποχρεώνει τη χώρα μας μέχρι το 2010 να προέρχεται το 5,7% των καυσίμων των μεταφορών από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που έχουν μηδενικές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας έχει το λόγο.

Εμπόριο δέντρων

Ανεξέλεγκτο εμπόριο καμένων κορμών και χάραξη παραλιακού δρόμου μες σε αμμοθίνες της προστατευμένης περιοχής.

Με την ανοχή των τοπικών αρχών, καθημερινά, δεκάδες ιδιώτες, άγνωστοι, μπαίνουν ανεξέλεγκτα στο δάσος του Καϊάφα, κόβουν με πριόνια τους ριγμένους στο χώμα καμένους κορμούς πεύκων και φορτώνουν τα αγροτικά και τα φορτηγά τους με αυτά. Ακριβώς απέναντι από τη λιμνοθάλασσα και δίπλα στο δρόμο. Και μεταξύ αυτών των δέντρων, αρκετά δεν είχαν καταστραφεί εντελώς, είχαν πράσινα κλαράκια, ή τα πέταξαν ήδη μέσα σε ένα μήνα από τη φωτιά.

Υλοτομούν δηλαδή σε περιοχή που προστατεύεται από τη Natura 2000. Κι ο δασάρχης Κρέστενας λέει πως δεν τα εμπορεύονται, τα παίρνουν για δική τους χρήση ντόπιοι, αφού τα έκοψε πρώτα ο στρατός. Ακριβώς δίπλα η Εταιρεία Τουριστικών Ακινήτων άνοιξε τάφρο για να περάσουν σωληνώσεις δικτύου ύδρευσης. Κάτοικοι όμως λένε



Μετά τις πυρκαγιές παρανομούν κόβοντας ανεξέλεγκτα δέντρα στην περιοχή του Καϊάφα. Μεταξύ αυτών υπάρχουν δέντρα με πράσινο φύλλωμα –σημάδι ότι μπορούν να ξαναμεγαλώσουν.

πως γι' αυτό κόπηκαν και πολλά υγιή δέντρα. «Της τρελής γίνεται, κανείς δεν ξέρει ποιος, γιατί και με ποιανού εντολή κόβει ξύλα», λέει κι ο επικεφαλής της αντιπολίτευσης στο δήμο Ζαχάρως Γιώργος Μπούσμπουρας.

Περί μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε τέτοιες ευαίσθητες περιοχές ακούει κανείς;

Καυτά ερωτήματα

- Είναι αλήθεια πως δεν έχουμε δασολόγιο και κτηματολόγιο, και γιατί; Και πως η ανυπαρξία του ανοίγει εύκολα την πόρτα στους καταπατητές;
- Όλοι δεν γνωρίζουν πως επιχειρήθηκε και στο παρελθόν η εκμετάλλευση του Καϊάφα κι αποφεύχθηκε χάρη σε αυτούς που κινητοποιήθηκαν άμεσα;
- Γιατί επί σειρά ετών έρχονται και ξανάρχονται Κινέζοι, Κορεάτες, Ευρωπαίοι και Αμερικανοί επιχειρηματίες στην Ηλεία και συνοδεύονται από το Επιμελητήριο και τη Νομαρχία στα μέρη που θέλουν να επενδύσουν;
- Μήπως με την Π.Ο.Τ.Α Μεσσηνίας το ίδιο δεν έγινε; Δεν χτίζουν –κοντεύει να τελειώσει– μες σε οικοσυστήματα κι αρχαιολογικούς χώρους; Και δεν απαλλοτρίωσαν γη και δεν ψήφισαν νόμους για να περάσει η επένδυση μύθος, όπως την χαρακτήρισαν πολλοί πολιτικοί μας, αφού δεν περνούσε με

τους ισχύοντες;

- Είναι αλήθεια πως, για να γλιτώσεις χρόνο και κόστος, προτιμάς να επενδύσεις στα αποκαϊδία παρά να περιμένεις να αποχαρακτηριστούν εκτάσεις που πληρώνεις;
- Είναι σύμπτωση που η Ιόνια Οδός θα διέρχεται από τις περισσότερες περιοχές που κάηκαν;
- Είναι τυχαίο που οι ίδιες περιοχές, μαζί με άλλες στη χώρα, είχαν μπει στο πρόγραμμα κτηματογράφησης και σύντομα θα είχαν οριοθετηθεί αμετάκλητα δασικές και αγροτικές εκτάσεις;
- Είναι τυχαίο που τρεις μέρες πριν είχαν επισκεφθεί την περιοχή ξένοι επενδυτές που ενδιαφέρονταν για Καϊάφα, Κατάκολο, Ολυμπία κ.λπ.;
- Είναι σύμπτωση που στην περιοχή Χρυσόχωρι, εκεί απ' όπου ξεκίνησε η φωτιά, ο δήμος Ζαχάρως παραχωρεί δωρεάν οικόπεδα σε όποιον θέλει να κτίσει;

- Πώς εξαργύρωσε ο δήμαρχος Ζαχάρως με το ΠΑΣΟΚ Πανταζής Χρονόπουλος τα καλά του λόγια για το πώς αντιμετώπισε η κυβέρνηση το θέμα της πυρκαγιάς και της βοήθειας; Μέχρι και στην προεκλογική συγκέντρωση του Βύρωνα Πολύδωρα πήγε. Με τη διαχείριση της βοήθειας, που ακόμη γίνεται το σώσε κι οι καταγγελίες πληθαίνουν; Ή με την παραχώρηση περίπου τριών χιλιάδων στρεμμάτων στην παραλία, από τον Καϊάφα μέχρι το Γιαννιτσοχώρι, τη Νέδα, για να τα κάνει ο δήμος ό,τι θέλει;

Υπάρχει κατεύθυνση ή όχι για εναλλακτικές μορφές τουρισμού κι ενέργειας στην περιοχή (αγροτουρισμός και αιολικά πάρκα, φωτοβολταϊκά, βιομάζα); Είναι γνωστό πως η Ευρωπαϊκή Ένωση τα ενθαρρύνει. Όπως και το νέο Χωροταξικό Σχέδιο. Ποιοι επιχειρηματίες ενδιαφέρονται;

Ύστερα από σαρανταπέντε χρόνια...

της Αργυρώς Κοκοβλή



Πριν από σαρανταπέντε χρόνια· από αριστερά: Γιάννης Λιονάκης, Σταμάτης Μαριόλης, Παγώνα Κοκοβλή-Λιονάκη, Νίκος Κοκοβλής, Αργυρώ Πολυχρονάκη-Κοκοβλή, Κωστής Λιονάκης.



Όρδιοι: ο εγγονός Νίκος Κοκοβλής, ο άλλος εγγονός Φραγκίσκος με το μικρόφωνο, δίπλα ο μουσικός Βαγγέλης Φάμπας.
Καδιστοί: Οι Λουτσιάνα Καστελίνα, Γιάννης Λιονάκης και Αργυρώ Κοκοβλή.



Από αριστερά: Οι Γιάννης Λιονάκης, Ντονάτο Καρμπόνε, Αργυρώ Κοκοβλή και Τζίνο Πολίτι.

Πριν από μισό σχεδόν αιώνα, στις 22 Ιουνίου 1962 ένα μικρό πλεούμενο σαλπάρει κρυφά από το Λιμανάκι της Γλυφάδας. Μέσα του κρύβει έξι ανθρώπους που προωθήθηκαν στην Αθήνα από την Κρήτη, καταδιωκόμενους, επικηρυγμένους. Το πλεούμενο διασχίζει τα μπλάβα νερά και σιγά σιγά απομακρύνεται από την Ελλάδα. Την Ελλάδα του μετεμφυλιοπολεμικού κλίματος, των εκτάκτων μέτρων με ισχύ ακόμα το Γ΄ ψήφισμα και το νόμο 509.

Ύστερα από δυο εικοσιτετράωρα πάνω από φουρτουνιασμένα πελάγη και χωρίς να μπορεί να στείλει SOS φτάνει το πλεούμενο στις ιταλικές ακτές. Κάπου, ανάμεσα σ' αφιλόξενα βράχια, στους πρόποδες μιας ανώμαλης πλαγιάς, αφήνει βιαστικά το φορτίο του και στα γρήγορα κάνει στροφή κι απομακρύνεται. Εδώ, σ' ένα άγνωστο τόπο χωρίς νερό και ψωμί, άγνωστος σ' άγνωστους τόπους ανάμεσα στα κρύα κι αφιλόξενα βράχια μένουν οι έξι περιμένοντας τι; «Έχουμε ειδοποιήσει... Σας περιμένουν...» τους έχει βεβαιώσει πριν ξεκινήσουν η ηγεσία του ΚΚΕ που βρίσκεται στο εξωτερικό. Όμως, κανείς δεν γνωρίζει τίποτα... Κανείς δεν τους περιμένει... Μέσα στην απόγνωσή τους απευθύνονται στους ιταλούς συντρόφους τους. Και κείνοι ανταποκρίνονται στην παράκλησή τους. Τους πιστεύουν. Τους κρατούν, τους περιθάλπουν μέχρι να προωθηθούν στις τότε σοσιαλιστικές χώρες. Όχι βέβαια τόσο εύκολο και γι' αυτούς... είναι η εποχή του Ψυχρού πολέμου. Και στην Ιταλία κυβερνά ο Ντε Γκασπερ.

Ύστερα από σαρανταπέντε χρόνια τρεις μήνες και τέσσερις μέρες (22 Ιουνίου 1962 – 26 Σεπτεμβρίου 2007) πραγματοποιείται μια συνάντηση στην πόλη Λέτσε της Νοτίου Ιταλίας με την πρωτοβουλία, την προτροπή και τη

διοργάνωση της Λουτσιάνα Καστελίνα –ευρωβουλευτή της Κομμουνιστικής Επανάστασης.

Μια συνάντηση όσων ακόμα ζουν ένθεν και ένθεν. Από τους έξι Έλληνες απουσιάζουν οι Σταμάτης Μαριόλης, Κωστής Λιονάκης, Παγώνα (Κατερίνα) Κοκοβλή Λιονάκη. Ο Νίκος Κοκοβλής ζει. Μα οι δεκαετίες που τον βαραίνουν δεν του επιτρέπουν ένα τόσο μακρινό ταξίδι. Εκπροσωπείται από τον γιο του Γιώργο και από τα εγγόνια του Νίκο και Φραγκίσκο. Έτσι στη συνάντηση στο Λέτσε παρευρίσκονται μόνο ο Γιάννης Λιονάκης με την κόρη του Βάσω και η Αργυρώ Κοκοβλή. Από τους Ιταλούς κάποιοι επίσης λείπουν. Λείπει ο Γραμματέας της Κομματικής Επιτροπής του Λέτσε Μάριο Φοσκαρίνι που τότε είχε πει: «Θα τους κρατήσουμε με προσωπική μου ευθύνη...». Παρευρίσκονται ο Ντονάτο Καρμπόνε, η Καρμέλα, ο Τζίνο Πολίτι, ο Πιάτζιο Τζιρόνι, οι γυναίκες τους και τα παιδιά τους. Έχουν περάσει τόσα χρόνια...

Στη δεξίωση που ακολουθεί στο θέατρο «Γκρέκο» και διοργανώνεται από τον κυβερνήτη της Απουλία παρευρίσκονται πολλοί... Η Λουτσιάνα Καστελίνα, ο καθηγητής Τζιάνι Σκιλάρνι, ο επίσης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Λέτσε, Έλληνας στην καταγωγή, Αντρέα Σέρα, ο κυβερνήτης – περιφερειάρχης Νίκι Βέντολα και άλλοι. Κι ο σκηνοθέτης κ. Σταύρος Ψυλλάκης που με τους εικονολήπτες και ηχολήπτες του και τον στενό του φίλο Γ. Νικήτα σ' όλη τη διάρκεια απαθανατίζει τις συγκινητικές σκηνές, τις ομιλίες, τις συγκινήσεις, τις δύσκολες στιγμές και βέβαια τα φιλόξενα βράχια... «Οι Ιταλοί σύντροφοί μας δεν μας προστάτευσαν μόνο... –λέμε. Μας δίδαξαν κιόλας... Τότε,



Καθιστοί: Αργυρώ Κοκοβλή, Τσιρόνι Σιγκφρέντο, Γιάννης Λιονάκης και Ντονάτο Καρμπόνε. Ανάμεσα στους όρθιους η Σόνια Καρμπόνε, ο γιατρός Γιώργος Νικήτας, ο Τζίνο Πολίτι πλαισιωμένοι από παιδιά και εγγόνια των παλιών συντρόφων.

που, αν και είχε καταγγελθεί η προσωπολατρεία, μα στην πράξη μεσουρανούσε, τότε που άρχιζε η μεγάλη ρήξη στις Σοβιετοκινεζικές σχέσεις, εκείνοι, απαλλαγμένοι από πρότυπα και αγγυλώσεις, από μονόπλευρες ερμηνείες, μας δίδαξαν πώς να σκεφτόμαστε...».

Στη δεξίωση η σκυτάλη παραδίδονταν στους νεότερους... Ο Νικόλας κι ο Φρα-

γκίσκος μεταφέρουν το χαιρετισμό και τις ευχαριστίες του παππού «που δεν μπόρεσε να βρεθεί σήμερα εδώ...» και σημειώνουν αν δεν ζούσε ο παπούς δεν θα υπήρχαμε και εμείς σήμερα... Κι ο κυβερνήτης – περιφερειάρχης Νίκι Βέντολα ολοκληρώνει την εμπνευσμένη ομιλία του με τη φράση: «Είστε μέρος της συλλογικής μας μνήμης...».



Από αριστερά: Ο διευθυντής φωτογραφίας Χρήστος Ασημακόπουλος, ο σκηνοθέτης Σταύρος Ψυλλάκης, ο Γιάννης Λιονάκης, Λουτσιάνα Καστελίνα.



Το άρθρο της Λουτσιάνα Καστελίνα στο // Manifesto (6.10.2007) για την επίσκεψη των κρητικών ανταρτών στην Απουλία.

Στέφανος Σαράφης

Πενήντα χρόνια από το θάνατό του

του Κώστα Χατζηαντωνίου



Ο στρατηγός Στέφανος Σαράφης σφραγίζει μian ολόκληρη εποχή των εθνικών και δημοκρατικών αγώνων του ελληνικού λαού, στα πεδία των μαχών για την εθνική ολοκλήρωση και τη λαϊκή απελευθέρωση, για την πολιτική και κοινωνική δημοκρατία. Αμετακίνητος πατριώτης και ασυμβίβαστος δημοκράτης, στον πόλεμο και στην ειρήνη, ανάλωσε τον εαυτό του σε όλες τις μεγάλες φάσεις του ελληνισμού κατά τον 20ό αιώνα μέχρι τον αναπάντεχο θάνατό του σε ένα σκοτεινό «τροχαίο δυστύχημα» στις 31 Μαΐου του 1957. Ήταν πάντα παρών στα προσκλητήρια της πατρίδας. Στην απελευθερωτική εξόρμηση των ετών 1912–1922, στον αγώνα για υπεράσπιση της νεότευκτης δημοκρατίας (1924–1935), στην εθνική Αντίσταση, ως στρατιωτικός αρχηγός του ΕΛΑΣ, αλλά και στη μάχη για τη δημοκρατική ομαλότητα τα πέτρινα μετεμφυλιακά χρόνια.

Ο Στέφανος Σαράφης γεννήθηκε στα Τρίκαλα στις 26 Οκτωβρίου 1890. Η συμφορά του 1897 τον σφράγισε καθώς από την παιδική του ηλικία ένιωσε την ντροπή

αλλά και την αδυναμία του νεοελληνικού κράτους. Η θολή ατμόσφαιρα της ταπείνωσης αλλά και οι αστραπές περηφάνιας από τον Μακεδονικό αγώνα τρέφουν τις ελπίδες μιας επαναστατι-



Καρρέ από κινηματογραφικό φιλμ τραβηγμένο στην Ελεύθερη Ελλάδα. Ο Στ. Σαράφης ήταν ο στρατιωτικός αρχηγός και ο Α. Βελουχιώτης επικεφαλής των καπετάνιων του ΕΛΑΣ.

κής αναγέννησης, που παίρνουν σχήμα το 1909 με το Κίνημα στο Γουδί. Το πνεύμα της επανάστασης επέδρασε καθοριστικά σε πολλούς νέους που κατατάσσονται εθελοντές στο στράτευμα. Ανάμεσά τους ο Σαράφης, φοιτητής της Νομικής, που κατατάσσεται ως λοχίας τριετούς θητείας στο 5ο σύνταγμα πεζικού των Τρικάλων όπου υπηρετούν μελλοντικοί συνοδοιπόροι των εθνικών και δημοκρατικών αγώνων όπως ο Οθωναίος και ο Πλαστήρας.

Από τον Οκτώβρη του 1912 ο Σαράφης συμμετέχει με το 5ο σύνταγμα στην απελευθερωτική εξόρμηση των Βαλκανικών πολέμων. Με την συνομολόγηση της ειρήνης και μετά από σύντομη φοίτηση στη Σχολή υπαξιωματικών, προάγεται σε ανθυπολοχαγό. Δεν αναπαύεται. Η εθνική κρίση με το βασιλικό πραξικόπημα του 1915 και η παράδοση της Ανατολικής Μακεδονίας από τη βασιλική κυβέρνηση των Αθηνών στους Βούλγαρους το καλοκαίρι του 1916 τον ωθεί στην προσπάθεια διαφυγής και ένταξης στον στρατό της Αμύνης, αφού πρώτα φυλακίζεται επί τρίμηνο. Ζει τη δοκιμασία του πολέμου χαρακωμάτων, υπηρετεί σε επιτελικές θέσεις και τις πρώτες μέρες του Ιουνίου του 1919, ταγματάρχης πλέον, φτάνει στη Σμύρνη. Μετά από συνεχείς αιτήσεις του στέλλεται σε μάχιμη μονάδα, στο 5/42 σύνταγμα ευζώνων που διοικεί ο Πλαστήρας. Διακρίνεται σε σειρά μαχών αλλά μετά τις μοιραίες εκλογές του 1920 και το κύμα απομάκρυνσης των Αμυνιτών αξιωματικών μετατίθεται στην ενδοχώρα, στη Φλώρινα και από εκεί στην Καλαμάτα και το Γύθειο, ουσιαστικά εξόριστος.

Προσχωρεί από τους πρώτους στο επαναστατικό καθεστώς, το Σεπτέμ-

βρη του 1922. Αναλαμβάνει και πάλι επιτελικές θέσεις πριν μεταβεί στη Γαλλία για μετεκπαίδευση. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα, αντισυνταγματάρχης πλέον, φοιτά στη Σχολή Πολέμου που τότε οργανώνεται από τη γαλλική στρατιωτική αποστολή. Ακολουθεί νέα επιτελική υπηρεσία, ενώ το 1927 αναλαμβάνει υποδιοικητής και διευθυντής σπουδών στη Σχολή Ευελπίδων. Ο Σαράφης είναι αντίθετος στην επαναφορά των αποτάκτων βασιλοφρόνων αξιωματικών καθώς διαβλέπει τους κινδύνους για την νεότευκτη δημοκρατία. Το 1931, συνταγματάρχης πλέον, διορίζεται στρατιωτικός ακόλουθος στο Παρίσι. Εκεί, πληροφορείται τα αγγλικά σχέδια για ανατροπή του ελληνικού δημοκρατικού πολιτεύματος και επιστροφή του Γεωργίου Γλύξμπουργκ. Μένει πιστός στη δημοκρατία, υποδέχεται τον Βενιζέλο, συναντά τακτικά τον εξόριστο Πλαστήρα και έτσι, το φθινόπωρο του 1933 αντικαθίσταται από την κυβέρνηση Τσαλδάρη. Επιστρέφει στην Ελλάδα και διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην κινήσεις για την υπεράσπιση της δημοκρατίας ως μέλος της ηγετικής τριανδρίας (μαζί με τον στρατηγό Βλάχο και τον πλοίαρχο Κολιαλέξη) η οποία θα συντόνιζε πολιτικά και στρατιωτικά τις δυνάμεις που επεχείρησαν, ανεπιτυχώς, με το συκοφαντημένο Κίνημα της 1ης Μαρτίου 1935 να αποτρέψουν την προδιαγεγραμμένη Παλινόρθωση.

Στο στρατοδικείο ο Σαράφης ανέλαβε όλες τις ευθύνες –κάλυψε πολιτικούς ηγέτες και στρατιωτικούς– διακινδυνεύοντας τη ζωή του. Τελικά καταδικάστηκε σε ισόβια δεσμά, με ψήφους τρεις έναντι δύο που ζητούσαν την εκτέλεσή του. Υφίσταται τον εξευτελισμό και τους προπηλακισμούς της καθαίρεσης καθώς του αφαιρούνται το εθνόσημο, οι επωμίδες και τα κουμπιά της στολής που ελάχιστοι είχαν τιμήσει όπως αυτός. Στις φυλακές Αιγίνης θα κάνει την πρώτη του άμεση γνωριμία με τους κομμουνιστές. Θαυμάζει την αγωνιστικότητά τους και κάνει πικρές συγκρίσεις με τους συναδέλφους του που δεν κινήθηκαν στο κίνημα της 1ης Μαρτίου ή δεν έδρασαν όπως έπρεπε. Όταν αποφυλακίζεται, εγκαθίσταται στην Κρήτη, σε ένα περι-



Μια λιγότερο γνωστή φωτογραφία του Στ. Σαράφη, τραβηγμένη τον χειμώνα 1943–44 στην Ελεύθερη Ελλάδα. (Από το αρχείο της Μάριον Σαράφη).

βάλλον πίστης στη δημοκρατία και συνάμα αγάπης και θαυμασμού προς το πρόσωπό του. Ωστόσο η ρήξη με τους διαδόχους του Βενιζέλου στο Κόμμα των Φιλελευθέρων είναι οριστική μετά την αναγνώριση απ' αυτούς της Παλινόρθωσης, καθώς ο Σαράφης επιμένει για μια στροφή προς τα αριστερά. Για το σκοπό αυτό έρχεται σε επαφή με τον Μ. Πορφυρογέννη με κοινό στόχο ένα πανδημοκρατικό μέτωπο.

Τον Σεπτέμβριο του 1937 εξορίζεται στη Μήλο απ' όπου απολύεται μόνο με την κήρυξη του ελληνοϊταλικού πολέμου το 1940, πολέμου στον οποίο η κυβέρνηση Μεταξά δεν επέτρεψε τη συμμετοχή του. Μετά την κατάρρευση του μετώπου, ο Σαράφης κινείται αμέσως για τη δημιουργία μιας πανεθνικής αντίστασης, συνομιλώντας τόσο με το ΚΚΕ όσο και με τα δημοκρατικά κόμματα, αλλά συναντά την επιφύλαξη των παλαιών πολιτικών. Συλλαμβάνεται δύο φορές αλλά δεν σταματά να κάνει επαφές για μια μεγάλη και ενιαία αντίσταση χωρίς ηγεμονισμούς. Τελικά, τον Οκτώβριο του 1942, μαζί με τους Νεόκοσμο Γρηγοριάδη, Σταμάτη Χατζήμπεη, Σίμο Βλάχο και Γιάννη Πανόπουλο, ιδρύει την οργάνωση ΑΑΑ («Αγών-Απελευθέρωσις-Ανεξαρτησία»). Τρεις είναι οι στόχοι της ΑΑΑ: Εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας, αποκατάσταση λαϊκών ελευθεριών και τι-

μωρία των υπευθύνων της δικτατορίας της 4ης Αυγούστου. Το Γενάρη του 1943 αναχωρεί για τη Λάρισα με σκοπό να αναλάβει την ηγεσία του αντιστασιακού αγώνα στη Θεσσαλία υπό τις διαταγές του Συμμαχικού Στρατηγείου. Όταν φτάνει στα Τρίκαλα (όπου συνεργάζεται με ένα παλιό του φίλο, τον δημοκρατικό ταγματάρχη Κωστόπουλο), αντιλαμβάνεται αμέσως την ένταση με το ΕΑΜ, ενώ η είδηση του θανάτου του Τσιγάντε τον αποκόπτει από την επαφή με το συμμαχικό στρατηγείο. Τη νύχτα της 1ης Μαρτίου του 1943 το τμήμα Σαράφη – Κωστόπουλου αφοπλίστηκε από τον ΕΛΑΣ ενώ αναπαύοταν. Τις επόμενες μέρες, ζώντας από κοντά την οργάνωση, την πειθαρχία και τη δύναμη του ΕΛΑΣ, ο Σαράφης θα αποφασίσει να συνταχθεί στον αγώνα αυτόν ώστε μια μεγάλη, ενωμένη αντιστασιακή οργάνωση να αποκτήσει τη δύναμη που απαιτούνταν τόσο για τον απελευθερωτικό αγώνα όσο και για να εξασφαλιστούν μετά τον πόλεμο τα λαϊκά συμφέροντα, και κυρίως, για να αποφευχθεί η εμφύλια σύγκρουση από την ύπαρξη πολλών οργάνωσεων. Συντάσσεται με τον ΕΛΑΣ γιατί εκτιμά ότι εκεί είναι η δύναμη που θα επιβάλει την ελευθερία του έθνους αλλά και την ευημερία του λαού, την κοινωνική αλλαγή, την ολοκλήρωση των δημοκρατικών πολιτικών αρχών

Να είστε υπερήφανοι για το έργο σας

Μετά τη Συμφωνία της Βάρκιζας (12.2.45), στις 16 Φλεβάρη του 1945 το Γενικό στρατηγείο το ΕΛΑΣ εξέδωσε Ημερήσια Διαταγή που υπογράφει ο Άρης και ο στρατηγός Σαράφης. Δημοσιεύουμε το κείμενο αυτής της Διαταγής:

Αξιωματικοί, καπεταναίοι και αντάρτες του ΕΛΑΣ και ΕΛΑΝ.

Ύστερα από τη συμφωνία που υπογράφηκε στις 12 του μηνός, ο ένοπλος αγώνας του ΕΛΑΣ τελειώνει και ο ΕΛΑΣ αποστρατεύεται. Επί τρία σχεδόν χρόνια παλέψατε σκληρά ενάντια στον κατακτητή και με τις θυσίες και τον ηρωισμό σας, παίρνοντας τα όπλα κατά το πλείστον από τον κατακτητή, δημιουργήσατε έναν πραγματικό στρατό, ο οποίος ανάγκασε τους εχθρούς επανειλημμένα να ομολογήσουν την αξία του. Με την πίστη σας, τον ηρωισμό σας και την αυτοθυσία σας δόσατε στον κατακτητή επανειλημμένα χτυπήματα και τέλος, όταν ύστερα από την προέλαση του Κόκκινου στρατού στη Βαλκανική αναγκάστηκε να εκκενώσει την πατρίδα μας, σχεδόν μόνοι σας, με συνεχείς επιθέσεις τον αναγκάσατε να φύγει με μεγάλες απώλειες σε προσωπικό και υλικό και ελευθερώσατε τη χώρα μας. Τα βουνά και οι κάμποι της χώρας μας που είναι γεμάτοι από τάφους των εχθρών και τα συντρίμια των πυροβόλων, αυτοκινήτων, γεφυριών και άλλου υλικού δείχνουν ότι είναι έργο σας. Εξασφαλίσατε την τάξη και την ασφάλεια σε τέτιο σημείο ώστε ν' αποκτήσει ο λαός απόλυτη εμπιστοσύνη. Δόσατε άφθονο το αίμα σας για την επιτυχία της απελευθέρωσης. Να είστε υπερήφανοι για το έργο σας και να έχετε ήσυχη τη συνείδησή σας ότι κάνατε το καθήκον σας προς την πατρίδα. Γυρίζοντας στα σπίτια σας πρέπει να είστε οι καλύτεροι πολίτες και να εξακολουθήσετε ειρηνικά εργαζόμενοι για την ευτυχία σας, την πλήρη αποκατάσταση των λαϊκών ελευθεριών ώστε να καταστεί δυνατό με την απόφαση του λαού να γίνει η πατρίδα μας κράτος συγχρονισμένο και ευτυχισμένο και πολιτικά πραγματικά δημοκρατικό. Όπως είσαστε καλοί πολεμιστές αποδειχθήτε και καλοί πολίτες. Στους ηρωικούς μας νεκρούς που αιώνια θα περιβάλλονται από τιμή και δόξα κλίνουμε ευλαβικά το γόνυ. Τα αγαθά του πολέμου στον οποίον έπεσαν μπορεί ως σήμερα να μην ολοκληρώθηκαν. Να είμαστε σίγουροι πως θα ολοκληρωθούν και πολύ σύντομα. Αποχαιρτώντας όλους, εμείς που σας διοικήσαμε και παρακολουθήσαμε τους αγώνες σας, εκφράζουμε το θαυμασμό μας και την ευγνωμοσύνη μας και πιστεύουμε πως στη δοξασμένη ιστορία της Ελλάδας η σελίδα της δικής σας δράσης θα γραφεί με τα πιο λαμπρά γράμματα.

Ζήτω το αδάμαστο έθνος μας.
Ζήτω το πιο τρανό δημιούργημά του, ο ΕΛΑΣ μας.

Στέφανος Σαράφης –
Άρης Βελουχιώτης



Κεράσοβο, 1944: Ο στρατηγός Σαράφης απευθύνεται στο λαό και την ηγεσία του ΕΑΜ.



Σέριφος, 1947. Μετά την αποστράτευσή του ο Σαράφης κρίνεται «επικίνδυνος» και εκτοπίζεται στην Σέριφο.

για τις οποίες αγωνίστηκε σε όλη τη ζωή.

Στις 21 Απριλίου του 1943 ο Σαράφης επέστρεψε στην Αθήνα για να συναντήσει την ηγεσία του ΕΑΜ και του ΚΚΕ και να συζητήσουν την ένταξή του στις γραμμές του ΕΛΑΣ. Η συμφωνία είναι άμεση: Απελευθερωτικός αγώνας, αποκατάσταση λαϊκών ελευθεριών, εθνική ανεξαρτησία και διεκδίκηση των περιοχών (Δωδεκάνησος, Κύπρος, Βόρεια Ήπειρος) οι κάτοικοι των οποίων ήταν στην πλειονότητα τους Έλληνες. Η Κε-

ντρική Επιτροπή του ΕΑΜ/ΕΛΑΣ θα αποφασίσει τη συγκρότηση τριμελούς Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ με τον Σαράφη αρχηγό, τον Βελουχιώτη καπετάνιο και τον Σαμαρινιώτη εκπρόσωπο του ΕΑΜ. Μια νέα περίοδος άρχιζε για τη δράση των ανταρτών και την Αντίσταση συνολικά, που έπαιρνε πλέον χαρακτηριστικά μετωπικής αντιπαράθεσης με τα κατοχικά στρατεύματα. Στρατηγός και στρατιώτης που εξέφραζε την ψυχή του Έθνους, με τη στρατηγική του ευφυΐα, την ηγετική φυσιογνωμία, το αγωνιστικό ήθος, τον ενθουσιασμό αλλά και την ανθρωπιά του, θα φωτίσει το δρόμο του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα.

Παράλληλα, ο ένδοξος αρχηγός του θρυλικού ΕΛΑΣ που κατέφερε βαριά πλήγματα στον κατακτητή, πάσχιζε να αποτρέψει τον εμφύλιο πόλεμο, να συνεννοηθούν οι οργανώσεις αντίστασης και να μην αφήσουν τους απόντες και τους προσκυνημένους να κυβερνήσουν τη μεταπολεμική Ελλάδα. Δείχνει κάθε καλή διάθεση στη Μέση Ανατολή και στην Καζέρτα. Άλλα σχεδιάζουν όμως οι Σύμμαχοι και οι κομματικές γραφειοκρατίες. Αν το έπος της Αντίστασης χρωστά πολλά στη φλόγα και στις ικανότητές του, η αγνόησή του από την ηγεσία του ΚΚΕ τον Δεκέμβρη του 1944 και η υπαγωγή του στην Κ.Ε. του ΕΛΑΣ (κατ' ουσίαν στην άσχετη με τις στρατιωτική τέχνη κομματική ηγεσία) θα σταθεί μοιραία για τις εξελίξεις. Διατάσσεται να πάει στα Γιάννενα απ' όπου καλείται να στείλει ενισχύσεις στην Αθήνα μόλις την Πρωτοχρονιά του 1945, όταν πια όλα είχαν κριθεί! Δεν έμενε παρά η ανακωχή και η Βάρκιζα. Κι όταν έρθει η στιγμή της νέας ρήξης, η καχύποπτη ηγεσία θα τον αφήσει, όπως και άλλους δημοκρατικούς αξιωματικούς, στη διάθεση των κυβερνήσεων της Αθήνας και θα τους στείλει (αυτή κατ' ουσίαν) στα ξερονήσια.

Η μεταδεκεμβριανή Ελλάδα θα στείλει τον πρωτεργάτη της εποποιΐας της Αντίστασης στην εξορία, στη Σέριφο, τη Μακρόνησο, τον Άη Στράτη. Μα και εκεί ο Αρχηγός αγκαλιάζει τους συναγωνιστές του και επιβάλλεται με το ήθος και την περηφάνια του. Αν και εξόριστος, εκλέγεται το 1951 βουλευ-



Καισαριανή, 1944: Η απελευθερωμένη Αθήνα υποδέχεται τον Σαράφη και το επιτελείο του.



Η μαυροφορεμένη γυναίκα προσφέρει λουλούδια στον φανερά συγκινημένο στρατηγό.



Άη Στράτης, 1951: Οι εξόριστοι εκλεγμένοι βουλευτές της ΕΔΑ. Από αριστερά, καθιστοί: Σαράφης, Γαβριηλίδης, Χατζημιχάλης· όρθιοι: Ιμβριώτης, Πρωϊμάκης, Τσόχας, Ηλιού.



Ικαρία, 1946: Ο Σαράφης «τοποθετήθηκε» από το υπουργείο Στρατιωτικών, με άλλους αξιωματικούς που υπηρέτησαν στον ΕΛΑΣ, στην Ικαρία, σ' ένα είδος άτυπης εξορίας. Στη φωτογραφία: ανάμεσα σε άλλους αξιωματικούς και εξόριστους.



Αη Στράτης, 1951: Μετά την 24μηνη κράτησή του στη Μακρόνησο ο Σαράφης μεταφέρεται με 1.000 «αμετανόητους» στον Αη-Στράτη. Στη φωτογραφία με συνεξόριστό του.



Οι Χατζημιχάλης και Σαράφης στην εξορία.

τής της ΕΔΑ της οποίας αναλαμβάνει οργανωτικός γραμματέας. Η εκλογή του ακυρώνεται όπως και των άλλων εκλεγμένων συνεξοριστών του. Αναλαμβάνει οργανωτικός γραμματέας της ΕΔΑ. Το 1956 επανεκλέγεται βουλευτής Μαγνησίας. Στη Βουλή εντυπωσιάζει με τη μετριοπάθεια και τη σοβαρότητά του, δίνει υποσχέσεις για μια λαμπρή πολιτική ηγεσία. Αλλά η ζωή του πλησίαζε στο τέρμα. Το νήμα της κόπηκε το απομεσήμερο της 31ης Μαΐου του 1957 από αυτοκίνητο που οδηγούσε αμερικανός σμηνίας στην παραλιακή λεωφόρο, στο ύψος του Αλίμου, όπου έμενε ο στρατηγός. Η γυναίκα του Μάριον, που τραυματίστηκε σοβαρά στο ίδιο δυστύχημα, πάντα θα υποστηρίζει ότι επρόκειτο για δολοφονία. Καθαρή απάντηση δεν δόθηκε ποτέ. Όμως ο στρατηγός Σαράφης είχε περάσει στην αθανασία.

Στις μέρες μας, που μια μεταμοντέρνα, μικροαστική, δήθεν προοδευτική ιστοριογραφία, πασχίζει να εξαλείψει την εθνική μας μνήμη, η αναφορά του στρατηγού Σαράφη δεν είναι απλώς χρέος τιμής στο τελευταίο έπος του λαού μας, στην εθνική Αντίσταση. Είναι άμεσο πολιτικό καθήκον. Γιατί δεν υπάρχει λαϊκή απελευθέρωση χωρίς πατριωτισμό και ούτε ζουν οι πατρίδες χωρίς κοινωνική δημοκρατία. Αυτή την κληρονομιά μας άφησε ο Στέφανος Σαράφης.



Η Φόνισσα στην Ασία

του Σάββα Παύλου

Στη *Φόνισσα* του Παπαδιαμάντη, που δημοσιεύτηκε το 1903, η συνηθισμένη ευχή της Φραγκογιαννούς προς τα μικρά κορίτσια ήταν «να μη σώσουν!.. Να μην πάνε παραπάνω!», αργότερα αρχίζει να τα πνίγει για να τα απαλλάξει από την καταθλιπτική μοίρα που περίμενε κάθε γυναίκα της εποχής της και να γλιτώσει τους εξαθλιωμένους γονείς τους από τα βάσανα που επέβαλλε η προίκα και η αποκατάσταση των «αδυνάτων μερών» της οικογένειας. Μερικοί διατυπώνουν την άποψη ότι οι πράξεις της εμμανούς Φραγκογιαννούς αποτελούν εκδηλώσεις νοοτροπιών και στάσεων ζωής που έχουν παρέλθει ανεπιστρεπτί, θεωρούν ότι οι συνθήκες άλλαξαν, η μοίρα των κοριτσιών βελτιώθηκε. Φυσικά ο Παπαδιαμάντης δεν περιορίζεται μόνο στο θέμα της θανάτωσης των νεαρών κοριτσιών, στη *Φόνισσα* συζητούνται ή υποβάλλονται σημαντικά υπαρξιακά, οντολογικά και θεολογικά, ακόμη, ζητήματα.

Ομως παραμένοντας στο επίπεδο της θεματογραφίας της *Φόνισσας* για την εξόντωση των κοριτσιών, διαπιστώνουμε ότι, έναν αιώνα μετά τη δημοσίευσή της, οι πληροφορίες που φθάνουν από την Κίνα και την Ινδία για το θέμα αυτό είναι αποκαλυπτικές. Το κορίτσι είναι ανεπιθύμητο, προτιμούνται τα αγόρια, γιατί η γέννηση ενός κοριτσιού σημαίνει επαχθείς οικονομικές συνέπειες για την οικογένειά του. Έτσι στις καθυστερημένες αγροτικές επαρχίες αυτών των χωρών, όταν γεννηθεί ένα κορίτσι πολλές φορές αφήνεται, με διάφορους τρόπους, να αποθάνει αμέσως. Στις πόλεις και στις αναπτυγμένες περιοχές, ακόμη και από ευκατάστατα και μορφωμένα ζευγάρια, εφαρμόζεται ένας άλλος μοντέρνος τρόπος εξόντωσης των κοριτσιών. Η έγκυος γυναίκα πηγαίνει στον γιατρό και με τον υπέρηχο εξακριβώνεται το φύλο του εμβρύου και, αν είναι κορίτσι, προχωρούν στην έκτρωση. Στην Κίνα το πρόβλημα επιτείνει και η πολι-

τική του κράτους για μείωση των γεννήσεων η οποία συμπυκνώνεται στην εντολή «ένα παιδί για κάθε οικογένεια». Οι Κινέζοι προτιμούν το μοναδικό παιδί της οικογένειας να είναι αγόρι.

Έτσι, σε αρκετά δημοσιεύματα τονίζεται ότι ήδη άρχισε να δημιουργείται ερωτική ανισοσκέλεια που θα προκαλέσει προσεχώς τεράστια κοινωνικά προβλήματα, αφού οι χώρες αυτές μπορεί και να έχουν δεκάδες εκατομμύρια άνδρες περισσότερους που δεν θα μπορούν να έχουν ερωτική σύντροφο, να δημιουργήσουν οικογένεια και να αποκτήσουν δικά τους παιδιά. Σε δημοσίευμα βρετανικής ιατρικής επιθεώρησης, που επιβεβαιώνουν και ινδικές κυβερνητικές εκθέσεις, αναφέρεται ότι τα τελευταία είκοσι χρόνια στην Ινδία οι δολοφονίες θηλυκών βρεφών και οι εκτρώσεις θηλυκών εμβρύων ανέρχονται σε δέκα εκατομμύρια!

Σε μια σκηνή της *Φόνισσας*, η Φραγκογιαννού βλέπει τη μικρή Ξενούλα,

το επταετές θυγάτριον της γειτόνισσάς της Προπαντίνας, να σκύβει πάνω από το πηγάδι της αυλής και εύχεται μεγαλοφώνως, με «αλλόκοτον γέλωτα»: «Ε! Θε μου, και να πεφτες μέσα, Ξενούλα! Τι λευθεριά θα 'κανες της μάνας σου!»

Τον περασμένο Ιούλιο, τα δημοσιογραφικά πρακτορεία μετέδωσαν ότι στην ανατολική Ινδία, σε ένα εγκαταλειμμένο πηγάδι, βρέθηκαν σαράντα έμβρυα ή νεογέννητα μωρά θηλυκού γένους και ότι οι αρχές υποψιάζονται ότι τα έμβρυα και τα βρέφη πετάχτηκαν στο πηγάδι λίγο μετά τη γέννησή τους ή έπειτα από άμβλωση σε κάποια από τις τριάντα ιδιωτικές κλινικές της περιοχής, οι οποίες διαθέτουν εξοπλισμό για να εντοπίζουν το φύλο του εμβρύου και λειτουργούν χωρίς άδεια. Ρίχτηκαν στο πηγάδι προφανώς για να «απελευθερώσουν» τη μάνα τους και την οικογένειά τους από τους δυσβάστακτους όρους που επιφέρει το μέγλωμα των κοριτσιών αφού, όπως τονίζει το δημοσίευμα, οι γονείς προτιμούν τα αγόρια επειδή δουλεύουν για το ψωμί τους και συνεισφέρουν στα οικονομικά της οικογένειας ενώ για τα κορίτσια επιφορτίζονται με την υποχρέωση της μεγάλης προίκας για να τα παντρέψουν.

Η *Φόνισσα* του Παπαδιαμάντη επιτελούσε το ανόσιο έργο της δολοφονίας των κοριτσιών με το φόβο της κοινωνικής κατακραυγής και το φόβο της ανθρώπινης δικαιοσύνης, κάποτε με τις ενοχές και τους εφιάλτες της. Μεταναστεύοντας στην Ασία, η *Φόνισσα* των θηλυκών εμβρύων και θηλυκών βρεφών επιτελεί το έργο της μέσω των ίδιων των γονέων και με τη συναίνεση του κοινωνικού περίγυρου.

Αναζητείται όνομα για μια χώρα

του Θ. Γεωργαντέα

Στην υπόθεση της ΠΓΔΜ όλα δείχνουν ότι η κυβέρνηση Καραμανλή βρίσκεται σε πλήρες αδιέξοδο. Σε βαθμό, μάλιστα, που, σε συνδυασμό με την γενικότερη κατάσταση που βρίσκεται η Ελλάδα, δεν αποκλείεται να πάει ακόμα και σε νέες πρόωρες εκλογές. Το πρόβλημα είναι ότι αυτή την περίοδο, όπου στα Βαλκάνια (Κοσσυφοπέδιο, ΠΓΔΜ) και στην Τουρκία (Κουρδιστάν, Μ. Ανατολή) τρέχουν σημαντικές εξελίξεις, στην Ελλάδα το πολιτικό σύστημα –κυβέρνηση και αξιωματική αντιπολίτευση– βρίσκονται σε παρατεταμένη κρίση. Ένα μήνα μετά τις εκλογές το ΠΑΣΟΚ κινείται στον φαύλο κύκλο της ανάδειξης νέου αρχηγού, ενώ στο εσωτερικό της κυβέρνησης, τα φαινόμενα ανταρσίας δίνουν και παίρνουν, δημιουργώντας κλίμα έντονης ανασφάλειας ως προς την ισχνή αυτοδυναμία της (152 βουλευτές). Όλα αυτά μόνον θετικά σημάδια για τη διεθνή παρουσία της χώρας μας δεν είναι.

«Είστε Μακεδόνας; Μου είστε συμπαθής. Άλλωστε, η μεγάλη μου συμπάθεια είναι ο Αλέξανδρος ο Μακεδόνας!». Είναι τα λόγια του «ηγέτη» των απανταχού οπαδών του «κινήματος κατά της παγκοσμιοποίησης», προέδρου της Βενεζουέλας Ούγκο Τσάβες προς τον προεδρεύοντα της Ολομέλειας του ΟΗΕ, μόνιμο αντιπρόσωπο της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας Σερτζιάν Κερίμ.

Μπορεί, βεβαίως, ο κ. Τσάβες να έκανε λάθος. Όχι ότι φημίζεται ιδιαίτερα για τις γεωπολιτικές του γνώσεις, αλλά έχει και ελαφρυντικά. Άντε να ψάξεις στη Λατινική Αμερική για να βρεις κάποιον πολιτικό που ξέρει τι γίνεται με την ονομασία «Μακεδονία» στα Βαλκάνια. Ή, πολύ περισσότερο, να γνωρίζει ότι η Μακεδονία βρίσκεται στη βόρεια Ελλάδα ή κάπου αλλού.

Μπορεί, πάντως, να μη ζητάει κανείς το λόγο από τον Τσάβες, δεν μπορεί, όμως, να μη τον ζητάει από τους Αμερικανούς, που έσπευσαν να αναγνωρίσουν τη χώρα με την ονομασία «Δημοκρατία της Μακεδονίας» το 2004. Κάτι που είχαν κάνει προηγουμένως οι Ρώσοι, οι Βούλγαροι, καθώς και άλλες χώρες. Τελικώς, τι συμβαίνει; Έχει χά-

σει το παιχνίδι της ονομασίας η Ελλάδα εδώ και αρκετά χρόνια; Κι αν ναι, τι νόημα έχει να απειλεί, τώρα, ότι θα μπλοκάρει την είσοδο της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ;

Ο κ. ΝΙΜΙΤΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ

Κατ' αρχάς, και μόνο ότι η Αθήνα έχει φτάσει στο σημείο να δηλώνει ότι θα ασκήσει βέτο στην είσοδο της ΠΓΔΜ στον Οργανισμό, δείχνει το τρομερό αδιέξοδο, στο οποίο έχει περιέλθει η Ελλάδα. Το χειρότερο είναι μάλιστα, ότι έχει αναχθεί σε μείζον εθνικό θέμα το όνομα μιας μικρής χώρας, η οποία εδώ και χρόνια ζει υπό την διαρκή ανασφάλεια του εάν θα συνεχίσει να υπάρχει στο μέλλον, ή εάν θα διαλυθεί, στην περίπτωση που οι Αλβανοί κινηθούν συντονισμένα προς την κατεύθυνση της δημιουργίας μιας «μεγάλης Αλβανίας».

Αν αυτό δεν είναι κατάντια της «ισχυρότερης» χώρας στα Βαλκάνια, της Ελλάδας, τότε τι είναι; Το αδιέξοδο βεβαίως, ήταν αναμενόμενο. Τουλάχιστον δεκαπέντε χρόνια, από τη στιγμή που εμφανίστηκε το «μακεδονικό αγκάθι», η ελληνική εξωτερική πολιτική παλινωδεί, ενώ χαρακτηρίζεται από έλλειψη συνέ-

απέναντι στο γειτονικό κράτος. Από το «σε δέκα χρόνια θα 'χουν όλοι ξεχάσει το θέμα» του Κωνσταντίνου Μητσotάκη και τις μαζικές διαδηλώσεις με το «η Μακεδονία είναι ελληνική» μέχρι το σημερινό στρίμωγμα της κυβέρνησης Καραμανλή, η υπόθεση προχωρούσε με ρυθμούς σημειωτόν. Τώρα όμως, φαίνεται ότι ο κόμπος έχει φτάσει στο χτένι. Οι υπερατλαντικές πιέσεις για να κλείσει το θέμα είναι τέτοιες, που δεν αφήνουν μεγάλα περιθώρια για περαιτέρω ροκάνισμα χρόνου.

Τι μπορεί να συμβεί τους αμέσως επόμενους μήνες; Σύμφωνα με εκτιμήσεις διπλωματικών κύκλων, στόχος της ελληνικής κυβέρνησης είναι να επέλθει η συμφωνία μέχρι το τέλος του Δεκεμβρίου. Προτού δηλαδή, ο Μάθιου Νίμιτς, ειδικός απεσταλμένος του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ για την ονομασία, καταθέσει τις προτάσεις του. Ως γνωστόν, ο κ. Νίμιτς ανακοίνωσε ότι η ελληνική και η πλευρά της ΠΓΔΜ θα ξεκινήσουν συνομιλίες την 1η Νοεμβρίου. Ανάμεσα στις ονομασίες που λέγεται ότι έχουν πέσει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων είναι οι ονομασίες «Μακεδονία-Σκόπια», «Νέα Μακεδονία», κ.λπ. Όπως και να 'χει, όλες τις προτάσεις που έχουν υποβληθεί για ονομασία, περιέχουν τη λέξη «Μακεδονία». Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία κατά τις διαπραγματεύσεις, το θέμα παίρνει παράταση για ένα δυο μήνες, μέχρι τη Σύνοδο του ΝΑΤΟ (Απρίλιος 2008). Σε αυτό το διάστημα, η ελληνική πλευρά θα ήθελε να βρεθεί μια κοινή βάση, διότι θεωρεί ότι άπαξ και μπει η ΠΓΔΜ στον Οργανισμό, μετά ο δρόμος θα είναι χωρίς επιστροφή, δεδομένου ότι και πολλές άλλες χώρες θα αναγνωρίσουν την ΠΓΔΜ ακολουθώντας την αμερικανική γραμμή. Έτσι, το ερώτημα που μπαίνει πια είναι το εξής: Αν δεν επιτευχθεί έως τότε

συμφωνία, η Ελλάδα θα έχει το σθένος να βάλει βέτο στην είσοδο της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ;

Να σημειωθεί ότι εντός του Νοεμβρίου αναμένεται στην Ελλάδα ο νέος αμερικανός πρέσβης Ντάνιελ Σπέκχαρντ, που μέχρι πρόσφατα υπηρετούσε στη Βαγδάτη και έχει ειδικευση στις βαλκανικές υποθέσεις, αλλά και στο «στρίμωγμα» της Ρωσίας. Σύμφωνα με διπλωματικούς κύκλους, με τη άφιξή του, εκτιμάται ότι οι Αμερικανοί θα αρχίσουν σκληρό «πρέσινγκ» με στόχους:

1. Να εισέλθει η ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ και να αναγνωριστεί με τη συνταγματική της ονομασία, ως «Μακεδονία».

2. Να προωθηθεί η ανεξαρτησία του Κοσσυφοπέδιου.

3. Να σταματήσουν τα πολλά ενεργειακά πάρε δώσε της Αθήνας με τη Μόσχα και να προσαρμοστεί η Ελλάδα απόλυτα στις αμερικανικές επιταγές («πάρτε φυσικό αέριο από τα προτεκτοράτα μας στον Καύκασο και όχι από τους Ρώσους»).

Ο κ. Καραμανλής, πάντως, την ίδια περίοδο που φτάνει ο κ. Σπέκχαρντ στην Ελλάδα, θα αναχωρεί για τη Μόσχα, προκειμένου να προωθήσει τα ενεργειακά, για τα οποία τελευταία πληθαίνουν οι πληροφορίες ότι οι Αμερικανοί έχουν ήδη υψώσει σοβαρά εμπόδια.

Ο ΑΛΒΑΝΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΩΝ

Σε σχέση με τα Σκόπια, η σημερινή κυβέρνηση Καραμανλή δείχνει να είναι παγιδευμένη στο αδιέξοδο που δημιούργησαν οι κυβερνήσεις των τελευταίων 17 ετών. Η Αθήνα ουδέν έπραξε σ' αυτό το διάστημα για να επιβάλλει μια λύση στην ΠΓΔΜ. Οι ελληνικές κυβερνήσεις επαναπαύτηκαν, θεωρώντας ότι η ΠΓΔΜ αργά ή γρήγορα θα διαλυθεί ή, στην καλύτερη περίπτωση, θα μετατραπεί σε μια βαλκανική «Ανδόρα» –κάτι που μπορεί ενδεχομένως να συμβεί τα επόμενα χρόνια. Η ΠΓΔΜ από τη μεριά της, τα 'δωσε όλα στους Αμερικανούς, μήπως έτσι καταφέρει να σωθεί. Οι σλαβικές κυβερνήσεις της ΠΓΔΜ προσέφεραν το έδα-

φος της χώρας στο ΝΑΤΟ για να βομβαρδίσει τους «αδελφούς» Σλάβους της Σερβίας, έστειλαν όσα στρατεύματα μπορούσαν στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν, για να δείξουν στις ΗΠΑ ότι είναι τα «καλά παιδιά» των Βαλκανίων και δεν δίστασαν να δώσουν βάσεις στην «Air-CIA» για να απαγάγει υπόπτους (!) για τρομοκρατική δράση και φονταμενταλιστές σε μυστικά κρατητήρια.

Όλα αυτά θυμίζουν τακτική ενός προτεκτοράτου που φοβάται ακόμα για

σία της ΠΓΔΜ. Δηλώνουν, μάλιστα, ότι η υπόθεση «Μακεδονία» αφορά αποκλειστικά και μόνον τους Σλάβους, αφού οι ίδιοι δεν είναι «Μακεδόνες», αλλά «Αλβανοί». Δεν θέλει λοιπόν και πολύ ρώτημα για το ποιο είναι το μέλλον της χώρας.

Ευτυχώς για την ΠΓΔΜ μεσολάβησε τότε ο πόλεμος στο Ιράκ. Η Ουάσιγκτον ήθελε να απεμπλακεί το συντομότερο από την ενοχλητική και ηλίθια, σύμφωνα με Ρεπουμπλικάνους, εκκρεμότητα που άνοιξαν οι Δημοκρατι-

κοί του Κλίντον στα Βαλκάνια και να μεταφέρουν τις δυνάμεις τους που σταθμεύουν στο Κοσσυφοπέδιο, στην «καυτή ζώνη» της Μέσης Ανατολής. Δεν μπορούσε λοιπόν σε εκείνη τη φάση να επιχειρηθεί μια αλλαγή συνόρων στα Βαλκάνια. Έτσι, το 2004, όταν με το δημοψήφισμα που γινόταν τότε στην ΠΓΔΜ κρινόταν η ενότητα του κράτους, οι ΗΠΑ έριξαν ως σανίδα σωτηρίας την αναγνώριση της χώρας με την ονομασία «Δημοκρατία της Μακεδονίας». Γνωρίζοντας βεβαίως ότι, όπως επισημαίνεται σε έκθεση του πρώην στελέχους της CIA Στήβεν Μάγιερ (Οκτώβριος του 2002), ο κίνδυνος για το σημερινό status quo των συνό-

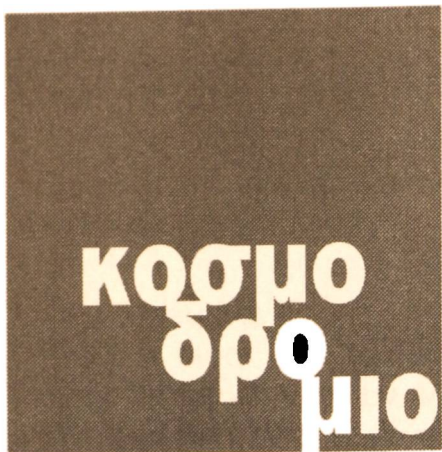


Η υπουργός Εξωτερικών Ντόρα Μπακογιάννη με τον διαμεσολαβητή του ΟΗΕ Μάθιου Νίμιτς.

την ύπαρξή του και εξαρτάται αποκλειστικά από τους πανίσχυρους συμμάχους του. Το φάντασμα της διάλυσης πετάει πάνω από την ΠΓΔΜ κυρίως από το 2001, τότε που οι Αλβανοί του Κοσσυφοπέδιου, μαζί με την πανίσχυρη «αλβανική μαφία» εξήγαγαν την εθνική «επανάστασή» τους στην ΠΓΔΜ, ο αλβανικός πληθυσμός της οποίας (περί το 30%) συντάχθηκε με το νέο UCK και ο κίνδυνος της δημιουργίας ενός νέου Κοσσυφοπέδιου ήταν ορατός. Σε εκείνη τη φάση, το ενδιαφέρον είναι ότι οι Σλάβοι της ΠΓΔΜ βρήκαν συμπαραστάτη τους την Ελλάδα, η οποία έστειλε σημαντική υλική και στρατιωτική βοήθεια. Προκαλώντας την αγανάκτηση των Αλβανών, οι οποίοι ούτως ή άλλως δεν ενδιαφέρονται καν για το ποια θα είναι η ονομα-

ρων στα Βαλκάνια θα προέλθει από την απόσχιση του δυτικού κομματιού (αλβανικές περιοχές) της ΠΓΔΜ. Μια πρόβλεψη που τότε είχε προκαλέσει θύελλα αντιδράσεων στην γείτονα. Και κάτι ακόμα: Προ μηνών εγκατέλειψε το Δημοκρατικό Κόμμα των Αλβανών στα Σκόπια, ο μετριοπαθής, όπως τον χαρακτηρίζουν, ηγέτης του Αρμπέν Τζαφέρι και την θέση του πήρε ο θεωρούμενος ως «σκληρός» Μεντούχ Τάτσι. Στηριζόμενη λοιπόν αποκλειστικά στις ΗΠΑ για τη σωτηρία της χώρας, η ηγεσία της ΠΓΔΜ επιδεικνύει αδιαλλαξία στο θέμα της ονομασίας και προβαίνει σε λεονταρισμούς. Οι οποίοι, όμως, αρκούν, όπως φαίνεται, για να δημιουργήσουν ανησυχία σε ένα προβληματικό πολιτικό σύστημα, όπως το σημερινό της Ελλάδας.





ΤΟΥΡΚΙΑ ΣΥΝΝΕΦΑ ΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΜΕ ΤΟ ΙΡΑΚ

Ένα από τα ερωτήματα που απασχολούν τη διεθνή κοινότητα το τελευταίο διάστημα είναι αν ο τουρκικός στρατός θα εισβάλει τελικά στο βόρειο Ιράκ, για να κυνηγήσει τους Κούρδους του ΡΚΚ που έχουν καταφύγει εκεί και πραγματοποιούν συνεχείς ένοπλες επιθέσεις στο τουρκικό έδαφος προκαλώντας δεκάδες θυμάτων ανάμεσα στις δυνάμεις ασφαλείας της χώρας.

Ήδη, πριν από τρεις ημέρες, τουρκικά μαχητικά αεροσκάφη άρχισαν το σφυροκόπημα θέσεων των Κούρδων σε βάθος μέχρι και 50 χιλιομέτρων στο ιρακινό έδαφος, ενώ την προηγούμενη εβδομάδα είχαν γίνει αντίστοιχοι βομβαρδισμοί κουρδικών χωριών από το τουρκικό πυροβολικό.

Η ανησυχία έχει προκληθεί από την απόφαση του τουρκικού Κοινοβουλίου με την οποία δίνεται το «πράσινο φως» στο στρατό της χώρας να πραγματοποιήσει επιχειρήσεις στο έδαφος του βορείου Ιράκ, κάτι που είχε ήδη συζητηθεί και αποφασισθεί από το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας, το οποίο είχε συνέλθει δύο εβδομάδες νωρίτερα και όπου συμμετείχε ολόκληρη η πολιτική, πολιτειακή και στρατιωτική ηγεσία της χώρας.

Η απόφαση του Συμβουλίου και η επικύρωσή της από το Κοινοβούλιο, σύμφωνα με τουρκικές πηγές, ήταν αποτέλεσμα των πιέσεων της στρατιωτικής ηγεσίας προς τον πρωθυπουργό Ερντογάν, εξαιτίας της τελευταίας αναζωπύρωσης του ένοπλου αγώνα των Κούρδων του ΡΚΚ, από την οποία η Τουρκία θρήνησε το θάνατο μεγάλου αριθμού ανδρών των δυνάμεων ασφαλείας, ενώ στην τελευταία σύγκρουση, πριν από μια εβδομάδα, οι Κούρδοι κατάφεραν να αιχμαλωτίσουν οκτώ Τούρκους στρατιώτες, που εξακολουθούν να κρατούνται σε άγνωστη τοποθεσία στο Ιράκ.

Βεβαίως, ο αρχηγός του στρατού Γιάσάρ Μπουγιούκανιτ είναι γνωστός για τα αντικουρδικά του αισθήματα, ενώ παράλληλα, η απόφαση για εισβολή στο Ιράκ, με το πρόσχημα ότι μόνο έτσι θα χτυπηθεί αποφασιστικά το ΡΚΚ, ικανοποιεί και την επιθυμία του να φανεί ότι ο στρατός παραμένει ο κύριος εγγυητής του τουρκικού κράτους. Ταυτόχρονα, όμως, η απόφαση αυτή ενισχύει και τη θέση του Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος αισθάνεται ότι νομιμοποιείται να προτάξει τον δικό του «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας». Έναν πόλεμο, που εκτός από το θέμα των Κούρδων του ΡΚΚ,



έχει βεβαίως στο επίκεντρό του και την άσκηση άμεσου ελέγχου στις εξελίξεις που ήδη έχουν δρομολογηθεί στο ιρακινό Κουρδιστάν.

Από την άλλη πλευρά, κυρίως οι ΗΠΑ, αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση –και βεβαίως η ιρακινή κυβέρνηση– κάθε άλλο παρά επιθυμούν μια στρατιωτική εμπλοκή της Τουρκίας στο βόρειο Ιράκ. Πολύ περισσότερο καθώς η τουρκική κυβέρνηση έχει αναπτύξει ιδιαίτερους δεσμούς συνεργασίας με το Ιράν και τη Συρία, δύο χώρες που ενδιαφέρονται επίσης για τον περιορισμό των Κούρδων και οι οποίες θεωρούνται εχθρικές προς τη Δύση.

Στο πλαίσιο αυτό, τόσο η κυβέρνηση Μπους στην Ουάσινγκτον όσο και διάφορες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, αλλά και η κυβέρνηση της Βαγδάτης, προσπαθούν να αποτρέψουν μια στρατιωτική εμπλοκή της Τουρκίας, υποσχόμενες την άσκηση ελέγχου στους Κούρδους που έχουν καταφύγει στο βόρειο Ιράκ.

Από την πλευρά του, όμως, και ο πρωθυπουργός Ερντογάν έχει αναλάβει μια εκτεταμένη διπλωματική εκστρατεία, με σκοπό να πείσει τη διεθνή κοινότητα για την ορθότητα των τουρκικών ενεργειών. Μια εκστρατεία που δείχνει ότι ο Ερντογάν, σε μια προσπάθεια να αποφύγει την άμεση στρατιωτική εμπλοκή της χώρας του στο Ιράκ, με δεδομένη την αντίδραση της Δύσης, επιδιώκει να παρασύρει τους Αμερικανούς στην ανάληψη κοινής στρατιωτικής δράσης στο βόρειο Ιράκ, γεγονός που, αν συμβεί, θα προσδώσει περισσότερα οφέλη στον Τούρκο πρωθυπουργό, καθώς θα έχει λύσει το πρόβλημα των Κούρδων χωρίς η χώρα του να επισύρει την κατακραυγή της Δύσης, ενώ παράλληλα θα συνεχίσει να παίζει αποφασιστικό ρόλο στην περιοχή.

ΙΡΑΝ ΑΡΧΙΣΕ ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ

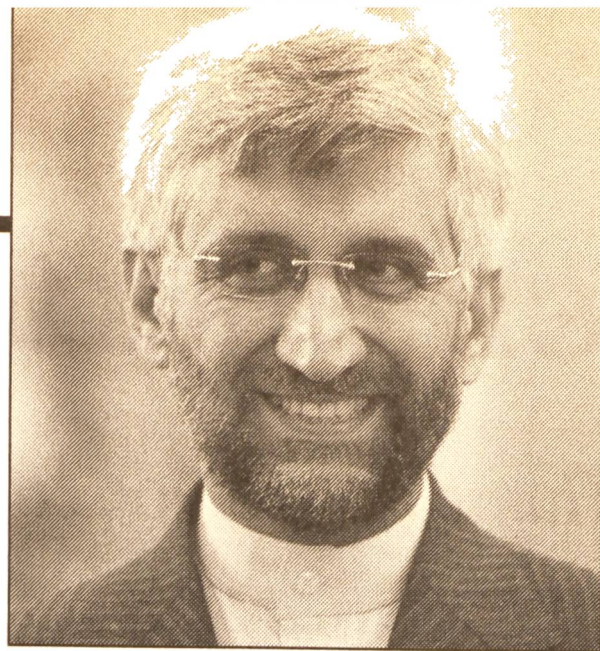
Ένας περίεργος αγώνας για την εξουσία που έχει εκδηλωθεί στο εσωτερικό του Ιράν κλιμακώνεται συνεχώς μετά την πρόσφατη παραίτηση του «μετριοπαθούς» διαπραγματευτή της χώρας για τα πυρηνικά Αλί Λαριτζανί και την αντικατάστασή του από τον «σκληρότερο» Σαϊντ Τζαλί.

Ήδη, στις αρχές της εβδομάδας, 180 βουλευτές υπέγραψαν μια επιστολή υποστήριξης προς τον παραιτηθέντα Λαριτζανί, γεγονός που υπορέωσε τον πρόεδρο Μαχμούντ Αχμαντινετζάντ να διακόψει επίσημη επίσκεψη που πραγματοποιούσε στην Αρμενία και να επιστρέψει άρον άρον στην Τεχεράνη.

Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, στο Ιράν έχει δημιουργηθεί μια έντονη

διαφορά απόψεων ανάμεσα στη σκληροπυρηνική παράταξη του Αχμαντινετζάντ και στους μετριοπαθείς, των οποίων ηγετική φυσιογνωμία είναι ο πρώην πρόεδρος της χώρας Αλί Ακμπάρ Χασεμί Ραφσαντζανί, οι οποίοι πρέπει να δυσανασχετούν με την αδιάλλακτη και σχεδόν προκλητική στάση του Αχμαντινετζάντ έναντι της Δύσης με αφορμή το πυρηνικό πρόγραμμα της χώρας.

Χαρακτηριστική της κλιμακούμενης κρίσης είναι και η προχτεσινή εμφάνιση του Χασεμί Ραφσαντζανί σε εκδήλωση ενός ισλαμικού πανεπιστημίου της πόλης Σάρι, στο βόρειο Ιράν, όπου σε ομιλία του τάχθηκε υπέρ της ελευθερίας και της δημοκρατίας και κατά



της λογοκρισίας, ενώ τόνισε ότι «δεν είναι δυνατό να φυλακίζεται η σκέψη των ανθρώπων με δικτατορικά καθεστώτα».

Η εξέλιξη αυτή σημειώνεται καθώς αυξάνουν οι πιέσεις για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν εκ μέρους της Δύσης και ιδιαίτερα της Ουάσιγκτον, η οποία, με πρόσχημα την «απειλή» μιας «ενδεχόμενης» ιρανικής βόμβας, πιέζει και για την εγκατάσταση της περίφημης «αντιπυραυλικής ασπίδας» στην Πολωνία και την Τσεχία, βαθαίνοντας μάλιστα την «κόντρα» με τη Μόσχα.

ΠΟΛΩΝΙΑ ΤΟ ΔΙΔΥΜΟ ΕΜΕΙΝΕ ΜΙΣΟ

Με μια μεγάλη εκλογική νίκη η κεντροδεξιά παράταξη «Πλατφόρμα Πολιτών» του Ντόναλντ Τουσκ κατάφερε να εκδιώξει τον ένα πόλο του ακροδεξιού δίδυμου Κατσίνσκι που είχε αναρριχηθεί στην εξουσία στην Πολωνία πριν από δυο χρόνια.

Συγκεκριμένα, το κόμμα «Νόμος και Δικαιοσύνη» των αδελφών Κατσίνσκι ήλθε δεύτερο με μεγάλη διαφορά ψήφων, οπότε ο Τουσκ αντικαθιστά στη θέση του πρωθυπουργού τον απελθόντα Γιαρόσουαφ Κατσίνσκι.

Η αλλαγή αυτή στην πρωθυπουργία, ωστόσο, δεν σημαίνει

και μεγάλες διαφορές στην πολιτική που ασκεί η Πολωνία, δεδομένου ότι ο έτερος δίδυμος αδελφός Λεχ Κατσίνσκι παραμένει στη θέση του προέδρου της χώρας, γεγονός που θα κάνει δύσκολη τη ζωή του νέου πρωθυπουργού, καθώς, σύμφωνα με το Σύνταγμα της χώρας, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει αυξημένες αρμοδιότητες, συμπεριλαμβανομένης και της έγκρισης των υπουργών. Πάντως, ο μετριοπαθής και φιλοευρωπαίος Τουσκ έχει θέσει ως πρώτη προτεραιότητά του την απόσυρση μέσα στο 2008 των πολωνικών στρατιωτικών δυνάμεων που έχουν σταλεί στο Ιράκ.

ΠΑΚΙΣΤΑΝ Η ΑΙΜΑΤΗΡΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΜΠΟΥΤΟ

Δεκάδες ήταν οι νεκροί και τραυματίες από τη διπλή βομβιστική ενέργεια στο Καράτσι εναντίον της αυτοκινητοπομπής που μετέφερε την άρτι αφιχθείσα στο Πακιστάν Μπεναζίρ Μπούτο. Επρόκειτο για ένα ξεκάθαρο μήνυμα προς την πρώην πρωθυπουργό για το τι πρόκειται να αντιμετωπίσει στο επόμενο διάστημα και κυρίως μετά τις εκλογές του ερχόμενου Ιανουαρίου, τις οποίες, βεβαίως, αναμένεται να κερδίσει πανηγυρικά.

Το Πακιστάν βρίσκεται σε μια δίνη έντονης βίας, όχι μόνο εξαιτίας του συνεχιζόμενου πολέμου στο γειτονικό Αφγανιστάν –στο πλαίσιο του οποίου ομάδες Ταλιμπάν χρησιμοποιούν το πακιστανικό έδαφος ως ορμητήριο για επιθέσεις τους εναντίον των δυτικών δυνάμεων στο Αφγανιστάν–, αλλά και εξαιτίας της αυξανόμενης δυναμικής παρουσίας διάφορων ισλαμιστικών ομάδων των ίδιων των Αφγανών. Ομάδων που παλαιότερα είχαν την ανοχή, αν όχι την υποστήριξη του δικτάτορα στρατηγού Μουσάραφ, τελευταία όμως έγιναν πιο απειλητικοί, από τη στιγμή που ο Μουσάραφ, υπό



την πίεση των Δυτικών, άρχισε να στρέφεται εναντίον τους.

Η Μπεναζίρ Μπούτο πέτυχε, κάτω από τη σκιά των Αμερικανών, να κάνει μια συμφωνία με τον Μουσάραφ, με την οποία θα επέστρεφε στο Πακιστάν, από όπου είχε εκδιωχθεί κακήν κακώς, προκειμένου να

διεκδικήσει και πάλι τη θέση του πρωθυπουργού. Στη βάση αυτής της συμφωνίας μάλιστα διεξήχθησαν πρόσφατα και οι προεδρικές εκλογές, τις οποίες φυσικά κέρδισε ο Μουσάραφ, παρά την έντονη αντίδραση των δυνάμεων της αντιπολίτευσης.

Μένει να φανεί αν η Μπούτο, κάτω από αυτές τις συνθήκες, θα καταφέρει να εργασθεί σοβαρά για τον εκδημοκρατισμό του Πακιστάν και να γίνει ο γνήσιος εκφραστής των μεριοπαθών και δημοκρατικών δυνάμεων της χώρας.

επισημαίνουμε

Ποιος πολιτισμός και ποιο περιβάλλον;

Συχνά έρχονται στην επικαιρότητα, άλλοτε από συγκυρία –σπάνια από ανάγκη– και άλλοτε από σκοπιμότητα, της ίδιας επικαιρότητας, λέξεις οι οποίες στην πορεία τους φορτίζονται με εννοιολογικό βάρος κατά κανόνα κενό περιεχομένου και ασυνεπές. Παραδείγματος χάριν, οι λέξεις που τρέχουν ετούτο τον καιρό: πολιτισμός και περιβάλλον, λέξεις ενός καταχρηστικού συρμού. Πιπιλίζουν απ' όλους μας σαν καραμέλες για το λαιμό. Στον πρώτο τα δύο τελευταία χρόνια έχουν κολλήσει και τη λέξη «πολιτικός». Πολιτικός πολιτισμός, αλλά γρήγορα φάνηκε ότι ο επιθετικός προσδιορισμός ακύρωνε το ουσιαστικό. Προφανώς είχε μπερδευτεί το... σαβουάρ βιβρ με τον πολιτισμό, ο οποίος έχει μείνει να κυκλοφορεί απροστάτευτος σαν Αφγανό προσφυγάκι. Εκτός αν περάσει για «πολιτικός πολιτισμός» ο (ενωτικός) «σκυλοκαβγάς» (αλλά εκ του «σκυλεύω») για την προεδρία του πάλαι ποτέ, νυν ταριχευμένου, Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος.

Πολύ δύσκολα μπορεί κανείς ν' αρνηθεί ότι στην Ελλάδα σήμερα δεν παράγεται πρωτογενής πολιτισμός. Στην καλύτερη περίπτωση, διαχείριση γίνεται (και όχι πάντοτε αποτελεσματική) «πολιτιστικών» εκκρεμοτήτων και αναμασημάτων. Να, όπως, ας πούμε, η μετακόμιση του παλαιού Μουσείου της Ακρόπολης στο τσούμιο καινούργιο, η οποία πήρε διαστάσεις κοσμογονικού γεγονότος. Οι σχετικές δηλώσεις του υπουργού Πολιτισμού έφτασαν σε μεγαλοστομία τους τίτλους των αθλητικών εφημερίδων για το πρόσφατο –λυτρωτικό– γκολ του ποδοσφαιριστή Αμανατίδη στην Κωνσταντινούπολη. Τα αγάλματα, λέει, εγκατέλειπαν τον Ιερό Βράχο ύστερα από δυόμισι χιλιάδες χρόνια. Ε, και λοιπόν; Τα έξοχα, βοτσαλοποιημένα από τους θαλασσινούς του Αιγαίου αιώνες, κομμάτια της λάβας έχουν, επίσης, βέβαιη χρονολόγηση, και είναι αυτή: τρεισήμισι χιλιάδες χρόνια. Να μεγαλοστομίσουμε, κ. Λιάπη, και γι' αυτό; Και μάλιστα αυτό δεν θα μας κοστίσει γερανούς.

Κατά τ' άλλα, πολλά έλεγε και ξανάλεγε κάποιος, κατά πως αντιληφθήκαμε αρμόδιος, για την ανακατασκευή της πολύπαθης πλατείας Μοναστηρακίου, αλλά για τα αναρίθμητα τραπεζάκια και τις καρέκλες της εταιρείας Μπαϊρακτάρη και των γειτόνων της, τσιμουδιά. Μια και υπάρχουν οι γερανοί εκεί παραδίπλα, ευκαιρία δεν είναι, κ. Λιάπη, για κανένα «πολιτιστικό» θαύμα; Το άλλο παπαγαλάκι της θλιβερής καθημερινότητάς μας, ό,τι και να το ρωτήσεις, η πρώτη του λέξη είναι «περιβάλλον». Ακόμα και τον Ηλία τον Ψινάκη να ρωτήσεις, από το περιβάλλον θα αρχίσει. Δίχως τη λέξη «περιβάλλον» το φαγητό μένει ανάλατο. Άσε πια τους πολιτικούς μας' όποιον, κάθε καρυδιάς καρύδι, κι αν ρωτήσεις, απ' το περιβάλλον θα αρχίσει. Κι ανάθεμά με κι αν καταλαβαίνουν, κι αν πιστεύουν κλάσμα απ' αυτό που ονοματίζουν. Χρόνια τώρα κάποιοι, κυρίως νέοι, άνθρωποι με ενήμερη γνώση, συνειδησιακά ευαισθητοποιημένοι, είχαν αρχίσει να χτυπάνε το καμπανάκι. Στην αρχή για φως-φανάρι προβλήματα του γύρω μας περιβάλλοντος και αργότερα για το μέλλον του πλανήτη. Και ας έδινε μάχες το Ε' τμήμα του Συμβουλίου Επικρατείας με τον Μιχάλη Δεκλερή. Οι λίμνες της Μακεδονίας, νεκροταφείο των πουλιών, ο Αχελώος στο έλεος της μικροπολιτικής του κ. Σουφλιά, που, αντί να καθαρίσει τα νερά του Ασωπού, αναγγέλλει επέκταση (σε εποχή λειψυδρίας) της ΕΥΔΑΠ. Η μισή Γη διαθέτει χωριστό υπουργείο Περιβάλλοντος και εδώ παραμένει έγκλειστο στο φέουδο του τσιμέντου των Δημοσίων Έργων. Ντροπή. Ούτε η Πάρνηθα, ούτε η μισή καμένη Ελλάδα ούτε ο Αλ Γκορ «πιάσανε τόπο». Φιάσκο παραμένει η ανακύκλωση, ποτέ δεν ήταν πιο βρόμικη η Αθήνα και το τελευταίο βουλευτάκι θα σου βγάλει δεκάρικο για το περιβάλλον, ερήμην, φυσικά, του περιβάλλοντος. Λέτε αυτό να είναι ο πολιτισμός μας;

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

- Στην γκαλερί Αένσον ως τις 3 Νοεμβρίου μπορείτε να δείτε την έκθεση ζωγραφικής του Γιώργου Σκυλογιάννη, καθηγητή στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών Θεσσαλονίκης, και του Θανάση Στεφόπουλου, ενώ τη Δευτέρα 5 Νοεμβρίου στις 8.00 μ.μ.



εγκαινιάζεται η έκρη ατομική έκθεση ζωγραφικής της Ιωάννας Ξανθοπούλου με τίτλο «Πραγματικότητες». Θα διαρκέσει ως τις 23 Νοεμβρίου και θα περιλαμβάνει μια μεγάλη ενότητα είκοσι οκτώ έργων πρόσφατης δουλειάς της και δύο παλαιότερα. Τα έργα της είναι εξπρεσιονιστικά, με έντονα χρώματα, και οι γραμμές της, συχνά μονοκονδυλιές.

- Αν βρεθείτε στη Χίο, από 30 Οκτωβρίου έως 9 Νοεμβρίου, να τρέξετε να παρακολουθήσετε την παράσταση «Ο Μέγας Αλέξανδρος και το καταραμένο φίδι» σε κείμενο και σκηνοθεσία του Δήμου Αβδελιώδη. Πρόκειται για μια διασκευή του κλασικού έργου του θεάτρου σκιών, όπου εμφανίζονται έξι ηθοποιοί με συνοδεία τριμελούς ορχήστρας!

- Την επομένη Τετάρτη 31 Οκτωβρίου στην γκαλερί Μπερνιέ (Επταχάλκου 11, Θησείο) θα παρουσιαστεί λεύκωμα με αντικείμενα και κοσμήματα της Στέλλας και του Τάκη Καβαλλιεράτου.

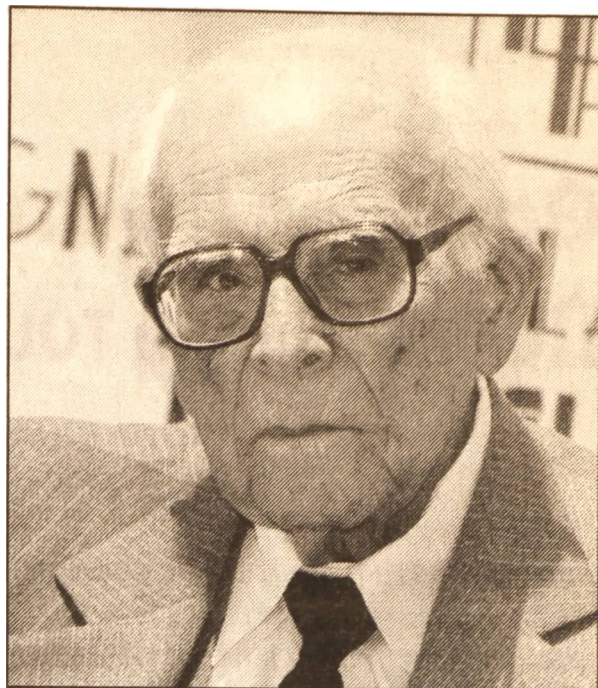
- Στη Θεσσαλονίκη στο Πολιτιστικό Κέντρο του ΜΙΕΤ θα ανοίξει στις 8 Νοεμβρίου έκθεση με θέμα «Το Άγιον Όρος στην ελληνική τέχνη». Στα εκθέματα περιλαμβάνονται έργα των Θ. Ράλλη, Λ. Κογεβίνα, Στ. Παπαλουκά, Φ. Κόντογλου, Ν. Πεντζίκη κ.ά. Η έκθεση θα παραμείνει ανοιχτή έως τις 13 Γενάρη 2008.

- Ημερίδα με θέμα «Ισλάμ και γυναίκα» στην Αίθουσα Σάκης Καράγιωργας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο την Παρασκευή 2 Νοεμβρίου στις 18.30. Οι καθηγήτριες Πανεπιστημίου Φωτεινή Τσιμπιρίδου, Nashla Shanai και Hibah Raouf και οι βουλευτίνες του Μαρόκου Nadya Yassine και της Παλαιστίνης Hayat Al Massimy συζητάνε για το ρόλο των γυναικών στον ισλαμικό κόσμο, την αντίσταση, τη μαντίλα και τα ισλαμοφοβικά στερεότυπα.

Τιμητική εκδήλωση για τον Ε. Κριαρά

Τον Εμμανουήλ Κριαρά, ομότιμο καθηγητή της Μεσαιωνικής Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και επίτιμο διδάκτορα του Πανεπιστημίου Αθηνών, θα τιμήσει την Τετάρτη 31 Οκτωβρίου η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Αικατερίνη Λασκαρίδου. Στην εκδήλωση, εκτός από τον ίδιο τον καθηγητή, θα βρίσκονται και πανεπιστημιακοί δάσκαλοι, εκπρόσωποι της πολιτείας και γενικότερα του χώρου των γραμμάτων και των τεχνών. Η εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί στο Ίδρυμα (Πραξιτέλους

169 & Μπουμπουλίνας), στον Πειραιά, γενέθλια πόλη του τιμωμένου. Στην εκδήλωση θα μιλήσει η Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, καθηγήτρια του Τμήματος Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με θέμα «Το όραμά μου, η δημοτική. Η ζωή και το έργο του Εμμανουήλ Κριαρά» και η Δέσποινα Χειλά-Μαρκοπούλου, καθηγήτρια Γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών με θέμα «Εμμανουήλ Κριαράς και το Λεξικό της Μεσαιωνικής Ελληνικής Δημώδους Γραμματείας».



Σοφία Λασκαρίδου

Με πρωτοβουλία του Πολιτιστικού Οργανισμού του Δήμου Καλλιθέας κυκλοφόρησε σε πολυτελή έκδοση το βιβλίο *Σοφία Λασκαρίδου, μια αυθεντική προσφορά στην τέχνη και τη ζωή* (εκδ. Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα 2007, 112 σελίδες, 117 φωτογραφίες).

Συγγραφέας της πρώτης αυτής μονογραφίας για τη χαρισματική δημιουργό είναι η τεχνοκριτικός Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν, που, πέρα από τη μελέτη και την παρουσίαση αυτού καθαυτού του ζωγραφικού έργου της Λασκαρίδου (1882–1965), τοποθετεί την κοσμοπολίτισσα, για τα τότε δεδομένα, καλλιτέχνηδα στο πλαίσιο της εποχής της. Τη δημιουργό που πρώτη «εκπόρθησε» το άβατο της ΑΣΚΤ για τα κορίτσια, που υπήρξε η μεγάλη αγάπη του Π. Γιαννόπου-

λου, η μούσα πολλών ζωγράφων της γενιάς της (Μαθιόπουλος, Παρθένης, Γαλάνης, κ.ά) και που είχε κατορθώσει ακόμη και την ίδια της τη ζωή να την κάνει τέχνη.

Προσωπικότητα της Καλλιθέας, στην οποία κληροδότησε και το διασωσμένο από το δήμο σπίτι της –ιστορικό μνημείο– ώστε να λειτουργεί ως Δημοτική Πινακοθήκη, η Λασκαρίδου μας έχει αφήσει μερικά από τα χαρακτηριστικότερα τοπία της Ελλάδας, της Γαλλίας, της Γερμανίας και της Ιταλίας, πολλά και εκφραστικά πορτρέτα, καθώς και σχέδια με ένα άψογο μετιέ. Κυρίως, όμως, μας έχει δώσει μεσ' από το σύνολο της προσωπικότητάς της, ένα ουσιαστικό μάθημα για την αντίληψη και τη συμπεριφορά που πρέπει να έχουμε ως προς την ίδια τη ζωή.

Εβδομάδα Ελληνικού Κινηματογράφου στη Σόφια

Με την προβολή της κλασικής ταινίας του Ζυλ Ντασσέν *Ποτέ την Κυριακή* άνοιξε τη Δευτέρα η αυλαία της Εβδομάδας Ελληνικού Κινηματογράφου στη Σόφια. Οι Βούλγαροι θεατές είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν, επίσης, τις ταινίες *Το μετέωρο βήμα του πελαργού* του Θόδωρου Αγγελόπουλου, *Γλυκιά συμμορία* του Νίκου Νικολαΐδη, *Πολίτικη κουζίνα* του Τάσου Μπουλμέτη, *Στο φως που σβή-*

νει του Βασίλη Ντούρου, *Το Χάνι* του Γιώργου Μπακόλα και *το Ένας κι ένας* του Νίκου Ζαπατίνα. Την προσπάθεια στηρίζει το Ελληνικό Επιχειρηματικό Συμβούλιο στη Βουλγαρία, καθώς θεωρεί τον κινηματογράφο μαζική και προσιτή τέχνη και τον πολιτισμό ως τον συντομότερο δρόμο για την προσέγγιση των δύο λαών, όπως είπε και ο πρόεδρος του Επιχειρηματικού Συνδέσμου Γιώργος Δεδόπουλος.

Το Πρωτόγραμμα στο Βαφείο

Πρωτόγραμμα
www.protogramma.com

5 και 6 Νοέμβρη
9 η ώρα
Θέατρο "Βαφείο"
Αγ. Όρους 16 και Κων/πόλεως 115, Βοτανικός
τηλ: 210 3425637
είσοδος: 5 ευρώ

ΠΡΟΚΛΗΤΑΙ
http://art-os.blogspot.com

Στις 5 και 6 Νοέμβρη στις 9.00 μ.μ. στο Θέατρο Βαφείο (Αγίου Όρους 16 και Κωνσταντινουπόλεως 115 στο Βοτανικό) θα παρουσιαστεί το μουσικό έργο *Πρωτόγραμμα* από τον Χαρίλαο Τρουβά και τον Θοδωρή Τσάγγαρη. Το *Πρωτόγραμμα* κυκλοφόρησε την περασμένη άνοιξη έξω από το σύστημα των δισκογραφικών εταιρειών και διατίθεται αποκλειστικά από το διαδίκτυο δω-

ρεάν στη διεύθυνση www.protogramma.com. Το έργο αποτελείται από μια ενότητα 12 τραγουδιών και ένα μελοποιημένο ποίημα του Ζακ Πρεβέρ. Οι στίχοι του έχουν κυρίως πολιτικό και κοινωνικό περιεχόμενο –κάτι που σπανίως συναντάμε σε νέους δημιουργούς– και γράφτηκαν μέσα σε μια περίοδο 10 ετών. Η μουσική του Χ. Τρουβά προστέθηκε κατά την περίοδο 2001–2005.

Οι δύο συναυλίες που θα δοθούν στο Βαφείο είναι μια ευκαιρία για τους δημιουργούς του *Πρωτογράμματος* να διαπιστώσουν την ανταπόκριση που είχε αυτή η πρωτότυπη και ριζοσπαστική προσπάθεια και φυσικά να την κάνουν ευρύτερα γνωστή. Είναι όμως και μια ευκαιρία να βοηθηθεί το Θέατρο Βαφείο, που, όπως είναι γνωστό, απειλείται με κλείσιμο. Η τιμή εισόδου είναι 5 ευρώ.

Θανάσης Κωσταβάρας

Πάντα η ψυχή του ανθρώπου αχνίζει μέσα στο ποίημα

Με τα τραγούδια μου
προσπάθησα να τιμήσω την άγια παράδοση
των ποιητών εκείνων (αν υπάρχουν ακόμα)
που ματώνουν για να μην πάει στράφι η ζωή τους.
Που μια ζωή άλλο δεν έχουν στο νου τους
παρά πώς θα βρουν και πώς θα σώσουν την ομορφιά.
Την ομορφιά που είναι πάντα η κρυμμένη δύναμη του κόσμου.
Η χαμένη του αθωότητα.
Θ. Κ. «Πρέπει σε κάτι να χρησιμεύει η ποίηση»

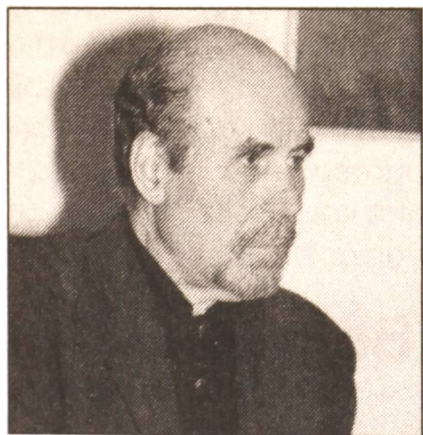
Αν εξετάσουμε προσεκτικά το σύνολο της ποιητικής (και όχι μόνον) δημιουργίας του Θανάση Κωσταβάρα θα διαπιστώσουμε τις σταθερές που επανέρχονται στο έργο του, με κεντρική την εικόνα και ιδέα του ανθρώπου. Υποκείμενο ενός κόσμου που ο ποιητής ονειρεύεται γεμάτο ομορφιά, αυτήν που αισθάνεται την ανάγκη (και αγωνιά) να ορίσει ποιητικά. Είναι αυτονόητο

πως μέσα στη λέξη «ομορφιά» ο Κωσταβάρας περικλείει όλες τις άφθαρτες αξίες, τα πανανθρώπινα ιδανικά, τις διαρκείς αλήθειες με τις οποίες αξίζει να πορευόμαστε. Γι αυτό και η ποίηση υπήρξε η φυσική συνέχεια της (αυτονόητης) συμμετοχής του στον αγώνα για ένα καλύτερο αύριο. Κι αν η ένοπλη μάχη χάθηκε, με όσες συνέπειες επιφέρουν οι ήττες, το καθήκον απέναντι στον άνθρωπο και τη ζωή εξακολουθούσε να τον τροφοδοτεί διά βίου «ώστε να αποσπληνιστεί ποιητικά το όραμα της επανάστασης, ως μιας λαμπερής ανυψωτικής δύναμης που δεν γίνεται καθεστώς, είτε νικηθεί ένα κίνημα, είτε όχι», όπως έλεγε σε συνέντευξή του στη Δήμητρα Παυλάκου (*Η Κυριακάτικη Αυγή*, 5.10.1997).

Αυτό το χρέος του απέναντι σε έναν καλύτερο κόσμο, προσπάθησε δια βίου να εκπληρώσει μέσω της ποίησης. Ακόμη και οι τίτλοι των ποιημάτων του είναι χαρακτηριστικοί: *Πάντα η ψυχή του Ανθρώπου αχνίζει μέσα στο ποίημα, Τα ποιήματα (όμως) δεν έχουν χαρά, Και πάλι περί της γοητείας του*

Σαν το αγρίμι, σαν το αγρίμι έζησα τη ζωή μου

Ποιητής της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς, ο Θανάσης Κ. Κωσταβάρας γεννήθηκε στην



Ανακασιά Βόλου στις 14.9.1927 και πέθανε στην Αθήνα στις 19.10.2007. Σε ηλικία δεκαπέντε χρόνων, ως Επονίτης, προσχωρεί στον ΕΛΑΣ. Στις 8.10.1944 τραυματίζεται σε μάχη με τους Γερμανούς στη θέση Κάκαβος, έξω από το Βόλο. Το 1946 αποστρατεύεται μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας, τον ίδιο χρόνο έρχεται στην Αθήνα και γράφεται στην Οδοντιατρική Σχολή Αθηνών. Για τη συμμετοχή του στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα διώχθηκε

από τις μετακατοχικές κυβερνήσεις, φυλακίστηκε και εξορίστηκε: Γενάρη του 1948 συλλαμβάνεται στα Εξάρχεια μαζί με μια ομάδα νέων παιδιών, δικάζεται και μεταφέρεται στις φυλακές Βούρλων. Το Νοέμβριο του ίδιου χρόνου εκτοπίζεται στη Μακρόνησο, όπου παρέμεινε τέσσερα χρόνια. Από την παρέα ο Τάκης Τσούτης οδηγείται στο εκτελεστικό απόσπασμα. Έκτοτε επανέρχεται συχνά στην ποίησή του: «Είδα τον Τάκη Τσούτη πάλι σε όνειρο./ Σε ασυνήθιστο όνειρο τον είδα ανταριασμένο./ Δεν κρατούσε τα ξερά φύλλα στα χέρια του./ Ούτε μιλούσε τη γλώσσα που ήξερα./ Άλλα πικρά τραγούδια κυλούσαν απ' τα μάτια του.» (Θ. Κ. Στο βάθος του χρώματος, 1993).

Μετά την απόλυσή του ο Κωσταβάρας ολοκληρώνει τις σπουδές του και ξεκινά το 1954 να εργάζεται ως οδοντίατρος, παραμένοντας μέχρι τέλους μάχιμος, «ταγμένος στο όνειρο για έναν καλύ-

τερο κόσμο», όπως έλεγε ο ίδιος.

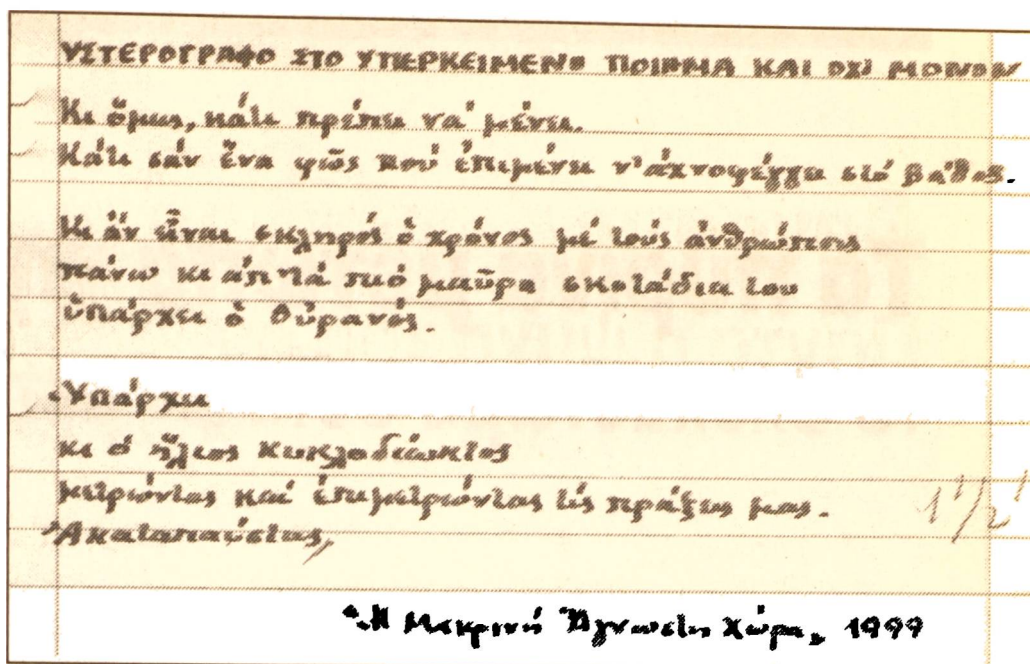
Από το 1956 που κυκλοφόρησαν τα πρώτα του ποιήματα (*Αναζήτηση*), εκδόθηκαν δεκαεννέα ποιητικές συλλογές: *Αναβίωση*, 1956, *Έξοδος*, 1957, *Κονσέρτο*, 1958, *Ρωμεική σουίτα*, 1959, *Ο γυρισμός*, 1962, *Κατάθεση*, 1963, *Συμπληρωματικά*, 1970, *Δώδεκα ερωτικά*, 1971, *Ο μουγγός τραγουδιστής*, εκδ. «Θεμέλιο», 1982 (όπου συγκεντρώνει και ποιήματα της περιόδου 1963-1971), *Ιστορήματα*, εκδ. «Θεμέλιο», 1985, *Τα ερωτικά*, εκδ. «Ζώδιο», 1986, *Ο φόβος του ακροβάτη*, εκδ. «Νεφέλη», 1989, *Κήποι στον παράδεισο*, εκδ. «Καστανιώτης», 1990, *Στο βάθος του χρώματος*, εκδ. «Νεφέλη», 1993, *Το ημερολόγιο της αυριανής εξορίας*, εκδ. «Νεφέλη», 1995, *Η μακρινή άγνωστη χώρα*, εκδ. «Νεφέλη», 1999, *Οι μεταμορφώσεις των κήπων*, εκδ. «Μεταίχμιο», 2003. Τελευταία η έκδοση *Χαιρετισμοί*, αφιερωμένη στη μνήμη

της αγαπημένης του Αγγελικής (11 Ιουνίου 2006). Έγραψε δοκίμια, διηγήματα (*Το ρήγμα*, εκδ. «Διογένης», 1966 και *Ο λάκκος*, εκδ. «Διογένης», 1973) και θέατρο (*Οι ανίκητοι*, που ανέβηκαν από τη «Δωδεκάτη Αυλαία» το 1960, *Το φαγκότο*, ανέβηκε από το Θέατρο Τέχνης την περίοδο 1977-78, ενώ *Τα ιερά και τα όσια* παρουσιάστηκαν το Νοέμβριο του 1983 από την ΕΤ1). Έχει τιμηθεί με το Κρατικό Βραβείο Ποίησης 1987 και το Κρατικό Βραβείο Θεάτρου 1983. Ήταν μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων και της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών. Εκτός από τη λογοτεχνία ασχολούνταν με τη ζωγραφική και τη μικρογλυπτική. Από το 1998 συμμετείχε στη συντακτική ομάδα του περιοδικού «Μανδραγόρας». Αφιερώματα για το έργο του έγιναν από τα περιοδικά «Ελί-τροχος» (τχ. 3, 2001), «Μανδραγόρας» (τχ. 25, Ιούλιος 2001), «Θέματα λογοτεχνίας» (τχ. 29, Μάιος-Αύγουστος 2005) κ.ά.

απλού ποιήματος, Πρέπει σε κάτι να χρησιμεύει και η ποίηση, κ.λπ. Οι στίχοι του συνειδητά απλοί κι ευαίσθητοι, όπως οφείλει να είναι η καθημερινότητά μας, όπως το «καλημέρα» που βγαίνει αυθόρμητα από το στόμα μας, καταφέρνουν να συμπυκνώσουν τα οράματα και τις αναζητήσεις του, που δεν εξόκειλαν από την αρχική γραμμή που χάραξε.

Είναι δύσκολο να μιλήσεις ψύχραιμα πάνω από έναν νωπό τάφο. Είναι περιττές, εν πολλοίς αδιάφορες οι προσωπικές αναφορές (και παρεξηγήσιμες), αλλά για μια φορά ας συγχωρήσει ο αναγνώστης την εμφανή αδυναμία μας. Άλλωστε με τον Θάνο, πέραν της ποίησης, μας συνέδεαν πολλά (και υποσυνείδητα) δυο πράγματα: πρώτα το όνομα, που παρέπεμπε ευθέως στον πατέρα μου, αλλά και η αντιστροφή: Κωνσταντίνος ο γιος του, Θανάσης ο δικός μου. Το δεύτερο αφορούσε τον χειρουργό Γιάννη Τριανταφύλλου, από το Ευπάλιο Ναυπακτίας. Συμμαθητής του πατέρα μου στα γυμνασιακά τους χρόνια, συνεξόριστος του Θανάση Κωσταβάρα στη Μακρόνησο, ο Τριανταφύλλου χειρούργησε με καρκίνο του μαστού (και κάποιες δεκαετίες διαφορά) τις μανάδες μας. Τα κουβεντιάζαμε έξω από το θάλαμο της αγαπημένης του, στις δύσκολες ώρες και με τον Θάνο να διηγείται το βάσανό του: από τη μια η Αγγελική να προσπαθεί μάταια να ταιριάξει δυο γραμμές μέσα στο λήθαργο της αρρώστιας κι απ' την άλλη ο ίδιος να βρίσκει κουράγιο και δύναμη να μαζεύει τα κείμενα και να ετοιμάζει το εισαγωγικό, εξ ονόματός της, για το αφιέρωμα του Αντί στον Σαχτούρη, που 'χε αναλάβει να επιμεληθεί η Αγγελική. Και κανείς να μην ξέρει και να μην πρέπει να μάθει. Ο έρωτας και ο αγώνας του, μια τρίχρονη πορεία που τη βγάλανε πέρα οι δυο τους. Η ζωντανία και συμμετοχή τους στον Μανδραγόρα, οι συζητήσεις τις Τρίτες στο Low Profile, η περασμένη ώρα και ο πάντα πρόθυμος Θάνος να σε πάει και να σε φέρει στο σπίτι σου. Η μαγειρική του, η συνταγή για τις πίτες του, τα πειράγματά του για τις δικές μου αδιευκρίνιστες και πάντως «κρεμμυδόπιτες», οι Κυριακές με τα εδέσματά του μεταφερμένα στο σπίτι του Μήτσου Αλεξανδρόπουλου και της Σόνιας Ιλίνσκαγια, οι ατελείωτες συζητήσεις για τη δική μας πανανθρώπινη Αριστερά, τα γλέντια μας, «το ακίνητο ζεϊμπέκικο του Σπυριούνη», η τελευταία του δημόσια ανάγνωση «Καθ' οδόν», στη Μαυρομιχάλη, έξω απ' το βιβλιοπωλείο του Σάμη Γαβριηλίδη, τη Δευτέρα 11 Ιουνίου 2007. Συμμετείχα κι εγώ χάρη στη δική του πρόταση κι επιμονή.

Λίγο αργότερα τον Ιούλιο του ζητήθηκε να παρουσιάσει στο 27ο Συμπόσιο Ποίησης κάποια από τα πολλά ποιήματα ποιητικής του. Αντί αυτών επέλεξε ποιήματα στα οποία εκτίθεται η μοίρα των ποιητών εκείνων «άγνωστοι που 'ναι», των ποιητών δηλαδή που μια ζωή διακονούν με πάθος την ποίηση, αναλίσκονται χωρίς ίχνος αναγνώρισης. Στο χειρόγραφο που μου εμπιστεύθηκε σημείωνε μεταξύ άλλων: [Θέλησα] να τιμήσω τους ποιητές που συνηθίσαμε να θεωρούμε του «περιθωρίου». Προσωπικά είχα τις προάλλες μια ακόμα άσχημη εμπειρία, όταν, συνομιλώντας με κάποιον, αξιόλογο μάλιστα, ποιητή της μεθεπόμενης της δικής μου γενιάς, διαπίστωσα πως όχι μόνον δεν είχε διαβάσει στίχο από πέντε ποιητές της πρώτης μεταπολεμικής, αλλά δεν είχε καν ακούσει τα ονόματά τους. Και τούτο γιατί και οι πέντε (και



όχι μόνο αυτοί) δεν είχαν συμπεριληφθεί, αδίκως, σε καμιά Ανθολογία Ποίησης. Ας αναφέρουμε για την ιστορία τους πέντε ποιητές στους οποίους μάλιστα αφιέρωσε τα τελευταία ποιήματά του, εκείνα που διορθώναμε το βράδυ της Παρασκευής της 19ης Οκτωβρίου 2007 και που επρόκειτο να δημοσιευθούν στο καινούργιο τεύχος του Μανδραγόρα: πρόκειται για τους Παναγή Λευκαδίτη, Γιώργο Παπαλεονάρδο, Κώστα Γαρίδη, Ιάσωνα Ιωαννίδη, Γιώργο Παναγούλοπουλο.

Ας μιλήσουν άλλοι μετά από μένα./ Ας τραβήξουν αν μπορέσουν μακρύτερα, έγραφε στα «Συμπληρώματα» μόλις το 1970, στα δίσεκτα χρόνια της Χούντας, δίνοντας την εντύπωση ενός βεβιασμένου τέλους. Όμως στα χρόνια που ακολούθησαν οι κεραίες του παρέμειναν το ίδιο ευαίσθητες, οι στίχοι και ο λόγος του στο ίδιο μοτίβο να ανασυνθέτουν ένα ατελείωτο ορατόριο για τον κόσμο, τη ζωή και τον άνθρωπο: Η Ποίηση, ως πιο ευαίσθητος δείκτης της γλώσσας, έχει ανάγκη από ανοικτές διόδους πρόσβασης στην ανθρώπινη αισθαντικότητα, έλεγε στον Παναγιώτη Καραβασίλη.

Από την εποχή που ο Βύρων Λεοντάρης, με αφορμή τις συλλογές Ο Γυρισμός του Θανάση Κωσταβάρα και Μαθητεία του Τίτου Πατρίκιου διατύπωσε στο περιοδικό Επιθεώρηση Τέχνης, (τχ. 106-107, Νοέμβριος 1963) τη θέση του για την ποίηση της ήττας, αλλά και από τις οξύτερες αντιπαράθεσεις που άνοιξε το σχετικό δοκίμιό του μεταξύ (διαχωρίζουμε συμβατικά όσους μετείχαν) ανανεωτικών και δογματικών, έχει περάσει μισός αιώνας κι έχουμε γίνει μάρτυρες ανατροπών και αλλαγών, που δυστυχώς δεν ήταν πάντοτε συνώνυμες της προόδου. Έπαψε για παράδειγμα ο δημιουργικός διάλογος για θέματα ουσίας της λογοτεχνίας, πολλαπλασιάστηκαν οι ασυνάρτητοι, ατεκμηρίωτοι και σκανδαλοθηρικοί μονόλογοι, ενώ οι αβασάνιστες ανακρίβειες, οι αποσιωπήσεις και οι παραποιήσεις κυριάρχησαν σε τέτοιο βαθμό ώστε να φαίνεται περιττή η όποια απάντηση. Η αντιστασιακή ποίηση έδωσε τη θέση της στις νέες φόρμες, τις καινούριες αναζητήσεις, τους αναγκαίους πειραματισμούς για την τέχνη. Αν πάντως μένει κάτι ως έλλειμμα, είναι αυτό το πρόταγμα αξιών που ρύθμιζε το ποιητικό γίνεσθαι, μεταμορφώνοντας την καθημερινότητά μας σε μια διαρκή απελευθερωτική επανάσταση για τον άνθρωπο. Ο Θανάσης Κωσταβάρας έβαλε το δικό του στίγμα. Εμείς τι θα μπορέσουμε να αντιτάξουμε σε καιρούς της όπισθεν, όπου το ενοίκιο εργαζομένων(!) ρυθμίζεται πλέον και νομοθετικά;

ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ

Τα πύρινα μέτωπα της ακυρολεξίας: το Ολοκαύτωμα ούτε ως μετωνυμία ούτε ως μεταφορά*

«Δεν υπάρχει ρατσισμός χωρίς μια γλώσσα»

Jacques Derrida, *Η τελευταία λέξη του ρατσισμού*

«Γιατί οι λέξεις είναι φορείς ιδεών· γεννούν ιδέες, πολύ περισσότερο από το να γεννιούνται από αυτές»

Jean Baudrillard, *Συνθήματα*

Η ανάσυρση της λέξης «Ολοκαύτωμα» από το οπλοστάσιο της ευρωπαϊκής ιστορίας για την περιγραφή της πρόσφατης αποτέφρωσης πάτριων δασιμών (και όχι μόνο) εκτάσεων ήταν ίσως εξίσου απρόκλητη με το ίδιο το έγκλημα και εξίσου εκτεταμένη: τόσο που ένας εξωτερικός παρατηρητής θα έλεγε πως είναι τουλάχιστον ευτραφή τα ιστορικά αντανakλαστικά και οι συλλογικές μας ευαισθησίες. Τα πράγματα προφανώς δεν είναι έτσι· είναι πολύ απλούστερα: ή δεν γνωρίζουμε καθόλου το περιεχόμενο της λέξης «Ολοκαύτωμα» ή γνήσιοι κληρονόμοι του αρχαιοελληνικού λυρισμού καταληφθήκαμε και εμείς από έναν ανοικονόμητο μεταφορικό οίστρο.

Λυπούμαστε που πρέπει να πάρουμε τα πράγματα απ' την αρχή. Ως Ολοκαύτωμα αναγνωρίζεται η μοναδική στην ιστορία μαζική βιομηχανία θανάτου με γραφειοκρατικά και ορθολογικά χαρακτηριστικά, που έστησε ο Χίτλερ τη δεκαετία του '40 και είχε ως αποτέλεσμα την εξόντωση έξι εκατομμυρίων Εβραίων. Είναι το «έγκλημα των εγκλημάτων», η θλιβερή επιτομή του ναζισμού μέχρι και την ύστατη στιγμή της πτώσης του. Και είναι στη διακριτική ευαισθησία του καθενός να καταλάβει ότι τέτοια πράγματα δεν επιδέχονται καμιάς μορφής μεταφορική χρήση. Συνιστά ασέβεια όχι μόνο προς την τοτινή αλλά και προς την τω-

ρινή τραγωδία. Η ακύρωση των ιστορικών φορτίων, ή έστω η αγαθών προθέσεων λεκτική συστέγαση γεγονότων καταστατικά διαφορετικών, δυσχεραίνει κάθε προσπάθεια υπεύθυνης ιστορικής συνομιλίας, νομιμοποιεί μια φενακισμένη αγοραπωλησία ανύπαρκτων γνώσεων, επιβραβεύει τότε και τώρα την αδιαφορία.

Η εμμονή με τη σημασία της λέξης «Ολοκαύτωμα» δεν αποτελεί σε καμιά περίπτωση σχολαστικιστικό τερτίπι. Η γλώσσα δεν είναι ένα εξωτερικό και αδιαφοροποίητο όλο, από το οποίο δανειζόμαστε αδιάκριτα και κατά βούληση την τάδε ή τη δείνα λέξη. Η δέσμευσή μας στην (πολιτική) πραγματικότητα που μας συνέχει φαίνεται και από τον τρόπο που επιλέγουμε να μιλήσουμε για αυτήν· και ασφαλώς «δεν υπάρχει ρατσισμός χωρίς μια γλώσσα»: «Η φυλετική βία δεν είναι μόνο λέξεις, αλλά της χρειάζεται μια λέξη. Παρότι μνημονεύει το αίμα, το χρώμα, τη γέννηση, ή μάλλον επειδή εκφέρει αυτόν τον νατουραλιστικό και κάποτε αναφερόμενο στη θεϊκή δημιουργία (créationniste) λόγο, ο ρατσισμός προδίδει πάντα τη διαστροφή ενός ανθρώπου, “ζώου ομιλούντος”. Θεσμοθετεί, δηλώνει, γράφει, εγγράφει, προγράφει. Σύστημα στιγμάτων, ιχνογραφεί τους τόπους για να ορίσει περιορισμό κατ' οίκον ή για να κλείσει τα σύνορα. Δεν διακρίνει, εισάγει διακρίσεις»¹. Όταν ο Derrida γράφει «δεν υπάρχει ρατσισμός χωρίς μια γλώσσα», το λιγότερο που μπορούμε να σκεφτούμε είναι ότι η ίδια γλώσσα που οργανώνει το ρατσιστικό μοντέλο είναι αυτή που αργότερα προάγει και διευκολύνει την κανονικοποίησή του (banalization).

Είναι ελάχιστα πειστική και αθώα η επίκληση στο διεκπεραιωτικό κλισέ «ε, και λοιπόν; Αφού έτσι το λέμε», ιδίως εάν λάβουμε υπόψη την κάθε άλλο πα-

ρά «διεκπεραιωτική» οικοδόμηση του ναζιστικού γλωσσικού μοντέλου, που ως αποτέλεσμα είχε την υπονόμηση της ίδιας της γλώσσας ως διαπιστωτικής: «Πείνα, δίψα, μετάθεση, διαλογή, φωτιά, καμινάδα: όλες αυτές οι λέξεις σημαίνουν κάτι, μα την εποχή εκείνη σήμαιναν κάτι άλλο», γράφει ο Ελί Βιζέλ στον πρόλογο της Νύχτας και είναι φανερό ότι αυτή η γλώσσα δεν διαπιστώνει, αλλά, επιτελεί. Και επιτελεί διπλά: όπως η επιγραφή «Νύχτα και Καταχνιά» στην καρτέλα ενός κρατουμένου προγράφει την εξόντωσή του, έτσι και η λέξη «Ολοκαύτωμα» δεν μπορεί έκτοτε παρά να παραπέμπει (έστω και ανεπαρκώς²) στον αφανισμό έξι εκατομμυρίων Εβραίων της Ευρώπης. Αυτές οι συζητήσεις είναι οδυνηρές: δεν αφορούν μόνο νεκρούς που στοιχειώνουν τη μνήμη μας, αλλά και αυτήν ακριβώς την πιο πρόσφατη εμπειρία των πυρκαγιών στην περισσότερο ανατριχιαστική υλικότητά της. Και για αυτό χρήσιμη θα ήταν μια σχετική αυτοσυγκράτηση.

ΕΛΕΝΗ ΚΟΣΜΑ – ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΜΗΤΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* Ο τίτλος κατά παράφραση εκείνου που δίνει η Ρίκα Μπενβενίστε στο επίμετρό της για το βιβλίο της Annette Wieviorka, *Άουσβιτς: 60 χρόνια μετά*, Πόλις, 2006.

1. Jacques Derrida, *Η τελευταία λέξη του ρατσισμού*, μτφ. Χ. Γ. Λάζος, Άγρα, 1992, σ. 11.

2. «Αν στις δεκαετίες του '50 και του '60 οι ενήλικες που είχαν γεννηθεί πριν ή κατά τη διάρκεια του πολέμου εκδήλωναν μια ασυνείδητη, όλο επιείκεια αδιαφορία απέναντι σε αυτό που πολύ μετριοπαθώς ονομάζεται Ολοκαύτωμα, τώρα πια τα πράγματα δεν είναι έτσι» (Ελί Βιζέλ, *Η Νύχτα*, μτφ. Γιώργος Ξενάριος, Μεταίχμιο, 2006. Η υπογράμμιση δική μας).

Τα «ενδότερα» του βιβλίου Ιστορίας της ΣΤ' Δημοτικού

του Λαοκράτη Βάσση

Α. Το Υπουργείο Παιδείας απέσυρε το βιβλίο Ιστορίας ΣΤ' Δημοτικού. Κι έπραξε ορθά, δεδομένης και της απόφασης της Ακαδημίας Αθηνών με την υπογραφή του Μιχάλη Σακελλαρίου και την ένθερμη συνηγορία του Κωνσταντίνου Δεσποτόπουλου, εκ των κορυφαίων της πνευματικής μας ζωής και με υποδειγματικό δια βίου δημοκρατικό ήθος.

Κι έπραξε ορθά, γιατί το βιβλίο αυτό, κρινόμενο μόνο ως σχολικό εγχειρίδιο, έπασχε φιλοσοφικώς, επιστημονικώς και διδακτικώς.

Έπασχε φιλοσοφικώς, γιατί το διαπερνούσε η λογική της «εθνικής αποδόμησης» ενός ομόρροπου με τα ιδεολογικά προτάγματα της παγκοσμιοποίησης μετανεωτερικού «ρεύματος σκέψης».

Έπασχε επιστημονικώς, γιατί υπέτασσε την ιστορική αλήθεια στους εξωεπιστημονικούς σκοπούς της «φιλοσοφίας» του. Και υπ' αυτή την έννοια δεν έπασχε επειδή είχε λάθη, παρ' ότι είχε πολλά, αλλά γιατί ήταν λάθος βιβλίο λόγω ακριβώς της ιδεολογικής χρήσης της Ιστορίας.

Έπασχε και διδακτικώς, γιατί, πέραν των ανωτέρω, δεν πληρούσε και τους βασικούς παιδαγωγικούς όρους βιβλίου για παιδιά αυτής της ηλικίας, καθώς δεν είχε ούτε καν την ελαχίστη διδακτική λειτουργικότητα, που είναι όρος εκ των ων ουκ άνευ για την επάρκεια των σχολικών εγχειριδίων. Για να μην αναφερθούμε και στο αν καλλιεργούσε σ' αυτά τα παιδιά την έλλογη αυτοεκτίμησή τους ως μελών της ελληνικής μας συλλογικότητας.

Β. Όλα αυτά σχεδόν χάθηκαν στους θορύβους μιας άγονης διαμάχης, που προβλήθηκε απ' τα ΜΜΕ ως σύγκρουση εθνικιστών και αντιεθνικιστών. Ήταν μάλιστα χαρακτηριστικής σημειολογίας η συνήθης εικόνα των τηλεπαραθύρων με τους λαλίστατους του «φαιού» ΛΑΟΣ απ' τη μια, δίκην εκπροσώπων όλων των διαφωνούντων με το βιβλίο, ανεξαρτήτως σκεπτικού, και με κάποιους «εκσυγχρονι-

στές» πανεπιστημιακούς απ' την άλλη, δίκην εκπροσώπων όλης της επιστημονικής κοινότητας και του δυτικού μαζί πολιτισμού!

Ήταν, αλήθεια, αυτός ο χαρακτήρας της διαμάχης ή η αντίθεση εθνικιστών – αντιεθνικιστών ήταν παραπλανητική; Προφανώς και ήταν παραπλανητική. Κι αυτό όχι γιατί οι «εκσυγχρονιστές» υπερασπιστές του βιβλίου δεν είναι αντιεθνικιστές, αλλά γιατί μονοπωλούσαν την αντιεθνικιστική σκέψη, υποκρύπτοντας στο μανδύα της το βαθύτερο χαρακτήρα της «αποδομητικής» τους λογικής. Όπως, απ' την άλλη άκρη, οι φορείς των εθνοκεντρικών παρακρούσεων εμφανίζονταν ως οι μόνοι εκφραστές της πατριωτικής ευαισθησίας μας.

Με τη σκόπιμη αυτή προβολή των αλληλοτροφοδοτούμενων πόλων του εθνικισμού και της «εθνικής αποδόμησης» ήταν σαν να μην υπήρχε ο ιδεολογικά πολύχρωμος και συντριπτικά πλειοψηφικός κόσμος του «αντιεθνικιστικού» και «αντι/απο-εθνοποιητικού» ταυτοχρόνως πατριωτισμού με όλα τα αγωνιστικά και όλα τα αξιακά του φορτία (αντιφασιστικά, δημοκρατικά, ουμανιστικά, ειρηνικά, διεθνιστικά). Κι ο κόσμος αυτός έχει τις δικές του ευθύνες για τη διπλή και αποπροσανατολιστική επικάλυψή του.

Αργά όμως ή γρήγορα το πλατύ πολιτιστικο/ιδεολογικό ρεύμα του δημοκρατικού πατριωτισμού θα ξεπεράσει, θέλω να πιστεύω, τις αδράνειές του και θα διεμβολίσει λυτρωτικά για το μέλλον μας το παγιδευτικό δίπολο του «νοσηρού ελληνοκεντρισμού» και του «νοσηρού αντι/ελληνοκεντρισμού».

Γ. Με την «απόσυρση» του βιβλίου δεν «αποσύρεται» και το μεγάλο πρόβλημα του οποίου είναι παρεπόμενο, το πολύ κρίσιμο δηλαδή έλλειμμα στρατηγικής παιδείας και πολιτισμού στον τόπο μας.

Καθώς, παρ' ότι έχουν προ πολλού αλλάξει ριζικά τα δεδομένα γύρω μας (Ευρωπαϊκή Ένωση, παγκοσμιοποίηση), εμείς παραμένουμε αμήχανα μετέωροι

μεταξύ των ανεπαρκών προσαρμογών, απ' το '74 και μετά, της πάντοτε προβληματικής «εθνικής ιδεολογίας» μας και των πιεστικών απαιτήσεων της νέας εποχής.

Κι είναι αυτό που εκμεταλλεύονται οι εθνικιστές απ' το ένα άκρο, ανακαλώντας στην επιφάνεια όλα τα νοσηρά «εθνο/φυλετικά» σύνδρομα (ρατσιστικά, αναδελφικά, φοβικά, αμυντικά), και οι μετανεωτερικοί φωστήρες της «εθνικής αποδόμησης» απ' το άλλο άκρο, επενδύοντας σ' αυτά τα σύνδρομα και ενοχοποιώντας με προκλητική αλαζονεία και αναίδεια συλλήβδην ως «εθνικιστικούς κύκλους» και ως «αριστερο/δεξιά υβρίδια» όλους όσους τόλμησαν να διαφωνήσουν με το βιβλίο και συνακόλουθα να αμφισβητήσουν την ηγεμονία της επιστημονικο/ιδεολογικής τους «ορθοδοξίας».

Δ. Λιγότερο, πάντως, το βιβλίο καθεαυτό και πολύ περισσότερο η διαμάχη που το συνόδευσε, ανέδειξαν την αναγκαιότητα κάλυψης του προαναφερθέντος κρίσιμου ελλείμματος με τη χάραξη εμπνευσμένης στρατηγικής παιδείας και πολιτισμού, που θα λύσει με σύγχρονους όρους τα αλληλοπροσδιοριζόμενα προβλήματα: της φιλοσοφίας της εκπαίδευσής μας αφενός, διαλύοντας την υπάρχουσα σύγχυση και αποτρέποντας τις ένθεν (εθνικισμός) κακείθεν (εθνική αποδόμηση) λαθροχειρικές επικαλύψεις της, και των βασικών οριζουσών της πολιτιστικής μας πολιτικής αφετέρου, για να έχουμε ως ελληνισμός πυξίδα προσανατολισμού στον ομιχλώδη ωκεανό της «παγκοσμιοποίησης».

Η πρόσφατη πνευματική δημιουργία μας, αν δεν θέλουμε να ανατρέξουμε και σε παλαιότερες φάσεις της, μας δίνει τη «μαγιά», τις αξιακές συντεταγμένες αυτής της στρατηγικής. Και μας δίνει, επί της ουσίας, τις ίδιες συντεταγμένες είτε είναι «αστική» (Σεφέρης – Ελύτης) είτε είναι «αριστερή» (Ρίτσος – Βρεττάκος), κατά τις γεναρχικές πάντοτε διδαχές των Σολωμού – Κάλβου – Μακρυγιάννη. 

κινη ματο γράφος

10ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΥ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ
(6-9 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2007)
(ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΛΑΥΡΙΟΥ)

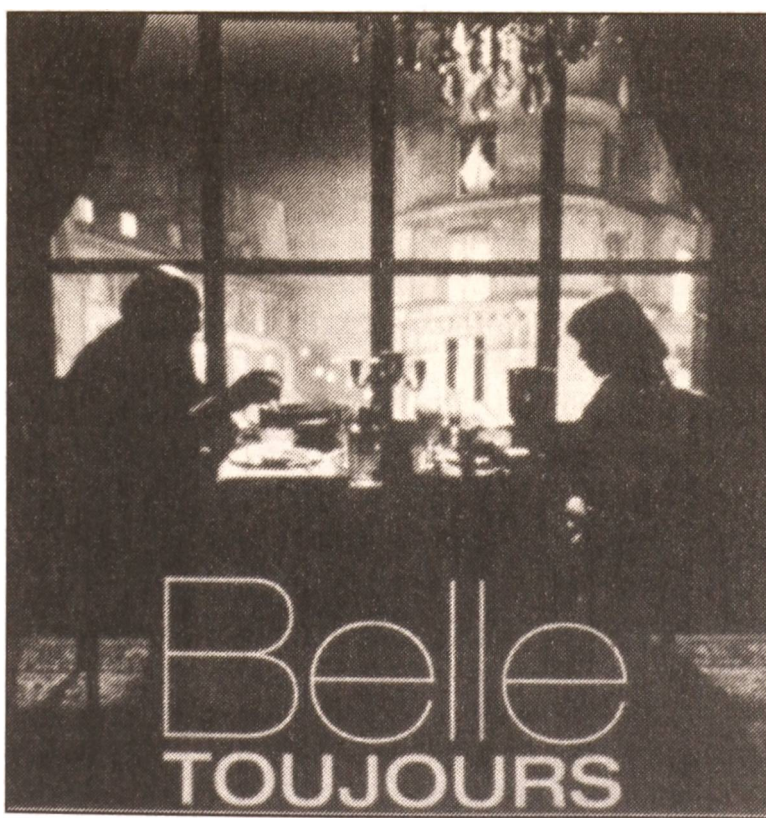
Γαλήνια γιορτή



«Είσαι όμορφος. Αλλά είσαι μικρός./ Μπα, δεν είσαι ούτε μικρός ούτε μεγάλος./ Αχλάδι ζουμερό είσαι./ Μήλο είσαι.» Στίχοι από ένα θαυμάσιο λαϊκό αλβανικό τραγούδι, όπως ακούστηκαν από την αηδονίσια φωνή της Σαβίνας Γιαννάτου στη βραδινή συναυλία που δόθηκε (στην τελετή έναρξης) στο υπαίθριο θέατρο του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου του Λαυρίου, όπου και φιλοξενείται το Μεσογειακό Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ, με διοργανωτές την τοπική και τη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, καθώς και άλλους φορείς, αλλά ψυχή του τους Βασίλη Βαφέα και Νίκο Κανάκη.

Εκεί, λοιπόν, που άκουγα το τραγούδι, για να ξαναγυρίσουμε στους πιο πάνω στίχους του, «άστραψε ο νους», που λέει κι ο Σολωμός, και είδα ότι ο αλβανός ποιητής περιέγραψε θαρρείς προφητικά τούτη τη γιορτή του κινηματογράφου και των ανθρωπών του. Γιατί «ούτε μικρή, ούτε μεγάλη» διοργάνωση είναι. Είναι, όμως, «όμορφη» και «ζουμερή» στο περιεχόμενό της. Και εύσαρκη όπως το «μήλο». Το πιο σημαντικό δε, δεν είναι φεστιβάλ με τους τρέχοντες ανελαστικούς κανόνες διεξαγωγής, που θυμίζουν ρινγκ (κινηματογραφικής) πυγμαχίας.

Στο Λαύριο, όπως και στα προηγούμενα εννέα χρόνια, όσα αριθμεί αυτή η διοργάνωση, οι άνθρωποι της έβδομης τέχνης παρουσιάζουν δείγματα της δουλειάς τους, είτε μικρού μήκους, είτε μεγάλου, είτε παλαιότερη παραγωγή είτε πρόσφατη, είτε ως αισθητική πρόταση, είτε ως κοινωνική. Εκεί, οι δημιουργοί, γνωστοί και λι-



Manoel de Oliveira: *Belle toujours*.

γότερο γνωστοί, αυτοί που επιδίδονται –κατά κανόνα με πάθος– στο κάθε άλλο παρά εύκολο και στρωμένο με ευρώπουλα «σπορ», συναντιούνται μαζί με την ντόπια κοινωνία, όλοι χαλαροί και με αυτοεκτίμηση, βλέπουν και κουβεντιάζουν για την τέχνη των κινούμενων εικόνων. Κι αργά το βράδυ συνεχί-

ζουν, στο χλιαρό φθινόπωρο, με συντροφιά ένα ποτήρι κρασί. Και δεν είναι όλα αυτά ούτε συνηθισμένα, ούτε αυτονόητα. Είναι μια άλλη (φεστιβαλική) αντίληψη και μια άλλη προσφορά. Η τέχνη, όταν δεν είναι εμπορευματικά διαπραγματεύσιμη, έχει αυτή την μπόρεση. Αλλιώς δεν θα ήταν τέχνη. Εκεί, στο Μεσογειακό Ντοκιμαντέρ, ανθίζουν όλα τα φιλμικά λουλούδια.

Το πρόγραμμα των προβολών, στο τετραήμερο που διήρκεσε η διοργάνωση, περιελάμβανε 29 ταινίες. Από αυτές οι επτά ήταν ολιγόλεπτα στιγμιότυπα, οπτικά αφηγήματα, μέρος του υλικού που πρόσφεραν το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο και το Φεστιβάλ Videopolis της περιφέρειας Βένετο. Στην ίδια προσφορά ανήκαν το ντοκιμαντέρ *Ένα μέτρο κάτω από τα ψάρια* των Μικέλε Μελάρα και Αλεσάντρο Ρόσι και το *Υεμένη* του Raymond Depardon. Θερμή υποδοχή από το κοινό συνάντησε το αρυτίδωτο *Πετροχημικά, οι Καθεδρικοί της Ερήμου* (1981) των Στ. Κατσαρού και Γ. Σοφιανού. Υπόδειγμα ακτιβιστικού σινεμά. Από τις πρόσφατες παραγωγές κράτησα τη νευρώδη και πλήρη βιογραφία *Μιχάλης Κακογιάννης* (2006) του Δημήτρη Αναγνωστόπουλου (παραγωγή Nova και History Channel), το *Εδώ Λονδίνο, 1939-2005* του Άρη Φατούρου, το *Ενάντια στο AIDS, η πάλη από μας τους ίδιους* (2006) του Σέρκι Αγκούστι (Ισπανία), το *Alma Doble* (2007) των Φραντσέσκα Τζεντίλε και Ιβάνα Μπόσο (Ιταλία), με τη συμμετοχή του μεγάλου Αργεντίνου πιανίστα Gustavo Beytelmann και το *Μια εργαζόμενη μαμά* (2007) του Limor Pinhasor

(Ισραήλ). Αδιάφορα τόσο το *Πωλείται υπηρέτρια* (2006) της Dima Al Joundi (Λίβανος) όσο και το *Σουΐτα ρεμπέτικα* (2007) του Κ. Φέρρη. Πιο πολλές υποσχέσεις έδωσε η work in progress του Ν.Φ. Μικελίδη *Κάποτε την Κυριακή*. Συγγενή τα θέματα των δύο ντοκιμαντέρ: Την ονόμασα Αγγελική της Defin Dinc (Τουρκία, 2005) και Ο τεκές του Αλέξανδρου Σταματίου. Έχω τη γνώμη ότι το δεύτερο είναι πιο ενδιαφέρον, πιο γνήσιο. Κοινό τους θέμα, οι δερβίσηδες. Χάρηκα που είδα ξανά το ντοκιμαντέρ *Μόνο μυρίζοντας γιασεμί* (1994) του Γιάννη Οικονομίδη. Τίποτα δεν προμήνυε την, κατά τη γνώμη μου, σημερινή του αδιέξοδη πορεία.

Σίγουρα, το ξεχωριστό της φετινής διοργάνωσης ανήκει στην καθιέρωση σειράς με τον τίτλο: «Οι κριτικοί προτείνουν» και όπου ένας κριτικός προτείνει και παρουσιάζει μιαν άπαιχτη στην Ελλάδα ταινία. Η έναρξη έγινε με την ταινία μυθοπλασίας του Πορτογάλου Manoel de Oliveira *Belle toujours* (Ωραία για πάντα) 2006, την οποία πρότεινε ο γνωστός κριτικός Αντρέας Τύρος. Ένα γνήσιο διαμάντι φίνας αισθητικής και αφηγηματικής ευαισθησίας. Του ανήκει δίκαια ο τίτλος του αριστουργήματος. Ταινία-φόρος τιμής στον μεγάλο Λουίς Μπουνιουέλ και τον σεναριογράφο του Jean-Claude Carriere. Η αναφορά γίνεται στην κλασική ταινία τους *Η ωραία της ημέρας* και στο ζευγάρι που το υποδύονταν πριν 38 χρόνια ο Μισέλ Πικολί και η Κατρίν Ντενέβ. Τώρα σε ετούτη την έξοχη αναζήτηση προσώπων και χρόνου ο Πικολί είναι παρών αλλά τη θέση της Αρντάν την παίρνει η Μπουλ Οζιέρ.

Προσεγμένες οι *Παράλληλες Εκδηλώσεις* με έκθεση κινηματογραφικής γιγαντοαφίσας, την οποία δάνεισε το Μουσείο Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. Μια πολλή ενδιαφέρουσα σειρά με σκίτσα Ελλήνων ηθοποιών, δοσμένων από τους Γήση και Ορνεράκη και τέλος η έκθεση ζωγραφικής της νεαρής Ελληνοκολομβιανής ζωγράφου Julia Guerrero με τον τίτλο «Από τη Μεσόγειο στη Λατινική Αμερική, εμπνεύσεις, πορτρέτα».

Στις δικές της προδιαγραφές, ήταν μια επιτυχημένη διοργάνωση.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

1ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΧΑΛΚΙΔΑΣ

Στη Ζωή, τη Μάτα, τον Γιώργο και τον Νίκο, τους Χαλκιδείς

Και όμως, το θαύμα λειτούργησε



Όπως και να το κάνεις, στη δεδομένη κινηματογραφική πραγματικότητα (καλλιτεχνική και επαγγελματική) που επικρατεί στην Ελλάδα παίρνει ρίσκο αυτός που αποφασίζει να στήσει, και μάλιστα στην περιφέρεια, ένα ακόμα κινηματογραφικό φεστιβάλ. Αγγίζουν τα 30(!) όσα λειτουργούν, άσχετο αν αρκετά αυτοπροσδιορίζονται ως τέτοια. Το ρίσκο αυξάνει όταν η σχεδιαζόμενη διοργάνωση θα αφορά ντοκιμαντέρ, ενώ ήδη στην Ελλάδα δηλώνουν παρόντα, σε ετήσια βάση, ήδη έξι φεστιβάλ αποκλειστικά για ντοκιμαντέρ. Τέλος, τα διλήμματα γίνονται πιο έντονα όταν μια τέτοια πρόταση θα αφορά μόνο ελληνικά ντοκιμαντέρ.



Σταύρου Στάγκου: *Μυστικά και ψέματα*.

Και επειδή κάθε ρίσκο έχει και τη δική του λογική, εκεί στη Χαλκίδα ο γνωστός ντοκιμαντερίστας Σταύρος Ιωάννου, γέννημα και θρέμμα της Εύβοιας, το πήρε, με πλεόνασμα ενθουσιασμού και έλλειμμα οικονομικών. Και νίκησε. Και ύστερα λέμε ότι

δεν γίνονται θαύματα. Γιατί για θαύμα (μικρό, μεγάλο, δεν έχει σημασία) πρόκειται. Ο ενθουσιασμός και η ανταπόκριση (και μάλιστα της τοπικής κοινωνίας) δεν είναι συμπληρωματικά μεγέθη. Ζητούμενα είναι, δεδομένα δεν είναι. Και εδώ υπήρξαν και μάλιστα εν αφθονία.

Από τις 10 έως και τις 14 Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε, λοιπόν, το πρώτο Φεστιβάλ Ελληνικού Ντοκιμαντέρ στην πόλη του Γιάννη Σκαρίμπα. Η οργανωτική ευθύνη ανήκει στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευβοίας και στην αστική μη κερδοσκοπική εταιρία «Πορθμός». Και ακολουθούν, προηγούμενης της «Νεοχημικής, Α.Β. Λαυρεντίδης» ΑΒΕΕ ως μέγα χορηγού, οι λοιποί χορηγοί και οι υποστηρικτές. Ο Ιωάννου επωμίστηκε την καλλιτεχνική διεύθυνση, και τα πήγε μια χαρά. Συγκέντρωσε (μαζί με ένα δικό του) 66 ελληνικά ντοκιμαντέρ, παλιά και πρόσφατα (2006–2007), μικρού και μεγάλου μήκους και τα χώρισε σε 4 ενότητες: 28 (τα πρόσφατα) διαγωνίσθηκαν, 24 προβλήθηκαν στο Πανόραμα, οχτώ συγκρότησαν το ιδιαίτερα ενδιαφέρον όσο και συγκινητικό αφιέρωμα: «Ελλήνων πάθη... η μαρτυρία της κάμερας» και, τέλος, πέντε στο, επίσης ενδιαφέρον αφιέρωμα «Γνωριμία με Έλληνες ντοκιμαντερίστες». Πρωτοτύπια του χαλκιδέικου φεστιβάλ ήταν ότι για πρώτη φορά δόθηκαν βραβεία και στους βασικούς συντελεστές ενός ντοκιμαντέρ: σκηνοθέτη, διευθυντή φωτογραφίας, ηχολήπτη, μοντέρ, συνθέτη πρωτότυπης μουσικής. Τα βραβεία ήταν (σε συμβολικό μέγεθος) χρηματικά.

Όπως είναι φυσικό, πολλές από τις ταινίες που διαγωνίσθηκαν είχαν κάνει ήδη την παρουσία τους στα δύο τελευταία φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης. Υπήρξαν, εντούτοις, και πρωτίες. Μέσα, μάλιστα, από αυτές προήλθε και το, κατά την ταπεινή μου γνώμη, πιο σημαντικό ντοκιμαντέρ: πρώτη ταινία του μεταφραστή και συγγραφέα Παναγιώτη Ευαγγελίδη *Chip and Ovi*. Ένα ντοκιμαντέρ που θυμίζει σελίδες του Ζαν Ζενέ, ενώ στο υπόστρωμά του δέσποζε η δραματική τοιχογραφία της μετά Τσαουσέσκο Ρουμανίας. Οι εικόνες των δύο θαλιδομιδικών νέων χαράζονται στη μνήμη του θεατή. Όχι, βέβαια, ότι ήταν η μόνη αξιολογική ταινία του διαγωνιστικού. Ξεχώρισαν ταινίες, π.χ., των Στ. Χαραλαμπίδου, Αγγ. Πανάγου, Νικ. Γουλή, Άγγ. Αμπάζογλου, Ν. Θεοδοσίου, Στ. Στάγκου, Διον. Κοπανά, Εύας Στεφανή και του νικητή του Α' Βραβείου (μεγάλου μήκους) Ηλία Ιωσηφίδη, με τη γεμάτη λυρικές εικόνες και ουσιαστικό οικολογικό ενδιαφέρον *Η πολιτεία των πουλιών*.

Δοκιμάζεται η τόλμη μιας τέτοιας διοργάνωσης η οποία στηρίζεται στα όρια και τις αντοχές μιας περιφερειακής εθνικής παραγωγής, ενός μη εμπορικού, κινηματογραφικού προϊόντος όπως είναι το ελληνικό ντοκιμαντέρ, το οποίο δεν μπορεί να εκπολιορκήσει ούτε τα ελληνικά κανάλια, ούτε, πολύ περισσότερο, τις αίθουσες. Να μη μείνουμε στην εξαίρεση του καναλιού της Βουλής ούτε στις ταινίες, όσες τα δάχτυλα του ενός χεριού, που έγιναν δεκτές σε κινηματογράφους. Και όμως ο τυχαίος επισκέπτης στο χώρο του φεστιβάλ στη Χαλκίδα, μέσα και έξω από την αίθουσα, θα σχημάτιζε την άκρως αντίθετη εντύπωση. Ήταν ο διάχυτος, θετικός ενθουσιασμός. Η αίσθηση μιας καταμέτρησης των παρόντων. Ήταν το κύρος της πρώτης κριτικής επιτροπής: Κούνδουρος, Μανθούλης, Παπαστάθης, Κασόλας, Παγουλάτος. Τόση αισιοδοξία που αναδινόταν από τα έργα και τους ανθρώπους που τα δημιούργησαν καθώς και τη σεμνότητά τους, ώστε η συνολική εντύπωση δεν ήταν ουτοπική.

Βέβαια, τα προβλήματα είναι υπαρκτά, προβλήματα ουσίας, διαφύλαξης (πιο σωστά, επιβίωσης) του ελληνικού ντοκιμαντέρ στις διαμορφωμένες συνθήκες που επιβάλλει το αναλώσιμο τηλεοπτικό καθεστώς, καθώς και η είσοδος διεθνών παραγωγών, που υπαγορεύουν οι κανόνες της αγοράς απωθώντας το ανυπεράσπιστο (και ποιοτικά ασθενέστερο) ελληνικό ντοκιμαντέρ. Πολλά από αυτά τα ζητήματα συζητήθηκαν στο τραπέζι της τελευταίας μέρας το οποίο διοργάνωσε το Δίκτυο Ελληνικού Ντοκιμαντέρ με θέμα: «Ντοκιμαντέρ και τηλεόραση». Από τις οπωσδήποτε σοβαρές εισηγήσεις κρατήσαμε εκείνη του δημοσιογράφου και κριτικού του κινηματογράφου Ηλία Κανέλλη για την πλήρη καταγραφή των αντίπαλων θέσεων του προβλήματος και την οξείας ευκρίνειας τοποθέτηση του εισηγητή.

Αρκετοί από τους περισσότερο εχέφρονες φίλους αυτής της προσπάθειας μαζί με τις ανεπιφύλακτες ευχές τους διατύπωσαν και τους ενδοιασμούς τους για την επόμενη χρονιά. Κυρίως, να μην νοθευτεί ούτε ο χαρακτήρας ούτε το κλίμα αυτής της διοργάνωσης. Είμαστε αυτό που μπορούμε.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ



**DEFENDING THE CAVEMAN
ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ CORONET**

Ζήτημα Διαφορετικότητας

Οι σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, τα σεξουαλικά στερεότυπα, οι ρόλοι που το κοινωνικό περιβάλλον υποδεικνύει για κάθε ένα από τα δύο φύλα (και που ανάλογα τα «εκπαιδεύει») αποτελούν πρόσφορο έδαφος για προβληματισμό, φιλοσοφική διάθεση, κριτική και χιουμοριστική στάση. Η σχέση των δύο φύλων αποτελεί άλλωστε ακρογωνιαίιο λίθο του οικοδομήματος της κοινωνίας μας. Στο *Defending The Caveman* (όπως είναι ο πρωτότυπος τίτλος της παράστασης) ο συγγραφέας Ρομπ Μπέκερ προσπαθεί να ερμηνεύσει τα, πανίσχυρα στη διάρκεια του χρόνου, στερεότυπα και να διαλευκάνει τις αιτίες της αιώνιας μάχης των φύλων.

Η παράσταση έχει στην κατοχή της το ρεκόρ του μακροβιότερου σόλο σόου στην ιστορία του Μπρόντγουεϊ, ο δήμαρχος Νέας Υόρκης Τζουλιάνι αποκάλεσε την 18η Ιουλίου 1996 ημέρα του *Caveman* (η επόμενη από το σπιάσιμο του μέχρι τότε ρεκόρ), μετονόμασε την οδό West 44 σε *Caveman Way*, ενώ σήμερα παίζεται σε παραπάνω από τριάντα χώρες σε ολόκληρο τον κόσμο

σε δεκαπέντε διαφορετικές γλώσσες.

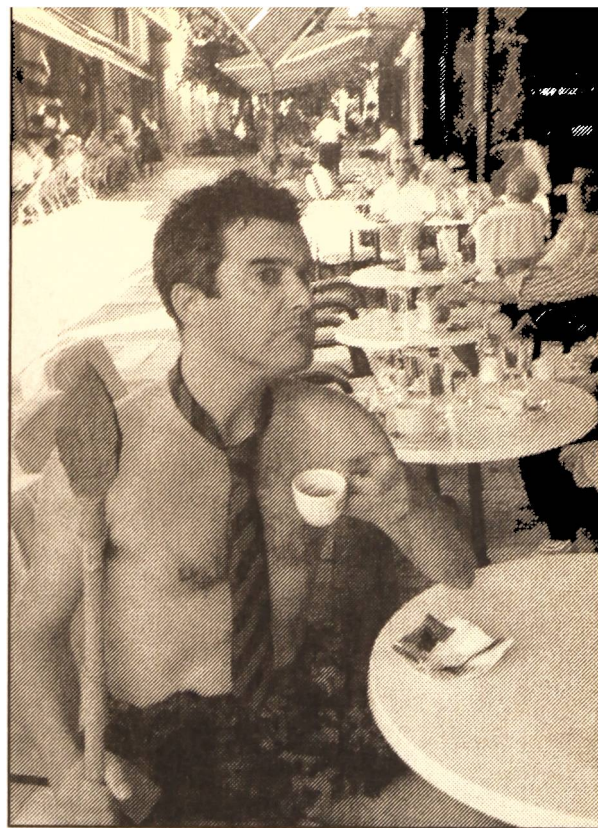
Το υλικό της παράστασης προέρχεται από τις έρευνες του Ρομπ Μπέκερ στην ανθρωπολογία, την ιστορία, την ψυχολογία, την κοινωνιολογία και τη μυθολογία. Ο Μπέκερ στράφηκε στις ρίζες του ανθρώπου, από την εποχή του ανθρώπου των σπηλαίων, και προσπαθεί να αποδείξει πώς αυτές οι πανάρχαιες αρχές εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι τις μέρες μας. Ο άνθρωπος των σπηλαίων αποτελεί για τον συγγραφέα το σύμβολο του παρεξηγημένου ανθρώπου, καθώς η εικόνα που έχουμε για αυτόν προέρχεται από τα κόμικς, δηλαδή ενός ροπαλοφόρου άγριου που σέρνει τη γυναίκα από τα μαλλιά στη σπηλιά του, ενώ, αντιθέτως, σύμφωνα με τις έρευνές του, ο Caveman θεωρούσε τη γυναίκα μαγική και της απέδιδε τιμές.

Από την αρχή της δημιουργίας του ανθρώπου και της συγκρότησης κοινωνίας ο διαχωρισμός των ρόλων του άνδρα και της γυναίκας υπήρξε σαφής. Ο Μπέκερ υποστηρίζει ότι οι άνδρες ήταν κυνηγοί. Προσηλώνονταν στο στόχο τους και απέκλειαν όλα τα άλλα. Έτσι, σήμερα παραμένουν προσηλωμένες υπάρξεις που τους είναι αδύνατον να κάνουν δύο πράγματα ταυτόχρονα. Οι γυναίκες από την άλλη υπήρξαν συλλέκτριες. Έτσι, μέχρι σήμερα είναι συνηθισμένες να συλλέγουν πληροφορίες από πολλές πηγές και να κάνουν πολλά πράγματα ταυτόχρονα. Αυτή η σημαντική διαφορά είναι που πολύ συχνά καθιστά δύσκολη, αν όχι αδύνατη, την επικοινωνία και την κατανόηση. Το χάσμα μεταξύ των δύο φύλων μπορεί να γεφυρωθεί μονάχα μέσα από τη συνειδητοποίηση και την αποδοχή αυτής της διαφορετικότητας.

Η αλήθεια είναι ότι, καθώς διαπραγματεύεται με χιούμορ ένα θέμα που αφορά όλους, κάνοντας χρήση παραδειγμάτων που αντλεί από την καθημερινή ζωή ενός ζευγαριού (ο τρόπος οδήγησης, τι συμβαίνει όταν αδειάζει ένα μπουλ πατατάκια, τα ψώνια, το ζάπινγκ, κ.λπ.), δημιουργείται ένα κλίμα ευφορίας και ιλαρότητας και οι θεατές απολαμβάνουν την από σκηνής υπερσπίσή τους και τη διακωμώδηση γνώ-

ριμων καταστάσεων. Αμφιβάλλω όμως ότι η παράσταση μπορεί να λειτουργήσει θεραπευτικά για τα ζευγάρια, όπως υποστηρίζει ο αμερικανός συγγραφέας.

Η παράσταση διατηρεί έντονα στοιχεία και γνωρίσματα της καταγωγής της, της stand up comedy. Παρά τις προσπάθειες δημιουργίας μιας γερής δραματουργικής βάσης, παραμένει στην πραγματικότητα θέατρο του ενός πάνω σε ένα εκτεταμένο και διευρυμένο κωμικό σκετς που απαιτεί επίδειξη υποκριτικής δεξιότητας. Σε διάστημα περίπου δύο ωρών ο ηθοποιός καλείται να ερμηνεύσει διάφορους τύπους. Κυρίως τον εαυτό του, τη γυναίκα του, τον άνθρωπο των σπηλαίων. Το υλικό του είναι και προβλέψιμο και πολύ οικείο, δημιουργώντας μια αίσθηση εξομολόγησης και οικειότητας. Στην ελληνική εκδοχή, που διασκεύασε και σκηνοθέτησε η Αναστασία Παπαστάθη, ο ήρωας λέγεται Σωτήρης και αφορμή για την «ομιλία» του περί διαφορετικότητας στέκεται ο καβγάς του με τη σύζυγό του και η εκπαραθύρωσή του. Η ιταλικού τύπου σκηνή όμως του θεάτρου Coronei αποδυναμώνει την παράσταση, καθώς της στερεί την αμεσότητα και τη διαδραστικότητα που παρέχει μια άλλου τύπου σκηνή ή ένα μπαρ, εκεί όπου δημιουργείται η ψευδαίσθηση στον θεατή ότι ο ηθοποιός είναι ένας φίλος, ή ακόμα και κάποιος άγνωστος σε ανάγκη που μοιράζεται μαζί του ένα κομμάτι της ζωής του σε



μια ιστορία στην οποία μπορεί να αναγνωρίσει «οικεία κακά».

Το όλο εγχείρημα στηρίζεται φυσικά στις ικανότητες του ερμηνευτή. Στην ελληνική εκδοχή ο Γεράσιμος Γεννατάς υπήρξε ιδεώδης περίπτωση σηκώνοντας πάνω του το βάρος όλης της παράστασης. Ηθοποιός με γερές βάσεις, με εξαιρετικές τεχνικές και υποκριτικές δυνατότητες, με το χάρισμα της επικοινωνίας με την πλατεία και με σκηνική ευφυΐα (που του επέτρεψε να ξεπεράσει την απόσταση σκηνής – πλατείας), με χιούμορ που γνωρίζει τα λεπτά όρια ανάμεσα στη σαχλαμάρα και τους εξυπνακίστικους αστεϊσμούς μπόρεσε να ανταποκριθεί σε αυτό το εξαντλητικό σόου.

Τη μετάφραση υπογράφει η Ερατώ Τάττη, τη μουσική οι Heimberg 5000, τους φωτισμούς ο Valentin Galle, τη σκηνογραφία ο Bernard Jonsson και τα κοστούμια η Keira Coltrane.

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ



Λαϊκή λογοτεχνία, παραλογοτεχνία αλλά και πλήθος χαρακτηρισμών, κατά κανόνα μειωτικών, καθορίζουν το ιδεολογικό πρόσημο μιας βιβλιοπαραγωγής, που διαπερνά τον 19ο αιώνα, εισβάλλει δυναμικά στον 20ό και κυριαρχεί στις μέρες μας. Καταλήγει να είναι το συνώνυμο της μαζικής κουλτούρας; Ο **Παναγιώτης Μουλλάς** συμπυκνώνει μέσα στο βιβλίο του *Ο χώρος του εφήμερου. Στοιχεία για την παραλογοτεχνία του 19ου αιώνα* (εκδ. Σοκόλη, 2007) έναν πλούσιο προβληματισμό για τους όρους δημιουργίας και διάδοσης της παραγνωρισμένης αυτής έκφρασης του εφήμερου, με έμφαση στην παραγωγή του 19ου αιώνα. Ένα φαινόμενο άξιο να μελετηθεί και να κατανοηθεί, τώρα μάλιστα που διάδοσή του έχει βρει τον μαζικότερο τρόπο διάδοσης: από τον Τύπο στον κινηματογράφο, στο ραδιόφωνο και βέβαια στην τηλεόραση.

Μια ενδιαφέρουσα ιδέα που διαμορφώνει ένα αξιανάγνωστο βιβλίο προέρχεται από τη συστηματική εργασία της **Αλεξάνδρας Σαμουήλ**, που συγκεντρώνει και σχολιάζει τη λογοτεχνική παρουσία του Δον Κιχώτη: *Ιδαλγός της Ιδέας. Η περιπλάνηση του Δον Κιχώτη στην ελληνική λογοτεχνία* (εκδ. Πόλις, 2007). Ξεκινώντας από τη διεθνή πρόσληψη του Δον Κιχώτη, επεκτείνεται αναλυτικά στο αντίστοιχο φαινόμενο στην ελληνική γραμματεία, αλλά και ειδικεύει το σχολιασμό της σε συγκεκριμένα κείμενα ποίησης, πεζογραφίας και θεάτρου που αντλούν από την ίδια



Ιστορία ψυχής

Γιάννης Ατζακάς, Διπλωμένα φτερά, Άγρα, Αθήνα 2007, σ. 166.

Πρόκειται για ένα αυτοβιογραφικό κείμενο (ο αφηγητής ταυτίζεται με τον συγγραφέα και οι δύο έχουν το ίδιο όνομα, με μόνη διαφορά ότι αλλάζει το επώνυμο), το οποίο αποτελείται από είκοσι κεφάλαια. Ο αφηγητής γεννήθηκε το 1941 στον Θεολόγο της Θάσου. Όταν ήταν βρέφος 20 ημερών, η μάνα του πέθανε από πνευμονία. Έτσι, τον κράτησαν η γιαγιά Βενετιά με τον άνδρα της τον Γιάννη για να τον μεγαλώσουν. Κουμάντο στο σπίτι έκανε η γιαγιά Βενετιά, ενώ ο παππούς ήταν λίγο μπόσικος, λίγο καλόκαρδος. Τα πάντα, ακόμη και τη διαθήκη και το ένα και το άλλο, τα κανόνιζε η γιαγιά.

Το βιβλίο αρχίζει ως μια ηθογραφία. Περιγράφει με κάθε λεπτομέρεια το σπίτι της οικογένειας και τη ζωή στο χωριό. Πρώτα πρώτα, η περιγραφή του σπιτιού: τα δωμάτια ένα ένα, το κελάρι, το χαγιάτι, η πυροστιά. Ωραία παρουσιάζονται η γιαγιά και ο παππούς, ο τρόπος με τον οποίο ζούσαν, οι εργασίες τους στον κύκλο της ημέρας. Η γιαγιά –το πιο ενδιαφέρον πρόσωπο του βιβλίου– ήταν φουρνάρισσα. Έρχονταν οι χωρικοί και ζύμωναν σ' αυτή και φούρνιζαν. Η φουρνάρισσα δεν έπαιρνε λεφτά. Αλλά καθεμιά νοικοκυρά που φούρνιζε της άφηνε ένα καρβέλι ή σιτάρι. Και φαίνεται πως η γριά Βενετιά ήταν καλή γυναίκα, γιατί όλοι την αγαπούσαν. Ο Γιάννης την αποκαλούσε μάνα –επειδή δεν γνώρισε την πραγματική του–, ενώ μικρός δεν ήθελε να τη λέει έτσι.

Στα δεκατρία πρώτα κεφάλαια του βιβλίου παρακολουθούμε αγροτικές ασχολίες: πώς γινόταν ο τρύγος, πώς έφτιαχναν το κρασί, τι ήταν το μαζούλι (=μάζεμα ελιάς), πώς από τις ελιές έβγαζαν το λάδι, πώς από τη μούργα έκαναν το πράσινο σαπούνι. Αυτά με κάθε λεπτομέρεια, έτσι που στην αρχή, διαβάζοντας το βιβλίο, έχεις την εντύπωση ότι πρόκειται για μια ηθογραφία. Τα πράγματα δίνονται με νοσταλγία και, ενδεχομένως, με εξιδανίκευση. Δεν υπάρχει καμιά αναφορά στη σκληρή πραγματικότητα της Κατοχής και

του Εμφυλίου. Και ξαφνικά (στο δέκατο τέταρτο κεφάλαιο) αρχίζει ο αφηγητής και μιλάει για το τι ακριβώς συμβαίνει γύρω του: όταν έγινε δύο χρονών, ο πατέρας του, ο οποίος ήταν *αρσίζης*, δηλαδή ατίθασος, ανυπάκουος (*αρσίζης* είναι μια λέξη που τη χρησιμοποιεί συχνά ο συγγραφέας), ακολούθησε τους αντάρτες. Και μετά χάθηκε. Υπήρχε μόνο μία αναφορά από κάποιο στρατιώτη του εθνικού στρατού για το θάνατό του.

Στην περιφέρεια της Καβάλας, προς το τέλος της Κατοχής και σε όλη τη διάρκεια των πρώτων ετών του Εμφυλίου, φόβος και τρόμος ήταν ένας ταγματасφαλίτης που λεγόταν Αντόν Τσαούς. Τον αναφέρει και ο Νίκος Μπακόλας στο μυθιστόρημά του *Η μεγάλη πλατεία* (1987). Εκεί δύο ερωτευμένοι νέοι, η Αλκμήνη, κόρη του δημοσιογράφου Χρίστου, και ο Άγγελος, γιος του ναυτικού Φώτη, κλέβονται και φεύγουν για την Καβάλα, όπου μοιραία θα συναντηθούν με τη συμμορία του Αντόν Τσαούς, συνάντηση που θα τους οδηγήσει στην καταστροφή και στο θάνατο. Βέβαια, το επεισόδιο αυτό που συμβαίνει στις αρχές του Εμφυλίου, μπορεί να αποτελεί μυθοπλασία του Μπακόλα, ωστόσο, ο ίδιος ο Αντόν Τσαούς ήταν υπαρκτό πρόσωπο. Τον βρίσκουμε επίσης στο διήγημα του Πρόδρομου Μάρκογλου «Στο καμίνι», το οποίο περιλαμβάνεται στη συλλογή *Διέφυγε το μοιραίο* (2003). Εκεί, ο θεός του αφηγητή, που είναι αριστερός, κατηγορείται ότι «προέβη εις πράξεις βίας κατά των ελληνικών ανταρτικών δυνάμεων, δηλαδή του Αντόν Τσαούς... κατηγορίες γελοίες» (σ. 95–96).

Στην Καβάλα έγιναν μεγάλες μάχες. Έκοβαν τα κεφάλια των ανταρτών που έπεφταν στη μάχη και τα εξέθεταν σε δημόσια θέα (κάτι που γινόταν σε πολλά μέρη της Ελλάδας: είναι γνωστή η περίπτωση του Άρη Βελουχιώτη και του πρωτοπαλίκάρου του). Κάποιος στρατιώτης, λοιπόν, είπε πως αναγνώρισε το κεφάλι του πατέρα τού μικρού τότε Γιάννη, αλλά δεν ήταν απολύτως σίγουρος. Και, πραγματικά, δεν ξαναφάνηκε ο πατέρας του, που θεωρούνταν αγνοούμενος.

Ο συγγραφέας αφιερώνει αρκετές σελίδες

στον εμφύλιο της Θάσου. Χαρακτηριστικό είναι το ακόλουθο γεγονός: Έρχονται έξι αντάρτες για να σκοτώσουν τον πρώην αρχηγό τους, ο οποίος τους πρόδωσε για να οικειοποιηθεί χρυσές λίρες, από αυτές που, ως γνωστόν, έδιναν οι Εγγλέζοι στους αντάρτες επί Κατοχής. Πήγε στο νησί κι έδωσε τις μισές στον χωροφύλακα του Θεολόγου (κεφαλοχώρι της Θάσου σε υψόμετρο 600 μέτρων) για να μην τον κυνηγήσει. Κινητοποιήθηκαν οι ΜΑΥδες, ένα απόσπασμα από 50 άτομα, στη Μακρυνάμμο (σήμερα λέγεται Παράδεισος) να τους πιάσουν, αλλά οι αντάρτες τούς έσπασαν ενέδρα και τους γάζωσαν. Τελικά κατόρθωσαν να σκοτώσουν και τον πρώην καπετάνιο τους, γιατί είχαν δικούς τους ανθρώπους που τους έκρυβαν και τους υποστήριζαν. Ένας από αυτούς, γνωστός του, τον δηλητηρίασε καθώς του πρόσφερε γεύμα. Τον έθαψαν κάπου – κανείς δεν ξέρει πού. Μετά από πολλά χρόνια, σε μια εκσκαφή, βρέθηκε ο σκελετός ενός μεγάλου ανθρώπου θαμμένου κοντά σε ένα ξωκλήσι και πιθανολογήθηκε ότι επρόκειτο γι' αυτόν.

Παρόμοια περίπτωση συναντήσαμε και στο μυθιστόρημα *Ψυχή μπλε και κόκκινη* (1996) του Περικλή Σφυρίδη, όπου ο καπετάν Αυγερινός, πολιτικός καθοδηγητής του αντάρτικου στην Εύβοια, συλλαμβάνεται από τον ΕΛΑΣ με την κατηγορία ότι έφαγε τις λίρες των Εγγλέζων (όπως, αντίστοιχα, ο καπετάνιος του Ατζακά), κι ενώ τον πηγαίνουν για να περάσει από λαϊκό δικαστήριο με πιθανότερη εξέλιξη την εκτέλεσή του, αυτός κατορθώνει να δραπετεύσει, τρώει μέρες ολόκληρες μόνο χόρτα και ό,τι φαγώσιμο βρίσκει στο δρόμο του, και τελικά περνάει στη Σκύρο. Εκεί ήρθαν οι αντάρτες και τον έψαχναν, όπως έγινε στη Θάσο ακριβώς. Οργώσανε τη Σκύρο. Δεν μπόρεσαν να τον βρουν.

Στο μεταξύ, τα χρόνια πέρασαν. Κατά τη διάρκεια –και μετά τη λήξη– του Εμφυλίου, άρχισαν να λειτουργούν οι παιδουπόλεις της Φρειδερίκης. Αρχικά η γιαγιά δεν ήθελε να πάει ο Γιάννης εκεί, αλλά κάποια μέρα συνέβη ένα απρόοπτο γεγονός. Ανέβηκε ο Γιάννης –επειδή ήταν άτακτος– σε ένα δέντρο, έπεσε κάτω κι έσπασε το κεφάλι του. Παραλίγο να πεθάνει. Βρέθηκε εκεί μια πρακτική νοσοκόμα και τον έσωσε. Κι εκείνη τη στιγμή ήρθαν κάποιοι και λένε: «Εσείς είστε γέροι. Πώς θα μεγαλώσετε το παιδί; Τι θα απογίνει; Να το δώσετε στην παιδούπολη για τα ορφανά». Ακολουθούν εκπληκτικές σκηνές, πώς τον πήρε η γιαγιά, πώς μπήκαν στο καϊκι, πώς το καϊκι έπιανε τις διάφορες σκάλες της Θάσου, πώς έφτασαν στην παιδούπολη της Καβάλας –που την περιγράφει έξοχα– πώς βρήκε εκεί μια ορφανή εξαδέλφη του, τη Μαρίκα, μεγαλύτερη από αυτόν, και πώς τους χώριζαν «ορφανός εξ ενός γονέως» ή «ορφανός

εκ των δύο». Ο Γιάννης καταχωρήθηκε ως «ορφανός εκ των δύο». Αφού έμεινε ένα διάστημα στην Καβάλα, τον κατέβασαν μετά στη Θεσσαλονίκη, τον έβαλαν σε ένα πλοίο και τον πήγαν στον Πειραιά. Από εκεί κατέληξε σε μια παιδούπολη στο Καστρί, στην Κηφισιά, όπου έμαθε τα πρώτα του γράμματα. Μόλις έμαθε να γράφει, έστειλε γράμμα προς «γιαγιά Βενετιά, χωρίον».

Οι θέσεις του συγγραφέα στο αφήγημα είναι σαφώς ενός συνειδητοποιημένου αριστερού. Γιατί σε ένα σημείο λέει πως «όταν κι εγώ μεγάλωσα, θέλησα να συνεχίσω το έργο που άφησαν μισό οι πατεράδες μας». Αναφέρει ότι στο στρατό τον έκαναν ημιονηγό (τους αριστερούς τους έκαναν ημιονηγούς) παρ' όλο που, ως τρόφιμος της παιδούπολης, διέθετε χαρτί κοινωνικών φρονημάτων ότι είχε δεχτεί την κατάλληλη διαπαιδαγώγηση. Εν τω μεταξύ, μαθαίνουμε πως σκοτώθηκε η γιαγιά του, το 1968, όταν ο Γιάννης υπηρετούσε στον Έβρο, στο Διδυμότειχο. Η γιαγιά Βενετιά από το μπαλκόνι, προσπαθώντας να κόψει ένα φρούτο από το δέντρο, από το οποίο είχε πέσει άλλοτε και ο ίδιος, γκρεμίστηκε και την πήγαν σε νοσοκομείο της Καβάλας. Ο Γιάννης ζήτησε αμέσως άδεια. Με τα πολλά –επειδή ήταν αριστερός– του έδωσαν μια άδεια εικοσιτετράωρη. Πήγε στην Καβάλα και, καθώς είχε πέσει κι αυτός ως έφιππος από μουλάρι, εμφανίστηκε πάλι μπανταλωμένος στη γιαγιά του που τον είδε και τρόμαξε. Από την Καβάλα τη μετέφεραν σε κλινική της Θεσσαλονίκης, όπου μετά από 3–4 εβδομάδες κατέληξε. Ο Γιάννης ζήτησε ξανά άδεια για να παραβρεθεί στην κηδεία της, αλλά δεν του την έδωσαν. Αυτό λίγες μέρες πριν πάρει το απολυτήριό του.

Στο κεφάλαιο αυτό («Το αγγέλιασμα της γρια-Βενετιάς») σταματά η πολύ ενδιαφέρουσα εξιστόρηση του παρελθόντος. Οι κατοπινές σελίδες, που αναφέρονται στο παρόν, είναι χαλαρές και φλύαρες. Αρχίζει ο αφηγητής να μας κάνει κοινωνούς των δικών του φιλοσοφικών σκέψεων και των υπαρξιακών του προβλημάτων: πώς βρήκε τη γυναίκα του –του έλεγε η γιαγιά «να βρεις μια καλή γυναίκα», και τη βρήκε κι έκαναν δυο παιδιά– τι είναι η ζωή, τι κύκλους κάνει, ποιος ο ρόλος της μνήμης, πώς θέλησε, ώριμος πια, να ξανασυνδεθεί με τη φύση κλείνοντας έτσι τον κύκλο που είχε ανοίξει στα παιδικά του χρόνια. Γιατί από το πατρικό –παρ' όλο που η γιαγιά είχε κάνει διαθήκη επίσημη– πήρε αρχικά μόνο ένα κομμάτι. Δεν μπόρεσαν να συμφωνήσουν με τον θείο του (τον άλλο γιο της γιαγιάς) να το πάρει ολόκληρο και να το φτιάξει. Ενώ έδωσαν τα χέρια, η δεύτερη γυναίκα του θείου, μια πονηρή Πόντια από το Κιλκίς, που δεν ήθελε να τη λένε Πόντια αλλά Λαζού, τον έστρεψε εναντίον του. Και τελικά

πηγή. Η έκδοση συμπληρώνεται με ανθολογία κειμένων, εκδόσεις και παραστασιολόγιο.

Νοσταλγός της θεωρίας; Όχι βέβαια. Ο **Terry Eagleton** με το βιβλίο του *Μετά τη θεωρία* (μετάφραση: **Πέγκυ Καρπούζου**, επιμέλεια, θεώρηση μετάφρασης: **Άννα Τζούμα**, εκδ. Μεταίχμιο, 2007) φέρνει στο προσκήνιο και αναστοχάζεται με κριτικό τρόπο όλη τη διαδρομή των ποικίλων απόψεων που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της πολιτισμικής θεωρίας. Συνδυάζοντας τον θεωρητικό στοχασμό με την κοινή λογική ανασκευάζει κάθε μορφή «δογματισμού» έτσι όπως αναπτύχθηκε στο χώρο της πολιτικής, της ψυχανάλυσης και της ανθρωπολογίας. Θέτει ερωτήματα και αναζητά διεξόδους σ' αυτό που ονομάστηκε κρίση της θεωρίας ή αντίστροφα θεωρία της κρίσης. Κατ' ουσίαν, ασκεί κριτική στη μεταμοντέρνα πολιτισμική θεωρία, αφήνει να διαφανεί ένα νέο πεδίο έρευνας και την ανάγκη να το αναζητήσουμε.

Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει η μελέτη της **Ελπίδας Κ. Βόγλη**, «*Ελληνες το γένος*». Η *ιθαγένεια και η ταυτότητα στο εθνικό κράτος των Ελλήνων (1821–1844)*, (Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2007), κι αυτό γιατί εξετάζει με τρόπο συστηματικό τη διαμόρφωση της ελληνικής ιθαγένειας αρχικά με όρους θρησκευτικούς, δηλαδή την ταύτιση της ελληνικής ιθαγένειας με την ορθόδοξη κοινότητα, με όρους εντοπιότητας

αλλά και ελληνοφωνίας (1821–1833). Ωστόσο, επεκτείνεται στην εργασία της αυτή σε στοιχεία που συνθέτουν την έννοια της ιθαγένειας με τους πολιτικούς όρους που σταδιακά διαμορφώνουν το ελληνικό κράτος. Τα πλούσια τεκμήρια που κομίζει η ερευνήτρια αναλύονται διεξοδικά στις φάσεις που καλύπτουν όλη την περίοδο από το 1833 έως το 1844 και οδηγούν στη διαμόρφωση της πολιτικής ταυτότητας του Έλληνα, όπως αυτή συγκροτήθηκε στην πρώτη Εθνοσυνέλευση του Ελεύθερου Κράτους (1843–1844).

Ο πρώτος τόμος του μνημειώδους έργου της **Αγγελικής Χατζημιχάλη**, *Σαρακατσάνοι* (επιμέλεια: **Τατιάνα Ιωάννου-Γιανναρά**, εκδ. Ίδρυμα Αγγελικής Χατζημιχάλη, 2007) είναι ένα γεγονός υψίστης σημασίας.

Μας χωρίζουν πενήντα χρόνια από την πρώτη του έκδοση και, ωστόσο, η σημασία του μένει αέρας ως τις μέρες μας. Η έκδοση διατήρησε το κείμενό της ατόφιο, προσθέτοντας μόνο ένα πλούσιο εικονογραφικό υλικό, που ενισχύει τις περιγραφές της «μάνας των Σαρακατσάνων», όπως οι ίδιοι οι Σαρακατσάνοι την αποκάλεσαν, όταν από το 1927 εργάστηκε, έζησε κυριολεκτικά μαζί τους και συγκέντρωσε το υλικό που την οδήγησε στην τεκμηρίωση της μακραίωνης ελληνικής καταγωγής τους, που είχε συχνά αμφισβητηθεί. Αυτός ο μοναδικός πλούτος αρχέγονων εθίμων, που κουβαλούσαν οι νομάδες Σαρακατσάνοι στάθηκε η πηγή για την τεκμηρίωση συνολικά του λαϊκού πολιτισμού των Ελλήνων.

του πήραν το κομμάτι και ρήμαξε το πατρικό. Κάποτε, όμως, που πήγε ο Γιάννης εκδρομή στο Πήλιο, στον Άγιο Λαυρέντη, βρήκε ένα σπίτι που έμοιαζε με το πατρικό του –ευτυχώς είχε φούρνο. Η θέα του φούρνου τού θύμιζε τη φουρνάρισσα γιαγιά του, και το αγόρασε. Ο φούρνος εδώ λειτουργεί σαν το μπισκότο της γιαγιάς (τη μαντλέν) που βουτάει στο ζεστό φλαμούρι και αρχίζει να ανακαλεί το παρελθόν ο μικρός ήρωας του Μαρσέλ Προυστ στο βιβλίο *Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο*. Θυμήθηκε, ακόμη, ο Γιάννης, πως, κατά βάση, έμεινε ένας άνθρωπος του αγρού, της φύσης. Μας μιλάει, στη συνέχεια, για τις καθημερινές του δραστηριότητες στο χωριό: πώς ξυπνάει κάθε πρωί, πώς πίνει τον καφέ του, πώς καλλιεργεί τις ντομάτες του, τι δέντρα έχει φυτέψει. Ταυτόχρονα, παραθέτει και κάποιες προσωπικές του απόψεις για τον ανθρώπινο βίο, που μοιάζουν κοινοτοπίες: έτσι, το βιβλίο προς το τέλος πλατειάζει, κάτι που εξασθενεί τα πολλά θετικά του στοιχεία. Θα μπορούσε να τελειώσει με το θάνατο της γιαγιάς ή να εμπλουτισθεί με τις συνθήκες ζωής στις παιδουπόλεις των «ανταρτόπληκτων», κάτι που ο συγγραφέας αφήνει να εννοηθεί ότι γνωρίζει από πρώτο χέρι. Βέβαια, η μετάβαση του Γιάννη στον Άγιο Λαυρέντη –αφηγηματική και πραγματική– θέλει να δείξει ότι η ζωή που είχε κάνει μικρός στο χωριό τον έχει σημαδέψει.

Το βιβλίο είναι γραμμένο σε πρώτο πρόσωπο με γραφή ρεαλιστική, εκτός από το κεφάλαιο «Εωθινός μονόλογος» που είναι σε δεύτερο, όπου κάποιος μιλάει: «Εσύ που έκανες αυτά, κ.λπ.». Το κεφάλαιο αυτό καλύτερα να έλειπε, γιατί είναι, ίσως, ένα από τα πιο αδύναμα, αφού από την πραγματικότητα που περιγράφει ο Ατζακός μεταπηδά στις θεωρητικές του απόψεις για τη ζωή και το νόημά της, έτσι που το αισθητικό προτέρημα της χρήσης του δεύτερου προσώπου, αντί του πρώτου, μένει εδώ ανενεργό. Μειονέκτημα, επίσης, του βιβλίου είναι η παρεμβολή ποιητικών παραθεμάτων από τον Σεφέρη κ.ά. ή γνώσεων από την αρχαία μυθολογία και ιστορία, που μετατρέπουν το συγκινητικά απλό κείμενο σε πομπώδες διακείμενο. Ωστόσο, το πρώτο μέρος (που αναφέρεται με «ζωγραφικές» περιγραφές στην αγροτική ζωή του θασίτικου χωριού), το λαογραφικό –θα το έλεγα– και το δεύτερο –το ιστορικό–, που μας δίνει το δράμα του πατέρα και την εμπλοκή του χωριού στον Εμφύλιο πόλεμο, κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Η γοητεία του βιβλίου εδράζεται στη λιτή και απέριτη έκφραση, στην αμεσότητα και την αληθοφάνεια με την οποία απεικονίζει παλαιότερες εποχές της ιστορίας μας.

Σωτηρία Σταυρακοπούλου

Ημερολόγια εργασίας

Ελευθέριος Π. Αλεξάκης, Ήπειρος. Εθνογραφικό ημερολόγιο (1981–1983), Δωδώνη, Αθήνα 2007.

Από τις εκδόσεις Δωδώνη κυκλοφόρησε πρόσφατα το βιβλίο του Ελευθερίου Π. Αλεξάκη *Ήπειρος. Εθνογραφικό ημερολόγιο (1981–1983)*. Πρόκειται για συνδυασμό προσωπικού και εθνογραφικού ημερολογίου, όπου, παράλληλα με ελάχιστες πληροφορίες που αφορούν λεπτομέρειες της καθημερινότητας του συγγραφέα στο πεδίο της έρευνας, καταγράφεται η κοινωνική/πολιτισμική πραγματικότητα του τόπου, όπως τη βλέπει και την αποτιμά ο ίδιος ο συγγραφέας.

Σκοπός του συγγραφέα είναι η καταγραφή της πορείας της έρευνάς του στην Ήπειρο, η αποτύπωση των προβλημάτων της αλλά και των προσωπικών του προβληματισμών και εμπειριών κατά τη διεξαγωγή της. Έτσι, καταγράφει με λεπτομέρεια σε χρόνο ενστώτα τα πολιτισμικά/κοινωνικά φαινόμενα που παρατηρούσε και παρουσιάζει την κατάσταση του τόπου σε συγκεκριμένο χρόνο, που είναι ο χρόνος της έρευνας. Η αμεσότητα των πληροφοριών που παρέχονται υποστηρίζεται από το γεγονός ότι η συγγραφή του ημερολογίου γινόταν αυθημερόν και όχι εκ των υστέρων από μνήμης.

Οι επισκέψεις του συγγραφέα στην Ήπειρο υποστηρίχθηκαν οικονομικά από την Ακαδημία Αθηνών. Ως ερευνητής της Ακαδημίας Αθηνών ακολούθησε μεν την επικρατούσα τότε υπηρεσιακή και μεθοδολογική αντίληψη για τη συλλογή εθνογραφικού/λαογραφικού υλικού που επέβαλλε την επίσκεψη σε όσον το δυνατόν περισσότερα χωριά, αλλά οργάνωσε την έρευνά του σύμφωνα όχι μόνο με την εντολή της Ακαδημίας για «συλλογή λαογραφικού υλικού» αλλά και σύμφωνα με τα προσωπικά του επιστημονικά ενδιαφέροντα. Έτσι, τον απασχόλησε η διερεύνηση της πολυπυρηνικής οικογένειας, του θεσμού της «εξαγοράς της νύφης», οι πατρογραμμικές ομάδες και αργότερα η οικιστική οργάνωση. Τα θέματα αυτά εμφανίζονται συνεχώς στις συζητήσεις του με τους ντόπιους και διαπλέκονται με τις παντός είδους περιγραφές του. Καθώς η έρευνα πραγματοποιήθηκε στη συγκεκριμένη πολιτική συγκυρία των νομοθετικών αλλαγών –που από το 1981 κ.εξ. ακολούθησαν την ανάληψη της διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ και επέφεραν σημαντικές μεταβολές, «ανατροπές», κατά τον συγγραφέα, στο οικογενειακό δίκαιο και στις σχέσεις των δύο φύλων–, απεικονίζεται μία κοινωνική κατάσταση ρευστή μεν, αλλά ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, όχι μόνο για τον εθνολόγο, αλλά και για τον μέλ-

λοντα συγγραφέα της τοπικής ιστορίας.

Το βιβλίο χωρίζεται σε τρία μέρη, που αντιστοιχούν στα τρία διαφορετικά ερευνητικά ταξίδια του συγγραφέα στην Ήπειρο. Το πρώτο ταξίδι (19 Αυγούστου – 9 Σεπτεμβρίου 1981) πραγματοποιήθηκε στις επαρχίες Κόνιτσας, Πωγωνίου, Φιλιατών, το δεύτερο (17 Αυγούστου – Σεπτέμβριος 1982) στις επαρχίες Παραμυθιάς, Φιλιατών, το τρίτο (24 Ιουλίου – 25 Αυγούστου 1983) στις επαρχίες Κόνιτσας, Πωγωνίου. Σε όλα τα ταξίδια, παράλληλα με το κυρίως θέμα της έρευνας, προσεγγίζεται ο τόπος και οι άνθρωποι του μέσα από την καθημερινότητα του συγγραφέα και απεικονίζονται οι σχέσεις των ανθρώπων, συνήθειες του παρόντος και του παρελθόντος, η σχέση των ανθρώπων με τον τόπο, το βιοτικό τους επίπεδο, τα προβλήματα των επαναπατρισθέντων, και γενικότερα λεπτομέρειες της καθημερινής τους ζωής που δεν «χωρούν» κατά την έκφραση του συγγραφέα στα βιβλία και στα άρθρα.

Η έκδοση του ημερολογίου πλαισιώνεται από πλούσιο φωτογραφικό υλικό που απεικονίζει πληροφορητές, κτίσματα, γάμους και γιορτές. Το κείμενο συνοδεύεται από υποσημειώσεις και βιβλιογραφία. Την έκδοση, τέλος, συμπληρώνει γλωσσάριο των ιδιωτικών λέξεων που βρίσκονται μέσα στο κείμενο, καθώς και ευρετήριο τόπων, ονομάτων και όρων, που καθιστούν την έκδοση χρηστική.

Μαρία Ανδρουλάκη

Χαιρέκακη μνήμη

Μαρία Μήτσора: Άννα, να ένα άλλο

(Συλλογή διηγημάτων)

Πατάκης, Αθήνα 2007

(νέα έκδοση αναθεωρημένη), σελ. 171.

Η Μαρία Μήτσора δεν χρειάζεται ιδιαίτερες συστάσεις. «Ηγερία των Ελλήνων Μπήτικ» (σύμφωνα με διατύπωση της Μικέλας Χαρτουλάρη), αποτελεί μια ιδιόζουσα περίπτωση, που κομίζει ένα λόγο πέρα από τα καθιερωμένα, έξω από παραδοσιακές φόρμες και περιοριστικά σχήματα.

Η συλλογή διηγημάτων Άννα, να ένα άλλο που πρωτοεκδόθηκε από τις εκδόσεις Άκμων (1978) και τώρα επανακυκλοφορεί σε νέα, αναθεωρημένη έκδοση είναι μια απόπειρα μελέτης και χαρτογράφησης της διαχείρισης του πόνου μέσα από την καταγραφή και περιγραφή ποικίλων περιπτώσεων.

Στο διήγημα «Ο πυράκανθος και το σκοτάδι» παρακολουθούμε την περιπέτεια του Τάκη, που επιχειρεί να συνάψει μια εξωσυζυγι-

κή σχέση, με άδοξο, όμως, αποτέλεσμα. Αέναη επανάληψη μιας αλλοτριωτικής πραγματικότητας, προσπάθεια για μια νέα αρχή που δεν καρποφορεί, ξέφτια περασμένων ερώτων, πικρή νοσταλγία.

Στο «Μαγευτικό φακό», μέσα σε μία εφιαλτική σουρεαλιστική ατμόσφαιρα, τρία μικρά κορίτσια μετατρέπουν τον απροσδόκητο θάνατο των γονιών τους σ' ένα τελετουργικό όργιο χαρούμενης φρίκης.

Στο «Σε πήρε κάποιος Αντώνης» η υφέρπουσα ερωτική ατμόσφαιρα στο πλαίσιο μιας γυναικείας φιλίας διαλύεται από την έλευση του αρσενικού.

Στο «Ποσοστό συμμετοχής» περιγράφεται η αποστασιοποιημένη και διεκπεραιωτική διευθέτηση της κηδείας του πατέρα χωρίς τη συναισθηματική εμπλοκή της κόρης.

Το «Ξαφνικό δωμάτιο» αποτελεί μια τοπογραφία συναισθημάτων και αναμνήσεων από την παιδική κι εφηβική ηλικία, μια διαδρομή από φθορά σε φθορά, με προορισμό την απόγνωση.

Στο «Ξενοδοχείο των δυτών», με αφορμή τη ζωή του νοητικά καθυστερημένου αδελφού της αφηγήτριας μέσα σ' ένα ψυχιατρικό ίδρυμα, ξεδιπλώνεται ένας ολόκληρος προβληματισμός μπροστά στην αναπόφευκτη τραγικότητα μιας άχρηστης ζωής που ανιώνεται άσκοπα και θλιβερά.

Το ύφος, λυρικό αλλά καθόλου μελοδραματικό, ελλειπτικό ενίοτε, αλλά πάντοτε κρυστάλλινο και κοφτερό, διαθέτει μια ασύλληπτη εκφραστική δύναμη ενώ παραμένει λιτό.

Η αφήγηση, άλλοτε τριτοπρόσωπη και άλλοτε πρωτοπρόσωπη, ξεδιπλώνεται συνήθως ευθύγραμμη, διακοπτόμενη όμως συχνά από εκτενείς παρεκβάσεις που περιγράφουν μνήμες από το παρελθόν. Το παρελθόν, πανταχού παρόν, πικρό και ποτισμένο από ανίατη θλίψη, εισβάλλει ανεξέλεγκτα και μπλοκάρει την όποια ελπίδα οδηγώντας σε αδιέξοδο.

Εγκλωβισμένα σε μια χαιρέκακη μνήμη, που μηρυκάζει κι επαναλαμβάνει τον εαυτό της, τα πρόσωπα μάταια αναζητούν διεξόδους ή δικλίδες ασφαλείας. Η εκτόνωση της συσσωρευμένης έντασης αναβάλλεται έτσι επ' αόριστον, προκαλώντας έναν ψυχικό καρκίνο που ροκανίζει την ψυχή και τελικά την απογυμνώνει από συναισθήματα.

Αυτοί που διασώζονται ή έχουν κάποιες πιθανότητες να διασωθούν είναι νεαρές γυναίκες που επιλέγουν τη μοναξιά, ως μορφή αντίστασης στην αλλοτρίωση αλλά και σαν έκφραση μιας αδιαπραγμάτευτης προσωπικής ελευθερίας.

«Υπήρχε μία μέρα έξω, που δεν έμπαίνα πουθενά. Ούτε σε φυλακή, ούτε σε κλινική έμπαίνα, γιατί μόλις είχα βγει έξω από ένα Πένθιμο Σύστημα».

Νίκη Κώτσιου

Πήρα στα χέρια μου έναν κομψό τόμο που έφτασε μόλις από τον εκδοτικό οίκο Ροές: *Ανθολογία*

Βορειοηπειρώτικου

Διηγήματος (επιλογή -

πρόλογος: **Ανδρέας**

Ζαρμπαλός, σειρά: *Οι*

Ηπειρώτες, 2007). Ένιωσα

ιδιαίτερη χαρά που,

επιτέλους, άρχισαν, έστω

με δειλά βήματα, να

έρχονται σε μας τα κείμενα,

τα διηγήματα, μιας άλλης

Ελλάδας, που ωστόσο είναι

δική μας. Η ιδιαιτερότητα

της βορειοηπειρώτικης

φωνής είναι ένας πλούτος

που μας έχει λείψει και που

αξίζει να ενταχθεί στη

γραμματεία μας. Είναι ένα

κομμάτι του ελληνισμού που

αξίζει να προσεγγίσουμε, να

γνωρίσουμε: Από τον

Αθανάσιο Οικονομίδη

(1843-1903) στον γιο του

Μιλτιάδη (1883-1964)· από

τον Τάσο Βιδούρη (1888-

1967) στην Κατίνα Παπά

(1903-1959). Για τον

Σπύρο Τζια (1918), που

υπήρξε ο κατεξοχήν

πεζογράφος των

μειονοτικών γραμμάτων στα

χρόνια του σοσιαλισμού,

ελάχιστα γνωρίζουμε. Ενώ η

νεότερη γενιά μάς

μεταφέρει μέσα από τη

δύσκολη διαδρομή της από

το χτες στο σήμερα: ο

Ανδρέας Ζαρμπαλός

(1941), ο Φώτος Ν.

Κυριαζάκης (1942), ο

Τηλέμαχος Κώτσιας (1951),

ο Θωμάς Στεργιόπουλος

(1951).

ο χαρτοκόπτης





Διαδικτυακή συκοφαντία ολκής

Τις προάλλες στο διαδίκτυο κάποιος Αμερικανός κύριος, ονόματι Daniel L. Abrahamson, δημοσιοποίησε μια σφοδρή επίθεσή του κατά του καθηγητή Noam Chomsky, που για πολλούς θεωρείται η πιο άγρυπνη πολιτική και φιλοσοφική συνείδηση της χώρας του σε σχέση με την εξωτερική πολιτική της, που (θεωρεί ο ίδιος ότι) ντροπιάζει τον αμερικανικό λαό. Τίτλος: «Νόαμ Τσόμσκυ: Ελεγχόμενος Άσος της Νέας Τάξης του Κόσμου». Αφού προειδοποιήσει για το αληθινό πρόσωπο του καθηγητή, ως πράκτορας δήθεν της CIA και οργάνου καταστολής και παραπλάνησης των κινημάτων αντίστασης στην Αμερική και τον κόσμο, επικαλείται, κατά τρόπο επιστημονικοφανή, το βιβλίο κάποιου δόκτορος John Coleman (οι ηλίθιοι ούτε να κρυφτούν δεν ξέρουν, «ρώτα και τον μπάρμπα μου τον ψεύτη»! Ο ορισμός του ηλίθιου είναι: «αυτός που νομίζει ότι όλοι οι άλλοι είναι ηλίθιοι, πλην του ιδίου»), με τον σημειωματικά μεστό τίτλο: *Η ιεραρχία του συνωμότη*.

Με τον τίτλο ήδη ο «μπάρμπας» του κ. Δανιήλ Abrahamson υπαινίσσεται ότι ο «συνωμότης» Νόαμ Τσόμσκυ έχει ιεραρχημένους τους εξής στόχους: μέσω

των βιβλίων του, των άρθρων του, των ομιλιών του και των εθελοντικών μαρτυρικών του καταθέσεων, όπως στη δίκη του Αμπντουλάχ Οτζαλάν (του «άγου των Ελλήνων» υπό τον κ. Σημίτη) ιεραρχεί προτεραιότητες, όπως ο ρόλος των πολυεθνικών ως νέας μορφής παγκόσμιας δικτατορίας, το μοιραίο διαισθητικό τρίγωνο Ισραήλ – Παλαιστίνη – Αμερική, Παγκόσμιες Τάξεις Πραγμάτων, αρχαίες και νέες κ.ά.

Η μέθοδος είναι η εξής αντιρρητική γραμμή: «Γιατί γράφει γι' αυτό και όχι για το άλλο, γιατί τα λέει έτσι και όχι αλλιώς, γιατί μιλάει τώρα και όχι τότε, γιατί μιλάει στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας (θλιβερή ιστορία για το Πανεπιστήμιο Αθηνών!) και όχι της Άγκυρας, γιατί υπογραμμίζει αυτό και όχι εκείνο;». Άρα το κάνει σκόπιμα και κατ' εντολή της CIA, για να εκτονώσει και να αποκοιμίσει τις αμέτρητες ταξιαρχίες agit-prop (ή επί το γαλλικότερο αζίπρο ή το αρχέτυπο τότε σοβιετικό Γραφείο «Υποκίνησης και Προπαγάνδας») ακτιβιστών της Αμερικής, που θυμίζουν τα «Γκρίζα κουνέλια» της ευγενούς γείτονος χώρας, με το ένα χέρι απλωμένο σε επαιτεία και το άλλο υψωμένο σε απειλητική γροθιά) και του λοιπού κόσμου. Ο δημόσιος αυτοδιασυρμός.

Το φαινόμενο δεν είναι

νέο («οὐδέν καινόν ὑπὸ τον ἥλιον»), είναι μόνο πιο φθηνό και σε πιο φθηνό Μέσον. Όποιος έμεινε απροσκύνητος σπιλώθηκε, όχι μόνο ζωντανός και ισόβια, αλλά και μετά θάνατον και αιώνια ως όνομα – φορέας αντίστασης. Έτσι σπιλώθηκαν ο Αισχύλος, ο Ισοκράτης και ο Αριστοτέλης (έναντι των Ηροδότου, Πλάτωνος και Λουκιανού) και στα νεώτερα χρόνια ο Σαίξπηρ, ο Νίτσε, ο Τ.Σ. Έλιοτ και κυρίως ο Τζωρτζ Όργουελ, ο Έζρα Πάουντ, ο Τόμας Μαν και ο Ροζέ Γκαρωντί, έναντι των αντίστοιχων «ευέλκτων».

Από τους νεώτερους θα σταθούμε για λίγο στον Τζωρτζ Όργουελ. Ο ταλαντούχος άγγλος συγγραφέας του *Animal Farm* (*Η φάρμα των ζώων*) και του κασσανδρικά προφητικού *1984* (αναριθμητισμός της χρονιάς που το έγραψε, του 1948), λόγω χτυπητών ομοιοτήτων προς τον σημερινό *Μεγάλο Αδελφό* της Παγκοσμιοποίησης, όχι μόνο καταδιώχθηκε εν ζωή, αλλά κατασυκοφαντείται και μετά θάνατον. Τα παπαγαλάκια του εκσυγχρονισμού στην Γηραιά Αλβιόνα και διεθνώς αποκάλυψαν δήθεν (και έκτοτε επαναλαμβάνουν επίμονα) ότι ο βετεράνος του Ισπανικού Εμφυλίου, εθελοντής στην Ταξιαρχία των Ξένων, ήταν σ' όλη του τη ζωή πράκτορας της Intelligence Service!

Γνωστή χυδαία μέθοδος

«character killing» («φόνου του χαρακτήρα») μετά το άνοιγμα των αρχείων του Foreign Office, τριάντα χρόνια αργότερα, όταν το θύμα της επίθεσης έχει πεθάνει και δεν μπορεί να προστατέψει την τιμή του. Με αυτήν την τακτική μπορεί να προβλέψει κανείς ότι έρχεται και η σειρά του Άλντους Χάξλεϋ, δημιουργού του άλλου εφιαλτικά προφητικού έργου για το τι περιμένει την ανθρωπότητα από τους «προστάτες» της δημοκρατίας και της ελευθερίας του κόσμου μας, του *Γενναίου Καινούργιου Κόσμου* (*The Brave New World*). Η συνταγή είναι γνωστή από την αρχαιότητα. Κατά τον Ηρόδοτο (7.237), οι Έλληνες, και ασφαλώς έκτοτε και πολλοί άλλοι, «τοῦ τε εὐτυχέειν φθονέουσι καὶ τὸ κρέσσον στυγέουσι» (γι' αυτό και, ενώ υπάρχει στο λεξικό μας «χαιρέκακος» και «χαιρεκακία», δεν υπάρχουν τα θετικά αντίθετά τους, όπως γίνεται και με τα «μνησίκακος» και «μνησικακία»). Στο Τρίτο Ράιχ ο Υπουργός Προπαγάνδας του Χίτλερ, ο Γκαίμπελς, είχε αναγάγει σε επίσημη τη συκοφαντία. «Λέγε-λέγε ένα ψέμα, στο τέλος κάτι θα μείνει». Κατά λέξη: «Στην επανάληψη ενός ψεύδους έγκειται ένας παράγων αξιοπιστίας». Και στον Γκαίμπελς τότε δεν μπορούσε κανείς να απαντήσει, τώρα στους Γκαίμπελίσκους μπορεί;

ΕΚΔΟΣΕΙΣ SCRIPTA



ISBN 960-7909-44-5
Σελ. 400



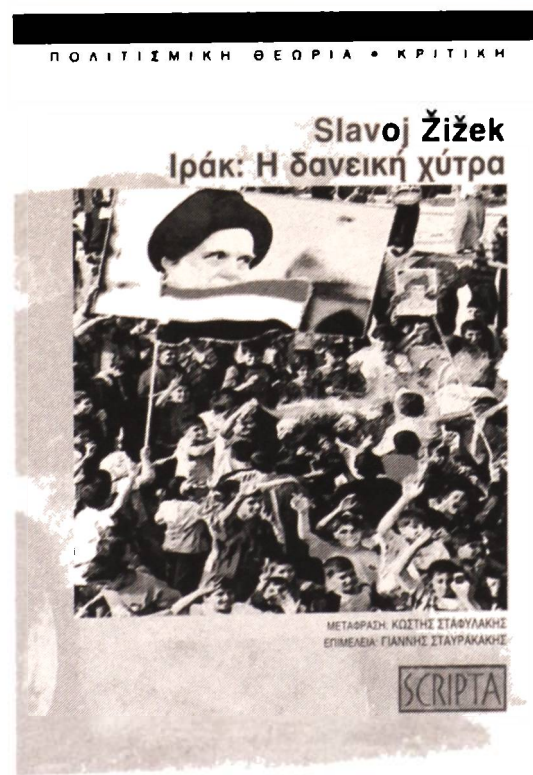
ISBN 960-7909-55-0
Σελ. 216



ISBN 960-7909-67-4
Σελ. 264



ISBN 960-7909-75-5
Σελ. 424



ISBN 960-7909-79-8
Σελ. 216



Slavoj Žižek

Το δικό μας παιχνίδι είναι ένα παιχνίδι με αξίες γνήσια ελληνικές: Αθλητισμός, Παιδεία, Υγεία, Αθλητισμός. Αξίες που κάνουν τη ζωή μας πιο όμορφη, πιο δημιουργική. Αξίες που στήριζουμε everywhere με υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, με προσπάθεια και με πάθος. Ζαν μια μεγάλη ομάδα. Και μαζί, θέτουμε τις αξίες για ένα μέλλον πιο ανθρώπινο, πιο αειφόρο, πιο ευτυχισμένο.

• δικό μας παιχνίδι. Η ζωή.

• δικό μας παιχνίδι. Η ζωή.

